

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני שבת

פרשת שופטים ♦ תשפ"ו

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

שבת טיש

פאר מקדושים

לקוטים וסיפורים נפלאים

באר הפרשה

טוב לחסות בה'

השגחה פרטית

מידות טיש

נר לשולחן שבת

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שובת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 544

פנינים לפרשת שופטים פ"ו

באותו לילה החלו הירדנים משגרים את פגזיהם על ירושלים, והכול חרדו לנפשם. נוכחו הוריו כי בנם איננו בבית, ומאוד דאגו לשלומם. החלו סובבים מכאן לשם כדי למוצאו, עד שהגיעה השמועה אל הגאון מטעפליק זצ"ל

על שקידתו הבלתי נתפסת של מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל
מתוך רשימותיו של נכדו ונאמן ביתו, הגאון רבי יעקב ששון שליט"א

והנה נוכחו הוריו כי בנם איננו בבית, ומאוד דאגו לשלומם. החלו סובבים מכאן לשם כדי למוצאו, עד שהגיעה השמועה אל הגאון

הרב יעקב הייזלר

"אַתֶּם קָרְבִּים הַיּוֹם לְמַלְחָמָה עַל אֲיִבֵיכֶם אֶל יִרְךָ לְבִבְכֶם" (דברים כ', ג')

בסוף ימיו סיפר זקני זצוק"ל מעשה מימי ילדותו. באחד הימים ציוו הבריטים, ששלטו אז בארץ ישראל, להאפיל את כל הבתים, לבל ייראה מהם אור, כדי להכהות את עיניהם של הירדנים, שלא ידעו לאן לשגר את חצייהם.

אלא שהוא לא שת ליבו לכל זה, כי צמאה נפשו לתורה. הלך אפוא לבית הכנסת 'בית יעקב' שבשכונת בית ישראל, והתיישב שם לשקוד על תלמודו.

באותו לילה החלו הירדנים משגרים את פגזיהם על ירושלים, והכול חרדו לנפשם. רק הוא, ששקוע היה בלימודו, לא חש מאומה מכל הסובב אותו. וכלשונו: "ואני הייתי טרוד בלימודים שלי, ולא שמתי לב".

"איני חותם על שקר"

מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שסירב לחתום, ולבסוף הסכים לאחר תרומה בת מאה שקלים

(עמ' 8)

משלוח בלתי צפוי

כל השכונה חצתה את הכביש כדי לא לפגוש אותם, אבל הרבי האמרי סופר' מערלוי הגיע עם משלוח מנות

(עמ' 4)

תרומה יוצאת דופן

האיש לא הבין מדוע החליט הרבי ה'חכמת אליעזר' מסערט ויזניץ זצ"ל להושיבו בין האדמו"רים...

(עמ' 6)

לא יכול למחול

הבחורים דחו את הזקן הלומד ב'שיטה של פעם', וכשבאו לפני רבי חיים מברסק, סירב לבקשתם

(עמ' 16)

לאכול. ואילו חכם עובדיה יוסף היה נוטל פרוסת לחם, מניח עליה כף אחת של מרקחת בלי למורחה כלל, וכך היה אוכל, מפני שהיה טרוד תמיד בלימודו, ולא היה אכפת לו כלל מעניין האכילה".

עוד אמר הגאון רבי בן ציון: "התדעו מאיזה טעם זכה חכם עובדיה יוסף שיתפשטו הוראותיו בכל העולם? מפני שלמד בעניות גדולה. כמה שתנסו לתאר את העניות שלמד בה, לא תוכלו לתאר. כמעט כולם היו אז עניים, אבל העניות שלו הייתה קשה מאוד, ובכל זאת המשיך בעמל התורה בצורה פלאית, ולא נתן לעניות להרפות את ידיו ולהעציב אותו".

שולחן אשר לפני ה'

וכיוצא בזה שמעתי מפי הגאון רבי שלום כהן זצ"ל, שלאחר נישואיו היה זקני שוקד תמיד על תלמודו בשיבת 'פורת יוסף'. ואפילו בלכתו בדרך היה הספר בידו תמיד. ואכילתו בשעת הצהריים, במשך כמה שנים, הייתה לחם עם חמאת בקר, ולא היה משנה לאכול דבר אחר, כי כל מחשבותיו היו אך ורק בתורה.

ואף בזמן אכילה זו היו יושבים לפניו על שולחנו רבי שלום כהן וחברו ולומדים יחדיו, והוא זכר צדיק לברכה היה מאזין ללימודם ומפעם לפעם מעיר איזו הערה. ושם היו מפלפלים, והיה שולחנם שולחן אשר לפני ה'.

בימי חורפי מקדמוני קראני זקני אליו ואמר לי, כי גם בלכתי בדרך לנסיעה באוטובוס אקח עמי איזה ספר ללמוד מתוכו. סבור הייתי שכוונתו שאלמד תוך כדי הנסיעה, אך הוא המשיך בדבריו ואמר: "כדי שגם כשאתה הולך בדרך לתחנת האוטובוס תוכל לעיין בספר". ושמעתי מרבי שלום כהן, כי כך היה מנהגו: היה הולך ברחובות העיר העתיקה וספר בידו תמיד, ועוצר מפעם לפעם בצידי הדרכים, מעיין בספר אשר בידו וממשיך בהליכתו.

פעם נכנסתי אצלו, כי הוצרכתי לשאול שאלה. עמדתי לפניו כמה רגעים עד שיישא את עיניו ויראני וישיב לשאלתי, שכן באותה שעה טרוד היה בעינו. והנה נשא עיניו ואמר לי בנימת ביקורת: "קח איזה ספר בידך ותלמד! איך תעמוד בטל?" כך היו החיים יקרים בעיניו, עד שהיה משתאה ותמה לנוכח המעבירים את זמנם בבטלה אפילו רגע אחד.

ופעם סיפר, שבילדותו היה הולך עם ספר לישיבה, והליכתו נמשכה שעה שלמה. ובימי הגשם היה נוסע באוטובוס, ובנסיעותיו היה רואה איך כולם מאבדים את ימיהם בנסיעות להבל וריק, ואילו הוא בוחר לו את הספסל האחרון, ויושב שם ולומד כל הדרך לחיי עולמים.

בנה אחת

עוד שמעתי מפי קודשו, כי בימי בחרותו היה רגיל בכל יום ישיב ללכת לבית הכנסת 'צופיף' ולהגות שם בתורה. ולוקח היה עמו "איזה בנה אחת" לאוכלה, ולומד בכוח האכילה ההיא עד כניסת השבת.

מטעפליק זצ"ל. קם הגאון ועלה לבית הכנסת, והנה הוא רואה שם את הילד, רך בשנים, שוקד על תלמודו. ניגש אליו בנחת, ליטף את ראשו ואמר לו בשלווה: "כעת מספיק. עכשיו צריך ללכת הביתה, כי יש הפגזות וצריך להיזהר".

נטל הגאון מטעפליק את ידו של הילד והוליכו לביתו. משנכנסו הביתה, כעס רבי יעקב מאוד על בנו, שנעדר כך מן הבית וגרם לבהלה גדולה. נענה הגאון ואמר לו: "אל תכעס עליו. כעת יפה השתיקה. זה יהיה גדול הדור".

וכשסיפר זאת בערוב ימיו, סיים ואמר: "'מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל, מְאַשְׁפֹּת יָרִים אֲבִינָן', בכל פעם כשאני אומר את ההלל, אני חושב על זה. מה הייתי? הייתי עני מרוד, והקדוש ברוך הוא, מקימי מעפר דל".

עין רואה ואוזן שומעת

ואני ראיתי את דבקו בהשם יתברך בערוב ימיו. עם שובו מבית החולים כבר לא שמע באוזנו הימנית ולא ראה בעינו השמאלית, ידו השמאלית הייתה דוממת כאבן, וכל גופו דואב מעייפות גדולה. ועם כל זה, כל רעיונותיו היו מסורים לעניין אחד בלבד: כיצד יוכל להמשיך בעסק התורה.

והיה מאמץ את ידו השמאלית שוב ושוב, לחזקה שתהיה לעזר ליד ימינו להחזיק את הדף בשעה שהוא לומד וכותב. וכך היה עמל בתורה בשקידה מופלגת כנער גיבור חלוץ, בבחינת עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים.

והיה שמח באותה שעה בעסק התורה כשמחת החג, ולא נמצא בו שמץ עצבות, רק פיו מלא שבח ותהילה להשם יתברך שהצילו מן המוות.

ואם בימי החולשה והזקנה כך, בילדותו ובצעירותו על אחת כמה וכמה. ממש בבחינת 'חופף עליו כל היום' באהבתו לתורה הקדושה. ולעיתים, כשהוטד בסוגיה עמוקה, שקד על תלמודו שלושה וארבעה ימים ברציפות, ולא ראו עיניו שינה, מלבד נמנום קל, נים ולא נים, כשינת הסוס ממש, בעודו שוקד על ספריו. ומיד היה רוקע ברגלו בחוזקה בקרקע, מנדנד את עצמו ומתחזק להמשיך בעסק התורה. כך ראיתי כמה וכמה פעמים בעיניי.

וזקנתי עליה השלום הייתה מבקשת ממקורביו שישאוהו ללכת לישון, כי חששה על חייו, שהיה ממית עצמו באוהלה של תורה.

כף של מרקחת

שמעתי מפי מגידי אמת, כי באחד משיעוריו לפני תלמידיו אמר הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל: "היודעים אתם מדוע חכם עובדיה יוסף יצא מה שיצא, ואילו האחרים לא זכו לכך?"

"כשהיינו לומדים בשיבת 'פורת יוסף', החלו להביא לישיבה מעט מזון עבור בני הישיבה. בשעת ערב היו מניחים כלי גדול עם מרקחת ('ריבה') ולידו פרוסת לחם. היינו עומדים כולנו, כל אחד נוטל פרוסה ומורח עליה מן המרקחת כראוי, ואחר כך היו מסבים

אליבא דהלכתא, באופן שנתקיימו בו כל התנאים לתלמיד חכם כדוגמת הדורות הקודמים.

דודי ומסרפי

שמעתי מגיסי הרב הגאון רבי יהודה אורפלי שליט"א, שבזמן שערכו במכון ירושלים את תשובות הגאון רבי עקיבא איגר, ראה הרב העורך שכתב רבי עקיבא איגר בכמה מקומות תואר "דודי ומסרפי", ולא ידע פירושה של התיבה "מסרפי".

שאל על כך כמה מגדולי הדור שפגש באותם הימים. יש שאמרו כי טעות סופר היא, ויש שהשיבו כי אינם יודעים. באותם הימים ראה העורך את זקני בברית מילה, ניגש אליו ושאלו מהו פירוש התיבה "מסרפי".

תיכף השיבו זקני: "מסרפי" נזכר כמה פעמים בדברי רבי עקיבא איגר, ופירושו דודי אחי אמי - כמו שנאמר בעמוס (פרק ו): "וְנִשְׁאֵא דָּוִד וּמִסְרָפּוֹ".

והרי הדבר מורם מכל ספק, כי זכה זקני למעלה זו בסיוע ניסי שהיה לו מן השמים, כדבר שנאמר "וְנִשְׁאֵא אֶתְּ אֱלֹהִים", "ה' נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים", "כִּי ה' יָתַן חֲכָמָה", "יְהִיב חֲכָמָתָא לְחַפְיָמִין". הוא זכר צדיק לברכה הכין את לבבו להיות רדוף בחשקת התורה, ולכן עזרוהו מן השמים ששיג בזמן קצר ידיעת התורה באופן שאינו יתכן על פי טבע.

וכמו שכתב בעל ה'עקדת יצחק' (שער ו), שדבר ידוע ונגלה לעין הוא, כי שלמות השגת החכמה אי אפשר לאדם להשיגה אם לא בעזר וסיוע אלוהי. והיא לנו לאות ולמופת, שהייתה יגיעתו של זקני לרצון לפניו יתברך שמו, עד שהושפע לו שפע רב בידיעת התורה ובמעשה המצוות - אוצר יקר מזהב ומפז, ובכתם אופיר לא יסולה. ולפני רבות בשנים נשאל הגאון רבי שלום כהן זצ"ל מאחד האברכים: מפני מה נתגדל חכם עובדיה יוסף כל כך? השיב לו בזו הלשון: "העיון שלו היה מבהיל, היה לו עיון מהיר בקלות. וההתמדה שלו הייתה פחד, ויגיעתו פחד פחדים".

כאן הוא עולם האמת וסיפר לי דודי הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל, שידוע הוא מפי הזקנים, כי בשמחת האירוסין (השידוכין) של זקני עם זקנתי עליה השלום השתתפו כל גדולי רבני הספרדים. הגאון הצדיק רבי יעקב עדס זצ"ל דרש שם, כי החתן הזה, רבי עובדיה יוסף, כבר עלה ועבר את רבותיו במעלותיו, בתורתו ובגדולתו, וזקני התבייש מן הדברים. ולאחר מכן ישב רבי יעקב עדס ושר בכבודו ובעצמו שירות ותשבחות לכבוד החתן, ושר גם בלשון ערבי. ולא נחה דעתו עד שנשמע קולו בקול צהלה שרגילות הנשים לעשות - 'זגרודא', קול צהלול. וכל הנוכחים תמחו על שיצא כל כך מגדרו, עד שהעירוהו כי לפי כבודו אין ראוי שינהג כן.

השיב להם בערך בזו הלשון: "כאן הוא עולם האמת! עולם התורה! מקום שנמצא חתן זה - הוא עולם האמת! ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיניי".

(ע"פ מאמרו של הג"ר יעקב הייזלר - 'המבשר' תשפ"ד)

ושקידתו באותם הימים הייתה לפלא פלאות. מרוב אהבתו לתורה והשתוקקותו להתדמות לבוראו, לא נתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה, והיה מדלג על השינה כמה לילות בכל שבוע. ועוד בימי הילדות היה שוקד על תלמודו במשך לילות שלמים בבית המדרש 'באר שבע'.

כי כן מראשיתו הייתה הנהגתו במיעוט אכילה, במיעוט שינה ובמיעוט תענוג, לשגות באהבתה של תורה בחשקתה. סיפר זקני צוק"ל, שבצעירותו לא היה בידו הספר 'תורת חסד' להגאון מלובלין, לכן למד בו הרבה בשיבתו של הגאון רבי יוסף ידיד בבית המדרש 'צופוף', כי שם קנו העולים מבוכארה ספרים רבים עבור רבי יוסף ידיד. והוסיף, שמרוב חשקו בספר זה הגה בו במשך זמן מסוים בימי שישי, מן הבוקר ועד סמוך לכניסת השבת.

עזרא הכין לבבו

זכור תזכור, כי דרך העיון שבה הלך זקני בראשית הימים היא לנו לאור עולם. זו דרך עיונו של הגדול בענקים, גאון הדור רבנו עזרא עטייה זצ"ל, שעיונו היה מבעית וסברתו כסברת הראשונים, כאשר דיבר עליו החזון איש. והוא אשר חנך את זקני בדרך הלימוד והעיון בדברי הגמרא והמפרשים, ובכלל זה דקדוק לשון רש"י על הש"ס, כדרך שעשה הרא"ם, רבי אליהו מזרחי, בפירוש התורה, ועיון בדיבורי התוספות ימים רבים עד שיצאו בהירים.

פלאי פלאות הייתה בקיאותו של זקני צוק"ל בעודו עומד בגבורתו, אשר מזה כמה דורות לא נמצא כמותו. את כל המקראות ידע פשוטם כמשמעם, ובשני התלמודים היה בקי, ובחלקם הגדול בקי כקורא את שמע. גם ידע ספרא וספרי ושאר ברייתות וספר הזוהר. ולמד מצד אל צד את דברי הראשונים בפירושי התלמוד ובחיבוריהם, וכן רוב תשובות הגאונים, הרמב"ם והרשב"א, הרא"ש והריב"ש, הרשב"ץ והרשב"ש, המהר"ל והמהר"י, מהר"י מינץ והרד"ך ושאר ספרי הקדמונים.

עוד ידע רוב שיטות מפרשי התלמוד מגדולי האחרונים, והיה בקי בכל דברי הטור והשולחן ערוך ונושאי כליהם, ואת רוב דבריהם ידע בשורשם גם אלמלא כתבום. ובקי היה בדברי האחרונים, ובכללם מצוקי ארץ אשר הלומד בספריהם יצטרך שנים רבות להקיף את דבריהם, המהריב"ל והמהרשד"ם, המהרל"ח והמהרימ"ט, המהרש"ך ומהר"י קצבי, המהריט"ץ והמהרש"ש, מהר"ש יונה ובעל 'מחנה אפרים' ובעל 'שער המלך' והמהרי"ט אלגאזי, וכל שאר גאוני קדם אשר רבו למאוד מאוד.

וידע רוב ספרי הפוסקים, הגאון רבי עקיבא איגר, המהרש"ק והחתם סופר וה'ש"א ברכה' וכיוצא בהם רבים, אשר אם נבוא רק למנות את שמותם תכלה המחברת, ועד ספרי אחרוני זמננו, שאף עליהם העביר את עין קודשו. ולא נמצא אצלו חילוק בידיעתו בין תורתם של הספרדים לתורתם של האשכנזים כלל, דכל רז לא אניס ליה, ושווים בידיעתו דברי ה'חקרי לב' עם דברי ה'שאגת אריה'.

והפליא בבקיאותו בפירושי המקרא ובאגדה עצמו מספר, והיה יכול בשכלו העצום לברור מן הכול דבר מתוקן, לאסוקי שמעתתא

'בזמן שאף אחד לא חלם לדבר אתנו, דפק אצלנו 'רב יוחנן' עם משלוח מנות גדול, והתחיל לדבר איתנו כאילו שהננו הצדיקים הגדולים שבעולם. הסביר סיפורים יפים על מגילת אסתר, עד שסיים והלך לו...

הארת פניו המופלאה של כ"ק מרן אדמו"ר מערלוי זצ"ל,
אשר היה בה לרומם מאשפות ולהשיב לב בנים על אבותם

הוא היה האיש היחיד שהתייחס אלינו, הא - - - רבי יוחנן, זה צדיק. - - - הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר שליט"א אב"ד ק"ק וראש ישיבת 'ערלוי' ובעל 'אמרי סופר', כיום הנהג יודע את כל התוארים של 'רב יוחנן', אז הכירו רק בשם 'הצדיק-רב-יוחנן'.

המשיך הנהג דוד וסיפר: 'שנה אחת בפורים, בזמן שאף אחד לא חלם לדבר אתנו, או בכלל לחשוב עלינו איזה דבר לטובה, דפק אצלנו 'רב יוחנן' עם משלוח מנות גדול, התיישב אצלנו, הניח את המשלוח היפה, ואפילו טעם ואכל איתנו ממשלוח המנות שהוא נתן, כי מאוכל אחר לא היה יכול לטעום כלום משום ענייני 'כשרות', והתחיל לדבר איתנו כאילו שהננו הצדיקים הגדולים שבעולם. וכך הסביר סיפורים יפים על מגילת אסתר, ועוד עניינים שמחים, עד שסיים והלך לו. עד היום הנני זוכר את הדמות הזורחת של 'רב יוחנן' המלווה אותי כל הזמן'...

(קוראי עונג')

כתב הסופר הנודע הרה"ח ר' טוביה פריינד שיחי', במאמר מיוחד שפרסם אודות כ"ק מרן אדמו"ר מערלוי זצ"ל.

נכדו חביבו של הרבי, כ"ק אדמו"ר מאונגוואר שליט"א, ליווה אותי בקו"פ אצל זקינו הגדול, ובאותה הזדמנות הראה לי את שנדפס בספר 'שלום רב' סיפור מיוחד מהארת הפנים של זקנו, הרבי זי"ע: וכך מביא מחבר 'שלום רב':

בשנת תשנ"א הייתי צריך לנסוע למקום מרוחק, והזמנתי מונית. הנהג היה נראה כ'בעל תשובה' עם זקן קטן. באמצע הנסיעה שמתי לב שהפנים שלו מאוד מוכרות לי, ולא ידעתי מהיכן. ניסיתי להיזכר, עד שנזכרתי. שאלתי אותו: 'תגיד לי, קוראים לך דוד?' הנהג הביט בי כמשתהה, וענה: 'כן, מתיכנ אתה יודע?' אמרתי לו שאני זוכר אותו מהשכונה. הוא סיפר לי שהוא יושב בכלא עשר שנים, היום הוא גר באילת, הוא חזר בתשובה ויש לו בנים בתלמודי תורה ברוך ה'. כמה דקות של שתיקה בחלל הרכב, שנינו מביטים על הכביש, לפתע פונה אלי הנהג ואומר: 'אתה רוצה לשמוע משהו מהשכונה?', השבתי 'נ'.

מדובר בתקופה לפני למעלה מ-40 שנה. דוד ואחיו הטילו חיתתם על כל בני השכונה, ונהגו כמו פושעים מהעולם התחתון. כל גניבה שהיתה באזור, מיד היו חושדים שמסתמא התבצעה ע"י אחד האחים הללו. כמובן שהם היו שנואים במיוחד.

ודוד הנהג החל מספר: 'סתם אגיד לך, אני זוכר מכל השכונה הזאת רק שחור בעיניים. כולם היו רואים אותי ועוברים לצד השני של הכביש, היו מפחדים להתקרב אלי. אני גם זוכר שפעם אחת היתה איזו גניבה בשכונה, אבל במקרה פעם זו לא הייתי מעורב בגניבה, אך פחדתי שכמובן מיד יעלילו את הגניבה עלי, לכן ברחתי מיד לכפר ערבי סמוך, עד יעבור זעם...

מכל השכונה הזאת אני זוכר רק רע ושחור, אבל תדע לך, יהודי אחד בלבד אני זוכר משם לטובה. כל השנים חקוקה במחשבותי הדמות והטוהר של היהודי קוראים לו 'רב יוחנן' - שהוא האדמו"ר מערלוי.

פרשת השבוע, סיפור חסידי, ושיעור בהלכה
קו השיעורים והתוכן של 'דרשו', עם מגוון רחב של תוכן תורני איכותי
*4992 077-2222-666

הוא סייע לרבו ללבוש את מעילו העליון, ולא השגיח בסיכה שהייתה נעוצה בתוך הבגד, ומחמת כך דקרה את גופו של הגאון מטשעבין. כאשר הבחין המשמש בכך, אחזתו חרדה על הכאב שגרם לגדול הדור, ומפיו נפלט: "אני כבר לא אצא מהגיהנם..."

פנינים ומרגליות מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

"היטיבו אשר דברו" (דברים י"ח, י"ז)

כתב הרב הקדוש רבי קלונימוס קלמן מקראקא זי"ע בספרו 'מאור ושמש' (פר' מטות) שהדיבור חשוב אף יותר מן המעשה. שכן, אין מעשה בעולם שיכול להתיר את הנדר, ואילו בדיבור, ניתן להתירו. כיוצא בדבר כתב הגאון רבנו ישראל מאיר הכהן מראדין זי"ע בעל ה'חפץ חיים' בספרו 'תורת הבית' (פ"ב), בביאור לשון הכתוב "כי הינה יוצר הרים וברא רוח ומגיד לאדם מה שח"ו" (עמוס ד יג). מפסוק זה למד התנא רבי יוסי במסכת חגיגה (יד:) שההרים עומדים על הרוח, והסביר זאת מן ה'חפץ חיים' באמצעות משל לבניית בניין: תחילה חופרים בעומק האדמה ויוצקים את היסודות המהווים בסיס איתן לבניין הנבנה על גביהם. על מנת שיחזיקו היסודות את הבניין, עליהם להיות חזקים ביותר. אומנם טמונים הם בקרקע ונסתרים מעין הרואה, אך רחבים הם יותר מהבניין שעתידי להיבנות על גביהם. זהו ההסבר לדברי רבי יוסי שהרוח היא יסוד העולם. הסבורים כי הדיבור שברוח הפה, אין בו ממש, פתאים וסכלים הם כאותם הסבורים שיסודות הבניין אינם קיימים, כיוון שאינם נראים על גבי האדמה. אך האמת היא הפוכה. ככל שהדבר רוחני יותר - כך הוא חשוב יותר. ועל כך אמר הכתוב "כי הנה יוצר הרים", ועל מה עומדים ההרים? - "וברא רוח", שהיא יסוד ההרים, "ומגיד לאדם מה שח"ו" - דבר זה מלמד את האדם כמה גדול כוח דיבורו שהוא עניין רוחני, ועד כמה מוטלת עליו האחריות לשמור על כוח אדיר זה, להשתמש בו רק לדברים מועילים ולא להזיק על ידו חלילה וחס.

דקירה כואבת

אם כוח כה עצום יש לו ליהודי בפיו, כמה יש לו להיזהר בכל הגה שמוציא מקרבו. ואם כי ברוב קטנות מוחנו, נראה הדיבור כדבר פעוט-ערך, הרי שמכאן למדנו את ערכו העצום. לא זו בלבד, אלא שכתב הרב הקדוש רבי קלונימוס קלמן מקראקא זי"ע בספרו 'מאור ושמש' (פר' מטות) שהדיבור חשוב אף יותר מן המעשה. שכן, אין מעשה בעולם שיכול להתיר את הנדר, ואילו בדיבור, ניתן להתירו. ומעשה היה אצל אחד ממשמשיו הגאון רבי דוב בעריש וידנפלד מטשעבין זצ"ל שסייע לרבו ללבוש את מעילו העליון, ולא השגיח

בסיכה שהייתה נעוצה בתוך הבגד, ומחמת כך דקרה את גופו של הגאון. כאשר הבחין המשמש בכך, אחזתו חרדה על הכאב שגרם לגדול הדור, ומפיו נפלט: "אני כבר לא אצא מהגיהנם..." נבהל הרב מטשעבין מן הדברים, ובעדינות נפשו אמר: "אל תדאג, אני אוציאך משם..."

אל תכביד

שבע עשרה שנה חלפו מאז אותו מעשה. היה זה בתחילת חודש חשוון תשכ"ו, כאשר אחד ממקורבי הרב מטשעבין דפק בדלת המשמש לשעבר: "הרב מבקש שתסור אליו אם לא קשה לך". "הרב רוצה אותי?!" זינק המשמש ממקומו. מה יכול גדול הדור - הרב מטשעבין לרצות מיהודי פשוט כמוני?! "אינני יודע", משך המקורב בכתפיו, "הרב ביקשני לקרוא לך". המשמש מיהר ופנה לבית הרב מטשעבין בזריזות. הוא נכנס בחדר. קודש אל החדר. הרב היה חלוש ביותר ושכב על מיטתו. "דע לך", אמר הרב מטשעבין, "שכבר שבע עשרה שנה אני נושא את עול הבטחתי על כתפי. אנא, השתדל שלא להכביד עליי את המלאכה..." שלשה ימים לאחר מכן עלה הרב מטשעבין בסערה השמימה... (ספיר ויהלום - אלול ר"ה)

להפתעתו, מכבדו הרבי לישיב בשולחן המזרח בין הרבנים נשואי הפנים. הלה נבוכ, והצטדק שאין הוא כי אם מפשוטי העם... כשאינו מצליח להבין על שם מה מורעפת עליו כל הטובה הזאת...

פנינים מהליכותיו ומעשיו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'חכמת אליעזר' מסערט ויז'ניץ זצוקלה"ה

הרב טוביה פריינד

"מקרב אחיה תשים עליה מלה" (דברים י"ז, ט"ו)

לילד... ובס"ד בסוף הכל הסתדר על הצד היותר טוב. שבוע לאחר מכן נפגשתי בחיפה עם הרה"ח רבי מנדל קוסטינר ז"ל, והוא סיפר לי בעיניים דומעות, שהרבי סיפר לו את המקרה המצער שקרה לנו בבכייה נרגשת, כשעיניו זולגות דמעות ללא הרף. אינני מפסיק להתפעל, עד כמה אין לנו מושג עד כמה היתה דאגתו, מסירותו ואהבתו לכל אחד ואחד, עד לאין שיעור ולאין תכלית. וזה רק סיפור אחד מיני אלף...

מחדר הניתוח אל הכותל

ולעיתים נשא הרבי את צערו של יהודי ממש בגופו ובנפשו. מספר הרה"ג רבי אליעזר גרוסמן שליט"א: "אספר לך סיפור ששמעתי מהרה"ח חיים בנט שיחי', המלחין מיטיב-הנגן בחצר הקודש סערט ויז'ניץ: לפני כיוכל שנים היה יהודי שהוצרך לעבור ניתוח לב פתוח בבית-החולים הדסה בירושלים, והלה נתקף בפחדים איומים לקראת הניתוח, במיוחד באותן שנים שהידע המקצועי בתחום זה היה ירוד למדי. אך רבינו, שידע כי זה הדבר שצריך לעשות, עודדו מאד, ובכדי לתת לו תחושת ביטחון שהניתוח יצליח בע"ה, הבטיח לו שישהה לצידו בעת הניתוח. כששמע שהרבי ישהה לצידו נרגע, שכן היתה תחושתו שהרבי מלווה אותו בכל צעד ושעל, ובמיוחד כעת כשעומד במצב מסוכן כזה." "בהגיע יום הניתוח, עשה רבינו את דרכו לירושלים, כהבטחתו. הוא הגיע לבית"ח הדסה עין כרם, התיישב ליד חדר הניתוח והחל

בבואנו לעסוק בדמותו המאירה של כ"ק מרן אדמו"ר ה'חכמת אליעזר' מסערט ויז'ניץ זצוקלה"ה, ביקשנו לפתוח את היריעה דווקא בהוראה שהורה בעצמו - כיצד ראוי לספר בשבחם של צדיקים. מספר הרה"ג רבי אליעזר גרוסמן שליט"א: "הנני זוכר שבאחד הימים יצא לאור ספר תולדות על אחד מגדולי ישראל. הביאו את הספר לרבינו, שקרא בו כמה פרקים, אך הוא לא התפעל, ואדרבה עוד הגיב בביטול באומרו: 'אינני מבין מה תועלת יש בהדפסת ספר שלם על מופתים שעשה הצדיק... מה זה בא ללמד לאדם הפשוט? צריכים לספר ולדבר על המידות הטובות של האיש, וכך יוכל כל אחד ללמוד ממנו ולעשות כמותו'. ואם כך אמר רבינו, אמשך לספר סיפורים כאלו, של עבודת המידות שיש עמדי למכביר, מאשר לדבר על האותות והמופתים. מהם ניתן ללמוד וללמד לשמור ולעשות".

'שתהיו אחיי'

פעמים רבות שח רבינו בשיחת קודשו, כמה עז רצונו שירגישו תלמידיו קרובים אליו, כרעים ואחים לו: "איך וויל איר זאלט זיין מיינע ברידער, איר זאל זיך נישט שעמען פאר מיר'... [הנני רוצה שתהיו אחים שלי, שלא תתביישו ממני'...]. הוא רצה להיות בבחינת 'אח' לכל אחד ואחד. "היינו כל כך קרובים אל רבינו, עד שלא הרגשנו כי שייך אחרת. לדוגמא, לא היה מושג שמאן דהוא נוסע לשבת מבלי להיכנס להיפרד מהרבי ולבקש הימנו ברכה. ילדים שנסעו לטיול, היו ההורים נכנסים אל הרבי לפני כן לבקש ברכה שיסעו לשלום ויחזרו לשלום. היינו כל כך מקושרים, ממש כמו אחים. סיפרנו לו את הכל וגילנו לפניו את הכל".

מספר הרה"ח רבי שמואל רוזנברג שליט"א:

"בני שיחי' בילדותו לפני שנים רבות, נפצע קשה. לא נשכח את חרדתו הגדולה אז. מיד התקשרתי בטלפון לרבינו זי"ע, ושמעתי איך הוא קיבל את הבשורה הקשה. כאב רחמן הרעיף עליו דיבורים מחזקים ומעודדים, שחלילה בל נתייאש ובל נמוט, ושנחזיק מעמד וישועתו קרובה." "לאחר שהבן נותח בב"ח, הגיע הרבי לבקרו כשבידו מתנה יפה

הרבי סיפר לו את המקרה המצער שקרה לנו בבכייה נרגשת, כשעינינו זולגות דמעות ללא הרף. אינני מפסיק להתפעל, עד כמה אין לנו מושג עד כמה היתה דאגתו, מסירותו ואהבתו לכל אחד ואחד

ההתחלה: הרבי הביע חשקו להעניק לו נדבה הגונה, אך לא היה מצוי אצלו אותה שעה סכום די הצורך, ואמר לו הרבי שמבקשו להשתתף בשמחת הנישואין אצל אחיו ראש הישיבה שייערך למחרת. "בעת סעודת החתונה הגיע ציבור גדול, והרבי סוקר במבטו את ההיכל הגדול אנה ואנה, והנה אורו עיניו - היהודי הלז הגיע. להפתעתו, קורא לו הרבי שיעלה אל בימת הכבוד, ומכבדו לישב בשולחן המזרח בין הרבנים נשואי הפנים. הלה נבון, והצטדק שאין הוא כי אם מפשוטי העם, מה גם שמסובב ומקבץ נדבות כאן בעיר ומתבייש לשבת למעלה. הורה לו הרבי שלפחות יתיישב מאחוריו. הביאו לו כיסא, והוא ישב בכל מהלך החתונה אחורי הרבי, ובכל עת שהרבי חילק שירים, הסתובב כלפי אותו יהודי והגיש לו שירים, ובכך זכה היהודי ההוא לכבוד מלכים, כשאינו מצליח להבין על שם מה מורעפת עליו כל הטובה הזאת..."

"ממחרת החתונה הגיע היהודי להתפלל היכן שהרבי התפלל שחרית, ולאחר התפילה ניגש אל הרבי להודות ובעיקר לברר על מה ראה בו הרבי לכבדו ביותרת הכבוד. רבינו הגדול, אוהבן ואהובן של ישראל, השיב לו תשובה שהינה בעצם פרק מופלא במידת 'אהבת ישראל': 'רציתי מאד לסייע לך בדמים, כמטרת בואך. אך מה אעשה שהנני כאן אלא אורח, ואין בידי לתת לך די צרכך. עלה בידי געדאנק כיצד אוכל לסייע בעדך, בעקיפין עכ"פ, כדי שתראה ברכה בעמלך: באופן שאקרב אותך כאיש מכובד רם מעלה, ותקוותי היתה שנגידי העיר יראו אותך וישפיעו מכך ו'מטירו' עליך סכומים מכובדים בהתאם'."

"ואכן העיד אותו יהודי, שבימים שלאחר החתונה הצליח לאסוף סכומים הגונים, שכן העשירים ידעו כי איש זה הרבי מכבד מאד, ויהודי מורם מעם הוא, ותוך מספר ימים היה לו את כל הסכום הנדרש וחזר לביתו לשלום. וכל זה עשה הרבי ליהודי שלא ראהו והכירו מימיו, וכל מחשבתו בעת החתונה היתה נתונה האיך לעזור לו."

באמירת מזמורי תהלים בלחש. במהלך הניתוח ניכר היה מן הנעשה במקום, כי חלה הרעה במצב החולה, ורבינו עזב את המקום וחש מיד אל הכותל המערבי להעתיר בעד החולה העובר עתה את הניתוח. תפילותיו הטהורות פעלו בשמי רום, ובשובו לבית החולים כבר בישרו הרופאים על שיפור ניכר, ועם תום הניתוח יצאו הרופאים מרוצים, ורבינו שב למעונו בחיפה."

"למחרת בבוקר מצלצל הטלפון בבית רבינו. נזכר של החולה התקשרה לבשר, ב"ה בעלה התעורר מהרדמת הניתוח, ושאלתו הראשונה הייתה 'איפה הרבי?' רבינו היה לפני תפילת שחרית, ומיד בסיום התפילה שינה רבינו את סדר יומו שתכנן, ולמרות שכבר בילה את כל יום האתמול עבור החולה בירושלים, אמר לגבאי שהיות שהחולה עדיין חסר מרגוע, נוסעים שוב להדסה בירושלים, בכדי שיחלים בבית החולים בלב שליו ורגוע. ואכן משראה החולה את הרבי נרגע, למרות שכבר סיפרו לו כי הרבי עשה כאן את יום האתמול ואף העתיר בעדו על יד שריד בית קדשנו הכותל המערבי."

שעועית של שבת

"הרגישות המעודנת לכל נייע לב של הזולת היתה מדהימה בעוצמתה; בכל פעם הופתענו להיווכח לאילו דרגות של עומק הגיע רבינו בחשבו על השני ובחפצו העז להטיב לזולתו. אספר דוגמה נוספת: בחור בישיבה חלה בצהבת בצורה חריפה, ועוד תקופה ממושכת אחר ההחלמה לא היה מסוגל להכניס דבר מאכל לפיו. באחת השבתות שהה רבינו בשכונת דניה בכרמל, וקבוצת בחורים הגיעה רגלית דרך ארוכה בצפרא דשבתא כדי להתפלל עם רבינו ולשבות במחיצתו. ביניהם היה בחור זה."

"לאחר התפילה, הוזמנו הבחורים לקידושא רבא אצל הרבי. רבינו קידש על הכוס, ולאחר מכן טעמו הבחורים ממיני התרגימא שהוגשו אל השולחן. כשכולם טעמו ממעדני השבת קודש, ישב אותו בחור בלא לטעום כלום, שכן מחמת בריאותו התנזר מן המאכלים. והנה כעבור כמה רגעים קורא לו הרבי, ומוציא מצלחת הטשולנט 'שעועית' בודדת ואומר לו בנהרה: 'הא לך מאכל של שבת, ותרגיש בו כל הטעמים כמו שהרגישו במן'..."

כבוד מלכים בווינה

ופעמים שהאהבה והחכמה נשזרו יחדיו למעשה שכולו תושייה. "שמעתי סיפור מפעים מהרה"ג רבי יצחק ליבוביץ שליט"א, משפיע רוחני דהישיבה הקדושה ברמת ויז'ניץ, המלמד על ה'גאונות במידות', אותו שמע מבעל המעשה. היה זה בשנת תשמ"ח: נדד יהודי תלמיד חכם לגולה כדי לקבץ כספים מנדיבי העם, עקב מצוקה קשה אליה נקלע. במסעו הגיע לווינה, ונודע לו שהרבי ה'חכמת אליעזר' הגיע לשם לרגל שמחת נישואין בבית אחיו אהובו הגה"צ ראש הישיבה ה'ברכת משה' זצ"ל. נכנס האיש אל הרבי לקבל ברכת קדשו, והרבי התעניין לשמו ולמטרת בואו. אותו יהודי תיאר שאת אהבת ישראל הגדולה של הרבי חש בקודש פנימה; הרבי הקשיב למצוקתו, וזאת למרות שמעודו לא הכירו, והתעניין בו באהבת אמת. אך היה זה רק

"בשבוע שעבר, לא היה לי גרוש אחד משלי. מאה הדולרים שנתתי לכם היו כספי צדקה שהופקדו אצלי. אינני יכול לקיים מצוות מתנות לאביונים מכסף שאינו שלי. כיצד אחתום שנתתי לכם 'מתנות לאביונים'?"...

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' כיצד הסביר הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע להסביר ליהודי 'יקה', מהו 'רבי'?

"אֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם" (דברים י"ז, ט')

ושואלים: וכי יעלה על הדעת ללכת לשופט שחי לפני חמישה או עשרה דורות? אלא שכך טבעו של אדם: בכל דור ודור יש הנוטים לומר: "אילו היו לנו רבנים כפי שהיו לפני מאתיים וחמישים שנה, או צדיקים כמו לפני חמש מאות שנה, אז היינו שומעים בקולם. אבל היום..."

על כך באה התורה ומדגישה: "אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם". אין לנו אלא מנהיגי דורנו, ולהם עלינו להיכנע ולקבל את דבריהם: "וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדִּבֶּר אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ". קבלת מרות זו היא אחד מיסודות העבודה המרכזיים הנדרשים מאיתנו.

אמנם, אנו מתפללים "השיבה שופטנו כבראשונה ויועצינו כבתחילה", משום שאנו אכן שואפים ומשתוקקים לזכות ליועצים כנביאים ולשופטים כדוד המלך. זוהי אמת לאמיתה. אך לצד השאיפות הנעלות, על האדם להתבונן בעצמו. האם אנו עצמנו דומים לגדולי הדורות הקודמים? כשם שגדולי דורנו אינם כגדולי הדורות שלפני מאתיים וחמישים או חמש מאות שנה, כך גם אנו איננו כמותם. היכן אנו עומדים ביחס אליהם?

בין אמת לשקר

באחת השנים חל פורים ביום שישי, ואנשי 'קופת העיר', כדרכם לחדש רעיונות כדי להרבות צדקה בישראל, יצאו במיזם מיוחד. יום שישי בחורף הוא יום קצר, וכבר באמצעיתו נכנסים להכנות השבת; כדי להבטיח שהכסף יגיע לעניים בו ביום, פרסמו מבעוד מועד כתבי מינוי שבהם חותמים גדולי ישראל כי הם ממנים את אנשי 'קופת

מסופר על הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע שפעם בעת שערך 'טיש', הגיע יהודי 'יקה' מיוצאי אשכנז, איש ישר דרך וירא אלוקים שמעולם לא נתקל במנהגי אדמו"רים.

הוא הכיר את רב בית הכנסת ואת רב העיר, אך מחזה זה היה חדש ומשונה בעיניו. הוא נכנס ל'טיש' וראה את כל הנוכחים עומדים ומביטים בהערצה כיצד הרבי אוכל, עוקבים אחר כל תנועה ותנועה שלו, ולא ירד לפשר ההתנהגות הזו.

הוא ניגש אל החסידים ושאל: "התוכלו להסביר לי, מדוע אתם עומדים ומסתכלים כך?". הם ניסו להסביר לו את עומק העניין, אך הוא, שלא התחנך על ברכי החסידות, התקשה להבין. הבחין רבי ישראל במתרחש, וביקש שיביאו אליו את האיש. פנה אליו הרבי ושאל: "אמור לי, האם ידוע לך מהו תפקידו של רב בית הכנסת?". "הוא אחראי על כל מה שקורה בבית הכנסת", השיב האיש. "נכון", אמר הרבי.

"ומה תפקידו של רב שכונה?". "רב שכונה אחראי כבר על השכונה כולה. הוא המורה הרוחני שלה". "ורב העיר?".

"הוא כבר אחראי ובעל סמכות בכל ענייני הדת של העיר כולה". "והרב הראשי?".

"הוא הרב שעל פיו יישק דבר לכלל הרבנים". "ורבי", הסביר לו הרבי, "הוא אדם השולט על עצמו, מושל ברצונותיו וביצירתו. זהו רבי.

ומדוע כולם מסתכלים? כדי ללמוד. בכל תנועה ותנועה שלו הם רואים כיצד אדם יכול לשלוט בעצמו."

שופט שבימים

פרשת שופטים נקראת על פי רוב בשבוע הפותח את חודש אלול, חודש ההכנה לראש השנה וליום הדין. הפרשה פותחת בציווי "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ", ומדגישה את החובה לציית למנהיגים ולחכמי התורה שבדור: "וְקִמַּתְּ וְעָלִיתָ... וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדִּבֶּר אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ".

התורה ממשיכה ומצווה: "וּבָאתָ אֶל הַפְּתָנִים הָלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם". חז"ל עומדים על הדגש "אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם",

הקב"ה: כחודש לאחר אותו מכתב פגשני ידיד המכהן כחבר כנסת באחת המפלגות החרדיות, וביקשני שאביא לו חומר בנושא גיוס בני ישיבות. שאלתי מה נחוץ הדבר כעת, והלא כל התקשורת מהללת עתה את החרדים העושים מלאכת קודש, מי בכלל ייגע בנו? השיב לי: היא הנותנת. דווקא משום שגילו כביכול שלציבור החרדי בהחלט יש מה לומר בנושא התנדבות, אמפתי, שירות לאומי או זק"א וכדומה, עומדים הם לפתוח נגדנו מערכה כבדה ביותר שלא ראינו כמותה בעבר. אנו מנסים למנוע את העניין, ולא נראה שנצליח...

ואכן, כיום אנו עומדים בעיצומה של רדיפה קשה מאין כמותה בנושא זה, ועיני התורה של גדולי ישראל ראו זאת מיד!

עבודת אלול

הגאון רבי ישראל סלנטר זי"ע כותב באגרותיו, שאחת מעבודות חודש אלול היא להאמין בכל דברי חכמים ז"ל, גם באלו הנראים לנו כדברי אגדה, ולהפנים שהם דברי אלוקים חיים. כאשר אנו מסננים את דבריהם, אנו מונעים מעצמנו להגיע אל המקום האמיתי והנכון. סיפר הרב טיקטין, שכיהן כרב באחת מקהילות אנגליה, שיום אחד הגיע אליו אחד מנגידי הקהילה, אדם שאף רבנים נהגו בו דרך ארץ. "כבוד הרב", אמר הנגיד, "אני בצרה גדולה. בתי חזרה הביתה והודיעה לי שהיא מתכוונת לכרות עצמה מזרע ישראל רח"ל". הוא פירט את כל מאמציו לשכנעה, אך ללא הועיל.

העיר' לשליחיהם לחלוקת מתנות לאביונים. הכסף הופקד אצלם עוד לפני פורים, והם חילקו אותו לעניים בתורת הלוואה, ובפורים מחלו על ההלוואה.

כשהגיעו אל מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצוק"ל, הוציא מאה דולר ונתן להם. לאחר מכן ביקשו להחתימו על כתב המינוי, שהיה נחוץ לצורכי הפרסום. להפתעתם סירב הרב ואמר: "אינני חותם על שקר".

הם לא הבינו את פשר הדברים. "רבינו הגדול, כך אנו נוהגים", ניסו להסביר. אך הרב עמד על שלו: "לא אחתום על שקר". ניגש אליו הגבאי הצדיק רבי יצחק לוינשטיין זצ"ל ושאלו לפשר הדבר, אך הרב לא הוציא מילה מפיו.

כעבור שבוע נכנס אל ראש הישיבה אחד מראשי 'קופת העיר'. הוציא רבי אהרן לייב מאה שקלים, נתן לו ואמר: "אני עושה אותך שליח למתנות לאביונים. הבא את הדף". הפעם חתם על כתב המינוי. שאלו אותו: "למדנו רבינו, מה נשתנה עתה מן הפעם הקודמת?". השיב להם: "בשבוע שעבר, לא היה לי גרוש אחד משלי. מאה הדולרים שנתתי לכם היו כספי צדקה שהופקדו אצלי. אינני יכול לקיים מצוות מתנות לאביונים מכסף שאינו שלי. כיצד אחתום שנתתי לכם 'מתנות לאביונים'? לא אחתום על שקר. הכסף לא היה שלי. עכשיו, מאה השקלים הללו הם כסף שלי, ואני יכול למנות אתכם כשליחים לקיום המצווה".

90 שנות עמל ויגיעה

לאחר מתקפת הטרור בשמחת תורה תשפ"ד, כשהצבא נכנס למערכה ארוכה וקשה בעזה, היו רבים שהחליטו ללכת ולעודד את החיילים. הם נסעו לאזור המחנות, הביאו צ'ולנט ומטעמים, רקדו עם החיילים ועודדו אותם. בד בבד עשו אנשי זק"א עבודה קשה מאוד תחת אש, והתקשורת לא חדלה מלהלל את אותם חרדים המגלים אמפתי ועושים עבודת קודש...

האווירה היתה סוחפת, ורבים מבני הישיבות נטו גם הם ללכת, לעודד ולרקוד. אז יצא מרן ראש הישיבה הגאון רבי דב לנדו שליט"א בקריאה, שאין זה מתפקידנו כלל וכלל לצאת לרקוד ולעודד את החיילים; כל תפקידנו אינו אלא עמל התורה בתוככי בתי המדרשות, ואין לנו חלק בכל החגיגות הללו...

הלכתי ברחוב, ובמקום נתלו מודעות ענק ובהן המכתב. עמד שם יהודי, קרא והפטיר בטרניה גדולה: "וכי זה הזמן לכתוב מכתב כזה? זמן כה רגיש, כשיש שבויים וחיילים מחרפים נפשם, למה לכתוב דברים כאלו?!..."

שאלתי: האם ירק אי פעם דם כדי להבין שורה בתוספות? אמר לי: לא. שאלתי: האם ויתר אי פעם על ארוחה משום שלא רצה להחמיץ את הדף היומי? השיב: לא, וגם אם לא אכלתי, השלמתי זאת אחר כך. אמרתי לו: כיצד אתה ואני יכולים לבוא ולהצדיק, או שלא להצדיק, את מה שעושה יהודי שזה תשעים שנה יורק מדי יום דם כדי לרדת לעומקה של הבנה בכל חלק מחלקי התורה הקדושה?! גדולי ישראל אינם צריכים לקבל מאיתנו שום הצדקה, אך הראני

או אז יצא מרן ראש הישיבה הגאון רבי דב לנדו שליט"א בקריאה, שאין זה מתפקידנו כלל וכלל לצאת לרקוד ולעודד את החיילים; כל תפקידנו אינו אלא עמל התורה בתוככי בתי המדרשות, ואין לנו חלק בכל החגיגות הללו...

אין קץ, ורוב בני הישיבה סבבו כמעט כל היום סביב שיעורו: לפני השיעור הכינו מראי מקומות; בזמן השיעור החרישו כולם ועשו אוזנם כאפרכסת לקלוט את דברי התורה המתוקים מדבש שיצאו מפיו הטהור; ואף לאחר השיעור הסתובבו חברות שעות רבות, חזרו על דברי ראש הישיבה ודנו בהם...

כיום נמדדת ישיבה עפ"י הבחורים הלומדים בה: האם החברה פתוחה יותר או פחות; האם יש בישיבה יותר התמדה ויותר כישרונות; מהו סגנון הבחורים וכדומה.

בחורים רבים הולכים לישיבה גדולה מבלי לדעת כלל מיהו ראש הישיבה ומיהו המשגיח... ובעוונותינו הרבים נחלש מכאן ביותר עניין קבלתו של התלמיד מפי רבו, ודבר זה עומד בעוכרינו.

גולל בפניי מו"ר הגאון רבי דב אהרן זלזניק זצ"ל את שסיפר לו אביו הגאון הגדול רבי אברהם יעקב זצוק"ל, כי בהיותו בחור בישיבת 'עץ חיים' שררה בישיבה אווירה סוחפת לרכוש בקיאות בש"ס. בשעה שמרן הגרא"ז מלצר זי"ע היה מוסר שיעור, והשיעור ארך קרוב לשלש שעות, מתמידים רבים מבין התלמידים לא היו נכנסים לשיעור, אלא הלכו לבתי מדרשות שבסביבה, ובזמן הזה היו מספיקים ארבעה דפי גפ"ת עם ראשונים.

אך זאת הוא העיד: "מאותם תלמידים שלא השתתפו בשיעור, אך אחד לא יצא מרביץ תורה!"

הסיבה לכך ברורה: מטרת השיעורים אינה ללמד רק מה כן לומר בסוגיה. רבי שמואל זצ"ל היה אומר, שנדרש עמל רב הרבה יותר כדי לדעת מה לא לומר, הרבה מעבר לעמל שבידיעת מה כן לומר. כיום ניתן לראות זאת בחוש: ספרי האחרונים ממלאים את מדפי הספרים; כל בחור צעיר לימים יכול לשבת ולדון בכל סוגיה שהיא, לבנותה כפי הבנתו ולהרכיב מערכות בלימוד. נערים צעירים אינם מתקשים בהוצאת ספרי חידושי תורה לאור, אך ברור כשמש שאת אמת הביקורת אי אפשר לרכוש אלא על ידי שימוש תלמידי חכמים, לשמוע וללמוד היטב את מה שמעבירים לנו מעתיקי השמועה, כל רב לפי מה שקיבל מרבותיו, ולפי מבטו על שומעי לקחו לדעת מה ללמדם וכיצד להעביר להם את הדברים.

וחז"ל כבר אמרו: "א"ר סימון למה נדבר דומה לתלמיד שהיה מהלך עם רבו וראה גחלת מושלכת, סבור שהיא אבן טובה, נטל אותה ונכווה. לאחר ימים היה מהלך עם רבו וראה אבן טובה, היה סבור בה שהיא גחלת והיה מתירא ליגע בה. א"ל רבו: טול אותה, אבן טובה היא..." (דברים רבה א, ח).

מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל היה חוזר ומספר על אותו טיול שטייל יחד עם מורו ורבו המשגיח הגה"צ רבי שמחה פלוטקין זצוק"ל, ובדרך אמר לו המשגיח: "דע לך, אצל רבינו (הגאון רבי שלמה היימן זי"ע) אין אתה לומד רק את הדפים הספורים, אלא אתה לומד ממנו את התורה כולה, כיון שעל ידו אתה בנוי להבין בכל התורה כולה. וזה שייך רק כשמסורים לעמוד על עומק ישרות ההבנה של רבינו!" ככל שבן הישיבה נעשה יותר 'תלמיד' - שומע, מקבל, ומכניע את דעתו כדי לקבל מרבו - כך הוא זוכה לרכוש מאיתו ידיעה והבנה אמיתיים.

אמר לו הרב: "בקהילתנו, ברוך ה', יש לרב מעמד ומכבדים את דברו. נראה שבתך יודעת לכבד רבנים. הבא אותה אליי".

הבת הגיעה לפגישה עם הרב. הוא ישב ודיבר על ליבה, ניסה לשכנעה, אך היא הביטה בו בעיניים ריקות. כשיצאה היה ברור שדבריו לא השפיעו עליה כלל. חזר האב אל הרב ושאל בתסכול: "כבוד הרב, כיצד ייתכן שבתי לא הושפעה מדבריך?"

השיב לו הרב: "ראה, אתה אדם נכבד, בר דעת, וגם בעל ממון, ובעל המאה הוא בעל הדעה. כאשר אני נושא דרשות מוסר, ודאי הן נאות בעיניך. אתה חוזר הביתה ואומר: 'הרב אמר רעיון יפה, הוא התאים אותו יפה לפסוק, אבל הרב אינו מבין באמת מה קורה היום, הוא אינו בעניינים. הדרישות שלו אינן מתאימות לנו'. בתך שמעה הערות כאלה פעם, פעמיים, שלוש - ודי היה בכך. היא למדה לסנן את דבריי".

לכן, גם בעניין גורלי כזה, כאשר אתה רוצה שהרב ישפיע עליה, שוב אין הוא יכול. הוא איבד את כוח השפעתו עליה, כי היא הוזנה בדעות שלפיהן דברי הרב רעיונות יפים הם, אך אינם נוגעים לחיי המעשה". על כך באה התורה ומזהירה: "וּבְאֵתָּה אֶל הַפְּתָנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הֵהָם". זוהי משמעות הציווי "שִׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֵּן לָהֶם בְּכָל שְׁעָרֶיךָ" - בכל דור ודור יש לקבל את מנהיגיו בהכנעה גמורה.

להיות תלמיד

בימים אלו חוזרים בס"ד אלפי בני ישיבות להיכלו של הקב"ה - עולם הישיבות. בעבר נמדדו הישיבות לפי העומד בראשן.

רוב מניינם ובניינם של ראשי הישיבות ושל מעתיקי השמועה בימינו יצאו מבית מדרשה של ישיבת פוניבז' המעטירה, והסיבה לכך נעוצה בעובדה שהישיבה כולה סבבה סביב הציר שנקרא 'רבי שמואל'...

הגאון האדיר רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל הנחיל לתלמידיו את דרך התורה של רבו מרן הגר"ש שקאפ זי"ע, בבהירות נפלאה ובמתיקות

מקבלים. אור חדש בלימוד

מהדורה
מומלצת
ע"י גדולי המקובלים

לימוד הקבלה מואר בשבילך!

21 ספרי 'מכלול תורת האר"י' בהוצאה חדשה, מורחבת ונגישה (מבית היוצר של 'נחמד למראה') גזרתם הבהירה תאפשר לך להתמקד בתוכן העצום, הטמון בכתבי האר"י הק' ללא הסחות דעת. מהדורת יפה מראה - מאירה לך את הלימוד בבהירות והרחבת הדעת.

**יפה
מראה**
אור חדש בלימוד

לקבלת דוגמית חינם/לרכישה: 0533152498

יעצו לו לשלשל בחשאי סכום כסף לכיס בגדו של הרב, ועשה בעל הדין כעצתם. למחר כאשר ישב הרב להמשיך בדינם הרגיש כי דעתו החלה להסס בדבר וכי קם בו רצון להסכים עם דברי הדיינים...

פנינים, עובדות ופרפראות מגדולי הדורות בעניין התרחקות מנטילת שוחד

הרב מאיר בנימיני

"פי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים" (דברים ט"ז, י"ט)

כתב הסבא מקלם: האדם צריך לזהר מאד מאד מהדברים אשר דעתו מחמדתן ומתאוה להם, כי הדברים האלה נקל להם להפילו ברשת השוחד, ואז לא יכוון האמת על פי ההלכה, הן בהלכה למעשה, לעצמו, הן בהלכה הנוגע לאחרים...

והנה השוחד המעורר עיני חכמים וכל שכן לטפשים, הוא רחוק מאד מן התשובה, כי שוחד הממון או הכבוד, או השיחה נאה מעורר עיניו ואינו רואה מה שיש לראות. ולכן גדולי החכמים ברחו ופחדו לנפשם משוחד כל דהוא, כמו שמבואר בכתובות ק"ה ב'... והנה בלי ספק היו רחוקים מבקשת הכבוד, ועם כל זה חששו לנפשם פן יעשה רושם עליהם הדבר הקל, וכל שכן טפשים כמו היום אשר הקנאה התאוה והכבוד ישחדו אותו תמיד, יש לברוח הרבה מאד מן השוחד... (חלק א קלו)

מסיבת מצוה

בספר 'זרע ברך' מובא מה שהיה מעשה אשר נעשה בימי הגאון מורינו הר"ר הרבי רבי העשיל מקראקא, שבאו אליו שניים לד"ת ממרחקים, והייתה התביעה על כמה וכמה אלפים, ובא הנתבע תחילה, והביא מתנה מאה אדומים חדשים, והניח לו על השולחן, וביקש ממנו לעמוד לימין צדקו, ואמר לר' העשיל אין אני נותן לאדוני בתורת שוחד, כי אם לזכות את הזכאי, ולחייב את החייב, לקח הרבי ר' העשיל את המטבעות, ואמר לו יש"כ. ואמר לו אעשה לך כל הטובות שבעולם, ותבוא למחר למשפט.

בלילה ההוא שלח הגאון הרב ר' העשיל אחר כל בניו וחתניו, ואמר להרבנית מרת דינה ע"ה, להכין סעודת יו"ט לבניו וחתניו, וכן עשתה אחר שאכלו ושתו, הוציא מכיסו המטבעות, וספרם בפניהם אחד אחד, וחשבו שרוצה לחלק להם ושמחו מאוד, אחר זה ליקט כל ק' האדומים ואמר להם: דעו נא רבותי קראתי אתכם כדי שתלמדו, וכן תעשו, שלא תהיו להוטים אחר מתנות, כשתהיו רבנים, וראשי מדינות, כאשר ראיתם אותי, שנתנו לי ק' אדומים וידעתי שאותו האיש יצא מני בשמחה ובטוב לבב, והוא אינו יודע שלמחר לפני הדין אני מחזיר לו ק' האדומים הללו וחלילה למכור את נפשי, באלף אלפים אדומים כיוצא בהם'.

הקב"ה לבדו

בספר 'ישועות יעקב' מובא שבעיר לעמברג היה דין שהיה ידוע

כלוקח שוחד, והיה מראה עצמו כצדיק, מאריך ב'אחד', ובאמצע הדין תורה, היה זועק 'איינציגער באשעפער', ענה לו (הישועות יעקב) וודאי 'איינציגער באשעפער', (הקב"ה הוא אחד) שאיתא כל דין שדן דין אמת נעשה שותף להקב"ה, ומי שאינו דן דין אמת, לומר הקב"ה נשאר אחד לבד, ללא שותפים.

עוור או פיסח

בימי הגאון רבי שלמה קלוגער זצ"ל היה דין אחד שהיו מרננים עליו שהוא לוקח שוחד והיה פסח על רגל אחת. אמר עליו הגרש"ק בדרך הלצה, כי הדין הזה אם יהיה נעשה עור יוכח בעליל שהוא עונש בעבור שלקח שוחד. דהנה אמרו חז"ל (ברכות מג:): פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, ואם כן באדם אחר שנעשה סומא אין להחליט שהיא בעבור שנטל שוחד דיכול להיות שפסע פסיעות גסות ועל ידי זה נתעוורו עיניו, לא כן הדין הזה שהוא פסח ואין לאל ידו לפסוע פסיעות גסות ובפרט לרוץ אם יהיה סומא יתוודע לעין כל, שהוא רק בעבור השוחד המעורר עיני חכמים.

יחריש אוזניו

ועוד מסופר כי היה דין שדן דיני תורה ולקח שוחד ולבסוף ימיו נעשה חרש, שאלו הלומדים הכתיב יעוור עיני חכמים ולא שיתחרש, ענה הדיין, קבלתי את העונש הזה דייקא כי הבעלי דינים רק הבטיחו לי שאני אקבל שוחד, אבל את השוחד עצמו אף פעם לא ראיתי...

**קרא הרב לראש הקהל, וסירב
לבוא, התרה בו הרב, וסירב,
שוב והתרה, שוב אמר לו שאם
אינו בא מחרימים אותו, מיד
בא ראש הקהל יחד עם כל זקני
העדה אל הרב, ונתנו לו מז"ט,
על התמנותו לרב העיר**

אחרת שיש בו, והיא שחכמתו מועטה, והכתוב מדגיש כי השוחד יעור עיני חכמים...

משפיע על החכמים

בשם האמרי אמת ז"ע מובא הסבר מה הפירוש ולא תקח שוחד כי השוחד יעור עיני חכמים, לכאורה על פי דקדוק היה צריך לומר ולא תקח שוחד כי השוחד יעור "עיניך", אלא החידוש כאן הוא שאפילו יושבים ג' דיינים ורק אחד קיבל שוחד, לא רק הוא יעשה טעות בדינו אלא הכוח של השוחד, הוא שאפילו אחד מקבל הוא יעור עיני חכמים כל הג' דיינים יהיו מושפעים מאחד שקיבל את השוחד.

שוחד של דמעות

אשה אלמנה נכנסה אצל הגאון ר' יהושע'לה, רבה של קוטנא, ובדמעות שליש סיפרה לו על עוול שנעשה לה על ידי אחד מתושבי העיר, וביקשה מהרב שיזמין את פלוני לדין תורה. סירב ר' יהושע'לה ולא רצה לשבת בדין תורה. אמר: שוחד הוא לאו דווקא שוחד של כסף, אלא אפילו שוחד של דמעות.

מה המבחן

הרבי רבי בונם מפשיסחא זי"ע, היה מספר על הפסוק: 'לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שוחד', פעם מינו רב חדש, לעיר ואם בישראל.

אחר שמינוהו, בא אליו עני ואמר שיש לו דין תורה עם ראש הקהל, קרא הרב לראש הקהל, וסירב לבוא, התרה בו הרב, וסירב, שוב והתרה, שוב אמר לו שאם אינו בא מחרימים אותו, מיד בא ראש הקהל יחד עם כל זקני העדה אל הרב, ונתנו לו מז"ט, על התמנותו לרב העיר. היה זה מבחן לראות אם אינו נושא פנים, אף לראש הקהל, וכשעמד במבחן קיבלו אותו עליהם לרב. אמר הרבי רבי בונם, זה הכוונה 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך', בלשון יחיד, שהמבחן הוא שהממונה יהיה מוכן שישפטו אף אותו, ואז מובטח לו שיוכל לשפוט את העם 'משפט צדק'.

בעת שישב הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' זצ"ל מאפטא, על כסא הרבנות בקולבוסוב, באו פעם לפניו שני בעלי דין לדין תורה. יתר הדיינים נטלו שוחד והיו נוטים לצד אחד, אולם הרב מאפטא גילה כלפיהם התנגדות נמרצת והוכיח להם שאין הלכה כמותם.

יעצו הדיינים לבעל דין כי ייתן שוחד לרבי מאפטא, אך כיצד אפשר לשחד מי שאינו רוצה, יעצו לו לשלשל בחשאי סכום כסף לכיס בגדו של הרב, ועשה בעל הדין כעצתם. למחר כאשר ישב הרב להמשיך בדינם הרגיש כי דעתו החלה להסס בדבר וכי קם בו רצון להסכים עם דברי הדיינים, מיד דחה את ישיבת בית הדין, וכל אותו היום בכה בתפילתו להקב"ה כי יאיר עיניו לראות את האמת.

כך עברו ימים מספר עד אשר גילה הרב את הכסף בכיס בגדו ומיד הבין כי בעל הדין הוא אשר שם את הכסף בכיסו כדי לשחדו. אמר על זה הרבי מאפטא, זהו פירוש הכתוב 'ויסלף דברי צדיקים' אפילו אם הדיין מוסיף להיות צדיק גם אחרי קבלת השוחד, שכן לא ידע מאומה על זה, מכל מקום יש בכוחו של השוחד לסלף את בינתו ואת דבריו.

טעמי תורה

על הפסוק כי השוחד יעור עיני חכמים אמר ר' אייזל חריף זצ"ל, כי הנה אמרו אמר ר' יצחק (סנהדרין כא), מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם. כתוב (דברים יז, טז) לא ירבה נשים. אמר שלמה אני ארבה ולא אסור. וכתוב (מלכים א, פרק יא, ד) ויהי לעת זקנת נשיו הטו את לבבו. וכתוב (דברים יז, טז) ולא ירבה לו סוסים. ואמר שלמה, אני ארבה ולא אשוב. וכתוב (מלכים א' פרק י, כט) ותצא מרכבה ממצרים.

ומקשים, הרי גם בשוחד נאמר בתורה הטעם, כי השוחד יעור עיני חכמים, ולמה לא אמר שלמה, אני אתן לשחד אותי ולא אטה את הדין.

רק, כי באלו המצוות שנמסרו טעמן חשב שלמה שהם נאמרו להדיוטות, לאנשים פשוטים שקל להם לסור מדרך הישר. והוא שלמה הרגיש את עצמו לחכם ותקיף בדעתו, ולכן הוא לא יכשל. לא כן הוא באזהרה על אסור שוחד. כאן אין מקום לטעות שרק לפשוטי עם נאמרו הדברים, שהרי בפירוש נאמר, כי השוחד יעור עיני חכמים.

מה שעיני רואות

רב גדול אחד שהיה נזהר מאד בעניני שוחד והיה עני גדול, היה רגיל לומר מימרת חז"ל (סנהדרין ו), אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות. הדיין הישר, הנזהר משמץ של שוחד, שאין לו בעולמו לא עושר ולא נכסים, רכושו היחיד הוא, מה שעיניו רואות, כי מלקיחת שוחד מסתמאים.

עיני חכמים

היה דיין אחד שרינונו עליו שהוא לא נקי כפיים. אמר עליו גדול אחד, שמזה שלא נתעוור אין ראייה שהוא נקי וצדיק, אלא בגלל מעלה

החייל היהודי סיים סנדוויץ' אחד והוציא כריך שני, והמגיד ממשיך לדבר על ליבו. לפתע החייל הפסיק מלעיסתו ושאל "וכי נסתרה בינתך? אינך רואה שאני אוכל וממשיך ואיני שת ליבי לכל המוסר שאתה אומר? טרם הבינות שדברייך לא יועילו מאומה?!..."

מדוע הורה ה'בית הלוי' לסגור את אם הישיבות, על מה ולמה הקים רבי ישראל סלנטר את תנועת המוסר, ומה ביקש רבי הלל מקולומאיי לפעול בלבו של פורק עול בשיא כוחו

הרב בנימין בירנצוויץ

"כפר לעמך ישראל אשר פדית" (דברים כ"א, ח')

כשבאים זקני העדה לבקש כפרה בעגלה ערופה על הדם שנשפך, הם מבקשים כפרה ל'עמך אשר פדית'. בפשוטו נראה שיש כאן שם תואר לעם ישראל 'עם שפדית' ממצרים, שם תואר שנשאר להם לדורות עולם.

אבל ה'אבן עזרא' מפרש, שהם מבקשים כפרה מיוחדת לעם שיצא ממצרים, וזו הכונה ל'עמך ישראל אשר פדית' - לאותו דור שיצא ממצרים, וכמו שמבואר בגמ' (הוריות ו, א ובכריתות כו, א) שראויה כפרה זו של עגלה ערופה שתכפר על יוצאי מצרים.

והדברים תמוהים עד מאד, למה מבקשים כאן בעגלה ערופה, הבאה לכפר על הדם שנשפך, גם על חטא יוצאי מצרים!?

הגאון המופלא רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל מביא מה ששמע לפרש, על פי מעשה שהיה עם רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, שהגיע לזילנא ושמע על מעשה שאירע בנשואי בנו של ראש הקהל, שהיה גביר גדול ונכבד שעלה לגדולה, ומלפנים היה עני ורש שנהנה מיגיע כפיו במלאכת הסנדלרות.

בעת שמחתו של ראש הקהל, כאשר הכניס תחת החופה את בנו, ניגש אליו אחד מצרי העין שבעיר, בעודו צועד לעבר החופה ברגעים המרגשים ביותר. ראש הקהל לא שם ליבו בתחילה, הוא החזיק בזרועו של בנו החתן לקול צלילי הכליזמרים המלווים אותם בשמחה ובהתרגשות גדולה. ציבור גדול צעד מאחוריהם, כשאותו צר עין ניגש אל הגביר, חלץ מנעלו כשהוא מראהו לראש הקהל ולעיני כל, שואלו בקול מזלזל 'כמה עולה לתקן נעל כזו...!'

כתוצאה מכך, מסופר, אותו גביר התמוטט ומת מחמת הבושה הגדולה, וכששמע זאת רבי ישראל זצוק"ל נענה ואמר, שכזו נבלה והשחתה במידות לא יכולה להגיע בבית אחת, סימן הוא שכבר מאות בשנים קודם לכן היה ריקבון גדול במידות, ומובטחני שגדולי הדור הקודם היושבים בגן עדן מובאים בדין בגלל מעשה זה, על אשר לא לימדו את העם דעת ומידות, כדי שלא יקרה מעשה כגון זה.

או אז החליט רבי ישראל להקים את תנועת המוסר שחוללה מהפך גדול מאד בעם ישראל בתחום החשוב זה של תיקון המידות ועבודת ה'.

מבאר הגאון המופלא רבי אלי' ברוך זצ"ל, לפי מעשה זה יש לפרש, שגם יוצאי מצרים היו צריכים כפרה על הדם שנשפך אלפי שנים לאחר יציאת מצרים, לפי ששורש כל קלקול כזה מגיע מחמת סטייה כל שהיא בטוהר המידות וההנהגה, אפילו דק מן הדק מהדורות הקודמים.

ללמדנו! שכל סטייה קטנה בכל מעשה והנהגה, שנראית בתחילה כעניין שולי וחסר חשיבות, אבל המגמה נמשכת ומתרחבת, ובהמשך הזמן היא מביאה קלקולים גדולים. אפילו סטייה קטנה כחודה של מחט, סופה לפתוח פתח גדול כפתחו של אולם. לטוב ולמוטב.

מדרון חלקלק

בחורף של שנת תרנ"ב, גזרה מלכות רוסיה לקבוע באם הישיבות, ישיבת וואלוזין, שעתיים של לימודי חול בכל יום. לגזירה זו נתלוה איום שאם תסרב הנהלת הישיבה למלא אחר הוראה זו, הישיבה תיסגר על מסגר ובריה.

ראש הישיבה הנצי"ב זצוק"ל לא רצה לקבל על עצמו אחריות להחלטה גורלית זו, והוא כינס את כל גדולי הדור לאסיפה מיוחדת כדי לדון עמם בגזירה נוראה זו.

באסיפה הביעו רוב מוחלט של הנאספים את דעתם, כי הרע במיעוטו עדיף מאשר לסגור את אם הישיבות ותתבטל ח"ו תורה מישראל. לא כן היתה דעתו של ה'בית הלוי' זצוק"ל, הוא קם

הכיל בשר טריפה רח"ל. על פניו הכיר כי הוא יהודי, ונזדעזע לראות יהודי אוכל בשר של דבר אחר.

המגיד ניגש ושאל: 'מה אתה אוכל?'. 'כן כן אני אוכל מה שאתה רואה'. 'אתה יהודי?' שאל המגיד. 'כן, נכון'. המשיך המגיד ושאל: 'יהודי אוכל דבר אחר?', והיהודי משיב 'כן' והמשיך באכילתו.

החל רבי הלל לומר מוסר והסביר לו מהי עבירה ומה חומרתן של מאכלות אסורות, דיבר ודיבר דרשה ארוכה, ובעודו דורש החייל לועס ולועס, והמגיד המשיך בדבריו כי ה' הטובה עליו, ושפך את נפשו אל ליבו של היהודי שלידו.

היהודי סיים סנדוויץ' אחד והוציא כריך שני, והמגיד ממשיך לדבר על ליבו. לפתע הפסיק החייל מלעיסתו ושאל 'וכי נסתרה בינתך? אינך רואה שאני אוכל וממשיך ואיני שת ליבי לכל המוסר שאתה אומר? טרם הבינות שדברייך לא יועילו מאומה?!'...

השיבו המגיד: 'אני אדבר ואמשיך, ואם אתה שואל מה התועלת, רצוני לומר לך משהו, אתה עכשיו חייל צעיר עם כל הכח והעוצמה. אתה חושב שכל העולם שלך, אבל לא תמיד אדם נשאר הגיבור הכי גדול, מגיעים זמנים שלא הולך כל כך טוב, כל בן אנוש יש לו זמנים שונים, ובפרט לעת הזקנה הכוחות אוזלים. ייתכן שלעת זקנתך ה'כוחי ועוצם ידי' שלך יפחת מעט, ואז הדיבורים של עכשיו יעלו בזיכרוןך. הנה ישב על ידי יהודי ו'נדנד' לי מהי מצוה ומהי עבירה, תחשוב בינך ובין עצמך, ואולי אז יועילו לך דברי משהו. ואפילו אם גם לעת זקנה לא יעזרו הדברים ותחיה את כל חיך ממש כפורק עול, אבל בשעת מיתה שכבר וי... אולי אז תיזכר במשהו ויעלה בליבך הרהור תשובה' - בשביל אותו הרהור תשובה קטן, שווה כל המאמץ שאני מתאמץ עכשיו!

כללו של דבר! אדם לא יכול לדעת כלל מה יועילו הפעולות שלו ולהיכן יגיעו מעשיו ואפילו הקטנים. כל פעולה יכולה להשפיע לטוב ולמוטב בהמשך הזמן, ומשכך עלינו לחשב באחריות כל מעשה והנהגה והשפעתה.

ממקומו וכשדמעות זולגות מעיניו הודיע את החלטתו דעת תורה, שאף שאנחנו מחויבים להחזיק במעוז התורה של עם ישראל, להעמיד תלמידים ולהעביר את מסורת התורה לדורות הבאים, אבל כל זה הוא אך ורק על פי הדרך שהתנו לנו אבותינו מאורי הדורות. עתה משנגזרה הגזירה של עירוב לימודי חול בקודש שלא כמו שקבלנו מאבותינו, אין האחריות מוטלת עליו, ויבא נותן התורה ויעשה את שלו ואנו את נפשנו הצלנו. ובאותו זמן הוחלט על סגירת הישיבה הקדושה בוואלוזין בשנת תרנ"ב.

לקח לדורות

כאשר היה החפץ חיים צוק"ל מספר מעשה זה, היה מוסיף לזה מוסר השכל לדורות עולם! וכך אמר: 'בוא וראה עד היכן הגיעה דעת תורה של גאוני הדור שעבר, לו הסכימו להנהיג אז לימודי חול שעתיים בישיבת וואלוזין, היתה חס ושלוש התורה משתכחת מישראל. כי הלא זו דרכו של היצר הרע, פותח בשתי שעות של לימודי חול, עד אשר משאיר בסוף רק שתי שעות של לימוד קודש... אבל מאחר שהחליטו לעמוד כחומת ברזל ולא להתפשר כלל, אז מצאה לה התורה נתיבים ושבילים במקומות אחרים, ונפתחו ישיבות בכמה מערי ליטא ופולין בלא לימודי חול. ישיבות אלו נעשו לבסוף מבצרי התורה בדורנו'.

אכן כן, סטיה קטנה בתחילת הדרך היתה מביאה לחורבן גדול בסופה, אף שבתחילה היה נראה הדבר כלא משמעותי כלל, ולעומת זאת עמידה על המשמר גם בדברים הקטנים הלא משמעותיים בתחילתם, יכולה להביא בסופם לדברים גדולים ועצומים לעם ישראל, ולכל יהודי בפרטיות.

מגיד מראשית אחרית

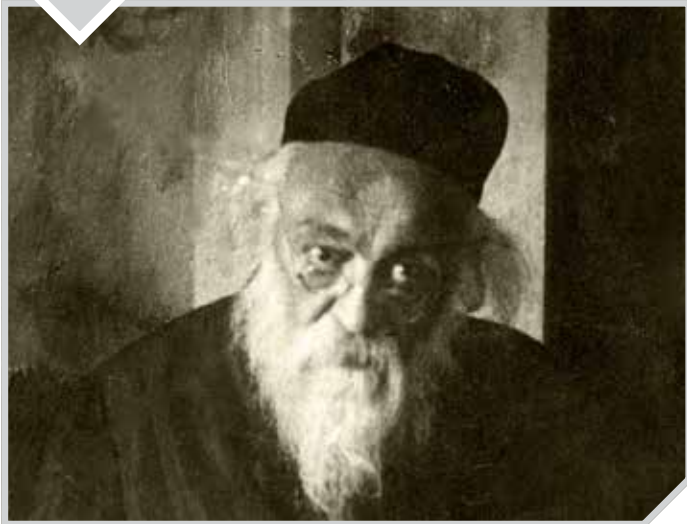
המגיד מקולמא"י הרה"ק רבי הלל זצ"ל, נסע ברכבת וראה חייל יהודי שמוציא מתיקו סנדוויץ' ומתחיל לנגוס, הוא זיהה שהכריך

מִלֵּאָה הָאָרֶץ דְּעָה סִנִּיפִי 'דִּרְשׁו' בִּרְחֵבִי תִבֵּל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
מקסיקו | דרום אפריקה | שווייץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

בהגיע תורם של הבחורים, נשתוממו ונבהלה נפשם לראות כי רבי חיים מבריסק אינו אלא אותו זקן שישב עמם בקרון. אותו זקן שניגש אליהם מיוזמתו לדבר עמם בלימודם - והם דחוהו בבוז...

מהי השאגה הנשמעת בראש חודש אלול, מדוע סירב רבי חיים מבריסק למחול לשני הבחורים שפגעו בו, ומה ביקש ללמדנו מדלת קטנה שבגג החדר החשוך

"מי האיש הראוי לראות הלבב" (דברים כ', ח')

"אריה שאג מי לא ירא" (עמוס ג, ח). 'ארי'ה' - כך דרשו קדמונינו, ה'של'ה' הקדוש ועוד: ראשי תיבות אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, הושענא רבה.

כמו כן מפרש הגאון מווילנא זיע"א את ספר יונה על דרך משל, ואומר כי העיר נינוה שהייתה 'מהלך שלושת ימים' - הכוונה לשלושת הימים שבהם מתעוררים בני האדם ביותר בתשובה: ראש חודש אלול, יומו הראשון של ראש השנה, ויום הכיפורים.

והשאלה נשאלת: מה עניינו של ראש חודש אלול ליראה? בימי הדין, ראש השנה, יום הכיפורים והושענא רבה, יש רעדה, יש שאגה, שאגת הדין, וממילא יש יראה.

אבל ראש חודש אלול, מה עניין שאגה אצלו? איזו שאגה יש ביום הזה?

שאגת האלול

אמר מרן רבי חיים קנייבסקי צוק"ל: השאגה שיש באלול היא - שימו לב מה קרה לנו בשנה שעברה, תנו דעתכם על כל השאגות של השנה שהייתה. כל הדברים הללו לא קרו במשך השנה, הם קרו בראש השנה שעבר, שאז הכל נכתב.

ממילא שואג האלול ואומר: 'אנשים, אלול הגיע!' - תנצלו, תתרוממו, האפשרות נפתחת למנוע את כל השאגות של שנת תשפ"ז. מי לא יחפץ לחטוף?

והשאגה הזו נשמעת בכל תחילת שנה, לכל המתחילים, קטנים כגדולים: תנצלו, אל תישארו במקום.

תנצלו, קבלו מלוא חופניים מרבותיכם, מחבריכם, מאלו שמשמיעים לכם.

לשמוע ממי שמבוגר מכם, אין זו זכות יתרה ואין זה 'בונוס'. השמיעה וההאזנה למורי הדרך, הגדולים מכם, ואולי חכמים מכם פחות - אך גדולים מכם בהכרח, היא ההבדל בין הצלחה לבין היפוכה חלילה.

אל תסתכל בקנקן

ומעשה שהיה כך היה. שני בחורים התפלפלו בלימוד בנסיעתם ברכבת, וקיימו בהידור את מצוות 'ובלכתך בדרך'. לא שמו ליבם ליהודי נמוך הקומה, הלבוש במלבוש פשוט, שישב והציץ עליהם;

הוא נראה בעיניהם כבעל בית מזדקן, המהרהר בעיזיו ובתרנגולותיו. הם המשיכו בפלפולם, שקלו וטרו, בנו וסדרו, ובשלב כלשהו החלו בוויכוח. תחילתו בנחת יחסית, אך כבחורים שסברתם יקרה וחשובה להם, עמד כל אחד והגן על כיוון חשיבתו בעוז.

העסק התלהט, הדיבורים הפכו לצעקות, והצעקות נתגברו לקרב של ממש. כי הרי כך 'לומדים', ורק כך לומדים תורה. מי שסברתו בתורה אינה חשובה לו כדי להילחם עליה בכל עוז, אות היא כי מפיו ולחוץ יצאה, ולא ממעמקי נשמתו ומדקות עיון ליבו.

אין לומר 'מה זה משנה מי צודק'; מי שאינו אכפת לו, אות היא שאין הדבר שלו והתורה צריכה להיות שלנו. ולכן לא היה הקרב הצגה או משובת נעורים, אלא מלחמתה של תורה, בכל הנשמה ובכל החריפות.

בשלב זה התרומם הזקן והתקרב אליהם, וניסה לומר טענה כלשהי להרגעת הרוחות. אך הצעירים הנמהרים הקשיבו לדבריו בחצי אוזן, ולא לתור דחו אותו ואת דבריו בשתי ידיים.

'אתה', אמרו לו בנימית חשיבות, 'עדיין לומד בסגנון של הזקנים של פעם. אנחנו כבר יודעים ללמוד טוב יותר, היום יש שיטה חדשה, אנחנו מעיינים על פי שיטת לימודו של רבי חיים מבריסק. מה לך כי תתערב בראיות של פעם...'

הזקן סבר וקיבל, וחזר למקומו להמשיך בהרהוריו. הוויכוח נמשך עוד זמן מה, ולאט לאט שככה המריבה עם ליבונה הדק היטב של הסוגיא.

**אדם אחד הניחוהו בחדר סגור
וחשוך, ועליו היה לחפש את
היציאה. מישש בידיו והרגיש
בידית ובדלת גדולה; פתח אותה
בהתרגשות, ונתקע בקיר, שכן
היה זה ארון קיר. מישש שוב
וחש בדלת נוספת, קטנה יותר;
נכנס, והרגיש כי נכנס אל האח...**

השמיעה הם אלו שיצאו טעונים בטעם זקנים. הם גדלו, צמחו, ועלו כפליים על מי שסמך על כשרונותיו ונמנע מלשמוע דברי גדולים ממנו.

לימוד ממי שכבר למד יותר ממך - אפילו אם באמת, כפי שאתה סבור, הוא פחות למדן ומוכשר ממך - עדיין בשמיעה ממנו אתה מספיק פי שניים. אתה חוסך לעצמך זמן יקר מפז; הוא כבר עבר תהליכים, הוא כבר יודע עניינים ולימודים הרבה. קבל ממנו, קצר לעצמך את הדרך, ואת חכמתך העצומה והגדולה רק תקפיץ קדימה. התלמיד סבור כי הקשבה למגיד שיעור שאינו בעיניו 'מי יודע מה' היא בזבוז זמן. ולא היא, אלא להיפך.

'רוב הדחוקים אמת'

רבי חיים מבריסק, ברצונו לבאר את דברי מרן ה'חתם סופר' כי 'רוב הדחוקים אמת', ביארם במשל:

אדם אחד הניחוהו בחדר סגור וחשוך, ועליו היה לחפש את היציאה. מישש בידיו והרגיש בידית ובדלת גדולה; פתח אותה בהתרגשות, ונתקע בקיר, שכן היה זה ארון קיר. מישש שוב וחש בדלת נוספת, קטנה יותר; נכנס, והרגיש כי נכנס אל האח.

בא אדם המכיר את החדר, והראה לו דלת קטנה בגג החדר. אמר לו: 'פתח אותה, כי מכאן יוצאים'.

'ואיך זה ייתכן', שאל, 'הרי דלת קטנה כל כך היא ביחס לאחרות...'. אנו - סיים רבי חיים את הסברו, לומדים על ידי חוש המישוש, ומרגישים כי דלת זו שיצאו דרכה הראשונים קטנה ודחוקה היא.

אבל קדמונינו למדו על ידי חוש הראייה, ומי שרואה ודאי מבין כי דלת היציאה היחידה היא הקטנה, הממוקמת בגג החדר.

ומכאן מסר לבני הישיבות המתחילים בימים אלו שנת לימודים נוספת ופורה בסייעתא דשמיא: נצלו את האלול, ואת המשאבים שסביבכם, את מורכם ורבותיכם, ומובטחת לכם שנה יקרה מפ"ז.

והנה האטה הרכבת את מרוצתה ונכנסה אל התחנה. הבחורים העיפו מבט מחלונות הקרון, וראו המולה של ממש. קהל עצום ורב נדחק ברציף, כולם נרגשים וממתנים.

מיהרו הבחורים אל הדלת, ועם פתיחת דלתות הקרון קפצו החוצה, מבררים חיש על מה המהומה ולמי ממתנים מאות היהודים שברציף. 'מה, לא שמעתם? רבי חיים מבריסק בא לעירנו, וכולם יצאו לקבל את פניו, אולי לזכות לחזות בזיוו'. לא יאומן, נתרגשו הבחורים, היינו ברכבת אחת עם רבי חיים בריסקער! אח, לו ידענו - היינו פונים אל הקרון שבו ישב, אולי היינו זוכים להציע לפניו איזו שאלה, או לשמוע מפיו חידוד והלכה.

יחד עם כל המצטופפים נדחקו גם הם לכיוון ימין, היכן שההמולה גברה, ונראה היה כי לשם ירד רבי חיים. נדחקו ונדחפו.

עד מהרה החל המצב להסתדר, וכמין מעגל ענק התהווה, ובמרכזו יושב נח מעט מטלטולי הדרך גאון הגאונים רשכבה"ג רבי חיים מבריסק צוק"ל, וכולם חולפים על פניו בזה אחר זה.

בהגיע תורם של הבחורים, נשתוממו ונבהלה נפשם לראות כי רבי חיים מבריסק אינו אלא אותו זקן שישב עמם בקרון.

אותו זקן שניגש אליהם מיוזמתו לדבר עמם בלימודם - והם דחוהו בבזו...

הזקנים של פעם

לאחר ההתפכחות מן ההלם הבינו כי פגעו ברבן של ישראל, וחובתם לבקש את מחילתו. מצאו את הזמן ואת הפינה, וניגשו בפחד וברעדה לבקש כי יסלח להם על שפגעו בו בנסיעה.

אך רבי חיים הסתכל עליהם והשיב בתוכחה למדנית: 'בי הלא לא פגעתם; אדרבה, בחשיבותי ובחשיבות סגנון הלימוד שלי דיברתם. אתם פגעתם וזלזלתם בכל 'הזקנים שלומדים כמו פעם'... ועל זלזול חמור זה אין ביכולתי למחול, שהרי איני הנפגע...'.

המסר בשבילנו: רבים פותחים עתה את שנת הלימודים החדשה, ויש הפותחים אותה במקום חדש ובלתי מוכר. זו ההזדמנות 'לשמוע'.

הכרנו רבים שהתייחסו בביטול לאותו 'משיב', או לאותו ר"מ שאינו נוצץ, או לראש החבורה בכולל ש'מה הוא כבר מחדש...'; היו שאפילו הפריעו מעט למסירת שיעור חלילה.

וכולם, ביום מן הימים, חוששים: אולי עלי לבקש מחילה, שלא נהגתי בו כבוד כראוי? אבל האמת עונה להם בשם אותו ר"מ, אותו משיב, אותו ראש חבורה:

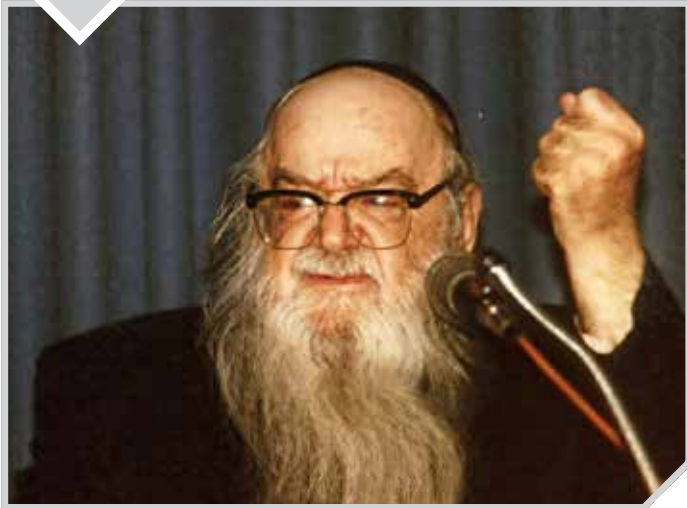
"ממני אין לכם מה לבקש סליחה. אני את מה שהיה לי לחלק חילקתי עם מי שרצה לקבל. מחילה אתם צריכים לבקש מעצמכם - לעצמכם הפסדתם זמן וקנייני נצח, ובשביל זה אין מי שיוכל למחול, שההפסד כבר אינו ברהשבה".

רבים הם הצעירים, כל אחד ושלב צעירותו, החושבים כי חכמתם עומדת להם ואין לרב פלוני מה לחדש להם או לחדד אותם; עולים הם עליו עשרת מונים בלמדנות ובידענות - כך הם סבורים.

אבל המציאות מוכיחה פעם אחר פעם, כי התלמידים שניחנו בכוח

בקביעות הסתובבו השנים הלך ושוב על פני היכל הישיבה והתפלפלו ב'סוגיות' העומדות על הפרק, עד שרבי לייב העיר פעם לרבי מאיר: אתה רוצה לעשות אותו בעל גאווה?! מי יודע אולי יכנס לו גאווה בליבו...

שביבי אורה מדמותו המאירה של גדול המגידים הגאון רבי שלום
מרדכי שבדרון זצ"ל, בתקופת לימודיו בישיבת 'חברון'

"וְשִׁמְעָה וְדַרְשָׁה הַיִּטֵּב" (י"ד)

בחודש אלול תרפ"ט נפל דבר בירושלים. ישיבת "חברון" הסלבודקאית עברה מהעיר חברון ירושלימה. מרא דארעא דישראל הגר"ח זוננפלד עודד והעריך את מהותה של הישיבה, שלח את נכדיו ללמוד בתוכה, כך הכשיר את הקרקע לכניסתם של צורבים ירושלמים להצטרף יחד עם יוצאי ליטא וגרמניה.

על אותה קבוצה ירושלמית בין כותלי הישיבה, ועל ה"כולל אברכים" שנוסד אח"כ על ידיהם, כותב רבי ישראל זיסל דבורץ בירחון התבונה שנת תש"א: "תלמידים אלו בהיותם בישיבה הוו חטיבה מיוחדת והיו מעורבים ביותר בחוויותיה. ומתוך שאיפה לשמור על עצמאותם ועל קשריהם עם הישיבה מצאו לנכון לייחד מקום תורה לעצמם. הם שקדו מתוך חוסר אמצעים ומסירות נפש על התורה, ומוסר התורה, לפי התוכנית שהתוו להם.

"הצלחתם ועלייתם הרוחנית גרמה קנאת סופרים מרובה והתענינות מצד הנהלת ישיבת חברון שהכירה כי ב"כולל" זה צפון עתיד לתלמידיה המצוינים. הקירבה והנשיאה בעול ההדדית הביאו לשגשוגו של הכולל והגשמת המגמה לפי רוחו של האדמו"ר הסבא מסלבודקא". ע"כ.

על קבוצת אברכים הראשונים נימנו רבי שמואל אהרון איזקוב זצ"ל, רבי ישראל שינקר זצ"ל, רבי חיים אהרון טורצין זצ"ל, רבי הלל כהן זצ"ל ורבי מרדכי אפל זצ"ל.

רבי שלום שבדרון היה בין הראשונים שנכנסו לישיבה, בתחילת חורף תר"צ.

שני המקורבים ביותר לרבי לייב היו רבי יצחק קאץ [ממבוגרי הישיבה ומתלמידיה קודם תרפ"ט, ישב ב"מזרח" בהיותו בחור...] ורבי שלום מהצעירים.

רבי שלום נדבק מאוד בהארי החי - "העילוי של מוסר" - ר' לייב'שיק זי"ע, וכפי שאמר בעצמו שכל אותם ימים לא וויתר על שום שיחת מוסר בהיכל הישיבה, גם בחתונות ידידו הגדול רבי אברהם רוט ז"ל [שהיתה ביום שישי וליל שב"ק] חזר מהעיר העתיקה לישיבה לשמוע את השמוע"ס, ושב לחתונה. רבי לייב חינך אותו כמו שרק הוא היה יכול והוא קיבל את מרותו בכל כוחו. אכן תלמיד מובהק "הרבי"! כך כינה את רבי לייב עד סוף ימיו.

הערה אנונימית

על אף היותו בחור צעיר, בחייו של ראש הישיבה רבי משה מרדכי אפשטיין, הצליח לרכוש אצלו הערכה. מספרים שה'מכה בפטיש' לאותה הערכה, היה בעקבות מעשה שהיה: אחד מחתניו הגדולים [בתורה] של רבי משה מרדכי לבש "חלוקא דרבנן" [פראק]. הבחור שלום שבדרון בעינו הבוחנת הסתכל והבחין שהפראק מחוייב בציצית פינות, החליפה מרובעת לגמרי והפראק פתוח ברובו. הבחור שלום שבדרון הצעיר כתב "פתק הערה" בעילום שם ושיגרו לבית חתן ראש הישיבה...

ר' שלום לא התכוון לפגוע בו, חלילה, רק שהיה קשה להבליג ולהמנע מהערה על חשש איסור דאורייתא [ומשהתבייש להגיד לו

רבי יהודה לייב חסמן

"בפעם הראשונה שנכנסתי להיכל ישיבת חברון" סיפר ר' שלום "היה זה בשעת סדר מוסר. הקולות ריגשו אותי ודמעות עמדו בעיני".

המשגיח, לאחר הסבא מסלבודקא, היה רבי לייב חסמן זי"ע. כמשגיח נוסף בישיבה היה רבי מאיר חדש זצלה"ה, לרבי לייב היתה נטיה מיוחדת למתמידים ובעלי כשרון, עקב כך הגה חיבה מיוחדת לכמה תלמידים שקדנים שכאלה, וביניהם השקדן הצעיר שלום שבדרון [ועוד כמה כמותו], רבי לייב הבחין היטב ב"אוזן השומעת" של רבי שלום, ורבי שלום הראה לו כנגד לב רגש ואוזן קשבת, וקד קידה למול גאון המוסר בדורו, והיה תלמיד לרבי לייב.

רבי אלתר גילנר זצ"ל. "עד היום אני זוכר איך שלמד מסכת סוטה עם החברותא - אש לוחטת - היתה שם" [סיפר רבי שמשון הררי]. נתאר לעצמינו התלהבות בלימוד נוראה שכזו, שעד היום זוכרים איזו מסכת למד אז "סוטה". הגאון ר' מיכל יהודה לפקוביץ אמר לאחר פטירת רבי שלום שהוא זוכר היטב ששמע ממנו "שטיקל-תורה" בדיון "שחיטת מומר בקדשים".

פנקסים מרתקים

היתה תקופה בישיבה שהוא למד "שאגת אריה", היה לו מוח חריף, ובעצמו סיפר כי באותה תקופה כשהיה שואל שאלות בסוגיה שלמדו, אמרו לו חבריו, סיגנון שאלותיך מתאימים לשאגת אריה, כל כך היה נדבק בשיטת הדברים שלמד עד שדיבר בסגנון המחבר ואיזה מחבר? שאגת אריה! היה לו מוח חריף מאד (מפי רא"ד רייכמן זצ"ל).

מיד עם בואו לישיבה חל מפנה נוסף, בחייו של הגאון הצעיר. מלבד לימוד עיון בעומק יגע בדיעת הש"ס. המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל סיפר על כך ברבות הימים: "בשעתו כשר' שלום היה בחור צעיר בישיבה בשנת תרצ"א-תרצ"ג, ועימו חבורת לומדים, פעלתי אצלם שיקבלו על עצמם ללמוד בבקיות את הש"ס. הם קיבלו. הדרכנו אותם איך ללמוד ולחזור על מה שלומדים. ובסייעתא דשמיא תוך תקופה קצרה גדלו והצליחו מאד".

מתקופה זו נמצאו פנקסים מרתקים. רבי שלום היה מוכיח לנכדיו ואומר: תסתכלו בפנקסים ותראו כמה הספקנו! כמה למדנו! בכמות ואיכות בעיון ובבקיות.

רצונך לעשותו בעל גאון

רבי מאיר חדש זצ"ל לא נחה דעתו ולא הרפה מלעודד את העילוי הצעיר, ומלבד לימוד הבקיות מאות דפים בכל הש"ס היה מוסיף להשתעשע בלימוד עם העלם שלו' מרדכי שבדרון. בקביעות הסתובבו השנים הלון ושוב על פני היכל הישיבה והתפלפלו ב'סוגיות' העומדות על הפרק, עד שרבי לייב העיר פעם לרבי מאיר: אתה רוצה לעשות אותו בעל גאון? מי יודע אולי יכנס לו גאון בליבו...

(קול חוצב')

פנים אל פנים שלח הערה בכתב]. התלמיד חכם התאמץ לעלות על עקבותיו ולברר את זהות השולח... ורבי משה מרדכי במבטו הבוחן אמר מיד: נראה לי שהבחור שבדרון הוא זה ששלח את המכתב... השמועה אומרת שרבי משה מרדכי חקר את מידותיו של הבחור שלום שבדרון ומצא שלא היה מעורב במעשה זה חוצפה אלא כוונה אמיתית לשם שמים.

ואכן סיפר ר' שלום בהזדמנות מסוימת: הבחורים היו מברכים על אתרוגו של ראש הישיבה. כבוד מיוחד היה לבחור שנבחר ע"י רבי משה מרדכי שהוא יהיה ממונה להעביר את האתרוג מבחור לבחור. בדרך כלל, היה הבחור מהמבוגרים בישיבה. באותה שנה, לאחר אותו מכתב כיבדני ראש הישיבה להיות הממונה על האתרוג. אח"כ התקרב עוד לחתנו רבי אהרון כהן זצ"ל, חבריו מהימים ההם זכרו היטב את השיעור הראשון של רבי אהרון כשהמשגיח רבי לייב חסמן יושב ומקשיב, והבחור שלום שבדרון מתווכח בסערה סביב קושיה שהשמיע המשגיח באזניו באמצע השיעור.

קבוצה של 'צדיקים'

בישיבה היתה קבוצה של "צדיקים" [כך כינויים] הם "קיבלו" על כל מיני עניינים, היו להם לילות של משמר. לילות רבים. [כגון ליל הושענא רבה, ליל סליחות הראשון ועוד]. היה להם גם זמנים של "תענית דיבור", ר' שלום נמנה עימהם... הם לא הבליטו את עצמם, גם לא את צדקותם, אבל ידעו בישיבה שהם "מתארגנים" בתוך עצמם.

"ר' שלום עצמו היה מעורב עם הבריות באופן יוצא מהרגיל, כולם אהבו אותו. מצוי שהצעירים מפחדים לגשת לבחורים המבוגרים, גם אז בישיבת חברון היה כך, אבל לר' שלום ניגשו כולם בכל השטחים. על-אף ה"ברען" (בערה) ה"קאך" (רתיחה) שהשתרר סביבו היה אהוב על כולם. הוא אותם והם אותו". סיפר הרב שמואל אהרן איזקוב.

חבריו מהימים ההם מגדירים אותו כ"אש להבה" בתורה: "הוא זכור לי כסוער בלימוד. מוסר הוא למד, בוודאי, הוא הרי היה "התלמיד" של רבי לייב, היכל הישיבה נרעד מקולו בשעת סדר מוסר, אלא שכל שאר שעות היממה ראו סביבו את ה"ברען" בש"ס ופוסקים" סיפר

תמיד רצית לזכור

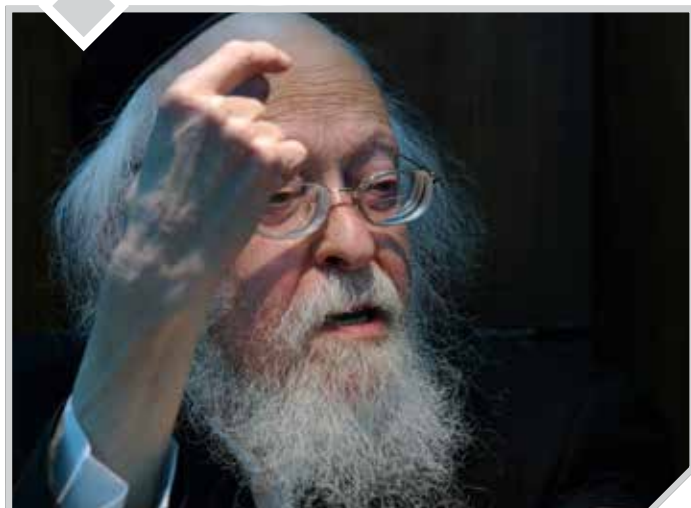
ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

הנכד אמר שכדי להציע דבר כזה לפני סבו צריכים לאדם שהגרי"ש מתחשב במילה שלו, וכי כל אחד אחר שיעז לבקש כזו בקשה "מופרכת", אין לו סיכוי להיענות כלל...

על ענוותנותו הנדירה של מרן פוסק הדור רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל,
על הדיין שברח מן הכבוד ומן הפרסום

"וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפָּט צֶדֶק" (דברים ט"ז, י"ח)

בדרך כלל (ואולי תמיד) לא היה רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל מסתכל בפני הדובר - השואל, מבט פניו לצד, מרוכז ונינוח. אולי כדי שלא לבלבל, אולי מחמת הדין שנפסק שלא להסתכל בפני בעלי הדין. יתכן שזו הנהגה מוסרית כפי שכותב הרמב"ן באגרתו: "ולכן אפרש לך איך להתנהג במידת הענוה ללכת בה תמיד, כל דברך יהיו בנחת... ואל תביט בפני אדם בדברך...". והתשובה שאחרי האזנה זו: תמיד הייתה קצרה וקולעת את נקודת השאלה. בלי היסוס, בלי עיון נוסף. ברור ובהיר, חד משמעי. בלי מילים של הקדמות, או אריכות מיותרת. כל הכרעה הייתה "פסק דין"; המילים נשקלו במאזניים, במשפט.

"אינני פוסק לדור"

הנהגתו של רבינו שכל השנים נמנע מלקחת לעצמו עול של ציבור, ולהנהיג, ובאופן מיוחד ברח מהכבוד כפשוטם של דברים, והיה מצטנע ומוקף בשתיקה בתוך ההמון. ולהשלמת הנקודה נדוד מעט על פני השנים.

הגרי"ש, ככל גדולי ורבני התקופה הקודמת, היה נראה תדיר בין קהל ועדה בלי מלואים סובבים, ובלא שמש ומלווה. לא כדי לפלס דרך; ואין צריך לומר: לא על מנת למנוע מאנשים לעמוד לידו, או לשאול שאלה בהזדמנות זו. כך היה לפחות עד שנת תשנ"ה כאשר עוד היה מזדמן לבני ברק לחתונות נכדיו או נכדותיו. השתתפותו בכל חתונה היתה כמנהג הסבים בכל המשפחות, משך שעות ארוכות. אמנם לעת זקנה היה יוצא לעתים באמצע החתונה לשעת מנוחה קצרה, אבל בעת שישב על מקומו בשולחן ה"מזרח" בין המחותנים, כיבד בנוכחותו את החתן והכלה. אופייני ושכיח היה לראותו יושב בחתונות אלו נשען ביד אחת על כסא שלידי או משעין ראשו על ידו, והוא מביט נכחו ישר. מן הסתם, לא פסק מלהרהר בדברים כפי רום מעלותיו. שיחה סתמית עם אורחים לא היתה מנת חלקו. להבדיל, גם בלוויית מגדולי ישראל צעד כאדם מן השורה בצוותא עם הציבור הכללי, בודד, בקומתו התמירה ובהילוכו מעורר הכבוד. בלי מלווה, ונעדר מ"תלויים מעריצים".

"מה זה בכלל?"

בשנת תשס"ב עלה על דעת אחד המוסדות הקרובים לליבו של

עם כל גאונותו המתוארת, ובעיקר הבלתי מתוארת מחוסר כלי המידה שלנו למוד ועוד לתאר ולהגדיר את גדולתו, שכל אחד מגדולי התורה שבדורו נפעם מול גדולתו הנדירה כאחד השרידים מדורות קודמים. לא הביא רבינו לפרסום בדפוס אף לא מערכה אחת מחידושי, ולא תשובה ממה שענה לרבנים ולשואלים, וגם לא פסק דין מורכב שפסק ביושבו על מדין.

במשך שנים רבות, שאלוהו נכדיו לפעמים מפני מה איננו מוסר את תשובותיו להדפיס; גם מקורבים בעלי תריסין שחפצו ליהנות מתורתו שבכתב, העלו את התמיהה הזו לפניו. והוא - באחת: אינני פוסק לדור. מי אני שאכתוב ואקבע תשובה, שאחרי שהיא נדפסת היא תורה לדורי דורות. בסך הכל אני עונה לאותו שואל בודד ומסוים, כי אין לו משיב אחר, וחובתי לענות לו, או לפסוק לאותם שני צדדים שבאים לידון לפני. אבל להדפיס!! חס ושלום! רבי משה פיינשטיין, הוא היה יכול לפסוק לדורות, הוא היה מסוגל לכתוב בדיוק מה שראוי, אבל אני!! (ואכן, הספר הראשון "קובץ תשובות" שיצא לאור מפסקיו על ידי אחד מנכדיו, לא הופיע עם שם המו"ל, והמו"ל אף הקפיד שיהיו שם רק כאלו תשובות שנמסרו לו העתקם מידי המקבלים בלבד או שראו אור במשך השנים בקובצים שונים, ולא היה על דעת הגרי"ש, מרוב ענוותו).

בלי מלווים

יש להוסיף ברמז בהקשר למידת הענוה הבולטת בדין אמת, את

הבית הסובבים, מעידים בניו ובנותיו סיפורים מדהימים המראים איך ניכר על הנהגותיו שהיה דבוק בידיעת השי"ת כל הזמן. אישים רחוקים ניסו לפענח את דרך פסיקתו בבית הדין, למה לפעמים היקל, ומדוע הרבה פעמים "החמיר". איך בין תלמידיו בדרך הפסיקה מצויים כל כך הרבה "קיצוניים" שמחמירים בהלכה... בין שלל הגיונותיהם נעדר השיקול הזה - בל ידעוהו. כל שיראתו קודמת לחכמתו!!

וכאשר אנו ניצבים למרגלות שנות כהונתו כדיין, ודברותיו ממלאות את כל חללי דעלמא והלכה כמותו בכל מקום, הרי זו הכרזה לקיומם של דברי חז"ל בדורינו אנו: חכמתו מתקיימת!!

תיק של גיור

כאן המקום להעלות את התרחקותו וזוהירותו המרובה שלא להתעסק בגיורים כלל.

בכל יום כשהגיע הגרי"ש לבית הדין, בדק את היומן מה הם התיקים שנקבעו לאותו יום. וכשראה בין הנושאים תיק הנוגע ל"גיור", היה יוצא ממקום מושבו ועומד במסדרון כ"שוער" - והנידונים שהגיעו לבית הדין שלא הכירוהו, חשבו שזהו תפקידו באמת - ומשם היה מכוון את בעלי תיק ה"גיור" להכנס בחדר הסמוך שבו ישבו לדון הרכב אחר...

חינוך הבנות

מענין לענין, בענינה של יראת אלקים ומידת הגבורה - שנקט הרמב"ם כמעלה של "דיין":

רבינו לא שקט על שמריו ולא התעלם כדרכו מכל ענין, כאשר זה נגע לחינוך בנותיו על טהרת הקודש ובדרכה של התורה. אף לא נשא פני אישים, ולא סמך בעינים עצומות אפילו על אנשי בית יעקב.

נודע, כי כאשר למדה בתו - הרבנית אוירבך ע"ה - בסמינר בית יעקב בירושלים, התערב ואף נלחם (בצוותא עם אבות של תלמידות אחרות) שלא להכליל בין ספרי הלימוד לימודי היסטוריה שיש בהם כפירה. לא נח עד שספר ההיסטוריה המדובר הוצא מסדר הלימודים. דבר זה היה כרוך ביציאה מגדריו, ואולי אפילו בהפרת סדרי לימודו הצפופים. אך לגודל חשיבות הנושא של חינוך הבנות התמסר אליו מעל ומעבר לכל ענין אחר.

(השקדן')

הגרי"ש והמצויים בתוך שכונתו, לערוך אירוע צנוע לרגל בניית אגף חדש וקביעת מזוזות. נדבר אחד מחברי ההנהלה עם נכדו של רבינו על הצעה שרבינו יכנס לקביעת המזוזה בדרך לשיעורו היומי, והנכד אמר שכדי להציע דבר כזה לפני סבו צריכים לאדם שהגרי"ש מתחשב במילה שלו, וכי כל אחד אחר שיעזי לבקש כזו בקשה "מופרכת", אין לו סיכוי להיענות כלל. הנכד הציע שהאב"ד הגראי"ד לוי'ן זצ"ל שהיה נכנס מדי יום לרבינו יעלה את ההצעה, ואז אולי יסכים להגיע. "לכל ההמשך, אני כבר אדאג" אמר הנכד.

לא קל היה להניע את האב"ד שליט"א לדבר עם הגרי"ש "דברים בטלים" מסוג זה בזמן המוקדש לו לשאלות הלכתיות, אך מחמת חשיבות ונחיצות אותו מוסד והידיעה שרבינו הוקירו מאוד, נענה לבסוף ונכנס לדבר על ענין זה. ואכן ביקש האב"ד את הדבר, תוך שהוא מתנצל לפני הגרי"ש באומרו שלאירוע פלוני כן הגיע...

"לך אני יכול להגיד" אמר לו רבינו במילים קצרות בתגובה, "מה זה בכלל?? אחרים שמבקשים אני יכול לסרב להם כי הם לא מבינים..." והפטיר בחיוך כמפייס שלא יחשוב שביקש לחינם: "בגלל שבקשת, תאמר להם שבאותם רגעים שאלמד עוד במקום לסור לאירוע, לימוד זה יהיה לזכותם".

הנוכחים בחדר רבינו שמעו היטב בהבעתו את הזלזול והאפסיות שלו לכל הטקסים והתמונות, "מה זה בכלל!!".

אחד מראשי הישיבות בארה"ב הנוהג להגיע מדי שנה לארץ ישראל בימי בין המצרים, [הגר"א גינזבורג שליט"א], הגיע בערב ראש חודש מנחם אב תשס"ט להשתתף בשיעורו היומי של רבינו. האורח התיישב בכותל המזרח של ביהמ"ד והמתין ביחד עם שאר שומעי השיעור לכניסת הגרי"ש. משנכנס, קם כל הקהל על רגליהם וראש הישיבה בירך בקול את ברכת 'שחלק מחכמתו ליראיו'. השומעים ענו 'אמן', אך הגרי"ש עצמו הורה לו למהר ולומר 'ברוך שם כבוד וכו'...'.

גבורים במצוות - יראי אלוקים

נראה כאילו התורה של הגרי"ש, שהתפרסמה ופרצה גבולות בהיותו מורה הוראה לרבים, רב ודיין, האפילה על תכונת הצידיקות שלו, ועל יראת השמים שהייתה רק בינו לבין קונו, ובינו לבין עצמו. רק למתקרבים לביתו ממש היה ניכר כמה היה זהיר בכל מילה ובכל תנועה, איך כולו אמר כבוד לעשיית רצון השי"ת בלי להשאיר לעצמו אפילו קצה של אצבע קטנה להנאת העולם הזה. ויותר מבני

יידיש | Français | Español | English

מגוון רחב של שיעורי 'דף היומי בבלי', 'דף היומי ירושלמי', 'דף היומי בהלכה',
'העמוד היומי', בקו השיעורים והתוכן של 'דרשו' - 077-2222-666 או 4992*

ההנהגה הזו שחזרה ונשנתה היתה מוזרה מאד בעיני. הבטתי עליו במבט משתומם. רבי אייזיק הרגיש בפליאתי, והגיב בחיוך: 'בדיוק למבט הזה חיכיתי'...

פניני מוסר וחכמה מאוצרו הטוב של המשגיח ד'קול תורה'
הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, בצל רבי אייזיק שר זצ"ל

"על פי התורה אשר יורוק" (דברים י"ז, י"א)

אייזיק, ורבי גדליה כובד לשאת דברים במסיבה. כדרכו הוא נשא דרשה נלהבת, דברים חוצבים להבות אש, מלאי תוכן וחכמה, אשר גרמו לשומעים להתלהב ולהתפעם. לאחריו דיבר עוד רב זקן, אלא שדבריו של אותו רב היו רדודים וחסרי תוכן. לאחר שרבי גדליה סיים את דרשתו הנלהבת פנו אליו כל הנוכחים ואמרו לו "ישר כח" גדול, וגם אותו רב זקן ניגש והודה לו על דבריו הנפלאים. הוא אמר לו: "דיברת כל כך יפה, ממש פלאי פלאים!"... רבי גדליה השיב לאותו רב זקן: "ישר כח גם לך על דבריך".

מאוחר יותר העיר רבי אייזיק לרבי גדליה: "מדוע לא שיבחת את הרב על דרשתו, כפי שהוא שיבח את דרשתך?", השיבו רבי גדליה בפליאה: "הרי הוא יודע שהוא לא דיבר כל כך טוב, וכי אומר לו שקר?", ורבי אייזיק בעומק תבונתו בכוחות הנפש נענה ואמר: "דע לך, כי גם אם היית אומר לו שהוא דרש דרשה כל כך טובה שאיש לא דרש כזו דרשה מעולם גם לזה הוא היה מאמין! היסוד הוא, אדם חפץ לשמוע את מה שרוצה לשמוע, בין אם זה אמת ובין אם אין זה אמת..."

פלפולים מזיקים

באחת משיחותיו של רבי גדליה עם רבי אייזיק דן עמו אודות מדת הענווה, ושאל שאלה מרתקת, חשובה ועקרונית החורגת מתחומה הצר של המידה עצמה, ואף מתחום המידות בכללותן: השאלה היתה, שלכאורה בכדי לקנות את מידת הענווה נתבע

שיטת חינוכו של הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל, היתה מקורית מאד, פרטנית ומותאמת לפי אמות המידה של כל יחיד ויחיד. בעיני לא היתה קבוצת התלמידים חטיבה אחת, אלא עשרות יחידים שכל אחד מהם אמור לקבל בפני עצמו הכוונה וחינוך לבנין קומתו ושלימותו הרוחנית, לפי יכולתיו הוא, לפי תכונותיו וטבעו ואופיו. ידידו של המשגיח הנודע רבי גדליה אייזמן זצ"ל - הרה"ג רבי שלמה הופמן זצ"ל סיפר - כי באחת מסעודות שבע-הברכות שערך פעם בביתו לאחד מילדיו, נטלו חבל כמה מגדולי התורה, המוסר והמחשבה שבדור; רבי גדליה, והגאונים רבי דוב שוורצמן זצ"ל, רבי משה שפירא זצ"ל, ועוד.

במהלך השמחה נשא מדברותיו המארח רבי שלמה. בתוך דבריו הוא הזכיר אמרה כלשהי בשם רבי אייזיק. אולם רבי דוב ננער ממקומו והתריס כנגדו בחביבות אך בתקיפות: "רבי אייזיק לא אמר כך..." רבי שלמה לא נבהל והשיב: "לא קשיא! אני שמעתי זאת כפי שרבי אייזיק כיוון את הדברים לאוזני, ואילו אתה שמעת זאת כפי שרבי אייזיק כיוון לאוזניך..."

זו לא היתה קלישאה. בחכמתו הרבה אכן הצליח רבי אייזיק לקלוע במדויק לנפשו של כל תלמיד ותלמיד, וכל אחד שמע וקיבל ממנו כפי מידתו. לא הרי הדרך והתוכן שחינך ולימד לתלמיד פלוני, כזו שחינך ולימד לאלמוני.

חוטא ומאשים

פעם נזיפה נוספת מרבי אייזיק, אשר היתה חביבה עליו מחמת חריפותה והלקחים שבה, והוא אף נהג לחזור עליה באוזני מקורביו. היה זה כאשר רבי גדליה השתמש בשעת ה'ועד' של רבי אייזיק בביטוי חריג שלא היה במקומו. משחש רבי גדליה שהוא קלקל אולי את השורה הוא התבטא כלפי עצמו במעין ביקורת והתנצלות: "א פוילישער" [(אני) פולני], כלומר שמזגו הפולני גרם לו להתבטאות הזו. ורבי אייזיק נענה ואמר לו בנזיפה: "הער זיגט כסדר, און וואפט אראפ דעם שולד אויף דריי מיליון אידן". ["הוא חוטא בקביעות וזורק את האשמה על שלושה מיליון יהודים"], כשהכוונה כמובן לשלושת מיליוני יהודי פולין.

הוא היה מאמין...

ועובדה נוספת: פעם נערכה מסיבת רעים בהשתתפותו של רבי

הבאתי ממרחק לחמי, ולא ציטטתי ציטוטים לא ידועים ועלומים במיוחד, ולכן הבטתי עליו במבט משתומם. רבי אייזיק הרגיש בפליאתי, והגיב בחיוך: 'פונקט פאר דעם קוק האב איך געווארט'... [בדיוק למבט הזה חכיתי'...].

וכך הוא הטעים מיד את פשר הנהגתו זו: "הנה בספר 'חפץ חיים' (לה"ר כלל ו) מכריע ופוסק להלכה, שיש אסור מפורש מן התורה לקבל לשון הרע, שמשמעותו לא להאמין אפילו בלב ללשון הרע ולא לקבל אותו בתור אמת. והרי מי שמכיר קצת את נפש האדם, תכונותיו ונטיותיו, יודע שזו משימה לא פשוטה כלל ועיקר. האדם נוטה מטבעו להאמין למה שמספרים לו, בפרט כשהמספר הוא אדם מהימן שאינו בודה סיפורים מליבו, ואילו כאן אוסרת התורה להאמין למה ששומעים. ולכן", סיים רבי אייזיק, "בכדי להתרגל לא להאמין ולהתפתות לכל מה שאני שומע, קיבלתי על עצמי קבלה, שלמשך תקופה מסוימת לא אאמין כלל למה שאומרים לי, מוטב ועד רע. כך ארגיל את עצמי לבחון במאזני השכל את טיבו של כל משפט שאשמע, ואחליט אם לקרבו או לרחקו קודם שיקבע בשכלי באופן אוטומטי כאמת מוחלטת".

"זוהי איפוא הסיבה", סיים רבי אייזיק, 'שבשונה מכל פעם שאלתי אותך למקורן של כל האימרות שציטטת, וביקשתי ממך להראות לי אותן בתוך הספר'..."

(רבי גדליה')

האדם לפעול כנגד שכלו והגיונו. שהרי אם האדם יודע בעצמו שהוא מוצלח ובעל כמה וכמה מעלות מדוע חייב הוא לחשוב שאין לו אותן? ואף מהבחינה העקרונית יש לתמוה; מדוע השתבחות עצמית של האדם במעלותיו נחשבת לגאוונה, כי אם אכן הוא כזה הרי בסך הכל מדובר כאן במידת האמת ולא במידת הגאוונה? רבי אייזיק דחה את דבריו בחריפות: "הפלפול שלך הוא אמנם יפה מאד, אבל אין בו שום נפקא מינה!... כי מי שלא עובד על מידת הגאוונה בסופו של דבר נותר גאוותן, ולא יעזרו כל הפלפולים והחשבונות כדי להסיר את הגאוונה ממנו"...

תביעות נוקבות ומחנכות

תביעות נוספות משל רבי אייזיק שנשמעו מפי רבי גדליה במרוצת השנים:

רבי אייזיק היה עושה 'ענין' גדול מהקדמת שלום לזולת בחמימות ובסבר פנים יפות. הוא היה חוזר ותובע לעיתים מזומנות מתלמידיו להאיר פנים ולהקדים בשלום כל אדם, כחלק מהערנות לרגשות הזולת שהיה דורש מהם. מרגלא בפומיה: "פניו של אדם הינם 'רשות הרבים' וחייב הוא לשמור על סברם הנאות בכל עת, כדי שלא יהיו חלילה בגדר תקלה ברשות הרבים".

רבי אייזיק הסביר, כי הנהגה זו נובעת מהחובה לחלוק כבוד לכל אדם, בדיבור ובמעשה, וכפי שהתבטא על כך רבי גדליה: "כשמקדמים את השני בחמימות, ובסבר פנים יפות ומחייכות, חולקים לו כבוד... מראים לו יחס, ומוכיחים לו בזה שאנו מכירים בו שהוא חי, שהוא נושם, שהוא הולך"...

להתרגל לא להאמין

כמשגיח ומחנך דגול נהג רבי אייזיק להתמיה ולעורר את פליאתם של תלמידיו על ידי פעולות לא שגרתיות ולעיתים אף מוזרות. מטרתו היתה שישאלו לפשר הדבר ויקבלו ממנו תשובות מאלפות ומחכימות שיעמדו להם בעת כיהונם בעתיד כמחנכים ומרביצי תורה.

אחת מהדוגמאות לכך סיפר רבי גדליה לתלמידו הרב הגאון רבי אברהם חיים זוננפלד זצ"ל, לימים רב שכונת 'נווה אביבים' ו'רמת אביב' וחבר הרבנות הראשית בתל אביב יפו: "פעם שוחחתי עם רבי אייזיק והזכרתי לו מאמר חז"ל מסוים, והוא שאלני למקורו. קמתי, הוצאתי מארון הספרים את הגמרא בה מופיע המאמר שציטטתי וניגשתי איתה לרבי אייזיק והראיתי לו אותו בלשון הגמרא. המשכנו בשיחתנו, הזכרתי מאמר חז"ל נוסף, והסיפור חזר על עצמו; שוב שאל למקור המאמר ושוב ניגשתי והוצאתי את הגמרא והראיתי לו אותו. וכך חזר ונשנה המחזה שוב ושוב במהלך שיחתנו.

ההנהגה הזו שחזרה ונשנתה היתה מוזרה מאד בעיני. היה זה כבר לאחר תקופה ארוכה שהייתי מקורב אליו, ויכול הייתי להעיד כי כמעט תמיד כשהזכרתי בפניו מאמר חז"ל הוא ידע היטב את לשונו ובוודאי את מקורו ומקומו. מה גם שלא

קרן אור
מבעד לערפילי ההסתרה

מחיר מיוחד לקוראי לקראת שבת' 670 ע"מ חדש!

לצעור בנתיב דמותו הפלאית רבת ההוד של גאון התורה והמוסר

מרחם המשגיח רבי גדליה אייזמן זצ"ל

לסעודת אורה של התעלות ורוממות ולהנחיל ללבנו מושגים של גדלות

ניתן להשיג ברח' הפסגה 33 בית-וגן בירושלים.
מס' פל': 052-7158008

מחוסר ברירה הוא נאלץ לעבוד בעצמו בעסק בשעות אחה"צ, ואילו לפני הצהרים הוא בא ללמוד אצלנו בכולל. בפועל הוא התחבר יותר ויותר לתורתנו הקדושה וכאשר הצליח למצוא עובד לחנות, הוא עזב את החנות והשאיר את העובד, כשהוא עצמו יושב ולומד כל היום בכולל...

הרה"ח ר' אהרן כהן בסדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים ב'דרשו'

השקט שלפני הסערה. בשלש מילים אלו הגדיר אחד מחברי הנהלת 'דרשו' את התקופה בה אנו עומדים. פחות משנה לפני מעמדי כבוד התורה של סיומי והתחלת הש"ס. בכל פעם מחדש, מפליא ומרגש לראות שוב, מי כעמך ישראל. כאשר ההתחדשות הציבורית והאווירה הסוחפת גורמת למאות אלפים ואפילו רבבות יהודים לפתוח בהתחדשות את מסכת ברכות ולהתחיל. מאימת...

כפי שכבר הבאנו כאן מכמה וכמה תלמידי חכמים הזוכים להיבחן במסגרת 'קניין ש"ס' על המעלה המיוחדת להצטרף כבר כעת. בראש, להתרגל ללימוד הקבוע היומיומי, לצד ניסוי ותעייה, עד להגעה לדרך המתאימה עבורכם, ללמוד ולחזור, לסכם ולשנן שוב, לצד הסתגלות לסוג המבחנים הייחודי מבית 'דרשו'. כך שעם אווירת ההתחדשות העולמית בהתחלת מסכת ברכות, תתנפלו על הש"ס עם כל החשק והברע"ן, כמורגלים כבר ובקיאיים במהלך בדרך להצלחתכם ברוב סייעתא דשמיא.

הפעם בחרנו לפנות להג"ר דוד דירנפלד שליט"א ר"מ בישיבת בעלזא באשדוד וראש כולל 'קניין ש"ס' דשם, המוסר גם שיעור 'דף היומי' לצד שיעור 'סיכום שבועי'. במסגרת הכולל יושבים ולומדים מעל שמונים אברכים בליעה"ר הלומדים בסדר ה'דף היומי' ונבחרים עליו כסדר בכל חודש ב'דרשו'. בתוכם למעלה מעשרים אברכים הזוכים ומשתתפים גם במסגרת 'קניין ש"ס' ב'דרשו', כפי שנשמע בהמשך בס"ד.

איך הכל התחיל? ביקשנו לחזור לתחילת הסיפור.

לפני כעשר שנים, התאגדנו קבוצה של שמונה אברכים שרצינו ללמוד ולהשקיע לשנן ולחזור בסדר ה'דף היומי' בתוספת השקעה של שינון וחזרות עם מבחנים מדרבנים. כך נוסדה המסגרת אחה"צ, כשברוך השם, עברנו את השמונים אברכים בליעה"ר כשהדבר מוסיף והולך בכמות ובאיכות.

כולל בסדר ה'דף היומי', זה משהו שמתאים לכל אחד?

בפירוש לא. מצהיר ראש הכולל ומדגיש נקודה קריטית. כל אברך צריך לבדוק את עצמו, מהי דרך הלימוד המתאימה עבורו לפי נטיית ליבו וכדומה. וכן, האם מסגרת עם מבחנים מתאימה עבורו.

כל אברך המגיע ומבקש להצטרף לכולל, הן במסגרת אחה"צ והן במסגרת לפנה"צ שנפתחה בהמשך לאור בקשות רבות - אני

מברר אצלו שתי נקודות, לראות האם הדבר ברור אצלו באופן מוחשי ומעשי.

הראשונה. שלימוד ה'דף היומי' עם ההשקעה הנלווית אליו, כפי שנפרט א"ה, הינו דבר הדורש השקעה, שבעה ימים בשבוע, עשרים ותשע או שלושים בחודש, כפול שנים עשר או שלושה עשר חודשים בשנה.

השנייה. להיבחן בכל חודש ב'דרשו' על הדפים החודשיים, וכן לחזור ולהיבחן גם במבחנים המסכמים בכל ארבעה חודשים על מאה ועשרים הדפים שנלמדו בחודשים האחרונים.

לשאלתי. הוא מסביר את שתי הנקודות. ישנם רבים וטובים שהלימוד בימי ששי ובשבת קודש נראה להם כדבר לא מעשי, והם מנסים למצוא פתרון של לימוד שבעה דפים בחמישה ימים. הם אולי מצליחים חלקית ברעיון זה. מבהיר הוא כבעל ניסיון. אך זה לא פותר את מאה הימים בשנה שאין סדרי חיים וכולל כרגיל. חודשים תשרי, ניסן ואב, ועדיין לא הזכרנו את ימי הפגרא שבאמצע הזמן: חנוכה, פורים, ל"ג בעומר, ימי שמחה במשפחה וכדומה. מה שקורה לרוב, הוא תחילתה של הנפילה, כי במציאות את הדפים של כל הימים הנ"ל, יודעים ברמה פחותה מהרגיל, וזה מה שמפריע להם לשלוט באמת בחומר.

מה הפתרון שלכם לעניין? מבקש אני להבין.

ממש פשוט. הוא נשמע מחיך. הדרך היחידה להצליח, היא להפנים

ראש הכולל האמיתי זה 'דרשו'. אף שאנו משקיעים ומכינים הרבה מבחני סיכום בכל שבוע ועוד. יש משהו ב'דרשו' עם הסייעתא דשמיא המיוחדת, שכל מי שהצטרף למבחני 'דרשו' ושם לעצמו יעד להצליח להיבחן, מקבל דרבון ותמריץ להשקיע באופן מיוחד

שהשתתף בתכנית החזרות" - אנו מכינים מבחנים שבועיים כסדר. כך, בכל יום ראשון, מחכים לכל לומד שלושה מבחנים. הראשון. על שבעת הדפים שנלמדו בשבוע האחרון. השני. על חזרת הלימוד החודשי או המסכם, בסוף הסדר, כפי התכנית. השלישי. על מסכתות ולימודים ישנים יותר ממגוון מסכתות מתחילת הש"ס כל אחד לפי דרגתו.

נשמח לפירוט שאר סוגי המגמות והמבחנים?

עם התחלת המחזור הנוכחי ב'דף היומי' ובמיוחד בהמשך לקראת המבחנים הגדולים שב'קניין ש"ס' הושקה תוכנית חזרה יומית של 3 דפים.

מבחני 'קניין ש"ס' כידוע מתקיימים בכל חצי שנה אחרי פסח ואחרי סוכות, כשבכל פעם עלה מספר הדפים במבחנים אלו ואיתם הספק נוסף של דף ליום עד שהגיעו במסגרת התכנית ל-7 דפים ביום. בשלב הנ"ל. הרב דירנפלד ממשיך ומשרטט את התכנית. פוצלה התוכנית ל-2 תכניות חזרה נפרדות. בהפרדה זו הרווחנו שתי מעלות עיקריות, 1. לא כל אחד יכול לעמוד בחזרה של למעלה מ-7 דפים בבין הסדרים. 2. היו מצטרפים חדשים שלא למדו את המסכתות הראשונות בש"ס והצטרפו למסלול השני שלקח את המסכתות שנלמדו מאוחר יותר.

כך, עם סיום סדר מועד, נוסדה מסגרת שכל כולה נעשית רק בבין הסדרים. בתכנית זו משננים בכל יום חמישה דף, כך שבכל חצי שנה, מספיקם לחזור על כל הלימוד לקראת מבחן 'קניין ש"ס'. בהמשך נוספה תכנית מיוחדת של שינון סדר נשים, גם היא כוללת חמישה דף ליום. וכעת אנו כבר בעוד תכנית של עוד חמישה דף, לשינון סדר נזיקין, כשכעת כבר מתחילים בתכנית לשינון תחילת קדשים...

מדהים. אך מה הכוונה במגמות?

אלו שמצליחים לשנן ולחזור על כל הלימוד במסגרת 'קניין ש"ס'

את המציאות. מי שמעוניין ללמוד 'דף היומי' ולהצליח לזכות גם לדעת את הלימוד, צריך להכניס את לימוד ה'דף היומי' בסדר היום בדיוק כמו שלש התפילות. לא פחות מכך, בלי שום ויתור או דרך עקיפה.

מה הנחיצות להשתתף במבחני 'דרשו'?

אני אומר תמיד, ראש הכולל האמיתי זה 'דרשו'. אף שאנו משקיעים ומכינים הרבה מבחני סיכום בכל שבוע ועוד. יש משהו ב'דרשו' עם הסייעתא דשמיא המיוחדת, שכל מי שהצטרף למבחני 'דרשו' ושם לעצמו יעד להצליח להיבחן, מקבל דרבון ותמריץ להשקיע באופן מיוחד.

מהו סדר הלימוד בכולל?

לפני שאענה על השאלה, אבקש לציין נקודה מיוחדת הבולטת לטובה בסדרי הכולל. אכן כמו כל כולל, יש זמן התחלת הסדר וזמן הסיום. אך למעשה אצלנו, בכל יום עם תחילת הסדר, נראים כבר הרבה לומדים וחברותות, וכן הרבה חברותות הנשארים עם סיום הסדר, לסיים את ההספק שלהם, המוטל עליהם לסיים היום! לשאלתך. בכל יום מתחילים את הסדר בשינון ה'דף' של אתמול. אחרי החזרה מסכמים את הדף בכתב בדף עזר מיוחד, לסייע ולכוון לסיכום כל הדף באופן ברור. אז כאשר מרגישים שהדף ברור ומסוכם, ממשיכים בהתחדשות בלימוד הדף החדש ה'דף היומי'. בהמשך, לקראת סיום הסדר, כשלושת רבעי השעה, [ההמלצה היא לחברותא מיוחדת לזה], משננים בסדר מתוכנן את חומר הלימוד שנלמד כבר כדלהלן; בעשרה ימים שלפני המבחן החודשי, משננים בכל יום 3 דף. בשאר ימי החודש משננים את החומר של המבחן המסכם בקצב של 2 דף ליום, שכאמור, דפים אלו כבר נלמדו, סוכמו ושוננו כמה פעמים במסגרת הלימוד החודשי.

זה מספיק לידיעת הלימוד החודשי? מעיזים אנו לשאול.

אולי לא התחלתי בזה את השיחה, אך נראה לי שהדברים פשוטים ומובנים לכל. הרב דירנפלד מתלהב בדבריו. להצליח בכזה קצב לימוד, ולזכות לידיעתו, הדבר מצריך רצינות יתירה עם קבלת עול תורה כפשוטו. אין שום אפשרות להצליח, ללמוד בכזה קצב, ובמיוחד בימים שאין בהם סדרי הכולל כסדר, בלי עול תורה כפשוטו ומשמעת עצמית עקבית. האברכים מוסיפים מזמנם בכל עת, להצליח ולהרגיש באמת שהם למדו והבינו עד שליטה ברורה בלימוד. רק כעת לאחרונה, היו כמה לומדים שחיתנו והגיעו ביום החופה כמעט כרגיל, ולמחרת כרגיל ממש. הרי זה העסק שלהם, והם רוצים להצליח...

איך עובדים הסיכומים והמבחנים בכולל?

כאמור, יש את המבחן החודשי של 'דרשו' לצד ה'מבחני סיכום'. אך כתוספת דרבון לשנן ולחזור, כפי שנכתב בכל מבחן בכולל: "המבחן מיועד לרבון השינון, כך שההשתתפות במבחן היא רק למי

אחד מגדולי המחנכים בעירנו, שהצטרף בשנים האחרונות ללמוד במסגרת הכולל, קבע לעצמו עוד חברותא לפני שחרית ללימוד הדף, לצד החברותא השבועית לשינון שבעת הדפים בכל שבוע. בסך הכל, בכל שבוע זוכה לשנן כל דף לפחות חמש פעמים! לצד הסיכומים והמבחנים...

יש אצלנו גם חברותא שבכל חודש, בשני הלילות שלפני המבחן החודשי, הם מוסיפים ומשננים את כל הלימוד החודשי.

וכן היה מעשה באחד מהלומדים המנהל עסק לפרנסתו, התקשה במציאת עובד בשעות אחה"צ. מחוסר ברירה הוא נאלץ לעבוד בעצמו בעסק בשעות אחה"צ, ואילו לפני הצהרים הוא בא ללמוד אצלנו בכולל. בפועל הוא התחבר יותר ויותר לתורתנו הקדושה וכאשר הצליח למצוא עובד לחנות, הוא עזב את החנות והשאיר את העובד, כשהוא עצמו יושב ולומד כל היום בכולל. אשריו.

לסיום מה תרצה להעביר לקוראים החשובים?

כמה נקודות.

מסגרת 'קניין ש"ס' ב'דרשו', זה דבר מאתגר. וכל נקודת הצלחה, היא הצלחה אדירה.

עיקר ההשקעה הוא בלימוד הראשוני להבין היטב את הדף עם סיכום הדף. ואז בהמשך, להשקיע הרבה בשינון וחזרות.

הזמן לחזרות צריך להיות מוקדש אך ורק לחזרות, ולא לדפים שעדיין צריך להשלים את עצם הלימוד כמו הבנת הדף וכדומה.

תורה מונחת בקרן זוית. כל אחד, לא משנה הגיל וההיסטוריה. ברגע שמתחילים, אפילו במשהו קטן בלימוד היומי, מצליחים ומתקדמים, כפי שהדבר ניכר בשטח. כשבהחלט, עדיף להצטרף כבר עתה לסדר ה'דף היומי' עם תכנית מסודרת ללימוד ושינון וחזרות בשילוב ההשתתפות במבחני 'דרשו' החודשיים. כך תזכו לחוות ולהרגיש את הסיפוק והאושר היהודי של ידיעת הלימוד החודשי ברוב הצלחה. כך שבעזרת השם יתברך, הצלחה תגרוור הצלחה, להיות 'מוסיף והולך' בכמות ובאיכות.

לשליחת תגובות לכותב המאמר, או לשיתוף בטיפים וראיונות
לצד דרכי הצלחה, כתבו ל: a0533185209@gmail.com

בדרשו. עליהם אני לא צריך לדבר. אך היות שראינו שיש כאלו אברכים שזכו ללמוד ולהיבחן ולדעת סדר שלם או יותר אך הם לא יכולים להשתתף במסגרת 'קניין ש"ס' עם המבחנים הגדולים. לפחות שיחזרו את הסדרים שהם יכולים, וכן, אברכים שהצטרפו באמצע המחזור וכדומה. יכולים כעת לשנן ולהיבחן לפחות את סדר נזיקין וכדומה, כל אחד כרצונו ויכולתו.

זה לא קשה מדי? מנסים אנו לאתגר אותנו.

הגמרא אומרת: דברי תורה צריכים חיזוק בכל יום. במציאות לא נראה שאנשים צריכים חיזוק בכל יום ממש?! אלא נראה, שכמה שיש יותר עול תורה צריכים יותר חיזוק. ואכן, להצליח במסגרת שכזו, צריך יותר חיזוק.

בכלל, הוא פותח צהר לעוד נקודה חשובה וקריטית. יושב לו אברך היגע בתורה ונבחן ב'דרשו' על יותר מאלפיים דף גמרא, הוא מרגיש ממש מובס. הוא ידע בערך, שאלה אחת כן, שאלה אחת לא. מתסכל? כן, אפילו מאוד. אך בינינו, כמה כאלו יש בכלל ישראל? אנחנו יודעים בכלל להעריך ולקלוט מה זה אומר, שאברך יודע לענות על כל שאלה שנייה בש"ס... כשמבינים את זה מתחזקים וממשיכים.

זה עובד בשטח? מבקשים אנו לשמוע.

זה בעצם הכח של לימוד התורה, מתחילים ומצטרפים וההשגות הולכות וגדלות לצד ההצלחות, ברוך השם. ישנם כמה וכמה לומדים בכולל שהיו עמלים לפרנסתם כמחנכים וכדומה שהצטרפו לכולל ברצון להשקיע יותר בלימוד ה'דף היומי' אותו למדו כקביעות עתים לתורה. בהמשך, אחרי דרבון רב ובהיסוס מה, הצטרפו למבחנים השבועיים, ובהמשך למבחני דרשו החודשיים וגם המסכמים. מרגש ומחייב לשמוע מהם, כולל כאלו שלא הצליחו בשנות הישיבה, אך הסדר והתכנית גרמו להם שינוי אדיר בחייהם האישיים ובחי המשפחה והילדים. כשהיום הם הוגים בתורה וממשיכים להתקדם עוד ועוד. לבקשתנו הוא משתף בכמה סיפורים טריים מבעלי בתים שעד לפני כמה שנים לא חלמו שהם יכולים להצליח כל כך.

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מדי יום בידיעת התורה
באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

המיליונר הסינגפורי מרים את ידו, ושקט משתרר באולם. להפתעתו המרובה מבקש ממנו "תיקח שתייה ותעשה ברכה"! וולפסון היה אחוז תדהמה

לא זו בלבד שהעמידה על עקרונות היהדות לא גרמה נזק, אלא שאפילו הניבה תועלת בלתי צפויה בעליל

"לִמְעַן יִלְמַד לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים י"ז, י"ט)

ידו, ושקט משתרר באולם. הוא פונה לר' משה וולפסון, ולהפתעתו המרובה מבקש ממנו "תיקח שתייה ותעשה ברכה!"

וולפסון היה אחוז תדהמה מהבקשה המפתיעה. הוא מזג לעצמו מים, ובירך בכוונה ובקול "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו". המיליונר לא נותר חייב וענה בקול "אמן!" במקום לבלוע את המים כמעט בלע מיועדנו את הלשון. מה מתרחש כאן? תמה בליבו. אך המיליונר המשיך להפתיע באומרו: "תגיד לי, היית הבוקר בבית הכנסת?"

ר' משה השיב בחיוב, והמיליונר המשיך: "שמת לב כי ישנה עובדה מוזרה - רב בית הכנסת ממוצא אשכנזי, אולם המתפללים משתמשים דווקא בסידור בנוסח ספרדי, ויש עוד כמה אי התאמות בקהילה..."

חשבה לטובה

הפעם המים כבר כמעט נשפכו מידי של מיועדנו. המיליונר הבחין בפליאה רבתי שעל פני כל הנוכחים, וסיפר: "התיימתי בתור ילד קטן, ויהודי עשיר נדיב לב החליט לאמץ אותי. מעולם לא התגיירתי, אך מכיוון שגדלתי אצל יהודי, לעיתים הייתי מתלווה אליו לבית הכנסת. מאז ומתמיד אני שומר על חיבתי המיוחדת ליהודים!" מכאן ואילך הפגישה התקדמה לטובה, כשבמהלכה מכבד המיליונר את ר' משה ומאיר לו פנים באופן נדיר, עד שהעסקה הגדולה נסגרה לשביעות רצון כל הצדדים.

סיים ר' משה ואמר: "ורק לחשוב על כך שהמתווך חשש שהעשיר יראה אותי עם כיפה... עלינו, כיהודים שומרי תורה ומצוות, מוטל לשמור על האידישקייט מכל משמר - ובל נחשוש שנפסיד מכך. הינה, אני רק הרווחתי!"

(סימנא טבא')

ר' משה וולפסון הי"ו מארצות הברית, בן למשפחת וולפסון הנודעת, יצא עם קבוצת משקיעים מארצות הברית לסינגפור, במטרה לבדוק ולממש עסקת ענק. מיום הנחיתה במדינה, השתתפו חברי הקבוצה, שבראשם עמד וולפסון, באין ספור פגישות ודיונים שהתקיימו מרתונית מהבוקר ועד הלילה.

בכל יום שחלף הלכה העסקה ונרקמה לפרטי פרטיה. לקראת היום האחרון נותר רק לסגור קצוות, ולהיערך לפגישת הסיכום עם המיליונר הגדול ביותר של סינגפור. מדובר בפגישה מכרעת, שהייתה עלולה חלילה להפיל את העסקה באחת. לפני קיומה, הכינו את חברי המשלחת האמריקניים אודות כללי הטקס המחייבים. בסינגפור, כמו ברוב מדינות המזרח הרחוק, טבועה תרבות עמוקה של טקסים שונים עליהם אסור לדלג.

בקומת הכניסה ניגש אחד המתאמים המקומיים לר' משה וולפסון וביקש ממנו באדיבות - אך בטון שאינו משתמע לשתי פנים - להסיר את הכיפה, "פריט הלבוש הזה", הבהיר המתווך "עלול להתפרש בצורה לא נכונה".

"אני נשאר עם הכיפה", קבע ר' משה, "ובעזרת ה' יהיה בסדר". המתווך נלחץ, "רחמים! רחמים! ההתעקשות שלך עלולה להוריד לטמיון את כל העסקה", ניסה להתחנן על כבודו (ובעיקר על כספו), "אבקש מכבודו להסיר את הכיפה מראשו, אנחנו מדברים על עסקה גדולה ביותר, למה לתת לדברים קטנים לקלקל אותה?" ר' משה הבהיר שוב בקול צלול ובאופן חד משמעי: "את הכיפה איני מוריד!"

פני האנשים שנדחסו למעלית היו חמוצות, אך זו כבר הייתה מציאות שלא ניתנת לשינוי.

קבוצות דיון

כמאה איש התקבצו סביב שולחן ארוך באולם הפגישות המפואר, זו הפגישה המכרעת. הושיבו אותם בסדר מתוכנן, שיצר ביניהם סוג של קבוצות דיון. בראש השולחן ניצב כיסא מלכותי השווה עשרות אלפי דולרים, שהוכן עבור המיליונר ה'מהולל', שתיכף ייכנס לאולם. הם ציפו בדריכות לכניסתו של האיש לצורך סגירת עסקת הענק. בינתיים הפגישה החלה, הצוותים דנו בפרטים הסופיים, ולפתע הושלך הס באולם. כולם התרוממו באחת ביראת כבוד, המיליונר הסינגפורי נכנס פנימה בכל הודו והדרו. הוא התיישב וסימן בידו להמשיך בשיחות. חלפו כמה דקות, ולפתע המיליונר מרים את

הרב אברהם פוקס

פעם עמדתי בתוך שורת החסידים בעת שהרבי מבעלזא שליט"א עבר בתווך. על הווסט שלבשתי ענדתי שעון עם שרשת זהב כמנהג הקודש בבעלזא. לפתע הרבי נעצר לידי, אחז בשעון הזהב שלי, הביט בי ממושכות ואמר לי...

"ולא תקח שח"ד" (דברים ט"ז, י"ט)

בעת הדין, השוחד אסור ומתועב בתכלית הריחוק, אפילו שוחד דברים; אך במערכות יחסים בין בני אנוש, שוחד דברים הוא הדבק המחבר, הכה חיוני וקיומי. לעיתים המחמאה היא החממה המגדלת את האדם.

בגיליון 'התחזקות וביטחון' - 'זרע שמשון' הובאו דבריו של א' חסיד בעלזא: "הייתי בחור דחוי, בשולי החברה. הורי כמו מכירי ומחנכיי הסכימו פה אחד ואמרו לי רבות: 'ממך לא ייצא כלום'. אף אני במעשיי ובהתנהגותי עניתי כנגד המברכים והתנהגתי כמו אחד שלא ייצא ממנו כלום. מלבד מידות הגוף הגדולות בהן התברכתי לא היה בי כלום.

"פעם עמדתי בתוך שורת החסידים בעת שהרבי מבעלזא שליט"א עבר בתווך. על הווסט שלבשתי ענדתי שעון עם שרשת זהב כמנהג הקודש בבעלזא. לפתע הרבי נעצר לידי, אחז בשעון הזהב שלי, הביט בי ממושכות ואמר לי: 'שעון זהב! כה תואם לבחור זהב כמוך'...

"המחמאה הזו המיסה וחלחלה עמוק בליבי. הרבי אומר שאני שווה זהב! מאז שהפנמתי את מסר הזהב חל שינוי בכל הנהגותי. נישאתי, הקמתי בית, וכיום אני מנהל עסק מצליח ומעסיק תחתיי עשרות עובדים". כוחה של מילת זהב אחת...

גדול של שני שותפים, שכל אחד דרש מחברו סכום עצום. לילות רבים גזלו כבר הדיונים בבית הרב אב"ד דליסא. והנה יום אחד, לפני פתיחת הדין, נכנס אל הרב אחד השותפים והחל מגבב דיבורים על גבי דיבורים, עד שרמז בעקיפין שמוכן הוא לשלם סכום הגון בתנאי שהרב יזכהו בדין...

חכך ה'חוות דעת' בדעתו רגעים מספר, כדת מה לעשות עם מחוצף זה. לאחר מכן ענהו בפירוש: אני מוכן לזכותך, אך זאת רק אם תיתן לי בשכרי מאתיים אדומים! לא שיער בעל הדין שכה מהר תיענה בקשתו, אולם עמד על המקח ולא הסכים אלא למחצית הסכום; רק מאה אדומים ביכולתו לתת.

קם הרב מליסא ואמר בפסקנות: "תיתן כדרישתי - תזכה, ולא, יתנהל הדין תורה כדרכו". הלה עמד כהמום. האמנם שמעו אוזניו נכונה? האמנם הצליח להניע את הרב מליסא ליטול שוחד? ברם ה'חוות דעת' עוררו מתדהמתו ודרש לדעת אם כבר החליט, והלה השיב כי יתישב בדעתו במהרה.

יצא בעל הדין מביתו של הרב ומיהר לביתו, שם סיפר לאשתו את הפרשה כולה, וזו הרעימה בקולה על טיפשותו: "וכי לא כדאי לך להפסיד מאתיים אדומים תמורת עשרת אלפים כשתצא זכאי?" למחרת חזר בעל הדין לרב מליסא ובידו כל הסכום. "הנה, רבי",

אני מוכן לזכותך, אך זאת רק אם תיתן לי בשכרי מאתיים אדומים! לא שיער בעל הדין שכה מהר תיענה בקשתו, אולם עמד על המקח ולא הסכים אלא למחצית הסכום...

"כ"י השח"ד יעניי חכמים" (דברים ט"ז, י"ט)

ב'המבשר תורני' הובא מעשה שהיה: שני בעלי דינים התדיינו לפני הגאון בעל 'חוות דעת' זצ"ל בדין תורה סבוק. הנדון נגע לבית מסחר

**פעם אחת אירע שלאחר שיעורו הקבוע של מרן
הגריי"ש אלישיב זצ"ל, נדחף ילד אל תוך המכונית
שהסיעה את הגריי"ש, ועד שהמקורבים הצליחו
לעשות משהו, הוא כבר היה בפנים הרכב...**

"כִּי יִפְּלֵא מִמֶּךָ דְּבָר לְמִשְׁפָּט וגו'" (דברים י"ז, ח')

ב'ברכי נפשי' מסופר: פעם אחת אירע שלאחר שיעורו הקבוע של מרן הגריי"ש אלישיב זצ"ל, נדחף ילד אל תוך המכונית שהסיעה את הגריי"ש, ועד שהמקורבים הצליחו לעשות משהו, הוא כבר היה בפנים הרכב, ואמר שיש לו שאלה...

מרן שאל אותו בבת-שחוק: 'ופרשת השבוע אתה כבר יודע?' והילד, שרבותיו וחבריו הגדירוהו כעילוי, השיב בבטחה: 'כן!'
המעשה התרחש בפרשת 'ויצא', ומרן שאל אותו: רש"י אומר בפרשה (בראשית, פרק ל"א פסוק י) שהמלאכים היו נוטלים את הכבשים מצאן לבן, ומעבירים אותם לצאן יעקב; וכי לא חשש יעקב אבינו לגזול עכו"ם? שאל הגריי"ש.
נענה הילד ואמר: 'כשמלאכים תופסים כבשים ועושים עמם כרצונם, הרי זה דומה לזוטו של ים, האבודה ממנו ומכל אדם...'.
למשמע התשובה נראה חיוך רחב של שביעות רצון על פניו של מרן הגריי"ש. למחרת, טרם תחילת השיעור, תר הגריי"ש אחר הילד הנזכר, וכשקלט אותו במבטו, הפטיר לעברו: 'זוטו של ים, אה...!'

**לפני שנפרד הסבא מסלבודקא מהאורח
הדגול, הביע האורח בפני הסבא כאב וצער
על שהטריח את התלמידים לקום בפניו,
והתבטא שזה 'כאב לו כדקירת מחטים בלב'...**

"הָאִישׁ הַזֶּה הָיָא זָרֵךְ הַלֵּב יֵלֶךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ" (דברים כ', ח')

בספר 'לב ישראל' הובא סיפורו של הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל: הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, מראשי ישיבת מיר, היה מעודד את הלומדים הצעירים לחדש חידושי תורה, ונהג להעניק מילגה חודשית לאברכים שבאו אליו והרצו בפניו את חידושיהם. גם אני השתדלתי לומר בפניו חבורות.
רבי אליעזר יודל חיבב והוקיר בני תורה, ובכל פעם שנכנסתי לביתו היה קם מלוא קומתו. הדבר ציער אותי, לראות אדם גדול בענקים, משרידי דור דעה, קם לפני אברך צעיר. פעם אחת אמרתי לו: "אם כבוד ראש הישיבה עומד על דעתו להמשיך במנהגו לקום בפני, אני שוקל להפסיק לבוא".
הרבנית הצדקנית (בתו של הגאון רבי אליהו ברוך קמאי זצ"ל), ששמעה את תוכן השיחה, התערבה ואמרה: "אני נזכרת במעשה שהיה אצל חותני, אביו של רבי אליעזר יודל, הסבא מסלבודקא, הגה"צ רבי נתן צבי פינקל זצ"ל. פעם אחת הגיע מישהו חשוב ומפורסם לבקר את הסבא מסלבודקא. הסבא ליווה את האורח הדגול, ונכנס אתו יחד להיכל הישיבה, שהיה מלא במאות תלמידים שישבו ולמדו בהתמדה רבה. לפני שנפרד הסבא מהאורח הדגול, הביע האורח בפני הסבא כאב וצער על שהטריח את התלמידים לקום בפניו, והתבטא שזה 'כאב לו כדקירת מחטים בלב'. הפטיר הסבא מסלבודקא ואמר: 'א... אבל אם לא היו קמים, זה היה דוקר יותר'."

הניח את הכסף על השולחן, כשהוא אינו מצפה לתגובתו הסוערת של ה'חוות דעת'.

"מה תחשוב, עוכר ישראל, וכי לשחדני תרצה? בן בליעל!"... והרב המשיך בסערה מתגברת: "רחמנא ליצלן, איך אפשר שיהודי יתן שוחד?!"... ובעוד בעל הדין עומד רוטט כולו אבוד עשתונות, הורה רבה של ליסא לעזוב את ביתו במהירות, והלה ברח כל עוד נשמתו בו.

נרגש ונסער, לא התאפק בעל הדין וסיפר את כל הסיפור ליריבו-שותפו, וביקש ממנו שיברר אצל הרב מה סבר לכתחילה ולבסוף.
השוותף אכן נכנס אל הרב וביקש לעמוד על הדברים, והרב מליסא השיבו בנחת: תורתנו הקדושה מצווה 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך'. תמיד עובד אני על אהבת ה' בכל לבי ובכל נפשי, אך 'ובכל מאודך' - שפירשוהו חז"ל אפילו הוא נוטל את ממונך, לא יכולתי לקיים עד היום, וכל ימי חתרתי לכך: מתי תבוא לידי מצווה זו ואקיימנה. והנה אתמול, כשבא אלי שותפך, נודמנה לידי, ואמרתי לנפשי: אם כבר באה המצווה לידי, לא אחמיצנה. זו אפוא הסיבה שבשלה ביקשתי ממנו מאתיים אדומים, כדי שאוכל לקיים 'ובכל מאודך' מתוך מסירות נפש על סכום גדול.

**"אני יודע", כך אמר, "שדיני התורה
היהודית הם צדק, בניגוד למה
שמתרחש אצלנו"... הערבי הזה
הסתובב ברמת אלחנן והצהיר בכל
מקום שדיני התורה הם צדק גמור...**

"צֶדֶק צֶדֶק תִּדְרֹף" (דברים ט"ז, כ')

מספר מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, והובאו הדברים בבטאון 'קול ברמה', על מקרה שהתרחש בשנותיה הראשונות של רמת אלחנן: יום אחד התדפק ערבי על דלתו, ואמר שהוא רוצה להתדיין בדין תורה עם אחד התושבים. "אני יודע", כך אמר, "שדיני התורה היהודית הם צדק, בניגוד למה שמתרחש אצלנו"... הערבי הזה הסתובב ברמת אלחנן והצהיר בכל מקום שדיני התורה הם צדק גמור...

המקרה נסב על עבודת חפירה שקיבל לעשות בביתו של אחד התושבים. "כשקיבלתי את העבודה", אמר הערבי, "חשבתי שאצטרך להביא לכאן כמות מסוימת של מלט, אבל במהלך העבודה ראיתי שאני חופר וחופר, והאדמה ממשיכה לשקוע, ואני צריך להביא לכאן כמות של מלט הרבה-הרבה יותר גדולה. אני רוצה שהיהודי ישלם לי יותר, כפי המאמצים שאני משקיע..."

הוא לא ידע מדוע האדמה שוקעת, אבל אנחנו ביררנו ושמענו שהסיבה היא באר גדולה המצויה באזור, המשמשת את מפעל 'קוקה קולה'. והנה, על פי דין תורה לא מחויב היהודי לשלם לערבי תשלום נוסף, אבל כיון שהגר"י זילברשטיין לא רצה שייוצר חילול השם, שילם לו את ההוצאות מכיסו הפרטי, והערבי יצא שמח וטוב לב...

ראייה באמצעות משקפת - האם נחשבת לראייה מבחינה הלכתית? האם מותר להביט בירח? והאם ניתן לקדש את הלבנה במרפסת מקורה?

הרואה את הלבנה בחידושה, דהיינו לאחר ה'מולד' בכל חודש - מברך את ברכת הלבנה: "ברוך... אשר במאמרו ברא שחקים... ברוך אתה ה' מחדש חֲדָשִׁים". וברכה זו מכונה בקרב בני אשכנז כבר מימות הראשונים: קידוש לבנה. ואין מקדשים את הלבנה אלא בלילה, כאשר זריחתה ניכרת על פני הארץ, וניתן ליהנות מאורה. ויש אומרים שניתן לקדש גם לאחר עלות השחר, כאשר עדיין חשוך; ויש חולקים. ולכתחילה צריך לראות את הלבנה לפני

תחילת הברכה, וראייה באמצעות משקפיים נחשבת לראייה ביחס לכל ענין הלכתי הדורש ראייה טבעית, וכך גם בעניננו. אולם, ראייה באמצעות משקפת - יש שהסתפק אם היא נחשבת לראייה מבחינה הלכתית. ובדיעבד, אף אם לא ראה את הלבנה ובירך, יצא ידי חובתו. ואין חובה ליהנות מאור הלבנה בשעת קידוש לבנה, אולם, צריך שניתן יהיה ליהנות ממנו בשעת הברכה, במקום בו עומד המברך. ולכן, אם הלבנה מכוסה בענן, או שמחיצת זכוכית, כגון דלת או חלון, חוצצת בין המברך ללבנה - הדין כך: אם הענן דק, והזכוכית שקופה, כך שניתן ליהנות מאור הלבנה כרגיל - ניתן לברך; אך אם הענן עבה, או שהזכוכית אינה שקופה, כך שלא ניתן ליהנות מאור הלבנה כרגיל - אסור לברך. ואם רק חלק מהלבנה מכוסה - ניתן לברך. ואם הלבנה אינה מכוסה, אך משער שאם יתחיל לברך עתה, אזי עד שיסיים את ברכתו תתכסה הלבנה בענן עבה - לא יתחיל לברך. ואם התחיל לברך, ולפתע התכסתה הלבנה בענן עבה, יסיים את ברכתו.

ובנוגע להבטה בלבנה בשעת קידוש לבנה: במסכת סופרים נאמר שבשעת קידוש לבנה יש להביט בלבנה, ויש אומרים שעל פי הקבלה אסור להביט בלבנה, כי אם בקידוש לבנה בשעת אמירת הברכה. ויש אומרים שאין להביט בה אלא מבט אחד לפני הברכה, בסמוך לתחילתה. ומלשון השולחן ערוך נראה שיש להביט בה עד סוף כל סדר קידוש לבנה, כלומר במשך כל האמירות שנוהגים לומר לאחר הברכה, כדלהלן, ולכל הפחות בשעת הברכה. וחובה לעמוד בשעת הברכה, ואין להישען על מקל וכדומה; ומי שאינו יכול לעמוד ללא הישענות, ישען ולא ישב, כיון שהעמידה תוך הישענות נחשבת עבורו כעמידה. וצריך ליישר את רגליו בשעת הברכה, ויש אומרים שיעמוד כבתפילת 'שמונה עשרה'. וכמו כן, יש לעמוד כשפניו מופנות לכיוון שאליו מתפללים שמונה עשרה.

ועוד בענין זה: קידוש הלבנה נחשב לקבלת פני השכינה, ולכן יוצאים אל מתחת לכיפת השמים, כדרך היוצאים לקראת מלכים. ומותר לעמוד תחת ענפי אילן, או מטריה. ומי שמתקשה לצאת החוצה מחמת חולי או חולשה, או שמסיבה כלשהי אינו יכול לקדש ברחוב, וכגון שהמקום אינו נקי, וכדומה - רשאי לקדש בביתו, מול פתח שיכול לראות דרכו את הלבנה. ולכתחילה יפתח את החלון, אך כשלא ניתן לעשות כן, כגון מחמת הקור, יברך כשהחלון סגור, ויקפיד לראות את הלבנה עצמה דרך החלון, ולא רק את השתקפותה וכדומה. ויש שנהג לקדש את הלבנה במרפסת מקורה, כיון שלדעתו די בכך שיוצא ממקומו כדרך היוצאים לקראת מלך, ואין צורך לעמוד דווקא תחת כיפת השמים.

[שו"ע תכ"ו, א, ב, וד, משנ"ב ג (וראה שם), יג יכא, שעה"צ ד, וביה"ל ד"ה ונהנין וד"ה ומברך (וראה שם); ב"מ דרשו, 5, 6, 7, 9, 13, 29, 30 ורא"ה שם, 8]

ללמוד במתינות, ביסודיות ובעיון קל
עמוד היומי - ללמוד בקצב שלך ולדעת את הש"ס עם עיקרי המפרשים

מדוע נוהגים לקדש את הלבנה דווקא במוצאי שבת? המקדש את הלבנה בליל שבת - האם רשאי לרקוד? מהו הענין המיוחד לקדש את הלבנה דווקא במוצאי תשעה באב?

לדעת השולחן ערוך והרמ"א, מצוה מן המובחר לקדש את הלבנה במוצאי שבת, [או במוצאי יום טוב, בחודש סיון], מפני שאז האדם מבושם ולבוש בבגדים נאים, כיאות לקידוש לבנה, הנחשב לקבלת פני השכינה. וקידוש לבנה במוצאי שבת, הוא אות של הצלחה לכל החודש. אולם, כאשר הלילה של מוצאי שבת הוא בתוך חמשה לילות לסוף הזמן של קידוש הלבנה, כלומר, שבילישי של אחריו כבר לא יוכלו לקדש את הלבנה - אין להמתין עד

למוצאי שבת; מפני שאנו חוששים לרצף של [עד] חמשה לילות מעוננים שבהם לא תהיה אפשרות לקדש הלבנה מחמת שתהיה מכוסה בענן, וזמן קידוש הלבנה יחלוף ולא יוכלו עוד לקדשה בחודש זה. ויש אומרים שמיד בהגיע הלילה הראשון שניתן לקדש בו את הלבנה [ראה שם], יש לקדשה, מפני שלדעתם, אין להשהות קיום מצוה אף אם לאחר מכן ניתן יהיה לעשותה באופן מובחר יותר. ומנהג רוב ישראל כדעת השולחן ערוך והרמ"א, אך בתקופת החורף, במידה וקיים חשש כי כל הלילות הבאים יהיו מעוננים, עדיף לנהוג כדעה זו. ובחודש תשרי - לדעת הרמ"א אין לקדש עד לאחר יום הכיפורים, מפני שקידוש לבנה נחשב לקבלת פני השכינה, וצריך לקבלם מתוך שמחה, ואילו בימים אלו חרדים מן הדין, והשמחה אינה שלימה. ויש אומרים כי אדרבה, יש לקדש לפני יום הכיפורים, שמא זכות מצוה זו תכריע את הכף בדין ביום הכיפורים. וכן בחודש אב - לדעת הרמ"א אין לקדש את הלבנה עד לאחר תשעה באב, מפני ששרויים באבילות, ואסורים בשמחה; ויש חולקים.

ובליל שבת ובליל יום טוב אין מקדשים את הלבנה; ויש לדבר טעמים רבים על פי ההלכה ועל פי הקבלה. אולם, אם ליל השבת, או ליל יום טוב [ראשון של פסח, או ראשון של סוכות], הוא הלילה האחרון של זמן קידוש לבנה, יש לקדשה; אך אין לומר אלא את הברכה, ולא את יתר האמירות שנוהגים לומר בשעת קידוש לבנה, וכל שכן שאסור לרקוד לאחר קידוש לבנה, כנהוג בימות החול. ויש אומרים שגם במקרה שהלילה האחרון שבו ניתן לקדש הוא במוצאי שבת, יש לקדש בליל שבת; ויש חולקים.

ובמוצאי תעניות, לדעת הרמ"א אין לקדש את הלבנה, למעט במוצאי יום הכיפורים, שבו שרויים בשמחה. אך לדעת אחרונים רבים, במוצאי עשרה בטבת ותשעה באב יש לקדש, כיון שהתאריך קרוב לסוף זמן קידוש לבנה. ולדעת האריז"ל, בחודש אב יש לקדש דווקא במוצאי תשעה באב, מפני שהוא זמן לידת מלך המשיח, שיש למלכותו שייכות לקידוש לבנה. ובמוצאי צום גדליה [אף לדעה שמקדשים לפני יום הכיפורים, ראה לעיל] - לכל הדעות אין לקדש, כיון שהוא בתחילת החודש, ויש זמן רב עד לסוף זמן קידוש לבנה. ומאידך, במוצאי תענית אסתר, כשהיא בזמנה, ב"ג באדר, לכל הדעות יש לקדש, משום שהתאריך סמוך מאוד לסוף זמן קידוש לבנה; ויש אומרים - משום ששרויים בו בשמחה, שהרי הוא ליל פורים [ברוב המקומות]. ובכל מקרה שמקדשים במוצאי תענית - למעט במוצאי יום הכיפורים, שבו שרויים בשמחה כנ"ל - יש לאכול מעט קודם לכן, כדי שלא לקדש כשהוא מעונה.

[שו"ע תכו, ב, משנ"ב ד-יב, שעה"צ ח, יב ריג, וביה"ל ד"ה במוצאי, ד"ה קודם וד"ה ולא; בו"מ דרשו, 16, 18, 21-23, 27, 28]

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומימי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'

דרשו איד

נקודת ציון בדרכה של המהפכה התורנית מבית 'דרשו'

"קורה לא מעט שאני מזהה את הקול מן העבר השני של הקו. פעם אחת הרמתי את השפופרת, שמעתי את השאלה, ורק אחר כך קלטתי מי זה..."

הגאון רבי רפאל סויד שליט"א על קו הטלפון בו משיבים על כל שאלה בכל חלקי התורה, בכל שעה משעות היממה • על השלוחות המיוחדות שנפתחו בשיתוף 'דרשו', ועל עשרות אלפי השיחות שנקלטות בקו מדי חודש

צוות 'לקראת שבת'

כרבים בקיאים מופלגים במיוחד במקצועות התורה השונים, בהם מחברי ספרים רבים שמשיבים בנושא שעליו נסוב הספר שחיברו.

כך מי שפונה לקו יכול לבחור בשלוחה 1 0 לשאלות כלליות. שלוחה 2 היא ל'דף היומי בהלכה' ול'עמוד היומי' מבית 'דרשו'. יש שלוחה שכולה ש"ס, לפי סדר המסכתות, ושלוחה 4 שבנויה לפי נושאים - כל אברך שחיבר ספר על נושא מסוים נעשה מומחה לדבר הזה, ויש שם המון תשובות. מעבר לכך פתחנו שלוחות של אגדה ומחשבה ודברי חז"ל, שלוחות שבהן משיבים אברכים המומחים בתורתם של רבותינו, כמו מרן החזון איש ומרן הרב מבריסק, ואף שלוחות שבהן מלבנים סוגיה שלמה באריכות".

- מי יכול להצטרף למערך המשיבים?

"היום עומדים לרשות הקו למעלה ממאתיים רבנים. מי שמעוניין להצטרף יכול למלא טופס ב'נדרים פלוס' שבמרכז התורה והחסד בבני ברק. כמובן, לא כל בקשה שמגיעה מתקבלת".

- יצא לכם להשיב לחברים ולקרובי משפחה במסגרת הקו?

"בהחלט, אלו ממש בבחינת 'דברים שבכל יום'. אני עצמי גם משיב בשאלות כלליות, וקורה לא מעט שאני מזהה את הקול מן העבר השני של הקו. פעם אחת הרמתי את השפופרת, שמעתי את השאלה, ורק אחר כך קלטתי מי זה - אבא שלי. הוא התקשר לקו כמו כל שואל, בלי לדעת שהשיחה תגיע דווקא אליי. כמובן שהוא התרגש מאוד וגם אני שמחתי על הנחת הגדולה שזכיתי להסב לו באותם רגעים".

'קו ידיעת התורה': 08-6136131 (תרי"ג תרי"ג 1) | 073-3454545
שלוחה 55

בשנים האחרונות מתנהל לו מפעל עצום ושקט, שאין רואים אותו בעין, אבל אלפי לומדים נהנים ממנו מדי יום ביומו. זהו סיפורו של 'קו ידיעת התורה', שמאגד אל תוכו אינספור שאלות, בירורים, הסברים, תהיות, תמיהות, חידושים והארות בכל חלקי התורה, ללא יוצא מן הכלל. שוחחנו עם הגאון רבי רפאל סויד שליט"א, ממפעילי 'קו ידיעת התורה', ושמענו כיצד נראית מערכת שלמה של תלמידי חכמים היושבת ומחכה לשאלה שלכם.

- נפתח בבסיס: מהו 'קו ידיעת התורה'?

"קו טלפון שכל אחד יכול להתקשר אליו ולשאול כל שאלה שיש לו בתורה. כל מסכתות הש"ס, כל חלקי השולחן ערוך - כל מה שרוצים לשאול, זה המקום. בעבר השני של הקו יושבים תלמידי חכמים מופלגים שיודעים להשיב על כל דבר. וכאן אני מבקש להקדים ולתת קרדיט ל'אור עולם', שנותנים לנו את הפלטפורמה, ולהרה"ג ר' ישעיה שפירא שליט"א, מנהל הקו ומיוזמיו".

- קווי שאלות בהלכה אינם חידוש של היום.

"נכון, כבר שנים שקיימת התופעה הזאת, ומאות רבנים משיבים בה לשואלים, מחולק לפי נושאים, עשרים וארבע שעות ביממה. מה שמפתיע הוא דווקא הממדים: מדובר באלפי אלפי שיחות בכל חודש, ולפעמים המספר עובר את עשרים אלף השיחות. ובין המשיבים יש גדולי תורה ממש, כגון הגאון רבי ישראל אדלשטיין שליט"א והגאון רבי נפתלי קופשיץ שליט"א לצד גאונים מפורסמים נוספים שמשיבים לפניות השונות בנועם ובחן".

- נשמח אם תרחיבו מעט אודות האופן שבו עובדים הדברים, כיצד

מנתבים את הפניה למשיב המתאים?

"הקמנו שלוחה לכל נושא, וחילקנו את המשיבים לפי תחומים,

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il

גליון 749
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

בני, אשריך ואשרי גורלך

מסופר על רבי יהושע בן אלם שגילו לו בחלום: שמח בלבבך, שהרי אתה וננס הקצב, מושבו ומושבך בגן עדן וחלקו וחלקך שוין כאחד. כשהתעורר חשב בלבו ואמר: אוי לי שמיום שנולדתי הייתי תמיד ביראת קוני ולא עמלתי אלא בתורה וכו' ועכשיו שקולים מעשי ותורתי עם הקצב, אמר לתלמידיו, תדעו שלא אכנס לבית המדרש עד שאראה מי הוא האיש ומה מעשיו. הלך עם תלמידיו לעיר בו גר, כשנכנס לעיר שאל איפה גר ננס הקצב? אמרו לו למה אתה מבקש אותו, אתה צדיק וחסיד ולמה תשאל על איש פשוט כמוהו? אמר להם מה מעשיו? ענו לו, אדוננו, אל תשאל מאתנו כלום עד שתראה בעצמך. שלח את תלמידיו לקרוא לו, והקצב אמר להם מי אנוכי ומי אבותי שרבי יהושע קורא לי? וחשב שהם משקרים אותו ולא הלך. חזרו אל רבי יהושע וסיפרו לו, אמר אלך אני אליו, כנשכנס רבי יהושע אל ביתו נפל הקצב על פניו ואמר: מה יום מיומיים שעטרת ישראל בא לפני עבדו, אמר לו, דבר יש לי לדבר עמך, אמר לו, דבר, שאל אותו מה מעשיך ומה מלאכתך? ענה הקצב: קצב אני ויש לי אב ואם זקנים ואינם יכולים לעמוד על רגליהם, ובכל יום אני מלבישם ומאכילם ורוחץ אותם, מיד עמד רבי יהושע ונשקו על ראשו ואמר לו: בני, אשריך ואשרי גורלך, מה טוב ומה נעים, ואשרי חלקי שזכיתי להיות חברך בגן עדן.

(סדר הדורות)

פרשת השבוע

ושמרת לעשות ככל אשר יורוך

(י"ז - י')

מסופר על הרה"ק רבי ישראל מסלנט זיע"א, שפעם בא לפניו אחד המשכילים ואמר לו, הייתי במקומות רבים, והייתי מצוי אצל הרבה רבנים, וראיתי שהם גדולים בתורה וחשובים, אבל חסרה להם פקחות בעניני העולם, שמא יטרח מר לתקן הדבר, ללמד את הרבנים גם חכמה בעניני העולם. אמר לו רבי ישראל, עכשיו הגעתי לימי הזקנה, וטורח גדול לי לחזור על כל המדינות וללמד לרבנים פקחות, אבל יש לי עצה, בעודך יושב כאן אתה יכול לתקן את כולם. תמה המשכיל ואמר, הכיצד? פשוט מאוד, השיב הרב, אם תשב רגע קטן ותהרהר בתשובה, תמצא שכל הרבנים פקחים הם.

ועמדו שני האנשים (י"ט - י"ז)

מסופר על הרה"ק רבי יעקב יצחק ה"חווה" מלובלין זיע"א ששאל פעם את הרה"ק רבי יצחק מוורקי זיע"א, איזו סוגיא הוא לומד עתה? והשיב לו, בהלכות עדות. ואיזה חידוש חידשת? שאל ה"חווה", השיב רבי יצחק כי קשה היה לו הדין, מדוע אדם שהוא קרוב, פסול הוא להעיד, בין לזכות ובין לחובה, בשלמא לזכות, משום שהוא חשוד להעיד שקר לטובת קרובו, אבל לחוב, מפני מה הוא פסול? שאלו

זמני השבת

שופטים

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:48 ת"א: 7:03

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:02 ת"א: 8:04 ר"ת: 837

שערי תשובה לא ננעלו בפני כל אדם

מסופר: המגיד מקלם היה נוהג לשבות מנסיעה בכל ערב שבת בחצות היום. פעם אחת ביום ששי, בנסעו לאחת הערים, התארכה הדרך ובהגיע חצות היום עדיין היה רחוק ממחוז חפצו. מיד פקד על בעל העגלה שיעצור כי אין בדעתו לנסוע יותר והוא ירד מהעגלה. העגלון אמר לו, כי אם ילך ישר ואח"כ יסתובב, הרי לאחר כשעה יגיע לעיירה יהודית. בהגיעו למבואות העיירה, פגש המגיד ביהודי, הושיט לו שלום ושאלו אודות המצב הרוחני במקום, היש על מה לעורר ולתקן? השיב הלה כאן המצב טוב, חברות תורה וחסד לרוב וכו', בכל זאת, הרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ממשיך המגיד לדובבו.

אימץ היהודי זכרונו ואמר, אינני מוצא כעת להצביע על דבר, מלבד צרה צרורה שממנה סובלת העיירה בשם יענקל'ה מוסר, הוא אדם מלשין שפל ומושחת, אשר יש לו קשרים הדוקים עם אנשי הרשות, ומוסר ממנום וגופם של ישראל בידיהם. אדם זה מטיל חיתתו על הסביבה, והכל חלים וזעים מפניו, אבל אין מה לעשות בענין זה. בכל זאת איזו מעלה טובה נמצאת בו? ממשיך המגיד ושואל, הפטיר הלה כן, הוא שומר דיבור, אם הוא מבטיח לקבור יהודי לא יפול מדבריו צרור ארצה. והיכן אפשר לפגוש אותו? רבי, כבר אמרתי לך שאין מה לנסות להשפיע עליו, תוך כדי שיחה מרים הלה ראשו, ומודיע בפתע, רבי, הנה יענקל'ה יורד עתה מההר שלפנינו, אני בורח מיד שלא ירגיש שדיברתי עמך.

המתין המגיד והלך לקראת יענקל'ה, הושיט לו יד בהארת פנים, שלום עליכם ר' יעקב, נדהם הלה מקבלת פנים זו, והמגיד ממשיך, יש לי בקשה קטנה ממך שתעשה לי טובה, אין אני עושה טובות, רטן יענקל'ה, מפציר המגיד בכל זאת ר' יעקב, נו תגיד כבר מה אתה רוצה, מסביר המגיד, ידוע לך שהמגידים אומרים דרשה בבית הכנסת ואחר כך הציבור משליך עבורם לתוך קערה מטבעות לצורך מחייתם, והנה אנכי עני ואביון, והיה אם אישיות כמוך תבוא לדרשתי הרי יבואו המוונים לדרשה. אינני עושה טובות, וזעם יענקל'ה, אולם המגיד בכושר השפעתו אינו מרפה וממשיך להתרפס לפניו, עד שיענקל'ה מפליט מהפה טוב, בסדר, ועוקר כבר רגליו. כאן המגיד תופס אותו ואומר, שמעתי עליך כי שומר דיבור ומקיים הבטחה אתה, הלה ניסה להשתמש, עד שסוף כל סוף הבטיח ברורות, שיופיע לדרשה.

ביום ראשון בשעה הקבועה בית הכנסת כבר מלא על גדותיו, לאו מילתא זוטרותא היא לשמוע את הדרשן הגדול שבדור,

המגיד כבר הופיע והקהל מצפה בחוסר סבלנות, המגיד יושב וממתין כחצי שעה ועיניו משוטטות לעבר הפתח עד שהושלך הס, תדהמה בקרב הציבור כאשר יענקל'ה מוסר נכנס לבית הכנסת, הלה מפלס לו בנקל דרך בין ההמונים הנסוגים מפניו. המגיד מקבל פניו בלבביות ומושיבו במזרח, הציבור המום אינו תופס מה למגיד הצדיק ולמלשין נבזה, זהו, עתה מזדרז המגיד ועולה על הבימה ופותח בקולו הצלול, כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, הוא מרחיב את הדיבור בנושא זה ומביא ראיות מן התורה נביאים וכתובים כי שערי תשובה לא ננעלו בפני כל אדם, וכל אשר בשם ישראל יכונה, יש לו סיכוי להיות נוחל עולם הבא.

לאחר כמה שעות שהלהיב את ההמונים, פנה ואמר, ואתה ר' יעקב, אל תחשוב כי לך אין חלק לעולם הבא, גם אתה מסוגל לכך, בידך הדבר, ואם אתה חושב כי הוזה אני בהקיץ, הנני מודיעך בפני עם ועדה, כי מוכן אני לתת לך במתנה גמורה את כל שכר מצוותי וחלקי בעולם הבא שיצרתי לי מעודי ועד היום הזה, בתנאי שתטיב דרכך, הוא סקר את תמצית פעולותיו הנשגבות ממה שפעל עד היום, יענקל'ה נתן את הבטחתו. מיד קרא המגיד לדייני העיר, כתבו שטר מכירה וחתמו במעמד כולם, כי יענקל'ה קונה בקנין גמור את כל חלק עולם הבא של המגיד מקלם. המגיד מסר לו השטר ופני יענקל'ה קרנו מאושר, עסק נפלא עשה הערב, כל עולם הבא של המגיד המהולל עתה בכיסו.

עתה ממשיך המגיד בדרשתו בהסבירו את הצד השלילי של הדבר, בקול חוצב להבות אש הוא משמיע את דברי הגמרא (ראש השנה י"ז ב') אשר נפסקו ברמב"ם בהלכות תשובה, ואלו שאין להם חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדים ונידונים על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים, המינין והאפיקורסין והמוסרים. כאן מסתלסל המגיד בניגונו הכובש לבבות, זכור ר' יעקב, זכור את העולם הבא שלך אל נא תאבד, חדל לך מעיסוקיך עם חברת פריצים, תתחיל בחיים חדשים ומאושרים, חיי תורה ויראת שמים, אל תאבד במו ידיך את האוצר היקר שרכשת.

למחרת עזב המגיד את העיירה ונסע לדרכו. לאחר שבע עשרה שנה נודמן המגיד לאותה עיירה שנית, בבואו שאל את האדם הראשון שפגש מה נשמע עם יענקל'ה מוסר? אך הלה לא ידע למי הוא מתכוון, שאל ושאל עד שנזכר קשיש אחד, שהכוונה לר' יעקב הצדיק הפרוש הגדול של העיירה. הוא סיפר לו כי מאותו יום שהמגיד מקלם ביקר בעיירה, חזר יענקל'ה בתשובה שלימה, וכי מאז ועד היום אינו יוצא מפתח בית הכנסת, שם הוא אוכל וישן ועוסק בתורה ובתפילה. תחילה עזרו לו להתפלל בסידור וללמוד חומש, ואילו היום נעשה ללמדן מופלג וצדיק נשגב. נשים צדקניות דואגות לו לאוכל ושם ביתו.

משל ונמשל

משל לחודש אלול

משל לשועל רעב, שהגזיח מן השדות ומצא את שערי העיר פתוחים לרווחה, חמק השועל פנימה וחסף מאכלים כאוות נפשו, השגיחו בו האנשים, והתחילו לרדוף אחריו, ברח השועל מסמטה לסמטה, והרודפים – אחריו. הוא הצליח להתחמק מהם ולהגיע אל שער העיר שם מצא שהשערים ננעלו, כמנהג מידי ערב. עמד ותהה: מה יעשה עתה, קול הרודפים כבר נשמע, הם יעלו מיד על עקבותיו, הוא לכוד כאן בעיר, האם יברח כאן בין הסמטאות, עד שיותש כוחו והוא ילכד? החליט להשתרע ארצה ולהתחזות כמת, כך, קיוה, יניחוהו לנפשו. קרבו האנשים ומצאו את נבלת השועל, אמר אחד "אני רוצה את זנבו השעיר, לעשות ממנו מטאטא". שמע השועל את הדברים, ולא נע ולא זע, אמר לנפשו: "אקריב את זנבי ובלבד שתינצל נפשי". קצץ הלא את זנב השועל והלך לו. אמר אחר: שמעתי ששיני השועל הן סגולה כנגד עין הרע, ברצוני לעשות לבני מחרוזת משיניו. אמר השועל לעצמו: אתן להוציא את שיני, ובלבד שאציל את נפשי והניח לאותו אדם לעקור את שיניו בלי לגלות סימני חיים, בא אדם שלישי ואמר: ואני אפשיט את עורו של השועל, כדי לתפור לי פרווה נאה, אמר השועל: עכשיו אין זה דבר של מה בכך, אלא חיי תלויים בזאת, התנער והמשיך בבריחתו.

והנמשל: האדם בכל ימות השנה, מעלים עין מהנהגתו ומתמהמה מלשוב בתשובה, אבל בהגיע חודש אלול, אינו יכול להרשות לעצמו להתמיד בהתעלמותו, כי חיי תלויים בכך, עת עליו להתנער ולהתאמץ בכל כוחו לשוב בתשובה לפני בוא יום הדין הגדול והנורא.

(ילקוט מעם לועז שמות)

פני המגיד נהרו מאושר, מיד שלח להודיע לפרנסי הקהילה שיכריזו כי בשעה פלונית ידרוש בבית הכנסת. בשעה הקבועה היתה כל העיירה נוכחת במקום, גם יענקל'ה שישב כל היממה בבית הכנסת נמצא כאן, אך הפעם לא במזרח כי אם הצטנף לו בפינתו במערב והאזין בדביקות לדברי המגיד. פתח המגיד בדברי המשנה (יומא פ"ה ב) עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו. הוא הרחיב את הדיבור כי על עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר, לא יסורים ממרקים ולא יום המיתה מכפרת, עד שירצה את חברו. כאן שאג המגיד: ואתה יענקל'ה מוסר קוראים לך כבר צדיק, זכור כמה אנשים גולת ועשקת, כמה בני אדם הרסת והורדת בהלשנותיך לבאר שחת, כמה אלמנות ויתומים אימללת, איזה חורבן עשית, הרי שערי תשובה לכאורה נעולים בפניך, מה נורא גורלך, מה איום עונשך, הרי כל מיני גהנום וכל יסורים שבעולם לא מועילים לגולן ומלשין. למותר לתאר באלו בכיות נוראות התמוגג יענקל'ה וכל הקהל עמו, ויהי המקום לחרדת אלקים. לאחר דממה, ממשיך המגיד אם כן הבה ונחפש עצה, הנה נפסק בשולחן ערוך אם פגע אדם בחברו ולא הספיק לפייסו עד שמת, יקח עשרה אנשים ילך לקברו ויאמר חטאתי לאלקי ישראל ולפלוני זה שחטאתי לך, אולם אתה יענקל'ה שאין אתה יודע וזוכר ממי גולת, למי הזקת ואת מי אימללת, מה תקנה יש לך, ממי תבקש מחילה, למי תשיב הגזילה? אף על פי כן עצה מצאתי לך, הרי כאן במעמד קדוש זה נמצאת כל העיירה, ימחלו הם על עצמם ויהיו באי כוחם של הוריהם ובני משפחתם הנפטרים שסבלו ממך, ועתה בקש מחילה מכל הקהל הקדוש הזה, ומכל הנפטרים תושבי המקום כפי הנוסח שקבעו חז"ל, והם ישיבו לך, מחול לך שלש פעמים כדין. מרוב בכיות התמוטט יענקל'ה והתעלף, בקושי העירו אותו, אך כוחותיו לא עמדו לו לפסוע עד לבימה, הושיבוהו בכסא ונשאווהו, המגיד פתח את ארון הקודש ופקד על יענקל'ה שיאמר אחריו מילה במילה, חטאתי לאלקי ישראל ולתושבי העיר הזאת, מיד פצחו כל הקהל: מחול לך, מחול לך, מחול לך, ותבקע הארץ לקולם. מיד עמד המגיד ונשקו על ראשו ואמר: בני כמוך ירבו בעלי תשובה בישראל, מעתה יכולים לקרוא לך ר' יעקב הצדיק.

צ'ין אדם לחברו

לחם של צאן קדשים

מידת הסתפקותו במועט של הרה"ק רבי שלמה מזווייהעל זיע"א ידועה והיתה מדהימה. נוהג היה לארח בביתו ילדי עניים שבביתם לא היה מזון ומשקה אותם היה מאביל עד ששבעו. בעצמו היה אוכל את שיירי הלחם שהותירו ילדים אלה. פעם אחת ביקר באחד ממודות החינוך שהחזיק תחת חסותו, היתה זו שעת צהרים ומנהלי המוסד השמינו את הרבי לאכול, נענה הרבי לבקשתם והסכים. חרדו ראשי המוסד להכין לרבי ארוחה כיד המלך, אולם הרבי ניגש אל השולחנות בהם סיימו זה עתה הילדים את ארוחתם, ליקט לעצמו מעט שיירי לחם יבש, נטל את ידיו בירך המוציא בכוונה והחל לאכול. רבי! נבהלו ראשי המוסד היתכן? והרי זה לחם יבש? לחם יבש אתם אומרים? – השיב הרבי – ואני אומר שזהו לחם של צאן קדשים.

התחשבות בעובד ובמשרת

הרה"ק רבי חיים פלאגי רבה של איזמיר מספר בספרו "תוכחת מוסר": אחד מעשירי עירו נפטר לבית עולמו, וכעבור חודש ימים ראה אותו בחלמו והוא לבוש בגדים נאים ופניו מאירות בשמחה וקורנות בחדודה. שאל אותו במה זכה לכבוד זה? והשיב שזכה לגן עדן בעולם האמת, הואיל ולא הכביד עולו על עובדיו ומשרתיו, ונהג בהם ברחמים ובחמלה. בבוקר שלח רבי חיים וחקר אחר מנהגו בחיים של אותו עשיר,

והתברר נאמנה שזו היתה דרכו, שלא להכביד על עובדיו, ולהקל עליהם ככל האפשר. אשריו ואשרי חלקו.

כשצריך לעשות חסד, רואים

כל ימיו של הרה"ק המהרי"ל דיסקין זיע"א היו קודש לה, לא הסיח דעתו מעיון בתורה ומדבקותו בבוראו אף לא לרגע קט, בעת הארוחות הסבו אורחים רבים לשולחנו, אך הוא עצמו לא נטל ידיו. אכל אכילת ארעי וישב בראש השולחן כשהוא שקוע בתלמודו, יום אחד בשעת הארוחה, ננער לפתע וקם ממקומו, פסע לירכסי השולחן והתיישב שם, הכל הפנו אליו מבטם. התברר שהבחין בקשיש חסר שיניים שהתקשה בלעיסת הלחם, בצע לו הצדיק את הפרוסה, הסר את הקרום הקשה, והגיש את החלק הרך במאור פנים.

שאל אותו אחד ממקורביו: הרי היה שקוע בלימודו וכיצד הבחין בכל שהשיש מתקשה באכילה? השיב הגאון הקדוש: הרי מסופר בתורה שהקב"ה התגלה לאברהם אבינו, היש לנו מושג בנועם הגבוה וברוממותה, היש לנו מושג בדבקות אברהם אבינו בבורא בעת הנבואה, עד ביטול כל חושיו, והנה בעיצומה של ההתגלות, ראה שלושה אנשים עוברי אורח, ורץ להכניסם בצל קורתו, למה שם לא נשאלת השאלה כיצד הבחין וכיצד ראה? אלא מאי המשיך הגאון: שם וכאן התשובה אחת: כשצריך לעשות חסד, רואים.

תלולא דעדקא

שבת קודש ב' אלול

הרה"ק רבי אליעזר ("דמשק אליעזר") ב"ר ישראל מזוויניץ (תש"ז)

יום ראשון ג' אלול

הרה"ק ישכר בער מנדבורנא ב"ר יצחק מקאליש (תר"ח)

הרה"ק רבי משולם זושא מזינקוב

ב"ר יצחק מאיר (תרכ"ד)

הרה"ק רבי יצחק ישעי' מטשחוב הי"ד

ב"ר חיים מצאנז (תש"ב)

יום שני ד' אלול

הרה"ק רבי ישעי' מפשעדרבורו ב"ר מאיר (תק"צ)

יום שלישי ה' אלול

הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב ב"ר אלעזר

מנחם מענדל (תרע"ח)

יום רביעי ו' אלול

רבי יו"ט ליפמן העליר ב"ר נתן (תוי"ט – תי"ד)

הרה"ק רבי יקותיאל יהודה ב"ר אלעזר ניסן

(ייטב לב – תרמ"ג)

הרה"ק רבי יחזקאל סרנא ב"ר יעקב חיים (תשכ"ט)

יום חמישי ז' אלול

הרה"ק רבי מרדכי ב"ר יוסף מאוסטילא (תרל"ז)

יום שישי ח' אלול

הרה"ק רבי אברהם שמשון מראשקוב

ב"ר יעקב יוסף מפולנאה (תקנ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ק נטילא הכהן רבינו של ישיבת
מח"ס "ב' א' אורח" רפ"ח ז"ס הדר"ש על המצוות.

דין מי שהיה ניעור כל הלילה (א)

א) ההולך לישון אחרי עלות השחר, אינו מברך ברכת המפיל. (ביאור הלכה סימן רל"ט סעיף א', בד"ה סמוך)
ב) אם הוא קודם עמוד השחר בעת ברכת המפיל, אך הוא משער שעד שישיין יעלה עמוד השחר, יש להסתפק אם יברך ברכת המפיל, דאם הולכים אחרי עת הברכה, שהוא עדיין לילה, יכול לברך, אבל אם הולכים אחרי השינה שזה ביום, אינו יכול לברך. (שם)
ג) מי שהיה ניעור כל הלילה, ורוצה להתפלל בבוקר קודם שישן, לא יברך ברכת התורה, אלא צריך לשמוע ברכת התורה מאחר, ויאמר לו שיכווין להוציא בהברכות, והוא יכווין לצאת, ויענה אמן, ויאמר אחר כך איהו פסוקים, כדי שיהא נחשב לו במקום לימוד, או יכווין לצאת בברכת אהבה רבה, וילמוד תיכף מעט אחרי שסיים תפלתו, ויעלה לו כאילו בירך ברכת התורה. (משנה ברורה סימן מ"ז ס"ק כ"ח)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לזכות

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לבריות גופא ונהורא מעליא

לאורך ימים ושנים טובות

שבת טיש

ספורים ואגדות * פנינים ופרפראות * מדות והליכות

פנינים

עליפי התורה אשר יודע (יז, יא) - הראו לרבי יהושע מדויקוב בחלום, כי תורה נטריקון רב תנא הוא ופליגי, לדמו לזכרי חז"ל שהלכה קרב באסור, והרי בסמיכות חקמים נאמר הלשון "יורה יורה ידיו ידיו", כי "יורה יורה" הפונה לעניני אסור והתר, ידיו ידיו בעניני ממונות. "על" פי התורה אשר יודע - כאשר עוסקים בעניני אסור והתר, אז דע לך כי ההלכה היא "עליפי התורה", כלומר לפי רב, כי תורה נטריקון רב תנא הוא ופליגי. (עטרת שושנה)

והיתה עמו וקרא בו בלימי חייו (יז, ט) - תחלה נאמר 'והיתה' בלשון נקבה, ולאחר מכן נאמר 'וקרא בו' בלשון זכר. מפני שהתורה נחלקה לחמשה ספרים, ואלי השלחן-ערוך נחלק רק לארבעה ולא לחמשה, שכן האדם צריך להתבונן בעצמו ולכלכל מעשיו לשם שמים עד שהוא עצמו יהפך להיות החלק החמישי של השלחן ערוך. וזה נרמז בפסוק, 'והיתה עמו' - התורה הקדושה תהיה עם האדם באופן כזה, עד ש"וקרא בו" - שיוכל לקרא בעצמו את התורה, כי יהפך להיות חלק מהתורה. (רבי ישראל מרוזין)

והיה כשבתו עליכא ממלכות (יז, יח) - למה נאמר 'כשבתו' בבי"ף הדמיון ולא 'כשבתו'? אלא הפונה לרעני ישראל, 'מאן מלכי רענו', שבהנהגתם את העדה יהיו בבחינת 'כשבתו' - בתחלת ישיבת הנהגות, שתמיד יחוש שזה עתה עלה על פסא ההנהגה ולא יחשב שהוא צדיק הראוי לכך, אלא תמיד בבחינת בראשית. (רבי שמואל צבי מאלכסנדר)

ונחלה לאי-והיחילו (יח, ב) - המצוה במספר תנ"ך מתרג"ג המצוה היא שלא יטלו בני שבט לוי חלק בפזזה, כי הם משרתי השם ולא נאה להם להשתמש בכלים שנוחטפו מפני-אדם במלחמה, כי לא יבוא בית ה' רק דבר הפא דרך שלום וישר, כהפסד בעל 'החנוד'. וסמך, 'תנ"ך' נטריקון תאסרם קיחת ה'פזזה. (חיים שיש בהם)

תמים תהיה עם ה' אלוקיך (יח, ג) - כשם שהתורה תמיהה שנאמר 'תורה ה' תמיהה', כך עם ישראל תמים ומאחד, כי ישראל וארץ-הקדש הם אחד, וכשם שבתורה אין חלק אפילו אות אחת, הריהי פסולה, ואין הקדש אם נמקחה אות בפסוק שבו נכתב על פשרי ישראל, אז בפסוק על החוטאים, כך כל אחד מישראל הוא חלק מהכלל, ואי אפשר להוציאו, שלא תפסל התמימות והשלמות. (רבי יצחק אלהן מקובנא)

תמים תהיה עם ה' אלוקיך - תמים נטריקון תורה, תפלה, יסורים ממקדים, ומי שרוצה למעט עצמו יסורים, יתנהג בתמימות בתורה ותפלה וינצל מהם. (ספרים)

תמים תהיה עם ה' אלוקיך - אם אתה מותלהף "עם ה'" וחש כל העת שהוא עמך בכל מצב שאתה שרוי בו, אז 'תמים' - אז הוא תמים מכל צד, ושום בריה לא יכולה להרהר לו בעולם. (אור התורה לרבי שלום תאומים משטפנשט)

ואתה לא כן נתן לך ה' אלוקיך (יח, יד) - 'לא כן' הוא כנוי לצדיקים, שעליהם אמר חז"ל "צדיק גזר ותקב"ה מקיים", כלומר בכה הצדיק להפך 'לא לכו', וכו' ללא, וזה באור הכתוב: "כי היום האלה אשר אתה יורש אותם אל-מעננים ואליקסמים ישמעו" - שאין בהם כח, אבל "ואתה" - עם ישראל, "לא כן נתן לך ה' אלוקיך" - תקב"ה הולך לנו לא כן, צדיקים שיכולים לשנות גזרות ולבטלן והקב"ה שומע להם. (רבי אליעזר מנדל מלוב)

ואתה לא כן נתן לך ה' אלוקיך - לכאורה היה צריך לומר "ואתה לא כן צוה ה'", ומה הפונה בנאמר "לא כן נתן לך"? אלא ללמד, שהגוים נתונים תחת המזלות ולכן ישמעו אל המעוננים ואל הפוסקים הבקריים במסלות הבוכבים אינם נתונים תחת המזל, ולכן אין להם לפנות אל מעוננים ופוסקים. (רבי יעקב מל"א)

ספורים בפרשה

במאמר הפסוק "והיתה תל עולם"...

לא תוכל לתת עליה איש נכרי (יז, טז)

רבי יחזקאל שהגא משינובה פעל רבות בימי חייו כדי להשקיע מחלוקות שפרצו בקהלות שונות בעניני צבור, והיה אומר שכל מחלוקה, גם כאשר תחלטה לשם שמים, הרי בהמשך הזמן מתעוררים בה שקולים אישיים והשטן מקטרג בראש. במחלוקת מרה שפרצה בעיר אחת לגבי מניי רב, אומר באנחה: "מעולם לא הבנתי למה נזקקה התורה לצוות שלא למנות איש נכרי למלך, וכי איזה יהודי ירצה להמליך על עצמו איש נכרי? וכי חסרים יהודים המתאימים להנהיג? אך עתה אני מביין את הענין. כשאני רואה שבאשר פוצת מחלוקת בענין הרבנות בין שני מחנות, מוכן כל אחד מהם למנות אפילו גוי לרבנות, ובכלד שאל ימנו את הרב של הצד שכנגד"...

תמים תהיה עם ה' אלוקיך (יח, ג)

מנהג ותיק נהגו בקרב קהלות רבות, שאף שלעיתים מתפללים ערבית במעויד יום ימות החל ובלילות שבת קדש ואף מקדשים בטרים ירד הוללה, הרי שבליל חג השבעות מאחרים להתפלל רק לאחר צאת הבוכבים, כדי לקיים 'תמימות', כלומר להשלים במלואם את מיט ימי ספירת העמר, שנאמר "שבע שבתות תמיתנה". נאנח פעם רבי שלמה זלמן אוירבך ואמר: "הבריות מוקדקות מאד בדין 'תמימות' של ספירת העמר, אף שאין לו אלא אסמכתא בפסוק, ואילו 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך' שהוא פסוק שלם ומפורש, בזה אין מדקדקים בראי"...

כי ממונו תאכל ואתו לא תברת (כ, טז)

יהודי עשיר מפלג שהתגורר בסמוך לעיר גורליץ, בקש פסע להרחיב את ביתו, אלא שבחצר הפית היה נטוע עץ תפוחים שהצמיח פרות נאים, והוא חפש הטר לקצוץ אותו. נסע העשיר לרבי ברוך מגורליץ וספר לו על העץ שבחצרו, ובקש לדעת אם מותר לו לעקור אותו. תשובתו של הרבי היתה: "פעד חמש מאות מטבעות זהב, אני מותר לך לקצוץ". הסכים הגביר הרגיע את העשיר המקצץ, והוא ראה את עצמו כסוחר ממלח, ופנה לחפש רב אחר בתקנה שהלה יתן לו הטר במחיר מוזל יותר... נסע הלה לרבי שלמה ממונוב, אולם הוא פסק בנתיבות כי אין הטר לעקור עץ המניב פרות טובים וראויים לאכילה. וכששען העשיר כי הרבי מגורליץ התייר זאת, פקפק רבי שלמה בענין ואמר: "לא יתכן שדודי הסכים לכך". לא נותרה הבררה בידיו, ובעל-פירוט קבץ הנגיד את הסכום הגדול ונסע שוב לגורליץ, אלא שהפעם סרב הרב להתייר לו לעקור את עץ התפוחים. התפלא העשיר מדוע הסכים תחלה תמורת הסכום הנכבד ועתה חזר בו? והרבי הסביר: "באותם ימים שבתא אלי בפעם הראשונה, נכנס אלי יהודי שבוו עסקים על מצבו הקשה אליו נקלע, ואמר כי אלו היה בידו סכום של חמש מאות מטבעות זהב במקומו, היה יכול לשקם את עסקיו ולהציל את חייו וחי משפחתו. אמרתי לעצמי אז, הרי 'האדם עץ השדה', ומוטב שיברך עץ התפוחים ובכלד שלא תברת משפחתו של אותו יהודי שנקלע למצוקה, ויהיית מוכן לקחת את עצמי את האחריות הגדולה כדי להציל כמה נפשות. אבל בינתיים, מאז שלא הסכמתי לתת את הסכום המקבץ, היתה לאלוהי יהודי רוח והצלה ממקום אחר, ואתה חקצת את שעת הכשר, ושוב אני יכול להתייר לך בעד כל הון שבעולם"...

עליפי שנים עדים (יז, י)

בימי סגנונם של ישראל, רבי לוי יצחק ממרדשטוב, היתה עת צרה ליעקב, כאשר השטן קטרג על ישראל וכמעט שנאבדה מהם תקוה. חפש הצדיק להפך בזכותם של ישראל ולא מצא, עד שטען בשמים שהשטן אינו אלא עד אחד, והלא מקרא מלא דבר הכתוב "עליפי שנים עדים... לא יומת עליפי עד אחד", ויש אפוא לדחות את עדותו. שמע השטן את טענתו של הצדיק ממרדשטוב, והשיב לו כי זה עתה עומד דרשן אחד בבית-מדרשו ומוכיח את השומעים בדברים הקשים כגידים, על אותו חטא שהוא עצמו מקטרג עליהם, ותריוה עד נוסף עלי. נבהל הצדיק לשמע הטענה, ונחפז אל בית-המדרש לשמע את התוכחה של אותו דרשן, שמא ימצא ביצד כללם זכות על ישראל. וכאשר הגיע ושמע את הלה מדבר בלשון קשה על ישראל, שב אלא כפא הקבדו וטען: "הלא השטן מדבר מתוך גרונה של הלה, ואם-כן שוב אין כאן אלא עד אחד ותו לא"...

ובטענתו זו התבטל הקטרוג מישאל.

כי יפלא מקו דבר למשפט... דברי ריבת בשעריה (יז, ח)

"השפע חיים" מקלונגבורג הזכיר פעם פסוק זה באחת משיחותיו, ותמה: ביצד יתכן ששעלם מחכמי ישראל דין מדיני התורה הקדושה? אלא כל זה ארע בגלל שנתגלעו 'דברי ריבת בשעריה', בנין המחלוקת והפריד ובהעדר אחדות הלבבות, אז מתעוררים ספקות ושאלות בבלב. והיה גם אומר ועושה, ופעל רבות להפיל את המחצות שנוצרו בין שבטי ישראל. פעם אומר: "הרי הלויתן ושור-הבר עם הויו המשקם לא נועדו רק לקמץ התרדים שיהיו בשעת הגאלה, שהרי איך יהיו מסגלים לאכל ולשתות בה הרבה? אלא בודאי הכל מוכן ומזמן למילויני היהודים שבעולם"...

הבגידו לבקור בארץ-הקדש בשנת תשי"ז, ספר לרבי אהרן מבל על נסיעתו ארצה באניה, והתבטא שבשעת הנסיעה הסתפק אם הוא יכול לצרף את נוסעי האניה למנין, אולם "אמרתי לנפשי, אם יהודי בא להתפלל בודאי יש לו חזקת כשרות". נהנה הרבי מבל מדבריו, וזוהר עליהם בהתלהבות: "בודאי, יהודי שבא להתפלל יש לו חזקת כשרות". לרבי אברהם איזנבך ששאלו למה יש שש לשונות בתפלת 'למלשנים' - 'והזדים מורה העקר והשבר ותמנר ויכלם ותשפילם ותכניעם', השיב כי יש דוים שצריך לכלולם לגמרי, ויש כאלו הראויים להשבר, יש שדי להם בהשפלה, ואחרים בהנצחה, וכך בדרגות שונות. "אבל אין אנהני יודעים מי בוז ומי בוז, אלא הכל מסור לבואר העולם לבדו השופט כל הארץ"...

אך בד בבד עם אהבת ישראל שבו, היה הרבי מקלונגבורג מזהיר גם שלא יששטשו התחומים בין שומרי התורה למי שמחוץ למחנה. רבות היה מדבר נגד אלו הפוסקים על שתי הסעיפים ואין להם דרך ברוחה בעבודת ה', כאן הם נראים כשומרי תורה ומצוה, וכאן הם מתרושעים עם פורקיעל. ואמר עליהם בשם חותנו הראשון הרע"צ חיים מסיגט: "אהער און און אהיו איז א צלם" - כשהולכים אנה ואנה נוצר מהם שתי וערב, צלב משקץ"...

בבליגוים אשר סביבתי (יח, טז)

רבי יוחנן מטולנא דבר פעם אודות אלו שעורכים נכסים ונשפים בבתי-מלון בלי לשמר על דרי התורה בראי, ואמר בצחות כי לכן נקרא מלון בשם 'האטעל', לומר 'האטעל', מען ועורט דא א טעל, יודדים כאן לשאול תחתיה,

רבנו יצחק בריששת, הריב"ש זי"ע

ליום ההולולא ב' באבול קס"ח

בייתעשה הישר בעיני ה'

הזדה ופארה של העיר מקנס שבמרוקו, היה רבי רפאל ברוך טולידנו, ששמש בה כאב"בית הדין עד עלייתו ארצה בשנת תשכ"ג.

הנתיקים עדין זוכרים את נאומו המרטיט בפנסיה הגדולה החמישית שהתקיימה בירושלים בשנת תשכ"ד בראשות גדולי הדור, ובה בפה את מצב הנער הספרדי שעולה ארצה ונוטש את מורשת אבותיו, ובקול מרזק: "איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי?! דבריו עשו רשם, ובשנים הבאות החלה מהפכת התורה בקרב עדת יהודי ספרד וקרנם שבה בבימי זהרה.

שנים מבאי ביתו ותלמידיו של הרב טולידנו היו רבי שלמה טולידנו שלימים נעשה חתנא דבי נשיאה לאחר שהקים את ביתו עם בת רבו, והשני היה רבי יצחק אוהנא שכבר בצעירותו התמנה לדין במקנס. רבי שלמה היה מכנה 'טביב' כלומר הרופא, והוא נודע בדרשותיו חוצבות הלהבות שמצאו מסלות ללב השומעים, וזכה לקרב רבים אל אבינו שבשמים.

רבי יצחק שמש בדין במקנס ובשנת תר"צ הקים בה ישיבה לצעירים, בתריס בפני השפעת רשת בתי הספר של ה'אליאנס' שעשו שמות בחנוך היהודי המסרתי במרוקו וכל צפון אפריקה, ולימים עלה לארץ והתמנה לרבה של קרית שמונה.

השנים היו ידידים נאמנים ולמדו תורה יחד אצל רבי רפאל ברוך, ובקמשה היו גם שתפים במפעל ליצור נעלים שהקימו במקנס ממנו מצאו את פרנסתם. ועם שתפות זה ארע מעשה נפלא, אשר מהנה מוסר השכל נפלא על ערך למוד התורה וחשיבות הצדקה, אשר בזכותם נצלו בארץ פלא וזכו לעשר וכבוד, תורה וגדלה במקום אחד.

בשנת תצ"ת, בשנתים טרם פרי מלחמת העולם השנייה, פתחו שני הידידים מפעל משתף ליצור נעלים, כאשר החלקה ביניהם היתה ברורה. רבי שלמה השקיע את ההון הדרוש לרכישת המכונות והמכשירים וכל הציוד הנדרש, ורבי יצחק היה האחראי על יצור הנעלים ושיווקם.

בתקופה הראשונה התנהלו העניינים על מי מנוחות, המפעל התנהל למופת בהשגחתו של הרב אוהנא, שבמובן עשה את מלאכתו עראי ותורתו קבע, ומאזן ההכנסות היה בבי טוב. עברה תקופה, והרב אוהנא חש כי העסוק בענייני המפעל גוזל ממנו זמן יקר מדי על חשבון למודיו, והוא מעט להגיע לעסק פשוט משקיע את רב זמנו בלמוד התורה בשקידה. הוא הסתפק בהגעה לעסק רק כמה שעות בשבוע, כדי להבטיח פרנסה בצמצום לצרכי הבית, ואת שאר הזמן הקדיש לתורה ועבודה ומשליך על ה' יתבו.

הרב טולידנו היה עסוק בצרכי צבור וביחוד בחברת 'בפור חולים' אליה התמסר, עד שלא היה ספק בידו לעמוד מקרוב אחר התנהלות המפעל ושיווק מלאי הנעלים שבו, וסמך על ידידו הטוב כי הוא מנהל את העסק כראוי. בינתיים הלכו ההכנסות והתמעטו, עקב כך שהרב אוהנא כמעט ולא עסק במכירת מלאי הנעלים שהצטבר במפעל, ור' שלמה כבר החל לחשש לגורל הזנו הרב אותו השקיע במפעל. הוא החל להתלונן באזניו של שתפו כי המצב לא יכול להמשיך כך, "הרי בינתיים אין הכנסות נפרות מהעסק, ומה יעלה אפוא בגורל ההשקעה הכספית שלי?"

אך ר' יצחק שהיה בעל גישה חיובית ואופטימית, היה מרגיע אותו ומדבר על לבו כי עוד נכונו להם ימים של רוח ופשע בלבלי, ובינתיים היה מספר כי נדרשים סכומי כסף נוספים כדי לרכוש סחורה נוספת של עורות ליצור הנעלים. ר' שלמה קבל את דבריו השתף, ובהפרו את ישרו ונאמנותו המשיך להזרים סכומי כסף נוספים בלי להתמקח ובלי לדרש פרוט.

המפעל עבד בתפוקה מלאה, ידי הפועלים היו מלאות עבודה, סחורה חדשה של עורות זרמה והגיעה כל העת, ובינתיים הצטברה במפעל פמות גדולה של סחורה שלא יצאה לשיווק, נעלים מוכנות וכן עורות מעבדים המוכנים לתפירת נעלים לפי מדה, שכן שהרב אוהנא היה עסוק

מגדולי רבותינו הראשונים, פוסק ודין נודע עוד בימיו, ומשיב תשובות לאלפים לכל קהלות ישראל בזמנו כפי שמעיד על עצמו "כי סביו סביו והקיסוני שאלות חבילות חבילות מארץ מרחקים, משואלים מענין דברים גדולים". ספרו שו"ת הריב"ש, שבו למעלה מחמש מאות תשובות בהלכה בכל התחומים, הפך לאבן יסוד בפסיקת ההלכה לדורות. מרן רבי יוסף קארו בונה כי רבו יעקב בירב היה מעדיף את התשובות של הריב"ש על פני אחרים, ובספרו "בית יוסף" הוא מזכיר באופן פעמים ונשען עליו רבות להלכה, ולעתים מעתיק אל השלחן ערוך את לשונו, וכותב "כי תלמידי הריב"ש אנו ומימינו אנו שותים, ומי כמזהו מורה רב וגדול במשפאל, והלא נוכל להביא דבריו ולידו לעמקן". הרשב"ץ בונה עליו שהיה יחיד בדורו וממחה לרבים לא רק בדורו, "אלא אפילו בדורות הראשונים שהיה לכם פתחו של אולם, היה בראי לומר עליו דחשוב בדורו", והמבי"ט כתב עליו ש"היה ממחה בדורו קרב נחמן בדורו".

שם אביו רבי ששת, ומסתבר שלא היה חכם מפרסם, אך עלישמו נותר כנוי לדורות, אף ששם משפחתו היה 'ברפת'.

נולד בשנת פ"ו בברצלונה או ולנסיה שבספרד. למד תורה מפי חכמי ברצלונה, רבי פריץ הכהן ורבי חסדאי קרשקש הזקן, ובהם המבוקה היה רבנו נסים גירונדי - ר"י אותו הוא מכנה בתשובה "רוח אפנו משיח ה'". בשנת ק"ל העלילו אנשי מלעל על ראשי המקהלה לפני השלטונות, והוא יחד עם רבותיו נאסרו למשך חמשה חודשים עד שיצאו לחרות. בשנת ק"מ עלה לכהן ברבנות סרגוסה, ופעל להרמת קרן התורה שהיתה שם בשפל המדרגה ועקר מנהגים מוטעים. לאחר ריב ומקדים שהיו בקהלה עבר לעיר ולנסיה שבממלכת ספרד, ובה כהן במשך שש שנים ופעל רבות. בשנת קנ"א פרצו פרעות קשות בספרד, כאשר נוצרים קתולים רצחו אלפי יהודים ושרפו את בתיהם, ויהודים רבים הפכו לאנוסים. "גזרות קנ"א" גרמו לרבים מיהודי ספרד להגר ממנה, ורבים עברו לאלג'יר שבצפון אפריקה, בהם גם הריב"ש וידידו הרשב"ץ שהפכו ברבות הימים להיות מנהיגי המדינה. בבואו מצא באלג'יר קהלה עניה, והוא מספר כי פרנסתם אינה מספיקה להם ולחסידי צד ומימי לחץ, והם נשנים על הארץ ומקלבושים סלאים. לבו התחמץ לראות כי בהשפעת המסלמים אמצו בני הקהלה מנהגים זרים, כמו אסור חמור לקלל בזה בהשפעת חזק המסלמי שאמר לקלל את צאצאי "ביאם" המשגע, בדור בשעת ההפלה ויצאה לפני מוסף, חסר הפרת לשון הקדש עד בטול תפלות לחש של מוסף בראשי השנה ועוד, עד שהתיאש מלעקר אותם בבחינת "מוטב יהיו מזידים ואל יהיו שונאים". אולם אטאט השתנה המצב, ובהשפעת הריב"ש וגולי ספרד הפכה אלג'יר למקום תורה משגשג, והשפיעו על כל קהלות ישראל שבצפון אפריקה. בתשובותיו עוסק גם בענייני דעות שונים, ומעניינת גישתו אל חקמת הקבלה. ואף שהיה מתלמידי תלמידיו של הרמב"ם שהיה מגדולי המקובלים בנודע, הוא מתנגד לעשר הספירות וקובע "שאין לסמך בדברים אלו אלא מפי חכם מקבל, ועדין אולי".

נשתתרו כמה פויטים וקיונות שכתב על הגזרות בימיו ועל חרבן ספרד, ומחל לבנו ציון וירושלים. בתשובותיו הוא מצין לעיתים כי אין ספריי עמו, "ולא מצאתי בזאת העיר לא מקרא ולא חדשין ותוספות מבימות, כי אם ספרי הרמב"ם ופסקי הרא"ש ז"ל", ומפליא לראות את התשובות הערות שכתב מזכרונות הכפיר. עסק רבות במעמדם ההלכתי של האנוסים שנאלצו להתנצר למראית עין, והוא מתייחס אליהם ברחמים ובסלחנות ואף קובע שהם פשרים לעדות, וכן קבע כי אין ממש בנשואין שנערכו בנימוסי הנוצרים.

יהודי אלג'יר העריצוהו, ואף חברו עליו תפלה מיוחדת ביום ההולולא: "אדונינו ואדונינו הרב המבוקה הפטיש החזק עמוד הימיני, תל שהכל היינו פונים אליו, מורנו הגדול רבי יצחק". קברו הפך למקום תפלה, והמונים מבני מרוקו היו עולים להשתטח על ציונו ביום ההולולא ב' באבול. על מצבתו לא נחרת מאומה, עד שבשנת תרנ"ו פאשר הצרפתים ששלטו באלג'יר רדשו לפנות את קברו ואת קבר הרשב"ץ. הרימו את המצבה ונתעלה כי בצדו הפנימי נחרתה קינה ערוכה להפליא בתרומים ובאותיות ברורות. ההשקפה היתה, כי פיון שהעריבים היו רגילים להשחית את סביבתהם על המצבות בבית העלמין היהודי, היו האותיות משטשטשות, ולכן התחכמו בשעתו והניחו את מצבת הריב"ש בחפוף עם האותיות למטה, ועם העברת הקברים לכפר הסמוך הנהח המצבה על מתנתה. ביום תלוי לוח שיש בגניסס לאהל שנבנה על הציונים, ובו נרשם כי את הגסס רשם החכם אבא מארי אבן רכסס, ופטירת הריב"ש היתה בשנת "כ"י לך"ח".

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

משפט צדק (טו, יח)

ובדרך רמז על-דרך אומרו ישפט תבל בצדק, ואמרו אנשי אמת כי בית-דין עליו יקרא צדק, ואמרו ו"ל כי בראש השנה מוזנחין שלי-אדם קבועים וכו', והנה משפט הפרש על-המקום בין אדם לחבירו ועמדו לפני השופט, אם ישפט על-פי התורה אשר צוה ה' כשיזכרו הראוי לזכות וגו', הנה הם שופטים המשפט עצמו ששפט בית-דין עליו הנקרא צדק, והוא אומרו ושפטו את-העם משפט צדק, פרוש ששפט בית-דין העליון שנקרא צדק:

תמים תהיה עמידה (יח, יט)

פרוש, לפי שצוה עליו בסמוך לכל יענון וישפט וכלל ישאל באוב וגו' אמר תמים וגו', פרוש, כלומר טעם כלל הדברים הוא לדעת העתידות ולהתנהג על אשר יורו ולתקן החסרון כאשר יוכל עשות, אם תהיה עמידה, תמים תהיה, לא יחסר לה דבר, ואין מה שיגיד המזל עליהם תתקיים לדבר, וזהו לאות אברהם שהתהלך לפני ה' הגם שהראה המזל עליו שלא יוליד נתיבה וילד, וכפי זה תבין תהיה נמשכת למעלה ולמטה, על-זה הדרך, תמים תהיה - אם תהיה עם ה', או על-זה הדרך, תמים תהיה - בשאתה עם-אלוקה:

ואם ירחיב וגו' לאבתיך (יט, יח)

פרוש, עצמן כי הם יתחלו הארץ לעתיד לבוא, ואמר זה ישג להם אם ישמרו את-כל התורה ויעשוה ותהיה השמירה והעשיה מאהבת ה' ולא מיראה, הודו והוא אשר יעמד בזה, בימים יקום ה' דברו הטוב לתת כל העשיה עמיו ויעמיד ביד ישראל כל הטוב שהבטיח לעשות לבנות ביום עמדם בתורה. ורבותינו ז"ל העירו, שנאלק העתידה תלויה בעבודת ה' מאהבה דוקא:

כי תצא למלחמה וגו' (כ, א)

אולי ירמזו הכתוב מלחמה האדם עם יצרו, ובא להסיר מלכבו מרד, ואמר כי תצא למלחמה הידועה שאין גדולה ממנה.

והנה במלחמה זו יש שני דברים קשים לאדם שמתעשים בו, אחד הוא שאינו מלמד במלחמה כמו שהוא מלמד ורגיל במיו מלחמה זו יצרו הרע.

שני, שהרפת האדם חובקת דברי היצר בכל אשר יאמר אליו בעניני האסור לגב ולגלול ולנאות ולאכל כל אשר תאנה נפשו, וזה ימנעהו מלשמוע אל דברי התורה והמצוות, ומה גם אחר שנקשל בעבודת רבות שיתוספו בחות הרע שנוכלו ממעשיו הרעים, כמו שפרשתי במקומות אחרים, והרי הוא ביניהם כחברה שאין לה חופסין:

לח בא דבר ה' כאן, ואמר כי תצא למלחמה וראית בעיני שכלך סוס ורכב.

סוס - כנגד מה שהוא היצר סוס מוכן למלחמה מה שאינו כן האדם.

רכב - כנגד הרפת האדם שנוטה וחושקת לדברים. ואומר עם רב ממה כנגד בחות הרע שנתוספו ממנו מצד מעשיו הרעים כמו שאמרנו, אד-על-פי כן בא דברו הטוב.

ואמר לא תירא מהם, והטעם הוא כי ה' אלהיך עמך פרוש, הן אמת אם היית בא למלחמה בכחך אין בה כח לעמוד במלחמה זו, אבל ביון שה' אלהיך עמך כחך גדול להצילך, כפי משפט אדם לטורר ימינו ויחבר מקבלתו וינפס לה' והוא יכניע מצרייו:

כי תקרב וגו' (כ, ב)

אולי פרשה זו תרמז על פי מה שאמר הרשב"י בספר הזוהר, כי האדון ברוך הוא שולח נשמה יתרה לאדם מעולם העליון להוריו בדרך ישר ובאמצעותה ימלט האדם מהמחטא, וצוה ה' לנשמה ואמר כי-תקרב אל-עירי זה הוא גוף האדם, שנקרא עיר, באומרם בספר הזוהר בפסוק עיר קטנה וזה לשונם, עיר קטנה דא גופא דברנש, עד כאן. למלחמה, כי צריך כח להציל האדם מיד מרשיעו: ודקדק לומר עליה, פרוש, בשביל העיר למקלט מוצא הרע, על דרך אומרו ובא אליה וגו' ומלט העיר בחקמות. וקראת אליה לשלום, פרוש, שלא תבוא אליה בפסיעותיה להטותו לדרך הטוב מן המצאה אל המקצה, אלא בתחלה בקרבך תקרא אליה לשלום שעשה יעשה גם לעולם העליון והנה בזה ובבא, ויתן חלק לנפשויות וחלק לרוחניות, כי גם לעולם העליון צריך האדם למזונות ואם לא יטריח בעולם הזה בעד עולם הבא גם, נמצא שלא יגיעו ויבאד לעולם ועד, ודרך זה יקרא דברי שלום שהוא הבצוע: ואמר ופתחה, פרוש, אין צורך אלא פתיחה לבד, ואם יפתח כפתחו של מחט, הנה"כ"ה יפתח לו כפתחו של אוכלם:

ראשו ורבו בלמוד התורה ולא התפנה להתעסק עם 'זוטות' שבאלו.

והנה פרצה מלחמת העולם השנייה במלוא עזה. מרוקו היתה בידוע מדינת חסות של צרפת שנקבשה בתחלת המלחמה בידי גרמניה הנאצית במערכה קצרה ומכריעה, והשפעת המלחמה העולמית היתה בכל תחומי החיים.

אחת ההשלכות הישירות היתה המחסור בעורות שהשתרר כתוצאה מהבקוש הרב למוצרי עור, ובין שהשלטונות נדרשו ליצר בדחפיות מלאי עצום של נעלים לחילי הצבא ולאזרחים, נחקק חק שכל בעל מפעל שמחזיק ברשותו מלאי מהסחורה הנדרשת, בהן עורות, מסמרים וכדומה, עליו להצהיר על כך לרשויות. אל החק נלוו גם איום מפרש, ולפיו כל מפעל שלא ידוה בחק, יחרם כל רכושו.

כל המפעלים שהיו אז במרוקו מהרו להצהיר על המלאי שברשותם, בחשש שמא יבלע להם, למעט המפעל של השתפים טולידינו-אוהנא, שכן השניים היו עסוקים זה בתורתו וזה בעבודתו למען הכלל, ולאנייהם בכל לא הגיעה השמועה על הגזרה החדשה.

מלשינים מקומיים ששנאו זה מכבר את שני השתפים היהודים, מהרו לגלות את אזני הרשויות, כי בעוד המחסור בעורות ונעלים מקשה את המשך נהול המלחמה, גדוש מפעלם של צמד היהודים בסחורה עד אפס מקום.

ביום לא בהיר פשטה המשטרה על המפעל, נעלה אותו על מנעול וברית, ועל השתפים נפלה צרה גדולה בדמות תביעה משפטית חמורה על העלמת סחורה נדרשת בעת חרום, עון חמור שמשמעותו מאסר ממשך והחרמת כל הסחורה היקרה לטובת המדינה.

הקהלה בלה היתה במרוקו, וידידים רבים פקדו את בתי שני השתפים כדי לחזק אותם בעת צרתם.

מטעים

צדק צדק תרדף (טו, כ)

בטעמי מאריך טרוא אתנח, לרמז למובא בפרוש רש"י הלך אחר בית-דין יפה, כלומר תאריך ותטרח למצא בית-דין יפה שירוננו בענין כראוי. (טעמים בטעמים)

לא תספון לשוב בדרך הזה עוד (יז, יט)

התבות לא תספון מטעמות בטעמי מנח רביעי, לרמז לדברי הירושלמי במסכת סנהדרין, שרק לשיבה אסור לחזור למצרים, אבל מתר לחזור לשם כדי לעסק בפרקמטיא ולכבש את הארץ. וזה לא תספון מנח רביעי, לשון קביעות, כי מנח לשון מנחה ושיבה, ורביע מלשון רביצה והנחה, כפי שאמרו בערובין "אריה הוא דרביע עלה", כלומר רובץ עליו, ודהינו רק להשתקע במצרים אסור ולא לשאר עננים. (פני יוסף)

לא יהיה לכהנים הלויים כל-שבת לוי חלק ונחלה עם-ישראל (יח, א)

התבות לכהנים הלויים כל-שבת לוי מטעמות בטעמי קרמא ואזלא דרגא תביר, לרמז שטעם ושרש המצוה שלא יטלו בני לוי חלק בבזה, מפני שהם קרמו ואזלו בקרשם לפני שאר השבטים, שהם משרתי ה' יתברך, ולא נאה להם להשתמש בדברים שנקלחו בבזה ובמלחמת חרב וחנית, והרי זה להם לפחיתות כבוד, ונראה בדרגא תביר כאלו נשברה מדרגתם הגבוהה. (מנחת אברהם)

ושרת בשם ה' אלוקי (יח, י)

תבת ושרת מטעמות בזוף גדול, לרמז למובא במסכת ערכין שהפונה לשירת הלויים על הרוקן, וטעם זוף גדול נקרא בהרמת קול, כי שרות זה הוא שירה שהיא בהרמת קול. וכן מטעמות תבת "ונצחק אליה" אלוקי אבותינו" (להלן כו, ז) בזוף גדול, לרמז לצעקה בהרמת קול. (מלאים לאפור)

מי-האיש אשר בנה בית-חרש ולא חנכו (כ, ב)

ארבעה חוזרים מעורכי המלחמה, "מי-האיש אשר בנה בית-חרש ולא חנכו", "ומי-האיש אשר-נטע פרם ולא חללו", "מי-האיש אשר-ארג אשה ולא לקחה", "מי-האיש הירא ורך הלכב". על שלשת הראשונים יש טעם גרשים חוץ מהרביעי, לרמז לדברי הרמב"ן בשם הירושלמי ששלשת הראשונים צריכים להביא עדים, שבנה בית חרש, שנטע פרם ונשא אשה, אבל הירא ורך הלכב אינו צריך עדים מפני שגבר עליו שאכן הוא ירא מהמלחמה, וצורת טעם הגרשים שהוא שני קוים מרמז על כך שצריך להביא שני עדים להעיד עליו. (פתחי חיים)

בִּית־עֲשָׂה הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה' - הַמִּשָּׁד

בַּיּוֹם שֶׁשִׁי עָרַב שָׁבַת, יָמִים סָפוּרִים לִפְנֵי פִּזְרֵם, הִתְרוֹצֵץ הָרֵב טוֹלִידֵנוּ בְּדִי לְמַצָּא עוֹרֵד־דִּין מְנַסָּה שֶׁיַּעֲמֵד לִימִינֵם בְּפָרְקִלִּיט, אוֹלָם הָעֵלָה חָרָס בִּידוֹ. אַף מִשְׁפָּטָן לֹא הִסְכִּים לְקַחַת אֶת הַתִּיק הַסָּבוּד לִידֵינוּ, גַּם בְּמַחִיר מְפָרָז, שֶׁפֶן בָּלָם נִמְנוּ וְגִמְרוּ בִּי הוּא עֶסֶק בִּישׁ, וּבִשְׁעַת חֲרוֹם שֶׁל מַלְחָמָה לֹא תִתְקַבֵּל כָּל טַעֲנַת זְכוּת.

"הַתּוֹאֲנָה שֶׁבַעֵל הַמִּפְעָל הָיָה עֶסֶק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְלִכֵּן לֹא שָׁמַע עַל הַחֶק הַחֲדָשׁ, לֹא תִחַזֵּק מִים וְסוּפָה לְהַדְחוֹת עַל הַסֵּף" אָמְרוּ בָּלָם פֶּה אֶחָד, וְהַמְצָב הָיָה נִרְאָה לְאַחֵר יֵאוּשׁ.

וְהִנֵּה פּוֹגֵשׁ ר' שְׁלֹמָה אֶת שִׁתְּפוֹ הָרֵב אוֹחֲנָא, וְכָל כֹּל שׁוֹפֵעַ שְׁמַחָה וְרִנָּה, וּבִידֵיו דָּג מִשְׁבַּח אוֹתוֹ קָנָה זֶה עֵתָה בְּשׁוּק לְכַבֹּד שְׁבַת־קֹדֶשׁ. ר' שְׁלֹמָה לֹא הָיָה מִסְגָּל לְעֵבֶל זֹאת, וְהוּא פָּנָה בְּתַמְיָהָה אֶל שִׁתְּפוֹ: "מִיִּצֵּד אֶתָּה מִסְגָּל לְשִׁמּוֹחַ בְּשָׁעָה שֶׁאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בְּצָרָה גְּדוֹלָה, וּבַעֲדוֹ זְמַן־מָה שְׁנֵי אֲנָשִׁים מְכַבְּדִים בְּמוֹנוֹ עוֹמְדִים לְהִיּוֹת מְשֻׁלָּכִים אֶל הַכְּפֹל יָחַד עִם עֲבָרִינִים מְשַׁחֲתִים!"

אֶף הָרֵב אוֹחֲנָא נֹתֵר בְּשִׁלְתּוֹ הַפְּלִיאִת, וְהַשִּׁיב בְּקוֹלוֹ הָרְגוּעַ: "אֲנִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הֵייתָ הַיּוֹם. אֶתָּה בּוֹדֵאי רִצָּת לְחַפֵּשׁ עוֹרֵד־דִּין שִׁיִּסְפִּים לִיצָג אוֹתָנוּ וּלְהִגֵּן עֲלֵינוּ בְּבִית־הַמִּשְׁפָּט, וּבּוֹדֵאי לֹא מִצָּאָתָּ אֶף אֶחָד. אֲמַר נָא לִי, אִיזָה סָבוּם הֵייתָ מוֹכֵן לְשִׁלָּם לְסַנְגֹּר?" הָרֵב טוֹלִידֵנוּ הִנִּיד בְּרָאשׁוֹ בְּחִיּוֹב, "אֲבָן, תִּרְתִּי אַחֵר עוֹרֵד־דִּין, וְהֵאֱמַת שֶׁהֵייתָ מוֹכֵן לְשִׁלָּם כָּל סָבוּם שִׁידְרָשׁ, אֶף לֹא מִצָּאִיתִי אֶף אֶחָד שִׁיְהִיָּה מוֹכֵן לְהַכֵּס לְעֵינָיו."

"וּבִכֵּן", אָמַר הָרֵב אוֹחֲנָא, "יֵשׁ לִי עוֹרֵד־דִּין מְנַסָּה! הָבָא לִי סָבוּם שֶׁל חֲמֶשֶׁת אֲלָפִים פְּרָנֶק (סָבוּם עֵתָּה בְּאוֹתָהָ עֵת), וְנִרוֹץ שְׁנֵינוּ אֶל עוֹרֵד־הַדִּין הַזֶּה. וְאֲנִי מְבַטֵּחַ לְךָ שֶׁבְּעֵצוֹתַי ה' יִתְבָּרֵךְ לֹא יֵאָרַע לָנוּ מְאוּמָה, וְלֹא תִפֹּל אֶפְסוֹ שְׁעָרָה אַחַת מִרָאשֵׁנוּ אֲרָצָה. הֵאֱמַנְתָּ לִי בְּמִשָּׁד כָּל הַשָּׁנִים, וְעַכְשָׁו הֵאֱמַן לִי עוֹד פַּעַם אַחַת וְתִרְאָה יְשׁוּעוֹת."

קוֹלוֹ הַבְּטוּחַ וְהָרְגוּעַ שֶׁל הָרֵב אוֹחֲנָא, הִעֲנִיקוּ חֶסֶן וְאַמוּנָה לִר' שְׁלֹמָה, וְהוּא מִתָּר לְבִיתוֹ בְּדִי לְהִבְיֵא אֶת הַסָּבוּם הַמְּדוּבָר. יָחַד יֵצְאוּ הַשָּׁנִים אֶל "עוֹרֵד־הַדִּין הַמְּנַסָּה" בְּהַצָּעָתוֹ שֶׁל הָרֵב אוֹחֲנָא, וּבְאוֹתוֹ יוֹם שֶׁשִׁי עָבְרוּ מִבֵּית לְבִית בְּשִׁכּוּנַת הַיְּהוּדִים, וְחִלְקוּ לְעֵינֵי הַעִיר אֶת כָּל הַסָּבוּם הַעֲצוּם שֶׁהָיָה בֵּינֵם. סְמוּךְ לְזִמְן הַדִּלְקָת הַנְּרוֹת בְּעָרֵב שָׁבַת, לֹא נֹתְרָה בֵּינֵם אֶף פְּרוּטָה, וְהָרֵב אוֹחֲנָא אָמַר לְשִׁתְּפוֹ בְּסָפּוֹק: "עַכְשָׁו, אַחֲרֵי שֶׁלְקַחְנוּ לְעוֹרֵד־דִּין אֶת הַתְּנָאִים הַקְּדוּשִׁים רַבִּי שְׁמַעוֹן בִּן־יוֹחָאי וְרַבִּי מֵאִיר בְּעַל־הַנֶּסֶם, שֶׁלְכַבֹּדֶם חִלְקְנוּ אֶת הַצָּדָקָה הַגְּדוֹלָה, הִיָּה סְמוּךְ וּבְטוּחַ בִּי נִזְכָּה לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה. הִסֵּר דָּאָה מִלְבָּד, וְלֵךְ עֲשֵׂה אֶת שְׁבַתְךָ בְּשִׁמְחָה וּבְצִהְלָה, בִּי קְרוּבָה יְשׁוּעָתָנוּ לְבֹא."

בְּשַׁעַת הַסְּעָדָה בְּלִיל שְׁבַת־קֹדֶשׁ, נִפְעַמּוּ שְׁכֵנֵיו שֶׁל הָרֵב יִצְחָק אוֹחֲנָא לְשִׁמּוֹעַ אֶת קוֹלוֹ הַנְּעִים מְשׁוֹרֵר אֶת פִּיּוּטֵי הַשָּׁבַת, וְאֵם תְּמִיד הָיָה נִשְׁמָע קוֹלוֹ בְּהִנְעִימוֹ אֶת הַשָּׁבַת, הַפַּעַם הוֹסִיף שְׁמַחָה וְעֵנָה וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע בְּכָל בֵּית הַשְּׁכוּנָה לְהַפְלִיא.

לְיָמִים סָפָרָה רַעֲיָתוֹ הַצָּדִקְנִית, בִּי בִבְקָר הַשָּׁבַת סָפַר לָהּ בְּעֵלָהּ עַל חֲזִיוֹן נִפְלֵא שֶׁרָאָה בְּשִׁנְתּוֹ. "בְּחִלּוֹמִי רֵאִיתִי אֶת הַצְּבֹר רֵץ אֶל בֵּית־הַכְּנַסֶּת, וּבְשִׁתְּמַחְתִּי עַל שׁוּם מָה בָּלָם נִחְפָּזִים, אָמְרוּ לִי הִלְלוּ יְכִי אֵינֶה יוֹדֵעַ שֶׁהַתְּנָאִים רַבִּי שְׁמַעוֹן בִּן־יוֹחָאי וְרַבִּי מֵאִיר בְּעַל־הַנֶּסֶם בָּאוּ לְבִקֵּר אוֹתָנוּ וְהֵם יוֹשְׁבִים בְּבֵית־הַכְּנַסֶּת?! וְכִשְׁשִׁמְעָתִי זֹאת מִתְרַתִּי לְרוּץ יָחַד עִמָּם. וְהִנֵּה אֲנִי נִכְנָס אֶל בֵּית־הַכְּנַסֶּת שְׁלֵנוּ, וְלִפְלִיאִיתִי אֲנִי רוֹאֶה אֶת כָּל רַבְּנֵי וְחֻכְמֵי הָעִיר יוֹשְׁבִים מְסֻבִּים לְתַנְאִים הַקְּדוּשִׁים, כְּאִשֶּׁר בִּינֵיהֶם נֹתֵר מְקוֹם רִיק. וְכִשְׁנִכְנַסְתִּי הוֹדוּ לִי לְשָׁבַת בִּינֵיהֶם בְּשִׁיחָם מִפְטִירִים וְאוֹמְרִים 'זֶה הָאִישׁ הַמְּבֻטָּח שְׁלֵנוּ'..."

יוֹם הַמִּשְׁפָּט הִגִּיעַ, וְצִמְד הַשְּׁתַּפִּים הַיְּהוּדִים זָמְנוּ לְשִׁיחָה עִם הַשׁוֹפֵט הָרָאשִׁי, שְׁנוּעֵד עִמָּם לְבָדוּ בְּלִי עוֹזָרִים. שַׁעָה אֲרָבָה עֵין הַשׁוֹפֵט בְּתִיק הַחֲקִירָה שְׁלִפְנָיו, וּלְפָתַע הָרִים אֶת עֵינָיו וְהִבִּיט בְּשֵׁנֵי הָאִישִׁים הַחֲשׁוּבִים שְׁלִפְנָיו וְאָמַר: "אֵינִי מִבִּין! הֲרֵי חֲזוֹת פְּנִיכֶם מַעִיד שֶׁאַתֶּם אֲנָשִׁים

רַבִּי דוֹד בִּידְרָמָן מְלַעְלוֹב יְרוּשָׁלַיִם מִצָּא רִמּוֹ בְּפִרְשָׁה, כִּי הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים כָּבֵד אֶכְלוּ בִּשְׁבָ"ק אֶת מֵאֵל הַחֲמוּן. שָׁכַן עַל הַפְּסוֹק "חֶלֶק כְּחֶלֶק יִכְאֹלוּ לְבָד מִמְּכֹרֵי עַל הָאֲבוֹת", מִתְרַגֵּם אֲוִנְלוֹס: "כִּי מִמְּטוֹרָת דִּייתִי בִּשְׁבַת בְּכֹן אֲתִקְנוּ אֲבָהָת", כְּלוֹמַר חוּץ מִהַמֵּאֵל הַטְּמוּן מִלְפָּנֵי הַשָּׁבַת שֶׁכָּבֵד תִּקְנוּ הָאֲבוֹת. נִכְדוּ רַבִּי מִשֶׁה מִרְדִּכִּי בִּידְרָמָן מְלַעְלוֹב הָיָה רִגִּיל לְהוֹדִיעַ דְּבַר זֶה בְּשֶׁם זָקֵן, וְהוֹסִיף לְשַׁלֵּל אֶת שִׁקְנוֹ שִׁקְנוֹ הַרְדָּשׁ וְנִתְחַלֵּק בְּפִרְשָׁה שׁוֹפֵטִים, בְּה' בְּאִלּוּל תִּרְע"ה, וְכֵן אָמַר שֶׁמֵּאֵל הַחֲמוּן מִשְׁפִּיעַ רִיאַת שָׁמַיִם, כִּפִּי שְׁמֹרֵת חוֹלֵל "הַבְּשִׁיל כִּי שֶׁבַת רִחוּ נֹדָה", וְהוֹכְנָה לִירֵאֵת שְׁמֵי שְׁעִינֵינוּ רִיחַ כִּפִּי שְׁמֹרֵת "וְהִרְחוּ בִּירֵאֵת ה'". רַעֲיוֹן זֶה שֶׁהָאֲבוֹת כָּבֵד אֶכְלוּ תְּבִשְׁלֵי הַטְּמוּן מַעֲרֵב שָׁבַת, נִזְכָּר גַּם בְּסִפְר "לִיקוּטֵי מַהֲרִ"ח" בְּשֶׁם "אֶחָד מִהַקְּדוּשִׁים", וְכֵתֵב שֶׁם בְּבוֹדֵאֵי יֵשׁ בְּאִכִּילַת חֲמוּן בְּשָׁבַת סוּד וְכוּנָה, שֶׁאִילּוּלָא זֹאת לֹא הָיָה בַעַל הַמֵּאֵל מִרְעִישׁ כְּלִיכָךְ בְּעֵינָיו, שְׁכֵתֵב "תִּקְנַת בְּרוּתֵינוּ הָיָה לְעַג אֶת הַשָּׁבַת בְּחֲמוּן, וְכֵל מִי שֶׁאִינוּ אוֹכְלִי חֲמוּן צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו אִם הוּא מִין, וְאִם מֵת יִתְעַסֵּק בּוֹ עֲמֻמִּי, וְלִהְיוֹת לְבִשֵׁל לְהַטְמִין וְלַעֲג אֶת הַשָּׁבַת וְלִהְיוֹת, הוּא הַמֵּאֲמִין וְהוֹכֵחַ לְקִץ הַיָּמִין. וְשֵׁן מִן הַחֲמוּמִים אוֹמְרִים שֶׁ מֵאֵל שְׁהוּא מִין, עֲלֵיהֶם מִי יִתֵּן הַחֵדֶשׁ תְּחִירֻשׁוֹ וְתוֹתֵי לֵהֶם הַחֲכָמִים". וְהִבִּיט שֶׁם עַל מַהֲרֵם א"ש מֵאוֹנְגוֹרָא שֶׁלַעַת זָקֵנוֹתָ לֹא הָיָה רִשְׁאִי לְאִכְלוֹ אֶת מֵאֵלֵי הַשָּׁבַת מִחֲמַת חוֹלְשֵׁת גּוֹפּוֹ, אוֹלָם אֵלֶּם אֵלֶּם מַעֲשֵׂה מוֹדֵיעַ מִכֵּל הַמֵּאֵלִים לְקִיָּם מִנְּהַי יִשְׂרָאֵל, אִם כִּי ב"כ־כ"ו כֵּתֵב שְׁמִי שֶׁהַחֲמוּן מוֹיֵק לוֹ "קְרוֹב עֵינָיו שְׁאִסוּר לוֹ לְאִכְלוֹ חֲמוּן" שְׁהוּא מַצַּעַר וּמוֹיֵק לְעַצְמוֹ, וְהוֹשֵׁב לְעוֹנֵה נִתְנָה לֵעַל לְעַג לְעֵינָיו, וְכֵן כֵּתֵב הַגְּמָרָא וְהַיְּעִיץ, אוֹלָם יֵשׁ שֶׁכֵּתְבוּ שְׁלֵף דַּעַת בַּעַל הַמֵּאֵל הוּא חִיּוֹב, וְאִין לְחֻשׁוֹ מוֹיֵק שֶׁכֵּן שׁוֹמֵר מִצְוַת לֹא יֵדַע דְּבַר רַע.

אֶף שְׁדִין הַטְּמוּנָה בְּשָׁבַת כָּבֵד מוֹבָא בְּגִמְרָא בְּשָׁבַת, מִסְתַּבֵּר כִּי לְכָל תִּקְנָה קְבוּעָה לְדוֹרוֹת לְהַפְסִיד לְאִכְלוֹ חֲמוּן בְּשָׁבַת, הִיגִיעַן רַק בְּזִמְן הַגְּאוּנִים שֶׁקְבָעוּ תִקְנוֹת רְבוֹת לְהוֹצִיא מִלְבָּם שֶׁל הַקְּרָאִים שֶׁהַמְּשִׁיכִי אֶת דִּרְכֵם שֶׁל הַצְּדִיקִים וְהַיְּבִיתִי שֶׁכָּפְרוּ בְּהוֹרָה שְׁכַע"פ, וְאוֹתָהּ מִטְּמְנוּתֵיהֶם הַמוֹטְעוֹת הִיָּתָה לְאִסוּר לְהַטְמִין חֲמוּן בְּשָׁבַת. עֲלֵיהֶם כֹּתֵב בַּעַל הַמֵּאֵל "וְשֵׁן מִן הַחֲכָמִים אוֹמְרִים עַל שֶׁמֵּאֵל שְׁהוּא מִין", שֶׁכֵּן הַקְּרָאִים פִּירְשׁוּ אֶת הַמִּקְרָא כְּפִשְׁטוֹ "לֹא תִבְעֲרוּ אֶשׁ בְּכָל הַמִּשְׁבָּחִים בְּיוֹם הַשָּׁבַת" לְרִבּוֹת מִלְפָּנֵי הַשָּׁבַת, וְלֹא כְּדִבְרֵי חֲכָמִים שֶׁהוֹכְנָה לֹא לְהַבְעִיר בְּשָׁבַת עֲצָמָה, וְכֵן הָאִירִי בְּעֵינָיו כִּי לְהוֹצִיא מִלְבָּם שֶׁל צְדִיקִים. וְאִין בְּסָפּוֹק עֲצָמוּ רֵאִי שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵיהֶם, שְׁהִי לֹא נִאֲמַר לֹא תִבְעֵר אֶשׁ שֶׁאִין הַכְּוֹנָה שֶׁהָאֵשׁ עֲצָמָה לֹא תִבְעֵר אֶשׁ" כְּלוֹמַר שְׁאִסוּר לְהַבְעִיר בָּאֵשׁ, אֲבָל הָאֵשׁ עֲצָמָה שְׁבוּעִתָּה מִלְפָּנֵי הַשָּׁבַת מוֹתֵרָה. גַּם הַאֲבוֹדָהֶם מֵבִיא אֶת דְּבָרֵי בַעַל הַמֵּאֵל, אוֹלָם בְּשִׁנְיָנוּ נִסְחַס מַעֲשֵׂה. וּמִקּוֹר הַדְּבָרִים ב"סִפְר הַעֲתִים" שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה אֲלִבְרַצְלוֹנִי שְׁכֵתֵב "הַטְּמַנְתָּ חֲמוּם הִקְנָה גְּדוֹלָה הָיָה דִּתְקִינוּ רַבֵּן מִשׁוּם עוֹנֵג שְׁבַת... וְרוֹכֵן מִן הַיְּהוּדִים הָיוּ אֲהִלִּים לְתוֹתֵי וְרִקְבוּ עֲצָמוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הִטְנוּ אֶת כָּל הַטְּעוּמִים וְהוֹזִינוּ אַחֲרֵיהֶם לְעִתּוֹת שֶׁהַחֲמוּן אִסוּר בְּשָׁבַת וְתִפְחַן עֲצָמוֹתֵיהֶם, וְהִלְכֵן כִּי שֶׁאִינוּ אוֹכְלֵי חֲמוּן בְּשָׁבַת בִּי נִידוּ הוּא וְדָרֵךְ מִיָּתוֹ שֶׁ בּוֹ, וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִקְהֵל יִשְׂרָאֵל, אֲכַל מִכֵּל מִקּוּם יֵשׁ לָנוּ לְקַדֵּק אַחֲרָיו אִי מִשׁוּם חוֹלִי אִי מִשׁוּם פְּגִים אַחֲרֵיהֶם... אֲכַל מִכֵּל מִקּוּם יֵשׁ לָנוּ לְרוֹדוֹ וְלִהְיוֹתֵנוּ לְהִתְרַחֵק מֵאוֹתוֹ דִּיר, לְהַכְרִיז עֲצָמָה כְּדִי שֶׁיִּנְעַן אֶת הַשָּׁבַת כְּדִיר שֶׁתִּקְנֶה חֲכָמִים בְּהַטְמַנְתָּ חֲמוּן". וְכֵן פִּסֵּק הַרְמָ"א "מִצְוָה לְהַטְמִין לְשָׁבַת כְּדִי שֶׁיִּאֲכַל חֲמוּן בְּשָׁבַת, כְּדִי זֶהוּ מְכַבֵּד וְעוֹנֵג הַשָּׁבַת, וְכֵל מִי שֶׁאִינוּ מֵאֲמִין בְּדִבְרֵי חֲכָמִים וְאוֹסֵר חֲמוּן בְּשָׁבַת חִיִּישֵׁן שְׁמֵא אֲפִיקוֹרֵס הוּא", וְכֵן הַעִיר בַּעַל "מִנְהַגֵּי יִשְׂרָאֵל" שֶׁבְּדוֹסֵם רִאשׁוֹן שֶׁל הַשִּׁבְרִי (קְרָאָה ש"מ) נִכְתֵּב "שְׁמֹא מִין הוּא" הוֹצִינוּ לְמַעֲרֹת וְגַם חֲבֵשׁ שְׁכַל מִין וְכוּנָה לְנִצְרִים וְכֵן שִׁנְהָ לְאִפִּיקוֹרֵס הוּא, וְגַם הַלְבוֹשׁ שֶׁם כֹּתֵב "הָרִי זֶה נִקְרָא מִין וּמִלְעֵי עַל דְּבַר חֲכָמִים", וְאִין מוֹסִיף "וְחִיּוֹב מִיָּתוֹ" הָרִי בְּחֻקְמֵיהֶם לְכַרְכֹּת כֹּתֵב "אֲבָל דְּבַר שְׁהוּא עוֹשִׂין כָּל עַת וְעַת כְּמוֹ מִלְּמַלְכוּת וְחִיּוֹב הַמוֹעֵדִים וְאִכִּילַת הַטְּמוּן וְהֵאֱחָלוּ, לֹא נִעְלַם אֲפִילוֹ מִחֻשִׁים וְאִפִּילוֹ מִתְּעַבְדִּים, כִּי כִל יוֹם כִּי רֹאִין אוֹתוֹ הַעֲנִיּוֹן הָיוּ עוֹשִׂין אוֹתוֹ, וְלֹא סִדָּה הַאֲוָמָה מִזֶּה מִחֻשִׁים מִיּוֹמָת מִשָּׁה וְעַד אַחֵר חֲרָבִין בֵּית שֵׁנִי". וְכוּנָתוֹ לְאִכִּילַת חֲמוּן הַטְּמוּן בְּשָׁבַת שֶׁנַּעֲשֵׂתָה מֵאִלָּה, אוֹתָהּ אִסוּר הַקְּרָאִים בְּאִכִּילָה כִּי חֲשִׁיבָהּ כְּחֶלֶךְ כִּפִּי שְׁכֵתֵב אֲבִין־עֲרָא בְּפִרְשָׁתָהּ צו, וּמִסְתַּבֵּר שְׁהוּא מְבַשְׁלִים דּוּקָא אִלֵּי וּמִטְמְיִינִים אוֹתָהּ בְּשָׁבַת, כְּדִי לְעִשׂוֹת אֶת שְׁנֵי הַדְּבָרִים יָחַד לְהוֹצִיא מִלְבָּם שֶׁל הַקְּרָאִים הָאוֹסִירִים, וּנְפִלְאִים דְּבָרֵינוּ שְׁכֵתֵב שֶׁכֵּן נִהְיָ כְּדִי מִיּוֹמָת מִשֶׁה רַבְנֵנוּ. ב"תוֹרָה שְׁלֹמָה" מֵבִיא שְׁמֵצָא כ"ח, מִהַגְּמָרָא בְּשָׁבַת "פֶּת חֲמָה בְּמוֹצָאֵי־שָׁבַת מְלוּגָמָא", וְשֵׁן נִכְתֵּב "פֶּת חֲמָה בְּשָׁבַת מְלוּגָמָא", וְכֵן הַטְּמִינָה בְּשָׁבַת שְׁהוּא בְּכָל פֶּת חֲמָה בְּשָׁבַת. וְשֵׁן שֶׁהַמְּשִׁיכִי לִכֵּן אֶת דְּבָרֵי ה"פִּנִי יוֹחֲשֵׁן" בְּתַחֲלִילַת יוֹמָא, לְמַעַן עֲשֵׂה חֲכָמִים תִּקְנוֹת נִגַּד הַצְּדִיקִים שִׁישׁ בְּהוֹן קוֹלָא, כְּנוֹן שְׁהוּא מִטְמְיִים אֶת הַכְּתוּבָה הַשְּׁוֹרָרָה אֶת הַפֶּה כִּי לְהוֹצִיא מִלְבָּם שֶׁל צְדִיקִים שְׁהוּא אוֹמְרִים מִבְּעוֹרֵי שְׁמֵשׁ הַיּוֹם מִיּוֹמָת מִשָּׁה מִפְּנֵי שִׁישׁ שְׁמֵשׁ יִימֵשׁ הַמּוֹן הַעַם אַחֵר הַצְּדִיקִים בְּמִקּוּם שֶׁהֵם מִחֲמִירִים, שֶׁכֵּן דִּרְכֵם שֶׁל אֲנָשִׁים לְהִיגֵר אַחֵר קְנֹאוֹת מְדוּמָה וְחִמְרוֹת תִּיחִרוֹת, וְכֵן קְבָעוּ תִקְנוֹת אֵלּוּ כְּדִי לְהוֹצִיא מִלְבָּם. וּבְדוּמָה לִכֵּן אִכִּילַת חֲמוּן נִוְעָדָה לְהוֹצִיא מִלְבָּם שֶׁל הַקְּרָאִים שֶׁהַחֲמִירוֹ בְּהַעֲרַת אֵשׁ בְּשָׁבַת, וְכֵן גַּם הַדִּלְקָת נֵר בְּעָרֵב שָׁבַת בְּבִרְכָה נִוְעָדָה לְהִרְאוֹת שְׁאִין אֲמַת טַעֲנַת הַקְּרָאִים, אִם כִּי עַל הַטְּמַנְתָּ חֲמוּן לֹא תִיקְנוּ לְכַרֵּךְ מִפְּנֵי שְׁאִין עוֹשִׂים אוֹתָהּ בְּפִרְסוּם וּבְגִלּוֹ כְּמוֹ הַדִּלְקָת הַנֵּר, וְשֵׁן לְצִיָּן כִּי לְדִבְרֵי הַרְשִׁיב"ץ שְׁכֵתֵב, שֶׁמִּקּוֹר הַמִּנְהַג לְכַנוֹת כָּל יוֹדִי 'רַבִּי אֶף שֶׁאִינוּ רַב, נִזְכָּר מִכֵּן שֶׁהַקְּרָאִים מְכִינִים אוֹתָנוּ 'הַרְבֵּנִים', וְכֵדִי שֶׁלֹּא יִטְעוּ לְשִׁיךְ אֶדָם אֶל הַקְּרָאִים מְכִינִים אוֹתוֹ רַבִּי שְׁהוּא תוֹרָא שֶׁאִינוּ בְּשִׁימוּשׁ אֲצֵלֶם וְהֵם מְכִינִים אוֹתָנוּ בְּתוֹרָא זֶה.

הַשֵּׁם "טְשִׁאלְעֵנִ

יום ב' באלול תרט"ו, הינו יום היסטורי בתולדותיה של ירושלים. ביום זה הונחה אבן הפינה לשכונה היהודית הראשונה שנבנתה מחוץ לחומות ירושלים העתיקה. שכונת "משכנות שאננים", ובכך הונח היסוד ליציאה מהחומות ובניית שכונות החדשות של ירושלים החדשה.

ההשכונה הקים השר ר' משה מונטיפיורי, שנועד בפעילותו הרבה למען ירושלים היהודית. ולשם כך רכש מגרש חקלאי לחומת העיר מול הרצין, באמצעות תרומתו של הדיכ יהודה טורא מארה"ב, שהותיר בצוואתו סך של 60 אלף דולר לטובת עניי ירושלים. לפי חוקי השלטון העות'מאני ניתנה הרשות לרכוש מגרשים רק למוסלמים או נתני תורכיה, אך מונטיפיורי השיג רישיון מיוחד מהשוטלן התורכי בקושטא בהשתדלות שגריר בריטניה בתורכיה, ומיד עם רכישת המגרש שגודלו 66 אלף אמות מרובעות. הוא הוקף בגדר וניתן לו השם "גרם משה ויהודית". הנחת אבן הפינה נערכה בביקורו הרביעי של השר, והוא הניח באבן היסוד העתק משרטת המקנה של המגרש והוטמנה גם טבעתו של יהודה טורא שהובאה במיוחד מאמריקה. עם הקמת בניין המגורים הראשון, הוכרזה השכונה בשם "משכנות שאננים" בהשראת הפסוק בישעיה על אולת ישראל: "ישב עמי בנווה שלום ובמשכנות מבטחים ובמנוחות שאננות". בני ירושלים העריצו את השר הנדיב שבנה רבות מהשכונות בירושלים ופעל בכל ימי חייו הארוכים לטובת היישוב, ומצאו גימטריאות בשמו "משה בן יוסף מונטיפיורי" = 958 כמניין "וישבה ירושלים לבטח", וכן "עת לבנות" וכן "משה בן יוסף אליהו" = 605 כמניין וראה "בטוב ירושלים". באותה תקופה שונה חוק הקרקעות העות'מאני והתאפשרה רכישת של קרקעות לכל אדם, ולהבדיל גם מוסדות שאינם מבני ברית החלו להקים מבנים מחוץ לעיר, אם כי לא הגיעו לכלל שכונות, ובמקביל להקמת משכנות שאננים רכש הצאר הרוסי אלכסנדר השני את הקרקע הידועה בשם "מגרש הרוסים".

ב"משכנות שאננים" היתה שורת בתים ארוכה על 18 דירות, שתיים מתוכן לשני בתי כנסת ספרדי ואשכנזי, והדירות הולקו בשווה לספרדים ואשכנזים. התוכנית הראשונה של מונטיפיורי היתה, להקים בית דפוס וטחנות קמח למען תושבי ירושלים, מתוך מטרה לסייע להם בפרנסתם ולמצוא מזון לחולים בעיר העתיקה, אך התוכנית שונתה לאחר משפחת הנדריים רוסטילר הקימה את "משגב לדר" בין החומות, אך הטחנה אכן הוקמה בשנת תר"ל, ובניגוד לדעה הרווחת היום הטחנה אכן פעלה במשך 20 שנה ופרנסה את יהודי העיר, עד הקמת טחנות הקמח שפעלו בכוח הקיטור. ערביי ירושלים ראו בטחנה איום כלכלי, שכן חששו מהוולת מחירי הקמח עליהם שלטו ביד רמה, ואף שכרו שיח"ר ערבי שיכשף את גלגלי הטחנה לכל יסתובבו, וכמובן שהיא המשיכה לפעול על אפס חמתם. חידוש מיזם שכונת היתה המשיכה להוצבה על בור השמים שנחשב בשכונה, והיתה פלא טכנולוגי באותם ימים. ר' אליהו ז'אליעס בסאן, שהיה אומן ברזל, התקין מלכודת גדולה בפתח השכונה החדשה, ותלה בה נתיי ברז צלוי, ובה נלכדו כמעט מדי לילה בעלילים שטרפים שוויו משוטטים באזור עד שחוללו להופיע והתושבים נשמו לרווחה. השכונה היתה מבודדת מחוץ לעיר העתיקה ששעריה היו נעולים בלילה, ואנשים חששו משום כך להתגורר בשכונה. התושבים שהעזו להתגורר בשכונה קיבלו פטור מתשלומי שכר דירה ואף קיבלו מענק קבוע מקופת השר הנדריים. עד שהמגורים מחוץ לעיר הפכו לעובדה מוגמרת, ומאז המשיכה תנופת הבנייה בירושלים ללא הרף עד ימינו אנו.

השר ייעד דירה אחת למגוריו של רבי שמואל סלאנט רבה של ירושלים, אך הוא סירב לצאת מחומות ירושלים העתיקה, ואף נהרש שלא ללון מחוץ לחומות אפילו לילה אחד, וגם בהמשך כשעלה שמו בגורל של שכונת "בית יעקב" כוזבה בדירה שסירב לצאת לשם. אולם הראשון לציון רבי חיים דוד חזן יצא לגור בשכונה החדשה, עליה המליצו רופאי ירושלים כמקום נוח להבראה בזכות האוויר הצח שבה לעומת ירושלים העתיקה והצפופה, וכן אישים נוספים מבני ירושלים. ואכן בתקופת מגפת הכולרה שפרצה בירושלים בשנת תרכ"ה חיו תרכ"ו וכלתה רבים מבני ירושלים העתיקה, ניצלו תושבי השכונה החדשה בזכות תנאי החיים המופלאים. אחד התושבים האשכנזים בשכונה היה ר' שלמה עזרא, שעלה ארצה בעקבות אהבתו של השר לאחר שייסד בה בית חרושת לייצור צמר-נגן, ובשנת תרט"ו הגיע לירושלים כדי לשמש כמדריך לפועלים, ומאז דבק בו הכינוי "ר' שלמה פאבריקאנט", ואילו הילדים כינוהו "ר' שלמה יתרעם הגלגל", כיוון שהיה המלך הללו שבפיוס הנאמר בקדושה של מוסף לראש השנה היה אומר בקול גדול ובחברגושות רבה. בנו ר' שלמה עזרא היה הילד הראשון שגונל מחוץ לחומות ירושלים ביום "ח כסלו תרכ"ז, בשכונת "משכנות שאננים" החדשה.

רבי עקיבא יוסף שלזינגר דן בתשובה הלכתית האם השכונות החדשות מחוץ לירושלים נחשבות בקדושת ירושלים העתיקה, וכך גם נוצר אז פולמוס הלכתי לגבי זמן קריאת המגילה בהן כבפורים, אם נחשבות כירושלים עצמה, שכן אז אין עדיין גורר שטחים פתוחים ביניהן לבין העיר העתיקה. יש גם לציין, כי האר שעליו עומדת השכונה הוא "ההר אשר על גבי בני-יהם" אשר בעמק רפאים צפונה, והנאמר בספר יחזקאל כגלובל הצפוני של נחלת שבט יהודה.

רוב השטח שנרכש בידי השר מונטיפיורי ונחליו הוקמה "משכנות שאננים" נותר ריק, ובשנת תרמ"ו החליף הבלת ה"חאפ" לשרווחה הסברה כי מחוסר בעליל ננטש השטח ונתיי לאורש אליו, ואכן רבים הקימו עליו צריפים ערימים, עד שבשנת תרנ"ב פינו מהלי עזבונו של מונטיפיורי את הפולשים, והקימו על המגרש את שכונת "ימין משה" שהיתה כבר שכונה רחבת ידיים.

השכונה הבאה שהוקמה אחר "משכנות שאננים" היתה "מחנה ישראל" שנוסדה בשנת תרכ"ח בידי עדת המגורים ויצאי צפון אפריקה, השלישית היתה "נחלת שבעה" שנוסדה בשנת תרכ"ט בידי שבעה מבני ירושלים וממוקמת כיום במרכז העיר, ורביעית היתה שכונת "מאה שערים" המעטירה שהוקמה בשנת תרל"ד. חמש שכונות נוספות נוסדו מחקרן שהניח השר מונטיפיורי לשם כך, וכולן נקראו על שמו של מי שנחשב בצדק כאבי ירושלים החדשה. למעלה מאלף דירות נבנו עד שנת תרמ"ז בירושלים החדשה, ובהן התגוררו כחמשת אלפים יהודים. בשנת תרס"ה היו כבר בירושלים קרוב ל-100 אלף יהודים, והיו כבר בירושלים חמשה-עשר טרם מלחמת העולם הראשונה וזו נכחה בירושלים כמעט 50 אלף נפש, אך לאחר המלחמה נותרו בה רק כחמשה-עשר עד שנת תרע"ז כבר הוקמו בירושלים 73 שכונות, ואת מפתח חוקר ירושלים ר' פינחס גראיבסקי ב"צב היישוב" ומאז גדלה העיר עד שהפכה למטרופולין של ממש, ובהכנה לקראת בניין ציון וירושלים בגאולה הקרובה.

מכבדים וישרים מנכבדי הקהלה היהודית בעיר. ביצד אפוא עשייתם מעשה כזה, ובשעת מלחמה ובעת חרום הסתרתם מלאי גדול ונדרש של סחורה במפעל שלכם?! השופט לא המתין לתשובתם, אלא קם ממקומו והחל להתהלך בחדר אנה ואנה, בשהוא חוזר שוב ושוב על תמיהתו: "לא יתכן! אני לא מאמין שאנשים בה נכבדים יעשו בדון מעשה בה נפשי!" לפתע גחן אל השלחן, נטל את כל תיק החקירה וקרע בבת אחת את כל הניירות הרבים שבו. לאחר מכן פתח את המגרה של שלחנו, שלף את מפתחות המפעל שהחרמו בידי המשטרה, ומסרם לידי השתתפים הנדחים. "מהרגע אין תיק, אין אשמה ואין תביעה!" אמר, והורה להם ללכת לבתיהם לחפשי.

הרב טולידנו התקשה לעפל את המהפך הפלאי, אולם הרב אוחנא התעשת מיד ואמר: "אדוני השופט! מאוד יפה מצדך שבטלת את התיק והחזרת לנו את המפתחות, אבל מה נעשה אם המשטרה שוב תתנבל לנו? תן לנו בבקשה רישיון שיאפשר לנו להמשיך את עבודתנו בלי מפריע". והנה שוב ארע הפלא, והשופט נענה גם לבקשה זו והנפיק להם את הרישיון הנדרש.

ביציאתם מבית המשפט אמר הרב אוחנא לשותפו: "הלא אמרתי לך שעודך-הדין שלנו הוא הטוב והמצלח ביותר מכל הפרקליטים, ובזכות הצדקה נזפה לישועה פלאית, והנה כך היה".

והרב טולידנו, שעדיין התקשה להאמין כי הנס אכן ארע במציאות, לחש בקול נרגש: "חשבתני שאני שתף של בן-אדם, היום גליתי שאני שתף של מלאך עלי אדמות!..."

דלות מפעל הנעלים של השתתפים טולידנו-אוחנא נפתחו שוב, וכיון שהדרישה לנעלים ועורות היתה עצומה, עלו המחירים והכפלו שבעה מונים. היחידים שברשותם היתה סחורה מוכנה היו השתתפים הנאמנים, והרווחים שלהם באותה תקופה הגיעו לממדים שעליהם לא חלמו גם בחלומות הטובים, וזכו לעשר רב בחסדי ה'.

ללמדך עד כמה גדול בהם של תורה וצדקה שהם מגנים ומצילים, מעשירים ומעניקים, והקרבן קימת לעולם הבא.

מדגש

פתגם השגור הוא בפי הברית: "מן הפח אל הפחת", במשמעות של ירידה ממצב גרוע יותר, מאסון לאסון גדול יותר חלילה, ומפסולן לכשולן עמוק יותר. אלא שטענת היא בפי הדוברים, והנכון לומר: "מן הפחת אל הפח", או ליתר דיוק ובהרחבה: "מן הפחת אל הפחת, ומן הפחת אל הפח", שכן כך נאמר בישעיהו: והיה הנס מקול הפחת - יפל אל הפחת, והיעלה מתוך הפחת - ילכד בפח; ובדומה לך בירמיהו: הנס מפני הפחת - יפל אל הפחת, והיעלה מן הפחת - ילכד בפח".

הפתגם השגור הפך איפוא את היצירות, ובמקום להשתמש במקור שהעולה מן הפחת יפל בפח, אומרים מן הפח אל הפחת, ובכך התהפכו הקל והחמור על פניהם. שכן הפחת היא בור, כמו שצאמר: "הנה עתה הוא נחבא פאת הפחתים", ואילו הפח היא מלכדת, כפי שצאמר "נפשונו כצפור נמלטה מפח יוקשים", ומשמעות הנבואה, שהבורח מן הפחת יפל אל הפח, וגם אם יעלה בידו לצאת מהבור, יפול מיד אל המלכדת ויזקק הנופל בפח גרוע אפוא יותר מהנופל בפחת, שכן הנופל לבור יכול לעתים לצאת ממנו, מה שצמקע מפי שנתפס במלכדת. ואילו בפתגם השגור התהפך הסדר כתוצאה מחסר הבנה מה הן הפחת והפח, וההידרשות פרוש אותן כהרחבת מלה, פח-פחת, ומכאן יצא הפתגם הלקוי, ובנדיא יל להעדיף להשתמש בשלשון המקרא פראוי.

השמוש בפתגם אינו קדום, אולם במקורות ראשונים הוא נכתב כהלכה, כמו ב"לקוטי הלכות" של רבי נתן מפרסלב "שלא לברח מן הפחת אל הפח" (יורה דעה, דברים היצאים מן החי); אם כי ברב המקורות של הדורות האחרונים, השמוש הוא בפתגם השגור: "מן הפח אל הפחת".

בטוי דומה וקדום לו הוא "ללכת מדחי אל דחי" שבו השתמש כבר הריב"ש (ספן תסח) במובן של ירידה ממצב שלילי לפחות ממנו, כפי שכתב: "שהיתומים ילכו תמיד מדחי אל דחי, מאיש לאיש בטר מאן דמקרקש להו בזוי או בשוסיקי ואמוגו" - ילכו ויתפתו אחר מי שיקשש להם במקומו, או בבשר-צלי ובסלית גדולה פאגוז, והוא על-שם שני הפסוקים בתהלים: "הלא רגלי מדחי", "את רגלי מדחי".

קדם לשניהם הפתגם הנו"ל: "מאגרא רמא לבריא עמיקתא" - מהגה הגבוה לבור העמוק, אלא שגם פתגם זה שונה מעט מהמקור במשכת חגיגה: "מאגרא רם לבריא עמיקתא" - בלי ה"א הידיעה, ובפתגם השגור "מאגרא רמא" - הגבוה בצורה מידעת, כפי השמוש הארמי פאות אלף בסוף התבה במקום ה"א הידיעה בתחלתה. מקור הדברים שם בדברי רבי יהודה הנשיא, שבשעה שחזו בידו את מולת איכה וקרא בה את הפסוק "השליו משמים ארץ תפארת ישראל", נפלה המילה מידיו, וקרא בצער: "מאגרא רם לבריא עמיקתא", ומפרש רש"י שם: "פמה גדולה נפילה זו, אין לך גבוה גבור עמוק כמשמשים לארץ". כלומר, על-אף שהנפילה מג גבוה לבור עמוק - גדולה וחדה היא, לא לשון פמה גדולה הנפילה משמשים לארץ שצאמר במגלה על חרב בית המוקדש, שהרי החר הגבוה ביותר שיפל ממנו אל הבור העמוק ביותר למראותיו, קטן הוא המקור שביניהם לעומת המקור שבו שמים לארץ.

בדומה לך ארע גם לבטוי השגור "מבטן ומלדה", בו משתמשים לבטא תכונה מולדת באדם מאז הולדו, אלא שגם הוא התהפך מהמקור בהושע "אפרים ענף יתעופ כבדום, מלדה ומבטן ומלדיו", שבו מוזכר הנביא הושע את עם ישראל, על שלא היה להם כבוד וקרא להם גם בתחלתם, ועוד מאזן לדתם ואף מהריונם בבטן אמן לא היה להם כבוד כלל - כפרוש המלבי"ם, ולכן הולדו מולדת פסוק שלא בפתגם השגור פסדו השבטי: בטן ואחר כך לדה.

רבי מנחם מנדל מדעש בעל "מעגלי צדק", שוחח פעם עם ה"דברי חיים" מצנז אודות אביו רבי יחזקאל מקרלסבורג בעל "מראה יחזקאל", ששכל רבות מפירות הגדולה של תושבי מחוז זינבירג דאז, שהיו בורים ועמי הארץ הן במלי דשמיא והן במלי דעלמא, והרב מצנז הצטחק מאד לשמע הספורים המבדחים.

בין השאר ספר, כי פעם נסע אביו לשבות בעיר אחת במחוז, ובעת קריאת התורה בשבת קדש לא ידע הגבאי באיזה תאר חשוב להזמין לעלות לתורה. אותו גבאי פסיל ידע שתלמיד חכם מכנה בתאר 'חבר', אך פיון שרב המדינה ראו לתאר נכבד יותר, לכן סלסל בשעת ההקדשה והרעים בקולו: יעמד 'החבר חבר' מורנו רבי יחזקאל ב"ר יוסף... בשבת אחר הסעודה הגיע האורח הנכבד לבית הנסות כדי לדרוש לפני בני הקהילה, אלא שהחמין שאלו הטיל שנה בעיניהם ונעו מתרה גלה כי אין מי שמאזין לו. נאנח רבי יחזקאל ואמר: "פבקר הייתי 'חבר חבר', ועתה הפכתי להיות גם ודרש אל המתינים..."

ומספרים על דרשן אחד, שראה כמה מהנאספים שיטנו כל זמן הדרשה, ואף לשטים המשיכו בתנומתם. הביט בהם המגיד ואמר: "על שנה כזו אפשר לומר שהיא שנת חנם..."

דרשן אחד עמד ונאם שעה ארוכה, עד שנלא כל השומעים. אמר פתח אחד שישב בין השומעים: "לא לחנם נהנו כל הדרשנים לסים את דרשותיהם בברכה לזכות לסיים הגלות ולביאת המשיח בקרוב, שכן לרב גנב הדרשן במשיכה את דרשתו מדרשנים אחרים, והרי שנינו 'כל האומר דבר בשם אומרו' מביא אגלה לעולם", ונמצא דרשן זה מחזיק את הגאולה בכף שאינו דבר בשם אומרו, ולכן הוא מומר לתלן את אשר עזת ומבקש על ביאת הגאולה. ועוד טעם לכה, כדי לתראות שכשם שהדרשה המעיקה והארוכה נסתלקה סוף סוף, כך עתידה גם הגלות הקשה להסתיים, ובעצם סימנה של הדרשה יש בה מעין אגלה לעולם..."

ועל הדרשנים שאינם אלא נאה דורש' ולא נאה מקים' המליצו את דברי ההגדה של פסח: "חד גזא" - מגיד הוא דברים חדים ומקולעים, אולם "דבין אבא בתרי זוזי" - הוא מוכן למכר את אביו שבשמים בעד שני יהובים...

בתקופת ההשפלה חדלו חללו להשתמש בפנוי 'דרשנים' שנתפס בעיניהם כפזישון, ובהשפעת הנצרות החלו לבנותם 'משיחים' או 'רעדנער' בלשון אשכנז. ואמרו עליהם כי אכן כך יאה ונאה, שכן 'דרשנים' מתאים למגידים שהם דורשי אלקים, אך הרי כבר אמר דוד המלך בתהלים "היש משיח דורש אדש את אלקים"? ולכן יאה להם השם 'משיחים' מלשון 'וסוף מטיב' יטובון, ואף הפנוי 'רעדנער' - רבנים, מתאים להם, שכן עליהם נאמר "לך יד", כי שחת עמך..."

"תמים תהיה עם ה' אלקיך"

אמר החפץ חיים: "תמים תהיה עם ה' אלקיך" - עליך להיות תמים רק עם ה' אלקיך, ולקבל את כל מעשיו באמונה תמימה ולא לתקור אחריו, בדברי רש"י על הפסוק: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקר אחר העתידות".

אבל אין לאדם להיות תמים עם בני אדם, כי אם כפדותו וחשדותו, ולתחתנם עקם שלא ידמוהו ויוליכוהו שולל.

ופעם כאשר בא אליו יהודי תמים לשאל אם יבגש לשתפות עם פלוני אלמוני שהיה ידוע בערמומי ובעל תחבולות, פתח החפץ חיים את התנ"ך שהיה לפניו ונפתח בדין בפסוק: "תמים תהיה עם ה' אלקיך", והראה לו כך: "תמים תהיה רק עם ה' אלקיך, אך לא עם בני אדם שבו, שכן אם תהיה תמים עמם, סופך שימרו אותך ותצא נקי מנכסיו חלילה..."

אדם עם שאלה בפיו. סבור היה המלוה כי הרב יפטר בקלשיתו את השואל בתשובה קצרה, והתפעם לראות ביצד רבי שלמה זלמן שוכח ממכאוביו ויסוריו ומתפנה אל האיש במקל הסבלנות והרגע. הלה שאל לגבי הוריו שמתגוררים בגולה והגיעו להתאריך בארץ, האם עליהם לקים כאן יום טוב שני של גלויות, ורבי שלמה זלמן התעניין בחביבות האם הם מגיעים ארצה בפעם הראשונה לכבוד בנם השואל, ובנעימות הוא מציע שההורים יחשו במשך יומים את הטעם של יום טוב בירושלים. כסיום השאלה שאל לשמו של השואל, ובכך בהם. אך הלה לא סים, אלא שלף חפסת שוקולד מכיסו והחל להתענין מה מברכים עליו. רבי שלמה זלמן לא פטרו במחיידי למרות חלשתו, אלא נטל את השוקולד, התענין ברכייה והשיב בקול נעים כי ברכתו שזהב, ונפרד מהשואל בברכה. לאחר שהשואל פנה לדרכו, עצר רבי שלמה זלמן לפתע ואמר למלוהו שתי מלים שאמרו את הכל: "מדת הסבלנות!"

בירושלים שלפני כמה עשרות שנים, חי יהודי צדיק תמים ובעל אמונה תמימה, בשם רבי מנדל גפנר, שזכה להעמית משפחה מפארת בישראל. לפרנסתם פתחה אשתו הצדקנית חנות למכירת עופות בשכונת מאה שערים, וכבר בימים הראשונים נחודה לראות, כי מאן דהו החליט להעמיד דוכן של מכירת עופות, לא פחות ולא יותר מאשר בדיק ליד דלת החנות החדשה שלהם. אשת ר' מנדל לא ידעה את נפשה מרב צער, ביצד מסל יהודי להשיג את גבול רעהו בלי טפת רחמנות? מי יתענין בכלל בחנות החדשה, אם ממש בפתחה מוכר משהו עופות במחיר מוזל?

וכאשר ראתה כי גם למחרת הגיע האיש למכר את העופות שלו, והבינה כי אין זה מקרה חד פעמי, ספרה את הדבר לבעלה, ובקשה ממנו לפנות אל מסיג הגבול, ולדרש ממנו לעזב את המקום ולמצא אזור אחר כדי למכר את סחורתו. אולם ר' מנדל שהיה חדור באמונה תמימה, אמר לה בשלוח בלי כל סמני פער ורגז: "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מברזים עליו מלמעלה. והרי כבר אמרו חז"ל כי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, ומה שנגזר עלינו להרויח - נרויח ביה כה וכה, מה יש לנו אפוא לדאג? נבטח בה' הן ויפרנס לכלם, שיכלכל אותנו בכבוד". לא עברו ימים אחדים, והעיר ירושלים געשה ורעשה. כלם שחו בהתרגשות אודות הפלא העצום שהתרחש בשוק מאה שערים, ב"חנות החדשה של גפנר". במשיה של תרגולת שנשחטה בחנות בדת וכדיו, נמצאו שמונה ביצים בבת אחת! סקרנים רבים החלו נוהרים לעבר החנות, כדי לחזות במו עיניהם בפלא הגדול. עשרות ומאות מקל הגילאים צבאו על דלתות החנות, ובכלם רצו לראות אם אמנם השמועה הנפלאה נכונה ואכן ארע בה המקרה הנדיר. כך הפכה 'החנות של גפנר' למשג בכל העיר. ההדים הרבים של הספור המפלא משכו אל החנות לקוחות רבים משכונות רבות, ומאז הייתה הברכה מצויה בקרב המשפחה, אנשים נכנסים ויוצאים בחנות השוקקת והרווחים בהתאם.

היה זה שעור מאלף של החסיד ר' מנדל באמונה ובשלטת עצמית שלא לבסס. פרק חי בבטחון באמונה בשוטה, בידיעה כי זה אשר משליך על ה' יהבו, הוא זכה שהבורא תבורך בעצמו ויכלכל אותו בדרך כבוד!

רבי צבי הירש הכהן מרימנוב, היה מיוחד בכח הסבלנות שבו למעלה מבית אגוש. תלמידו רבי צבי הירש מליסקא העיד, כי פעם נכח במו עיניו כאשר הרבי ישב ליד שלחנו בשבת קדש, והקשמש שבקש להגיש לו את קערת הקרק הוותה, נתקל בהליכתו ובשגרה נשפכה כל תכולת הקערה על קפוטת המשי החדשה שהרבי לבש. הרבי נותר לשבת על מקומו ברגע ושלוח, כאשר על-פניו נסוכה נהרה של שמחה ומפיו עלו אנקות ורחה המתענג על רב טובה ונחת. לימים ספר זאת הצדיק מליסקא ואמר, כי רבות חקר אחר מדת הסבלנות וכיצד נתן להגיע אליה, "ולא נתקרה דעתי עד שראיתיה אצל רבי הקדוש מרימנוב".

ה"אמרי חיים" מוויניץ זמן פעם לשמש בסנדק בבית מילה לבנו של אחד מחסידיו. הבית נערך בביתו של אבי הבן, והלה הודיע לרבי, כי המולה מבקש לערף את הבית בשעה שמונה בבקר, ובקש מהרבי לדיק להופיע בזמן. מנהגו של הרבי היה, להתפלל מדי בקר בשעה שמונה את תפלת שחרית עם בחורי הישיבה, אולם לרגל הבקשה המיוחדת, שנה הרבי את סדרי יומו, הקדים את תפלתו ובשעה שמונה בדיק כבר הופיע בבית אבי הבן לקראת הבית. אולם בהגיעו התברר כי המולה עדין לא הופיע, והרבי נותר לשבת ולהמתין לבואה. היתה זו דירה בת שני חדרים בלבד, ובה גם היתה אמורה להתקם סעודת הבית, בני המשפחה והאורחים התכנסו בלם במקום בה מצמצם וההמולה היתה בלתי נסבלת. לא היה שף אפילו לעין בספר ולהתרכז בלמוד מרב רעש, אולם הרבי ישב במנוחה והמתין בסבלנות בלי להראות סמנים של קצרידות. כך עברה שעה ורבע, ורק בשעה תשע ורבע הגיע המולה!

ורגיל היה ה"אמרי חיים" לומר, כי ספורים כאלו של ארדירוח ועבודת המדות המספרים על צדיקים, מפליאים ומרעשים יותר מאשר ספורי אודות ומופתים. והיה מפרש את התפלה שאומרים בימים הנוראים "לכבוש פסו בדין" - מי שבוש את פסו, יכול לעמוד בדין שמים בלי מורא. שכן יש לו טענה של ממש: הים שאני בשר ודם ובכל זאת כבשתי את פסעי, על אחת כמה וכמה אצל הקב"ה בודאי שהוא בוש פסו, ולכן יוציא אותי זכאי בדין...

פאר המדות ואציל הנפש היה רבי שלמה זלמן אוירבך, במספר עליו באריכות בספר 'אין ישראלי'. רבי יחזקאל אברבסקי אמר פעם: "שגור בפי הבירות לומר, שרבי שלמה זלמן הנו גאון עולם בתורה ובהלכה וישר במדותיו, אך האמת היא שהוא ישר בתורה וגאון עולם במדותיו, וכאשר שאלוהו אם אפשר לברך עליו את ברית "שחלק מחכמתו לייראיו", נענה רבי יחזקאל: "לא זו בלבד שאפשר לברך עליו ברכה זו, אלא לעת אפשר לברך עליו גם את ברית שגרא בריות טובות להנות בהם בני אדם, שכן בכל התקלמות אישיותו הריהו בגדר 'בריות טובות'. היו בחזורים בישיבתו שאמרו כי אין רבנותא במדותיו הנאצלות, שכן הוא נולד עמקן, אולם בני משפחתו אמרו שבאמת הוא עמל רבות לבנות את אישיותו, וקנה את שלמותו ואצילותו בעמל ויגיעה. בערב שבת אחד בשנתו האחרונה, כאשר חזר מהמקנה לכבוד שבת, נהר עליו חלשתו עד שבקשי שרף את רגליו והתקשה אף לעמוד. אחד מבני ביתו סיע לו לעלות את המדרגות אל ביתו, והנה הגיע

ספרי 'שבת טיש' ו"מידות טיש" בחנויות הספרים המובחרות

5806777@GMAIL.COM

הפצ"ת
ועד הפצת תורה

פאר מקדושים

פגיונים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת שופטים

שום תשים עליך מלך, לא תוכל'ל לתת עליך איש נכרי. (יז טו)
והקשה הגאון מו' יצחק ז"ל אב"ד דק"ק בעלז, למה בכל הלאוין לא
כתוב לא תוכל לאכול חזיר וכדומה, ואצל מלך כתיב לא תוכל.
ותירץ כי במס' ר"ה (ח:) אמרו מלך וציבור מלך נכנס תחלה לדין,
דלאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי, וישראל ואומות העולם
ישראל נכנסין תחילה, ואם כן, כשיהיה מלך ישראל מעם אחר
הוה תרתי דסתרן אהדדי, ואיך יהיה בבואם לדין, לכן אמר לא
תוכל לתת עליך איש נכרי, ודפח"ח ושי"י.

(ספר המגיד מבעל פרי מגדים, ליקוטים אות ט)

אליו תשמעון. (יח טו)

*שמעתי מפי אאזמ"ו הצדיק זצ"ל פעם אחת בא מעשה לפני
אביו מוה"ר טעבעלע [שייאר] זצ"ל כשהיה עוד עני ואביון מאוד,
שעשיר אחד רצה ממש להעשיר אותו, אם ירצה להתיר לו דבר
אחד אשר גדולי הראשונים מחולקים בו יש אוסרין ויש מתירין,
רק הרמ"א כתב בשו"ע ויש להחמיר, והיה ממאן להתיר לו אע"פ
שהיה לו דוחק גדול, ולא יצא מפסק של רמ"א. והיה אומר מאחר
שיצא מפי הקדוש של רמ"א להחמיר, אם יתן לי איש זה מלא
ביתו כסף וזהב, לא אוכל לעבור את פסק אותו צדיק. אח"כ שאל
את פה הצדיק בעל פני יהושע אם שפיר עבד, והשיב לו ישר
עשית וישר כחך וחילך, וח"ו לעבור את פה אותו צדיק הרמ"א,
והלך אז העשיר הנ"ל אל רב אחר אשר עשה רצונו. ובאמת הרב
המתיר לא עלתה לו שנה זו.

וזמן קצר אח"כ נתקבל מוה"ר טעבעלע זצ"ל הנ"ל לאב"ד,
ונתקיים בו (אבות פ"ד מ"ט) כל הלומד תורה מעוני סופו שזוכה
ללמוד ולקיימה מעושר, כי היה לו אח"כ עד יום מותו פרנסה
ברווחה.

(תורי זהב על שיר השירים (מגנצא תרל"ה) לרבי הירץ אברהם נפתלי
שייאר)

בננו זה סורר ומורה וגו', וכל ישראל ישמעו ויראו. (כ כא)
מכאן שצריך הכרזה בב"ד, פלוני נסקל על שהיה בן סורר ומורה.
(רש"י)

רבים מקשים למה לא פירש רש"י כאן כמו לקמן בזקן ממרא (יז
ג) שממתניין לו עד הרגל. ושמעתי בשם גדול אחד, דאמרינן
בגמרא סנהדרין דף סט ע"א אמר רבי כרוספדאי כל ימיו של
בן סורר ומורה אינו אלא ג' חדשים בלבד. ולפ"ז א"ש דהאיך
אפשר להמתין עד הרגל, דלמא בין כך יתהוה לאיש וא"א כבר
להרגו.

(באר רחובות (פיורדא תקכ"ב) לרבי אייזיק אויערבאך)

ידינו לא שפכו את הדם הזה, ועינינו לא ראו. (כא ז)
שמעתי אומרים בשם הגאון החסיד איש האלקים המפורסם רבי
אליהו מוויילנא ז"ל שפירש הפסוק ידינו לא שפכו את הדם הזה
ועינינו לא ראו עפ"י משל המבואר בילקוט, שהראש של בהמה
עשה ריב עם הירך מי ילך בראש, ונצח הירך מחמת שרוב
הבשר עמו שהוא ילך בראש ויהיה מנהיג, ונפל אל אחת הבורות
ושבר מפרקתו ומת. וזה היה לו על שרצה להנהיג בלי עינים.
וכן המנהיגים הנקראים עיני העידה, אם ח"ו מעלימים עיניהם
מסוררים, אזי המה נתפסים בעון הדור, או שאר עיני העידה
המה הצדיקים נתפסים ח"ו. והן המה הדברים שאומרים זקני
העידה ידינו לא שפכו וגו', [אבל] ועינינו לא ראו ר"ל המנהיגים
שהמה עיני העידה לא ראו ולא השגיחו כראוי להם, וע"כ נתפסו
הצדיקים הנ"ל.

(חוסן ישועות על פרקי אבות (שקלאב תקע"ב) לרבי עזרא מ"מ ומו"צ
בלופלאוו ומאהלאב)

למען ילמד ליראה את ה' אלהיו. (יז יט)

*כשהספיד הגאון רבי אלעזר אב"ד פוטולסק חתנו של רבינו יעקב מליסא
ז"ל את החידושי הרי"ם זצ"ל, אמר שהיה מרגלא בפומיה, שאדם בקומו
בבוקר צריך ישוב הדעת איזה זמן, כדי לקנות ולעורר את לבבו ליראה,
וע"י ישוב הדעת, [גם] כשיעסוק בחיצוניות מה שנצרך לאדם, לא תסור
היראה ממנו ולא יהיה נלכד ברשתות משכא דחויא.

והישוב הדעת בכל יום הוא חובה על האדם כמו להניח תפילין, ואז יכול
ליכנס במפתחות הפנימיות להשיג דברי תורה.

(זכר עולם יהיה צדיק (ורשא תרכ"ו) לרבי אלעזר מפוטולסק)

רבי יצחק מאיר אלתר ז"ל - החידושי הרי"ם

הוא הגאון הגדול החרף העצום שר התורה רשכבה"ג איש אלקים קדוש
ונורא, בעל חידושי הרי"ם ושו"ת הרי"ם על שו"ע שנולד בשנת תקנ"ט
לאביו הג"ר ישראל רוטנברג אב"ד גור. אלפי חסידים נהרו אליו, ושבעה
שנים שניהל עדתו נקראים אצל החסידים שבע שני השובע. בנערותו היה
אצל המגיד הקדוש ר' ישראל מקאזניץ, וגם נסע להחזוה מלובלין, ואחרי
פטירת המגיד, תחילה נסע לבנו הרה"ק ר' משה אלקים בריעה, ואז עבר
להיכלו של האדמו"ר הרבי ר' בונם מפרשיסחא.

בנגלה היה תלמיד הגאון רבי אריה לייב צונץ מפלאצק יחד עם ריעו ועמיתו
הג"ר אברהם אב"ד טשעכנוב בעל זכותא דאברהם. שלושה עשר ילדיו
מתו על פניו, ביניהם גם בנו הגדול הרה"ק אברהם מרדכי (אבי השפת אמת)
שנפטר באבי ימיו, וביום כ"ג אדר תרכ"ז נסתלק החידושי הרי"ם לב"ע.

בספר מאיר עיני הגולה (ח"א אות קט) הביא סיפור מאלף, שפעם אחת
כשבאו לפניו חסידים מהעיר בערזין, שלח על ידם פריסת שלום לרבה של
בערזין הג"ר סיני ספיר ז"ל בעל העולת חודש, ואמר להם שיאמרו לו בשמו
כי הגהו אוהב אותו מאד, והיה הדבר לפלא בעיניהם. והם קיימו השליחות,
וכשמוע רבי סיני זאת שסע מתניו ונסע על ש"ק לגור להחידושי הרי"ם,
והיתה לו שם התקרבות גדולה מאוד, וחיבבו הרבה לעין כל שלא כדרכו.
ובליל ש"ק אחר סעודת שולחנו הקדוש כשנתאספו לפניו בחדרו חשובי
החסידים יחד עם הג"ר סיני הנ"ל, הרים החידושי הרי"ם את ידו הקדושה
והניחה דרך אהבה וחביבה על שכמו של רבי סיני וא"ל, בערזינער רב תדעו
שהנני מלא שמחה מזה שבאתם אלינו והראה לנו פנים שוחקות מאד.

וכשיצאו מחדרו וראו וגם תמחו החבירייה על ההתקרבות הגדולה, גילה
להם הג"ר סיני הדבר, וסיפר כי בימי עלומיו היה רבי סיני גר בעיר
ווארשא, והיה אומן נפלא במלאכת הכתיבה, וכתב ידו היתה נקיה ונאה
מאד, ע"כ בקשו ממנו פרנסה הקהילה להעתיק את פנקס הקהילה הישן
לפנקס חדש ויפה בכתב ידו המפואר, וקצבו לו שכר הגון על עבודתו.
והנה בהעתיקו הפנקס ראה שם כתוב "הרב החרף מו' יצחק מאיר מעיר
ווארשא עשה מעשה שלא כהוגן, כי יצאו מפיו דברי זלזולים בכבודו של
הג"ר מוויילנא", ובראותו זאת לא האמין רבי סיני לדבר כזה, וע"כ דילג
בהעתקתו כל הענין ההוא ולא כתבו בפנקס החדש.

והנה אחר זמן קצר ויבוקש הדבר וימצא שלא
העתיק ענין זה, ויתאספו הפרנסים לאסיפה,
ויקראו את רבי סיני לפניו והרעישו עליו
בקולם למה עשה עול במלאכתו, והחליטו שאם
לא יתקן הדבר יפסיד כל שכר עמלו, וענה להם
כי מחר יתן להם מענה על הכל. ותיכף באותו יום
רץ לבית החידושי הרי"ם והודיעוהו מה שקרה.
כשמוע זאת החידושי הרי"ם נבהל על שמועת
העלילה הזו והיתה לו עגמת נפש גדול, ותיכף
הלך לכמה מראשי הקהילה והבטיחם שהכל שקר ומעולם לא
עשה דבר כזה ח"ו, וחקרו הם המלשינות, ונתגלה להם שתלמיד אחד של
החידושי הרי"ם שנדחה מפניו, דאג להעיד שקר זה על החידושי הרי"ם
כדי שיכתבו זאת לזכרון, והחליטו תיכף למחוק כל ענין הזה. ואז אמר לו
החידושי הרי"ם לרבי סיני, שתמיד יחזיק לו טובה על הדבר הזה.

לקוטים וספורים נפלאים

פרשת שופטים

כרטיס אדום, אבל יכול לקחת גיר לבן ויצבע את הכרטיס בלבן.

מרב תדהמה מתשובת הרבי חזר שוב על בקשתו, אך רבי דוד חזר בשנית כי ניתן לקחת צבע לבן ולהלבין את הכרטיס...

כששאל את זקני החסידים מה עליו לעשות עתה? השיבוהו שכאשר יקבל את הכרטיס יצבע אותו לבן כהוראת הרבי מתוך אמונה שלימה בצדיק. ואכן קיבל הבחור כרטיס אדום המודיע על חובת הגיוס. לקח הבחור באמונה תמימה את הכרטיס וצבעו בלבן, באמצעות גיר פשוט, ושוב לא קיבל שום קריאה כאילו שכחו ממנו לגמרי אף שהיה אז עת מלחמה ורבים מחבריו גויסו.

(ע"פ מעיין הברכות)

**"לא תסור מן הדבר
אשר יגידו לך ימין
ושמאל"** (יז, יא)

במסכת שבת (סא.) מסבירים חז"ל, שיש חשיבות לימין שנתנה בו תורה, שנאמר: "מימינו אש דת למו" (דברים לג), ויש גם חשיבות לשמאל - על יד שמאל מניחים תפילין, וירא שמים יוצא ידי שניהם, ובזמן שנועל את נעליו, נועל קודם את ימין, אך קושר קודם את שמאל, וכך נותן חשיבות גם לימין וגם לשמאל, ומי שהוא ירא שמים מקפיד

אחד מהגבאים הביא גביר עשיר אל הרב הצדיק רבי אשר פרינד זצוק"ל.

הגביר הגיע מדי יום ביומו לביתו של רבי אשר, אך לא הכניסו אותו פנימה.

רק פעם שבוע שלם של המתנה, הכניסו אותו לעשר דקות בלבד, ומיד לאחר מכן כבר היה עליו לחזור לחוץ לארץ.

שאלו הגבאים את רבי אשר בתמיהה: "למה לא הכניסו אותו כל השבוע, ורק בעשר הדקות האחרונות - רגע לפני שכבר היה צריך לנסע חזרה לביתו - הכניסו אותו?"

אמר להם רבי אשר: "את עקר העבודה הרוחנית שלו נתתי לו כשעמד בחוץ והמתין בהכנעה. פה הכנסתי אותו לעשר דקות רק כדי שיהיה לו קצת פנוק."

(החיזוק היומי - כ"ק אדמו"ר מספינקא שליט"א)

(כ"ק מרן מהר"י מבעלזא זי"ע)

על סדר זה.

ואם יבוא אדם ויאמר: הרי גם רגל ימין וגם שמאל הם שייכים לגופי, והם ודאי לא יקפידו עלי אם אקדים אחד לשני, ומדוע סדר הקשירה קשור ליראת שמים, ומה נפקא מינה מה אקשור קודם? לכן אמרה התורה: "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך" - עשה כל מה שאומרים לך החכמים, גם כאשר מדובר על "ימין ושמאל" - שהם איברים שלך, משום שבכל

"לא תסור... ככל אשר יורוך" (יז, יא)

יהודי שחשש מסכנת גיוס לצבא בחז"ל, ניגש לכ"ק האדמו"ר רבי דוד מטאלנא זצ"ל לקבל ממנו ברכה שישלחו לו כרטיס לבן שמשמעותו פטור מהצבא ולא כרטיס אדום שהוא הודעה על חובת הגיוס. אמר לו רבי דוד שהוא אמור לקבל מהשלטונות

חשובי הקהל שומעים בקול הרב או הדיין, מכבדים הם אותם ומצייתים לפסקיהם. ברם, כשדברי הרב אינם נשמעים על ידי החשובים, אף ההדיוטות מזלזלים בהם. וכך יתפרש הפסוק: "שופטים ושוטרים תתן לך", הדברים הללו נאמרים לגדולי העם. "שופטים ושוטרים תתן לך" - אם תמנה עליך שופט ושוטר, ותציית לכל דבריו, בסופו של דבר יתקיים: "ושפטו את העם", יהיו הללו מסוגלים לשפוט אף את פשוטי העם.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

דבריהם של החכמים טמונים בדברים נסתרים, ויש לקיימם גם אם איננו מבינים. את הצייווי הזה מקיים בשלמות מי שהוא ירא שמים אמיתי.

(ישמח משה)

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (יז, יא)

חסיד אחד נהפך עליו הגלגל, ירד מנכסיו ונעשה עני גדול.

מאחר שבחוץ לארץ היו לו קרובים, עשירים גדולים, שאל בעצת בעל "חידושי הרי"ם" אם ייסע לקרוביו בחו"ל לבקש מהם עזרה, שיוכל לעשות עסק להתפרנס ממנו, אולם הצדיק לא הסכים.

שאל האיש: אם כן אולי אכתוב להם מכתב, אתאר להם רוע מצבי, וישלחו לי סכום מסוים למחייתי, כי הם נדיבי לב, כל שכן שאני קרוב משפחה להם. השיב הרבי: אף לזה אינני מסכים.

הדבר היה לפלא בעיני האיש, נסע בפחי נפש הביתה ובמצבו לא חל כל שינוי לטובה.

אחר כך נסע עוד פעם לגור, שאל שוב את הרבי ושוב לא הסכים שיבקש עזר וסעד מקרוביו, וכן חזר הדבר כמה פעמים.

צרת האיש גדלה, עולליו שאלו לחם וביתו ריק, ואשתו מציקתו מאוד על שאינו חס על נפשו ונפשות ביתו ואינו נוסע לקרוביו.

כשבא עוד פעם לגור, בכה הרבה לפני הצדיק ואמר: איני רואה שום עצה לפני אלא לפנות לקרובי שבחוץ לארץ שיתמכו בי.

השיבו הרבי: מה אעשה לך, אני כבר אמרתי לך דעתי. לא יכול עוד האיש להתאפק, כתב מכתב לקרוביו על מצבו.

מכתבו עשה פרי, קרוביו שלחו לו תיכף סכום הגון

ומצבו השתפר.

אחר כך שלחו לו עוד סכומי כסף, בלי שום דרישה מצדו, והוא נחלץ מן המיצר, אבל מיד לאחר מכן חלה האיש במחלה אנושה, ומצבו הלך ורע מיום ליום, ולא יכול לרדת ממיטתו.

צערו היה גדול ביותר, שלא יכול לנסוע לגור ולהתנצל לפני הצדיק, כי הוא תלה את סיבת מחלתו בזה שעבר על דעת הצדיק.

ביקש את אחד מידידיו שיסע לגור על אודותיו.

הלה נסע, הזכיר את החולה לפני הצדיק ואמר שצריך לרחמים גדולים.

הצדיק שתק כמה רגעים, ואחר כך אמר: דע לך, שלפעמים כשנגזר על אחד מיתה רחמנא ליצלן, יש עצה בשמים להסיר ממנו רוע הגזירה על ידי ייסורים, שהרי העני חשוב כמת, ועל ידי כך היה יכול עוד לחיות, מה אני יכול לעשות אם הוא בעצמו דחה ממנו את העניות, וכשקרוביו הסירו ממנו את הדחקות, נפסקה חיותו. כאשר חזר הידיד אל אותו החולה, כבר לא מצאו בחיים.

"לא תוכל לתת עליך איש נכרי" (יז, טו)

כיצד יעלה על הדעת למנות איש נכרי למלך על ישראל?

אלא שבשיש מחלוקת, גם זה אפשרי.

כל צד רוצה שהגוי ייבחר, ובלבד שלא ייבחר המועמד של הצד שכנגד.

(רבי יחזקאל משינווא)

חבר אחד נסע עם הרב הצדיק רבי אשר פריינד זצוק"ל, ביום חם ומהביל מאד, אל ציונו הקדוש של התנא האלקי רבי עקיבא.

לפתע אָלוּ כָּל מֵי הַשְּׁתִּיָּה שֶׁהָיוּ עִמָּהֶם, וְגַם אוֹטוֹבוֹס לְחֹזֶר מִן הַמָּקוֹם לֹא נִרְאָה בְּאֶפֶק.

הַחֹם הָיָה כְּבֵד מְנֹשָׂא, וְהַחֲבֵר הִרְגִּישׁ שְׂכָחוּתוֹ אוֹזְלִים.

פָּנָה הַחֲבֵר אֶל רַבִּי אֲשֶׁר וְאָמַר לוֹ בְּהִכְנָעָה וּבְמִצּוּקָה: "תְּסַדֵּר לִי מִים בְּבִקְשָׁה, אַחֲרֵת אֲנִי מִתְעַלֵּף פֹּה מִצָּמָא!"

אָמַר לוֹ רַבִּי אֲשֶׁר: "הֲאִם אַתָּה מֵאֲמִין בְּאֻמוּנָה שְׁלִמָּה שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, עוֹד מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, יָדַע וְהֵאֱמִין שְׁאֵתָּה תִּהְיֶה פֹה בְּרִגְעָה הַזֶּה וְתִמָּצֵא מִים? אִם כֵּן, בְּאֵמֶת תִּמָּצֵא מִים! צֵא לִשְׂדֵּה וְתַצְעֵק אֶל הַשֵּׁם." הֵלֵךְ הַחֲבֵר אֶל הַשְּׂדֵּה, חָפַשׁ וְחָפַשׁ, וְחֹזֶר בְּשִׁידּוֹ רִיקוּת בְּלִי מִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֲשֶׁר שְׁנִית בְּסִבְלָנוֹת: "תִּחְזֹר עוֹד פַּעַם אֶל הַשְּׂדֵּה."

הֵלֵךְ הַחֲבֵר שְׁנִית וְלֹא מָצָא דָּבָר.

נִשְׁבַּר לְבוֹ בְּקֶרְבוֹ, הִתְחִיל לִבְכוֹת מֵעֵמֶק הַנֶּפֶשׁ וְאָמַר: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, תַּעֲזֹר לִי לִמְצָא מִים, אַחֲרֵת יִהְיֶה לִי בּוֹשׁוֹת גְּדוּלוֹת מִרַּבִּי אֲשֶׁר!"

לִפְתָּע הִבָּחִין עַל הָאָרֶץ בְּקֶרֶשׁ יָשָׁן. הָרִים אֶת הַקֶּרֶשׁ - וְהִנֵּה מִתְחַתּוֹ מִנְּחַת כּוֹס מִים צְלוּלָה!

הִבִּיא הַחֲבֵר אֶת הַכּוֹס בְּהִתְרַגְּשׁוֹת אֶל רַבִּי אֲשֶׁר, וְרַבִּי אֲשֶׁר אָמַר לוֹ בְּחִינָה: "תִּשְׁתֶּה אֵתָּה."

(הַחִיזוּק הַיּוֹמִי - כ"ק אֲדָמוֹ"ר מְסַפֵּינְקָא שְׁלִיט"א)

"וכסף וזהב לא ירבה לו" (יז, יז)

הצדיק רבי שלום שבדרון, היה ידוע בדרשותיו הנפלאות, שעוררו רבים לעבודת ה'.

לאורך כל חייו סירב ר' שלום לקבל תשלום על דרשותיו, אף בזמנים קשים שבהם לא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו.

לעי"נ האשה החשובה

מרת **מרים יוכבד** ב"ר **צבי ליבוביץ** ע"ה

כ"א מר חשון תשפ"א

נענה לו ה"נודע ביהודה", פתח את תיבת הנדוניה שלו, הוציא מתוכה מאתיים ותשעים אדומים והעניקם לעני. העני שהשעה שיחקה לו החליט להרבות בתחינה ובקשה, אולי יחוס, אולי ירחם: "שמא ייתן לי מר עוד עשרה זהובים ונמצאת מלאכתי שלמה?" השיב לו ה"נודע ביהודה": אין המצווה נקראת אלא על שם גומרה, חפש לך נדיב שיעניק לך את הסכום החסר ותיקרא המצווה על שמו...

סיים הטשורטקובער רבי: כל גדלותו של ה"נודע ביהודה" קנה מאותו מעשה שעשה כמעט בשלמות כדי שלא להביא עצמו לידי

גאווה שזכה במצווה.

(במחשבה תחילה)

"לבלתי רום לבבו מאחיו" (יז, כ)

ידוע היה על כ"ק האדמו"ר רבי שלמה מזוועהיל זצ"ל שהיה נוהג להתרועע עם פשוטי עם ומשמח את ליבם, וכל כך הפליג בעבודה זו מאוד, עד שגם בעלי חיים הולכי ארבע, היו מכירים ויודעים את טוב ליבו הרחום, והיו המה משחרים לפני פתח ביתו והוא בכבודו ובעצמו היה מאכילם די והותר לקיים בעצמו "ורחמיו על כל מעשיו".

פעם שאל אותו אחד ממקורביו, מדוע יתנהג הרבי בדרך כל כך משונה להשפיל עצמו ולהתבזות כל כך, ולמה לא יכלכל דרכיו והנהגתו כדרך כל האדמו"רים הנוהגים

בגינוני מלכות וכו', הרי כבר אמרו חז"ל (בבא מציעא ל.) "פעמים שאתה מתעלם כגון זקן ואינו לפי כבודו".

השיב הרבי לעומתו: לשיטתך שאני צדיק, הרי כתוב (משלי י, כה) "וצדיק יסוד עולם", היינו שהצדיק הוא היסוד ואבן הפינה של כל העולם.

כשרוצים לבנות יסוד לבנין גדול כל כך, יש להעמיק החפירה מאוד.

לפיכך הצדיק שהוא יסוד העולם צריך להיות שפל ועניו מאוד, שכולם הולכים עליו, ורק כך יעשה יסוד ראוי לקיום העולם.

"לבלתי רום לבבו מאחיו" (יז, כ)

באחת השבתות התארח ר' שלום בקרית גת בבית חתנו ובתו.

במהלך השבת השמיע ר' שלום שבע דרשות. אחד מתושבי המקום ניגש לחתנו של ר' שלום ושאל אותו בשקט: "אמור לי, כמה משלמים לחותנך על דרשותיו?"

"משלמים? מה פתאום?! ענה החתן.

האיש לא האמין למשמע אוזניו: "אדם בגילו הדורש שבע דרשות ביום איננו מקבל תשלום? לא ייתכן!"

חילופי הדברים נודעו לר' שלום, הוא לא הגיב, רק חיך לעצמו חיוך שנון.

ביום ראשון עדיין שהה ר' שלום בקרית גת והתפלל שחרית בבית הכנסת המקומי, שבו דרש בשבת.

לאחר התפילה התקיים מדי יום שיעור בדף היומי.

ר' שלום שם לב שמספר הנוכחים בשיעור היה פי כמה מהרגיל, וגם אנשים שמעולם לא נשארו לשיעור, ישבו ליד הגמרא.

"מה יום מיוחדים?" שאל ר' שלום את אחד מהמשתתפים החדשים. ענה האיש: "לאחר ששמעתי כזו דרשה אתמול, איך אפשר שלא לקבוע עתים לתורה?"

עיניו של ר' שלום האדימו, והוא פנה לחתנו בהתרגשות: "הנה! זו המשכורת שלי!"

(קול חוצב)

"לבלתי רום לבבו" (יז, כ)

סח הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב: כאשר נישא רבי יחזקאל לנדא, ה"נודע ביהודה", העניק לו חתנו נדוניה בסכום גדול.

עשה לו תיבה נעולה ומשומרת בחדר לימודו ובה נעל את המעות.

באחד הימים, עודו אברך צעיר, הגיע עני והתחנן לעזרה: מצוות הכנסת כלה מצויה אצלו, בתו בגרה והגיעה לפרקה, אף באה ברוך השם בקשרי השידוכין.

אלא שהוצאות הנישואין מגיעות לכשלוש מאות אדומים כולל הנדוניה ולרש אין כל.

לזכות

מרת סימה רייזל בת זיסל לזש"ק

מרת חנה בת פערל לזש"ק

אדם למיתתו, סימן הוא שאכן עדות הראשונה היא האמיתית ולא לחינם דן אותו הבית דין למיתתו.

ויובן על פי משל: אחד תבע לחברו לדין תורה על כי סטר לו על לחיו, פסק לו הרב שיחזיר לחברו את סטירתו על ידי שיסטור לו. צווח התובע: הלא הוא סטר על לחיי על לא עוול בכפי, ואילו הוא יקבל סטירה על עוון שבדורו, ואין העונש דומה לחטא!

הוא הדבר בעדים זוממים: העדים הזוממים הלא זממו לקפח חייו של אדם חף מפשע, ועכשיו כשהורגים אותם לשם כך, הרי זה עונש מקביל, שנהרגים מבלי שהוציאו לפועל את העוון שחישבו לעשות.

אבל אם הנאשם כבר מת על פי עדותם, הרי הרגוהו בלא חטא ואי אפשר על ידי הריגת העדים לעונשם, כי העונש לא יהא מקביל לחטאם כמשל הנזכר לעיל, וממילא לא יקויים בהם 'כאשר זמם', ומה תועלת תהא בהריגתם. (משלי יעקב)

"לא תשחית את עצה כי ממנו תאכל" (ב, יט)

דרכם של אנשי מלחמה, כשאינם בטוחים בניצחונם בקרב, ולא יודעים אם יצליחו לכבוש את עיר האויב, הרי הם כורתים עצים ומשחיתים את כל אשר בדרכם, כדי להזיק לבני העיר.

מאידך גיסא, הלוחמים הבטוחים שיצליחו לכבוש את העיר ולהתיישב בה, לא יחפצו להשחית את עצייה ולהחריב את העיר, הן לעצמם וזיקו בכך, שהרי בסופו של דבר הם אלו שעתידיים לשבת בעיר ולאכול מפירותיה.

זהו שאמרה התורה: "לא תשחית את עצה", ומדוע? "כי ממנו תאכל", מובטח לך שתנצח את אויבך ותכבוש את ארצם, וממילא תזכה גם לאכול מפירותיהם, ועל כן אל תשחית את עצה, למען לא תזיק לעצמך. (ספורנו)

"כי ימצא חלל בארמה... וענו ואמרו ידינו לא שפכה את הדם הזה" (כא, א-ז)

במלחמת צרפת אוסטריה נתפסו שני יהודים בפרעשבורג בעלילת מכירת נשק לאויב ונדונו למיתה. פנה ה"חתם סופר" זצ"ל רבה של פרעשבורג לנסיך קרל, מפקד הצבא, לחכות עם ביצוע העונש, עד שיעשה בירור יסודי של כל העלילה.

תמה עליו הנסיך ושאל את הרב, יום יום נופלים מאות חיילים חפים מפשע, וכבודו מציע לנו משפט ובירור יסודי על עניין זה בשביל חייו של אדם אחד.

הוציא ה"חתם סופר" ספר דברים והראה לנסיך פרשת עגלה ערופה, שהוא שלובה בין פרשיות מלחמה שלפניה ופרשיות מלחמה שלאחריה.

מה זה בא למדנו, כי גם בעת עיצומה של המלחמה, אשר משני הצדדים נופלים חללים, גם בשעה זו, כי ימצא חלל בארמה, יש לחפש את האשם, כי ידינו לא שפכו את הדם. גם אז אסור לשפוך דם נקי, אלא לחפש את האמת והצדק.

חרף הנהירה העצומה לליז'ענסק, של אלפים מכל קצוות הארץ, לשחרר לפתחו של הצדיק רבי אלימלך מליז'ענסק זצ"ל לפקודת ישועה ורחמים, לא חדל להאמין כי שפל ונחות הוא מכל אלו הנוהרים אליו ומכל העולם כולו.

וכך היה רגיל רבי אלימלך לומר: "הידעתם מפני מה נוהרים המונים מכל קצות הארץ לליז'ענסק, לתנות את צרותיהם דווקא באזורי - זה מבקש שיחיה בנו, זה צועק ומתחנן על פרנסה, זה משווע לרפואה וזה לישועה, הכל מפני שאנכי חטאתי ופשעתי, ובכך הכרעתי את כל העולם לכף חובה... לכן, אפוא, באים כל אלו אלי וצועקים לפני, 'הב לנו בני, חיי ומזוני, אשר בגלל חטאך ופשעך נחסרו ממנו, ובגללך באו עלינו אותם הצרות והייסורים!'"

תלמידו של רבי אלימלך, הצדיק רבי זכריה מענדל מיערוסלאב זצ"ל תיאר באיגרת, את גודל מידת הענווה השוררת במחיצת רבו בליז'ענסק, וכך כתב: "והם תמיד מפרסמין גנותם, ומביישים עצמם ברבים... וחוזרים תיכף בתשובה, כאילו עשו עבירה, חס ושלום, מעבירות שבתורה ותמיד רואין חובה לעצמם.

"אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי" (יח, כ)

כאשר היה הרמב"ם במצרים, קיבל איגרת מאת יהודי תימן, בה הם מבקשים ממנו לקבל סיוע רוחני והדרכה עקב מצבים קשים, אליהם נקלעו.

בין השאלות שנשאל, הייתה שאלה אודות נביא שקר, המושך אליו רבים מיהודי תימן בטענו שהוא המשיח.

הרמב"ם כאב את כאבם של יהודי תימן, הנחה אותם בדרך בה ילכו, ואילו לשאלת משיח השקר הביא להם הוכחות, שאמנם משיח שקר הוא.

ואכן "משיח" זה הוכח לעיני כל ששקר דרכו, לאחר שנה בה אחז את עיני היהודים, נתפס משיח השקר בידי אחד ממלכי ערב והוא שאלו: מה זאת עשית?

ענה לו משיח השקר: אדוני המלך, אמת אני אומר, כי בדבר ה' עשיתי.

אמר לו המלך: מהו המופת שלך? ענה לו: אדוני המלך, חתוך את ראשי, ואחר כך אקום ואחיה כבראשונה.

אמר לו המלך: אין לך מופת גדול מזה, ואם כך יהיה אני וכל העולם נאמין שדברין אמיתיים וטובים.

מיד גזר המלך וציווה: קחו חרב וערפו את ראשו. וכך היה. הרגו את משיח השקר וימות כדרך כל אדם.

"ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" (יט, יט)

"כאשר זמם ולא כאשר עשה, מכאן אמרו הרגו אין נהרגים" (רש"י).

לכאורה צריך הסבר, והלא דברים קל וחומר: ומה אם רק זממו להרוג כבר נהרגים, על אחת כמה וכמה אם הרגו בפועל שראויים הם למיתה, ומדוע אמרה תורה 'הרגו אין נהרגים'?

אומר על כך הרמב"ן, מכיוון ש'אלוקים ניצב בעדת א-ל', פירוש השכינה שרויה בבית דין ושומרת על הדיינים שלא יצא מכשול מתחת ידם, הרי אם כבר הוציאו

גליון באר הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שופטים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2026 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת שופטים

אמונה ובטחון

תמים תהיה - כי הכל לטב עבד ד

אלול

שופטים ושוטרים תתן לך - ב'שערי' השנה החדשה ה

משנכנס אלול מרבים בתשובה - כהכנה לקראת יום הדין ט

בין אדם לחברו

צדק צדק תרדוף - צדק משלך ותן לו יד

ספח"ק בת עין

הכה להתפלל בימים נוראים הבעל"ט ניתן לנו ע"י התבוננות שאינו ראוי מצד מעשיו דק מצד רחמי השי"ת

וז"ל, עוד יש לרמז בפסוק זה, הנה עיקר הדבר המביא את האדם שיוכל לעמוד לפני הבורא ב"ה להתפלל ולבקש מאתו על בני חיי ומזוני בימים הנוראים הללו, הוא על ידי בחינת ענוה אמיתית, היינו כשמתבונן בשכלו שפלות עצמו בהאיך אנפין יקום קדם מלכא לבקש על נפשו, רק על ידי שהוא ארך אפים אף לרשעים (סנהדרין קיא.ג.), זה הבחינה גורמת שיוכל לעמוד ולבקש על נפשו מבורא עולמים ב"ה בימים הנוראים האלו.

ועיקר הסיבה לזה שהבורא ב"ה מאריך אף הוא בחינת ענוה כנ"ל, שתיבת ענוה גימטריא אפים, מרמז שעל ידי שמתבונן שמצד מעשיו אינו ראוי לכולם ויש לו גודל בושע והכנעה אפילו לפתוח פיו לבקש על נפשו, זה הוא הגורם למדת ארך אפים - שהש"י מאריך לו אפו, ומשפיע לו לעת עתה חסד ורחמים ממקור החסד עד שזוכה לתשובה אמיתית.

והנה במזמור לדוד ה' אורי וגו' (תהלים כז) יש בו י"ג פעמים שם העצם ב"ה, כנגד י"ג מכילין דרחמי. ושם החמישי ממזמור הנ"ל הוא (התיבות) בנועם ה', והוא מרמז על המדה החמישית שהוא מדת אפי"ם, שבזה הבחינה יוכל להתיצב ביום ראש השנה לפני בורא עולמים ב"ה לבקש על נפשו.

וזהו 'אתם נצבים היום' זה ראש השנה כדאיתא בזה"ק (ח"ג רלא.) על פסוק (איוב ב א) ויהי היום ויבא גם השטן בתוכם להתיצב על ה', ואמרו חז"ל ויהי היום זה ראש השנה וכו', וזהו אתם נצבים היום, היינו שביום ראש השנה עיקר הבחינה להתיצב כלכם לפני ה' אלוקיכם, לבקש על השפעת חסד ורחמים ממקור החסד, הוא על ידי בחי' נצבים גימטריא נועם הוי"ה, שמרמז על מדה חמישית שהוא ארך אפי"ם, היינו שעיקר הפתחון פה שיש לו להתיצב ולבקש על נפשו הוא רק על שהוא ארך אפי"ם אף לרשעים ולא מצד מעשיו וזכותו, וזה הוא רק על ידי מדת ענוה ושפלות באמת שגורם להמשכת מדה זו, יהי רצון שנזכה לזה אמון כן יהי רצון.

(בת עין, פרשת נצבים ד"ה עוד יש לרמז)

פרשת שופטים

תמים תהיה - כי הכל לטב עבד

בפרשתן (יה יג), 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', וברש"י, התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו. פסוק זה הוא היסוד ואבן השתיה' לאורחות חיו של כל איש מישראל, שיחיה באמונה פשוטה בלא שום חקירות ודרישות, וכן אמרו חז"ל (מכות כד.) 'בא חבוקן והעמידן על אחת שנא' (חבוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה', ולכן כפל רש"י הקדוש תיבת 'תמימות' - כי זה כל האדם.

בא וראה עד כמה גדולה ונשגבה מעלת ה'תמימות', ממה שכתב 'רבינו בחיי' (ד"ה כי תועבת) בביאורו של פסוק 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', שבא לומר לאדם כשתהיה תמים, אזי תהיה עם ה' אלוקיך, כדוגמת הנאמר במשה רבינו ויהי שם עם ה' (שמות לד כח). וכאשר

יזכה להיות עם ה' אזי יאיר עליו אור העליון כמו שנאמר (דניאל ב כב) 'ונהורא עימיה שרא'. ולמדך הכתוב הזה על מעלת מידת התמימות ועל גודל שכרה. וכן אמר דוד המלך (תהלים מא יג) ואני בתומי - ע"י שאתהלך בתמימות, תמכת בי ותציבני לפניך לעולם - שעל ידי התמימות עומד האדם כביכול לפניו קוב"ה לעולם.

ובן פירש גם רבינו 'הרוקח', והוסיף דבר נורא, כי מהאי טעמא אמרו חז"ל (בר"ר סח יב) שדמותו של יעקב אבינו חקוקה בכסא הכבוד, כי הוא היה 'איש תם', על כן זכה להיות 'עם ה' אלוקיך', ורמו לדבר ממה שמצינו בנבואתו של יחזקאל ב'מעשה מרכבה' דכתיב (א י) 'ודמות פניהם פני אדם, ס"ת תמים.

והנה כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם, שער שמירת השבת פ"ג בהנה"ה) וז"ל, וביון שדעת האדם מעוטה כל כך, אין לנו לחקור אחר הנהגתו של מלך מלכי

א. וזאת האמונה צריכה להיות בתמימות ובשלמות, וכמו שפירש הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים) לשון הכתוב 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', וז"ל, אפשר דהכוונה דאפילו בלבו לא יהרהר אחר מידותיו ית', וזהו שאמר תמים תהיה עם ה' אלוקיך - אפילו בהרהור שאין מכיר בו אלא ה' תהיה תמים, כי הוא בוחן לב וחוקר כליות, עכ"ל. כך אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, כי הנה גם בפרה אדומה מצינו שנאמר בה תמימה, אמנם תמימותה של פרה אינה נפסלת אלא בב' שערות, לא כן תמימות האמונה צריכה להיות בשלמות, עד שאפילו 'שערה אחת' פוסלת בה... ומ"מ תדע, שפרה אדומה שהשחירו שערותיה שוב אין לה תקנה, אבל יהודי שהשחירה אצלו האמונה אפילו ב'שערות הרבה' תמיד יכול לחזור ולשוב ולהתחזק באמונה מעתה.

ב. כה הביא בספר 'שיח זקנים' (ח"א עמ' ע) בשם הרה"ק מסקווירא זי"ע שתמיד דרכו של רש"י לקצר וכאן האריך - לרמוז ולהדגיש ביותר על מעלת התמימות, וללמד לאדם כי כל ימיו עליו לחזור ולשנן 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך' עד שיכנסו הדברים היטב לעומק לבבו.

ג. כתב 'בעל הטורים', וז"ל, תי"ו גדולה (האות ת' בתיבת 'תמים' היא תי"ו רבתי, לומר לך) - שאם תלך בתמימות כאילו קיימת (את התורה) מאל"ף עד תי"ו. כי זה יסוד כל התורה כולה להלך בתמימות מתוך אמונה שלימה בבורא ית"ש.

ד. המגיד מדובנא (אהל יעקב חקת) נשא משלו, לאיש כפרי עם הארץ שעלה לגדולה ונהפך לעשיר גדול, עד שעלה בליבו לקחת לחתן את בנו של המרא דאתרא, קרא האיש לשדכן וציוה עליו לילך אל הרב ולהביא את הדבר לגמר, בתחילה לא הסכים הרב 'לשמוע', באשר מעולם לא דיבר עם אותו איש כפרי מאומה... אך השדכן הצליח להטות לב הרב, באמרו לו כי אותו כפרי מבטיח נדוניא גדולה שעל ידה יוכל הבן לעסוק בתורה כל ימי חייו בלא שום דאגת פרנסה.

אחר ה'שבע ברכות' ניסה אבי הכלה להתיישב ליד הרב, לסדר עמו כמה עניינים, וראה שבכל פעם שרוצה לדבר עם הרב ה'מחותן' הרי הוא משתמט ממנו, פעם מתרץ עצמו שהוא ממהר... או שהוא עסוק ואינו יכול עכשיו

המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות, וליהאמין שכל מה שהוא עושה הכל לטובה, כי מפי עליון לא תצא הרעות, ואז בוודאי יזכה לראות בסוף באלו הדברים גופא שהכל רב טוב וחסד, כמו שמובא בגמרא (ברכות ס:) במעשה דרבי עקיבא, עכ"ל.

שופטים ושופטים תתן לך - ב'שערי' השנה החדשה בפרשתן (טו יח), 'שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך', ופירשו צדיקי הדורות כי נרמז כאן על עבודת האדם בחודש אלול, שהוא ה'שער' לשנה החדשה הבעל"ט, ועל כך נאמר 'שופטים ושופטים תתן

לדבר... עד שפעם אחת הצליח לתפוס את הרב ואמר לו, הנני תמה מאד, הרי ב"ה הננו מחותנים נפלאים, הנני מהנה את מע"כ בנתינות הגונות, והננו מבינים זה את זה, מדוע אינך נותן לי לדבר עמך מאומה... אמר לו הרב, אכן הכל טוב ויפה, אבל עליך להבין, כי בן עיר יש לו השגות שונות לגמרי מאיש כפרי, וכ"ש בן תורה שהוא רחוק בדעתו מעם הארץ וביותר ה'רב', וההבדל בין מחשבתנו ודעתנו הוא הבדל שמים וארץ, וממילא אין ברצוני לדבר עמך... הפלא הגדול אינו מה שאין אנו מדברים, אלא להיפך, התמיהה היא כיצד בעל העגלה נעשה 'מחותן' עם הרב, הרי אין לנו כלל שפה אחת, אלא מאי, הקב"ה סיבב כך, אבל מכאן עד שתבוא לתמוה מדוע איננו מדברים יחדיו... הרי אין מציאות בעולם שנהיה שוים זה עם זה בשפה ברורה ובנעימה... וממשל לנמשל, כיו"ב ממש, הקב"ה שהוא רם על כל רמים, אין חקר לתבונתו, השפיל עצמו לאיש הפשוט, נתן לנו את תורתו וכביכול השתדך אתנו, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות נז.) על הפסוק (להלן לג ד) 'תורה צוה לנו משה מורשה, אל תקרי מורשה אלא מאורסה, והנה אנו תמהים מדוע הקב"ה אינו מדבר עמנו - מדוע אינו מסביר לנו דרכי הנהגתו... והלא אין לנו שום השגה במוחנו בכדי להבין את דרכי ה'... בל נהיה כאותו שוטה שרוצה לדבר ולהבין את דרכי הרב דמתא...

מסופר שהגה"צ אב"ד נירבאטור אמר פעם להרה"ק מסאטמאר זי"ע, זה עתה הייתי בארה"ק, וראיתי שם דבר פלא... שעשו שינוי השם למעליותא ל'דרייווער' (מנהיג רכב), כי אם בשנים קדמוניות היו מכנים אותו בדרך זלזול בעל עגלה, הרי עתה הם מכנים אותו בשם נהג מלשון מנהיג... נענה לו הרה"ק בחריפות לשונו, מדוע אינכם מבינים, אמאליגע בעלי עגלה זענען היינט געווארן מנהיגים... (אלו שהיו בעבר 'בעלי עגלה' נעשו עתה למנהיגים... וד"ל). ע"כ המעשה. ושיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד לדידן, שאם נדמה לו לאדם שהינו 'נהג' ו'מנהיג' - יזכור היטב שאינו אלא בעל עגלה... אינו מנהיג כלל את העולם ואת עצמו, ואל יחשוב שבידו להבין הנהגת העולם.

ה. סיפר הגה"צ הרי"מ שעכטער שליט"א מעשה בילד קטן שטיפס על הגג וראה משם שתי מחזות שאינו רגיל בהם, אחד הפוך ממשנהו, מחזה אחד של רציחה ואכזריות, והמחזה השני של רחמנות נפלאה, מצד אחד ראה אב העומד בסמוך לבתו הקטנה בת שש שנים, הבת רועדת מפחד ואביה גוער בה בקולות וברקים והיא בוכה מאין הפוגות, והאב אינו מסתפק בצעקות אלא מכה אותה עוד ועוד, ולא זו בלבד אלא שגם האם עומדת שם ועוזרת לאב לצעוק על הילדה... לבו לא עמד מרוב רחמים... כזאת אכזריות...

לאידך ראה בצד השני למרחוק, שיושבים ביער קבוצת בריונים מגודלי פרא, ובסמוך להם יושב בחור מבוגר שנראה שאינו 'חלק' מהם, כולו חיוור ולבן בלא שום צבע בפנים, והבריונים הרשעים נותנים לו כל טוב שבעולם, מעדנים וממתקים, בשר צלוי ושמן... עד ששב אליו מאור פניו, שמח הילד על גודל הרחמים שנגלה לפניו. והנה, ככה ראו עיניו, וזאת היא התמונה שנגלתה אליו, אבל מה האמת... אותה ילדה קטנה היא חולנית ל"ע, והוריה השיגו אך בקושי ממיטב כספם תרופה יקרה שהיא היחידה להצלת חייה, אך הילדה קטנה היא ואינה מבינה את הענין, לכן היא סוגרת פיה בכל כחה, ואין ברירה להוריה המסורים והאוהבים אלא לריב אתה ולהכריח אותה שתקח התרופה, כי אם לא תיטול את התרופה הרי במהרה תשיב נשמתה ליוצרה בשעות הקרובות ה"י... וכל זה אינו אלא לטובתה הגמורה.

לאידך גיסא, אותה חבורה היתה חבורת אוכלי אדם ל"ע, וכשתפסו את הבחור מצאוהו שהוא כחוש לגמרי, מה גם כשהבין את מר גורלו מיד יצאה ממנו כל חיותו... על כן הרבו לתת לו מאכלים שמנים ומתוקים בכדי לפטם אותו, ואז יערב אותו מסכן לפיהם... והכל לרעתו הגמורה ל"ע.

הא למדת שאכזריות או רחמנות אינו תלוי בפעולה, אלא ב'תוצאה' - אם היא מביאה חיים היא פעולת רחמנות - וכרופא שמחתך בבשר החי ומשאירו פצוע לתקופת מה, אם לא יעשה כן אלא יחבק את החולה ויבכה עמו,

באר הפרשה - פרשת שופטים

וימנע עצמו מלחתוך כדי שלא להכאיבו, לא יהיה בזה אלא משום אכזריות, וכלל לא ייקרא בשם 'רחמנות'... לאידך גיסא, מאכלים הערבים ומתוקים שיש בהם סם המוות, הרי לא יכונה לזה אלא שם אכזריות ולא רחמנות. ומכאן יבין האדם לעצמו שאין בידו להשיג כלל דרכי הבורא ית"ש, שאף אם נראה לו בעיניו כדבר אכזרי רח"ל, הרי אינו רואה את כל התמונה בשלימותה, ואינו רואה את התוצאה מאותו מעשה...

1. מעשה היה בירושלים בימי קדם, בשני אברכים שהיו לומדים ב'כולל ליוצאי גאליציא', והיה אחד מהם רודף את חברו עד חרמה... בכל עת מצוא היה מתנכל אליו בכל מיני 'חכמות' והצקות, בצר לו היה ה'נרדף' נכנס לשפוף את צערו בפני הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב זי"ע, בכל עת היה הרבי מנחמו וחוזר בפניו על דברי חז"ל (גיטין לו:): 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' - 'בוא יום ותראה כי השתיקה הביאה לך רווחים גדולים ועצומים, שתוק נא וירווח לך בבוא העת. דברים אלו היו משקיטים במעט את סערת רוחו, עד ששב ה'רודף' למלא סאתו במנות בושות בזיונות ורדיפות, אז היה ה'נרדף' ממחר שוב אל הרה"ק, והרבי הזכיר לו כבראשונה 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין...' וחוזר חלילה.

עברו הימים ובנו של הנרדף הגיע לפרקו והתחילו ה'שדכנים' לדבר בו נכבדות, אלא שבכל פעם שנתקרבו הדברים לידי גמר ב'שבירת צלחת', נשמע סירוב מהצד השני, וכל זה נזקף לזכותו של ה'רודף' שהיה מתייגע יומם ולילה להודיע לכל על חסרונותיו של המדובר ושל משפחתו... פקעה סבלנותו של ה'נרדף' ומיהר אל הרבי בזעקת 'הצילני נא'... אך הרבי בשלו, חז"ל אמרו 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין, ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'. וכן היה גם כאשר הגיעה גם בתו לפרקה בתוך כך, והוכרח הרודף להוסיף כמה 'שעות' לעבודת הקודש שבחר בה... כי מעתה עליו לדבר סרה לא רק על בנו אלא אף על בתו של צדיק נעזב זה. ביום מן השמים נפתחו שערי שמים, ונגמרו ב' השידוכים בכי טוב - בשידוך אשר היה נהוג לפעמים בעיה"ק ירושלים ושמו נקרא 'א בייט' (מלשון 'חליפין'... שב' משפחות משתדכים פעמיים כאחד, זה נותן בן וזה נותן בת ובן), והיו עיני ה'רודף' ראות וכלות ואין לאל ידו להושיע. משקרבו מועד ב' החתונות, וירא הנרדף כי אין הפרוטה מצויה לצרכיו היום יומיים, עאכו"כ לצרכי נישואים כפולים. בלית ברירה שם פעמיו לעיר הבירה וויען (ווינא), לפקוד את ביתו של 'משה הגביר' אשר היה ידוע כאיש חסד נדיב לב, אולי יחוס עם עני ואביון... מיד בהגיעו לווען מיהר לבית הגביר, שם נודע לו שאינו 'בן יחיד', וקבעו לו שביום פלוני 'יזכה' להיכנס לחלות את פני הגביר...

בלית ברירה שכר הלה חדר בבית המלון באותה עיר עד הגיע זמנו להתקבל אצל העשיר. בהגיע זמנו אסף את מטלטליו בדרכו לעזוב את המלון, כי מה לו לחפש ברחובות וויען אחר שכבר יתקבל אצל 'משה הגביר'. וכאן... נתהפך מזלו לטובה וברכה, כי בדרכו נכנס ל'בית הכסא' מצא שם אוצר, ארנק מלא וגדוש במטבעות לרוב, מיד חישב בדעתו כי מצד הדין מותר לו לקחת המעות שהרי רוב הנמצאים שם הינם גויים ו'אבידת עכו"ם מותר' (הור"מ רסו א) לאידך אוי לו ואוי לנפשו אם ייתפס בכך, על כן נטל את המטבעות ועירבם יחד עם הפרוטות המועטות שהיו ברשותו עד עתה, ואת הארנק של ה'גוי' זרק לתוככי ביה"כ, ומיהר להימלט על נפשו פן יתעורר 'בעל האבדה' לחזר אחר אבדתו... אך את אשר יגור בא לו, כי ברצותו לצאת מבית המלון כבר היה הבית מוקף בשוטרים רבים שבאו לחפש אחר ה'גנב' שגנב את הארנק מהשר גדול ששהה שם ביום הקודם, 'פקודה' ניתנה מראש השוטרים שעל כל הנמצאים להישאר איש איש בחדרו, והשוטרים יחפשו בכל החדרים עד שימצאו את הגנב, בלית ברירה חזר היהודי לחדרו כשהוא חרד לקראת הבאות...

כאשר הגיעו השוטרים אל חדרו של היהודי פשפשו ומצאו בכליו סכום אדיר הדומה כמעט לסכום האבידה (כי לא היה הסכום ממש כסכום האבידה, שהרי הוסיף עליהם כמה פרוטות משלו, וגם את ה'ארנק' לא מצאו), מיד חשדו בו שהוא הוא ה'גנב' (באותה העת היה דבר זה כרוך אף בסכנת מוות מצד המלכות) דאל"כ מניין לעני כמותו סכום גדול כל כך, אולם כאשר שמע היהודי את דבריהם נענה ואמר בבירור, איני יודע מדוע נטפלתם אלי, הרי אנכי מנהל עסקים גדולים בכולל גאליציא בארץ ישראל, ואלפי אלפים דינרי זהב וכסף עוברים תחת ידי בעסקאות שונות, ואין סכום כזה בגדר חידוש אצלי כלל. השוטרים שעמדו מסביבו לא ידעו מה לעשות בדינו, שכן לא ידעו מה הוא סח, מהו 'כולל' ומהו 'גאליציא'... ואלו עסקים נערכים שם... מכיוון שכן החזיקו אותו במעצר, ולבינתיים שלחו על ידי ה'קאנסול' שלהם בארץ ישראל שיברר ב'כולל גאליציא' אודות זה האיש ומה מעשיו. בהגיע ה'שליח' אל הכולל אינה ה' ופגש במידוענו ה'רודף', וישאלהו האיש 'התכיר את פלוני ומה מעשיו'... שאלו הרודף, מי שלחך הנה, ויען השליח 'מעיר הבירה וויען נשלחתי לברר אודותיו, הבין הרודף שמן הנראה מפרסם הלה את עצמו בפני הגבירים הנדיבים כעני מרוד וחסר

לך, כי 'שופטים' מרמז על הבנת השכל, שצריך להתבונן על כל השנה הבאה, גם צריך להתבונן היטב במעשיו ו'לראות' בעיניו את גודל השפעת עבודתו בחודש זה ולהיטיב דרכיו ולחזור בתשובה, ואילו 'שופטים' מרמז

כל, והם שלחו לברר אם דבריו כנים ומצבו גרוע כל כך או שמא רמאי הוא. החליט הרודף לגמור אתו את החשבון והחל לדבר גדולות ונפלאות – תדע לך, שיהודי זה מהסוחרים הכי גדולים כאן בכולל, משופע הוא במעות ועשירות לרוב... כשמוע ה'שליח' את דבריו שלח את ה'דיעות' לווען, שם שחררו את היהודי עם האוצר הגדול בידו, ו'ליהודים הייתה אורה'.

משחזר ה'רודף' לביתו שבעיה"ק ירושלים מיהר לעלות להיכל הכולל, וערך שם מסיבת 'לחיים' בנדיבות והרחבה, שם נשא את דברו וגולל את כל חסדי המקום עמו... והפטיר, יודע הנני בבירור שאחד מבני הכולל כאן הצילני ממוות לחיים, ואף העלה אותי מבירא עמיקתא לאיגרא רמא בעשירות מופלגת, מודה אני לו בכל לבי... ועד היום הזה מפורסמים צאצאיו כ'בעלי פרנסה'.

ומלבד שמכאן נראה על גודל שכרו של זה השומע חרפתו ואינו משיב, אך בעיקר מה שלמדנו מכאן הוא גילוי הטובה שנצמחה לו מהרעה דייקא, שרק על ידי אותו 'רודף' זכה שנתקיים בו 'מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, להושיבי עם נדיבים'...

מִן הַבָּאָר

אף כי ימים אלו נראים כ'סוף' השנה, מ"מ ידע שהם כ'ראש' וראשית לשנה הבאה – וכמו שגופו של אדם תלוי בראשו, כך כל השנה הבאה תלויה בימים אלו, אם אך ישכיל לנצלם כראוי. וכבר הובא ב'תורת אבות' (אלול) וז"ל, הרה"ק רבי יחיאל ממוש ז"ל היה אומר, הלכה פסוקה מה"ק מלעכאוויטש ז"ל, אלול איז דער אנהייב יאר (אלול הוא תחילת השנה, ואל תביט עליו כ'סוף' שנה), ע"כ, וכלומר, שהגוף נגרר אחר הראש.

ז. וכך אמרו בעלי הרמז כי 'מזל אלול בתולה' – והנה 'בתולה' היא בכלל הנשים – שניתנו להם בינה יתירה (נדח מה:), ובהקדם הביאור הידוע מדוע אשה פסולה לעדות, ואל תשיביני שפסולה מחמת שאין בה דעת – שהרי בפירוש אמרו 'בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש'. אלא אכן, אדרבה, מאחר שיש בינה יתירה והיא מבינה דבר מתוך דבר, מטעם זה גופא פסולה לעדות, דחיישינן שמא כשתראה אחד רודף אחר השני להרגו כבר תראה בעיני שכלה את כל המעשה ותבוא להעיד, ובאמת על העד לראות את המעשה בעיניו ממש, על כן אמרו מזל אלול בתולה – שננהג כאותה אשה המבינה דבר מתוך דבר, וכבר עתה נראה בעיני השכל כי ממש בקרוב בוא יבוא ר"ה ועמו כל השנה הבעל"ט התלויה בו, ונבין כי הכל תלוי בהנהגתנו בחודש זה...

ידוע מאמרו של הסבא מקעלעם (כתבי הסבא מקלם, ימים נוראים, עמ' פח) כי הכל מאמינים שראש השנה הוא יום הדין וכל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, אלא שמעלה יתירה יש לצדיקים והוא 'כח הציור', כלומר שלתוקף אמונתם הרי הם רואים לנגד עיניהם בציור השכל את קדושת היום 'כי הוא נורא ואיום', ואילו אצל שאר בני אדם אין זה כדבר המוחש ובבחי' ראייה, ועל כן אינם מכינים עצמם כדבעי וכדוגמת הצדיקים.

ובזאת יתבאר דברי המדרש הנודעים (ויק"ר ל יד) אודות ארבעת המינים שהם כנגד אברי האדם, אתרוג דומה ללב, לולב כנגד השדרה, הדס כנגד העין וערבה דומה לפה, ולכאורה יש מקום להקשות, כי בשלמא לגבי אתרוג בדין הוא שיהא ניטל אתרוג אחד כי גם באדם יש רק לב אחד, וכן בלולב שיש רק שדרה אחת, אכן בהדס קשה מדוע עלינו ליטול שלושה הדסים והרי אין לו לאדם יותר משני עיניים, גם יש לתמוה בלשון הכתוב (קהל ב יד) 'החכם עיניו בראשו והכסיל בחושך הולך', וכי רק לחכם יש עיניים...

אלא ביאורו, כי כאן רמז לנו, שלחכם יש עוד 'עין' שאין לכסיל, וכמאמר חז"ל (תמיד לב) 'איזהו חכם הרואה את הנולד', ונמצא שבאמת יש לו שלושה עיניים, שני עיניים הקבועים בראשו וכמו שיש גם לכסיל, בנוסף לכך יש לו עוד 'עין' לראות בו את הנולד... ועל כן נוטלים ג' הדסים כנגד ג' העיניים... ועלינו להיות חכם הרואה את הנולד, לראות את כל השנה הבעל"ט כנגד העיניים ו'לראות' כיצד הכל תלוי בר"ה, וממילא כל ההכנה תהיה באופן אחר לגמרי. והרי מילתא דפשיטא היא שאילו היינו יודעים בחודש אלול תשפ"ה ובר"ה תשפ"ו מה שעומד להיות בשנה הזו

על העבודה למעשה, כי אין די בהתעוררות גרידא, כי לא המדרש עיקר אלא המעשה"...

בפרשתן (כ ה), 'ודברו השומרים אל העם לאמר מי האיש אשר בנה בית ולא חנכו ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו', ופירש"י, ודבר של עגמת נפש הוא. ולכאורה קשה, וכי זה הוא עיקר החסרון שיסבול 'עגמת נפש' והרי המיתה עצמה גרועה פי כמה וכמה.

יש שביארו שרש"י בא לפרש, שהנה עצם המיתה במלחמת מצוה נחשבת למעלה גדולה עד מאוד, כי אין לך גדול ממסירות נפש, וכמו שאמר המגיד לבית יוסף אם תזכה תמות על קידוש השם, ואין כל

בריה יכולה לעמוד במחיצתם של הרוגי מלכות. אלא שהתורה חששה שמא בזמן הגבוה ביותר, ברגעיו האחרונים של אדם כשהוא עומד למסור נפשו להשיבה ליצורה בקדושה, תהא מחשבתו נתונה בבית שבנאו ואיש אחר יחנכנו או באשה שארם ואיש אחר יקחנה או בכרם שנמטע ואיש אחר יחללנו, וזהו דבר של עגמת נפש - שיהיה עסוק בדברי הבל כגון דא בשעות קדושות אלו, תחת שכל מחשבותיו יהיו נתונות ביחוד השם.

לדידן ייאמר, ימים גבוהים כאלו ימי הרחמים והרצון, דבר של עגמת נפש הוא אם יהיו עיסוקיו בדברי הבל וריק, במקום לנצל כל רגע ורגע שהוא יקר מפז, כי בזה הנו מאבד בידים את המתנה הטובה ביותר אשר נתן לנו הקב"ה ברוב רחמיו"ו.

הרי בוודאי כל עבודת ה'אלול' והר"ה היתה בצורה שונה לגמרי... אם כן עלינו להיות 'חכם הרואה את הנולד', ו'לתפוס' עצמנו עתה בשני ידיים...

ח. מעשה בשני אנשים אשר עשו טובה גדולה למלכות בנאמנות ובמסירות, וחפץ המלך להשיב להם כגמולם הטוב, על כן הוציא דבר מלכות מלפניו שיוכלו להיכנס לבית האוצרות למשך חצי שעה וליטול ככל העולה על רוחם. נטלו השניים שקים גדולים בידם, בכדי שיוכלו למלא בהם משופרא דשופרא, בזמן המיועד הגיעו שניהם לבית גנזי המלך. והנה רוחב הכניסה אל האוצר היה צר מאוד ודחקו עצמם להיכנס פנימה, אך דא עקא שמרוב הלחץ זו הדחקה נקרעו שולי השקים, אחד החל לתפור את השק שיוכל למלא תפקידו, גער בו השני, שטיא שכמותך, עזוב את השק ותאסוף אבנים טובות ומרגליות אשר לא יסולא ערכם בפז, ותוכל לקנות בשווים שקים כחול הים... אולם הראשון המשיך בעבודתו, והזמן אוזל והולך, רגע אחר רגע.. לקראת סוף ה'זמן' גמר לתקן את השק בשעה טובה ומוצלחת והחל למלא בו, אך לא הספיק ליטול אלא מעט, לעומתו השני הלך בידים מלאות כל טוב, אלא שבדרך הילוכו נפל הכל מידי ארצה... ונאלץ לצאת בידים ריקניות כלעומת שבא... ואילו הראשון לכל הפחות יצא עם כמה תכשיטים יקרים אשר ערכם עולה למעלה למעלה... והנמשל מובן וברור, יש המתעוררים הרבה עד 'שרוצים לכבוש את כל העולם' אך מאחר שלא הכינו כלים לשמור על ההתעוררות למעשה פורחת ההתעוררות ולא נשאר בידם מאומה, אולם לעומתם המקבל על עצמו קבלות טובות ו'קושר' את עצמו. הרי נשאר בידו לכל הפחות 'משהו'...

ט. ואכן, אחריות גדולה מוטלת על כל אחד ואחד מאתנו בימים אלו, וכמו שסיפר הרה"ק מקאברין זי"ע שפעם נסע הרה"ק מלעכוויטש זי"ע בימי אלול ובדרך נכנס לקרעטשמע בכדי שינוח הסוס וישבו שם ערלים 'ושמע אחד אומר לחברו מי שאינו עמל כדבעי למיהוי בחודש הזה לא יהיה לו מה לאכול כל השנה, מיד קרא לאנשיו ואמר להם שמעו מה שזה אומר' (הובא בתורת אבות אלול).

כעין זה היה אומר המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל, ימי אלול כימי זריעה בעבודת השדה הם, וכמו שבזריעת השדה, מי שאינו זורע גם הוא ב'טענת אונס' מ"מ לא יהיה לו מה לאכול... כיו"ב הוא לענין עבודת אלול, החכם עיניו בראשו, יזרע כעת ויאכל פירותיו במשך השנה הבעל"ט (קונטרס ימי רצון).

וכבר המשילו את הדבר ל'קבלן' הבונה בניינים לרבים, שהיה מן ה'טועים' החושבים כי ה'פרנסה' תלויה ביד האדם, ולא דווקא במה שנקצב לו ב'ראש השנה', אי לכך כשהיה משלח את בנו לקנות לו אבנים חימר וסיד היה מצווה לקנות מן הגרועים שבשוק - העולים כמחצה מהטובים שבשוק, והיה אומר, וכי מה איכפת לי הרי כל החורים והסדקים שיתהוו בכותלי הבית, וכן צינורות המים שיתפוצצו, הכל יקרה רק בעוד כשנתיים ימים אחר שכל המעות יגיעו לידי...

יומא חדא, בא בנו בברית האירוסין, ויפן האב לבנות לו ארמון כראוי וכיאות לבן 'עשירים' שכמותו, שלח את בנו לקנות אבנים וחימר וכו', כששב הבן מן השוק ראה האב שאף בפעם הזאת קנה מה'זיבורית' שבשוק, ושאל

כבני מרון, אינו אלא מועה, אלא ישוב אל ה' אלוֹקוֹ ב'שער שעבר בו' מיד אחר שעבר על רצון קונו, והיינו שבחודש אלול (באותה שנה שחטא) כבר ישוב ויטוהר עצמו מכל אשר עשה שלא כשורה, ולא ימתין עד 'יום הדין'.

ובה איתא במדרש (ילקוט הושע יד) שובה ישראל עד ה' אלקיך, עד שהוא ברחמים, ומבאר הרה"ק החת"ס זי"ע (דרשות, דרוש לפר' נצבים תקצ"ה) דר"ל שישבו בימי אלול - טרם יבואו ימי הדין".

משנכנס אלול מרבנים בתשובה - כהננה לקראת יום הדין בפרשתן (ז"ה), 'והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שערך', וברש"י, 'המתרגם אל שערך' - לתרע בית דין (לשער בית הדין שהנים אותו) מועה, שכן שנינו (כתובות מה): 'אל שערך, זה שער שעבר בו' (במקום שעבר ע"ז). רמז לה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (תשי"ז ד"ה שופטים) שהמתעורר לשוב מדרכיו ולתקן מעשיו רק ב'שער שנידון בו, היינו בראש השנה שכל באי עולם עוברים לפניו

אותו מדוע עשית שטות כזאת, אמר לו הבן, ומה נשתנה בנין זה מכל שאר בנייך... אמר לו האב, 'שטות שבעולם', הרי כל הבניינים אינם אלא לשם ממון, ואם בידי להרוויח אותו הממון ע"י הזיבורית, מדוע לא אעשה זאת (שהרי לא היה מן ה'יראים' את ה'), אבל בנין זה הרי הוא ארמונוך שאתה בעצמך עתיד לדור בו ימים ושנים, וכי ברצונך שבעוד שנתים יתפוצצו כל צינורות המים, ויתגלו שברים וסדקים בכל פינות הבית...

אף אנן נאמר, אף אם ח"ו במשך השנה פעמים שהאדם לומד מלומדה'דיג, או מתפלל שלא כראוי כל כך וכו' וכו' - אבל בזו העת עליו לידע שכל מצבו ומעמדו בשנה הבעל"ט תלוי ועומד בימים הללו, וכמו שהוא בעצמו עומד לדור במדורו הנבנה באלול דהאי שתא, וכמה עליו להיזהר שתהא עבודתו עידית שבעידית כדי שגם השנה הבעל"ט תהיה עידית שבעידית.

י. איתא מהאר"י הקדוש זי"ע (שער רוח"ק יחוד י"ו) שיש לכוון בחודש אלול את הפסוק (ישעיה מג טז) 'הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה' (עיי' ב"ר ו ה - הובא בקדושת לוי לר"ה בשינוי לשון) כי בו נותן לנו הקב"ה 'דרך' לשוב אליו יתברך. ואמרו בעלי הרמז להסביר ענין 'הנותן בים דרך' למהות התשובה, כי כמו שאחר עבור אניה בלב ים אין ניכר שום סימן על המים שעברה שם אניה ואפילו ברושם בעלמא, כך ממש היא כח התשובה, אחר ששב האדם בכל לבו אל ה', שוב אין ניכר על נשמתו שחטא פעם, ואפילו לא רושם בעלמא.

ואם כה יפה כוחה של תשובה בכל השנה, על אחת כמה וכמה שגדולה היא התשובה הנעשית בחודש הרחמים והרצון, וכמו שאמרו צדיקים לרמז במזלו של החודש 'מזל אלול בתולה' (ספר יצירה פ"ה מ"ח), שבחודש זה ביד כל אחד לעזוב את כל העבר, כמי שלא קלקל מעולם, דוגמת קרקע שלא נחרשה מעולם הנקראת בגמרא 'קרקע בתולה' (ע"ז לב.).

יש שרמזו 'הנותן בים דרך' - כי כאשר יסע כלי הרכב ביבשה ממקום למקום, אם יטעה 'בעל העגלה' (נהג) ויסטה מדרכו המיועדת לו אין בידו לשוב מיד על עקביו לעמוד בדרך ישר כי בזה יפגע מיד בנוסעים לפניו ולאחריו... אין לו אלא להמשיך בנסיעתו על הדרך שהעמיד עצמו עדי הגיעו ל'פרשת דרכים' ושם ישוב על עקביו, משא"כ כשאנייה טועה בלב ים, הרי מיד על אתר היא הופכת פניה ממזרח למערב וכבר היא עומדת על דרך טוב... כיו"ב היא התשובה - הנותן בים דרך, ברגע כמימריה יסובב עצמו וכבר הוא עומד בדרך הישר...

עוד יתבאר על פי 'מאמר החכם' (אגרות סופרים לרעק"א אגרת ט) - אלפי אניות עברו כבר בלב ים, ואפילו אחת מהם לא סללה דרך כבושה לטובת הרבים שיהא בידם לבקוע שם, אלא כל הרוצה לעבור את הים, יכנס אל תוך הים, ויפלט דרך ונתיב לעצמו, אף שיעמדו לו מכשולות רבים בדרכו כגלי הים, ומכמורות ושאר מניעות, יתגבר עליהם עד שסוף דבר יגיע למחוז חפצו.

וזוהי ההוראה ל'בעל תשובה', אל יאמר 'הורני דרך תשובה', מהי הדרך הסלולה לתשובה, וכדומה בשאר טענות, אלא אומרים לו 'הנותן בים דרך' - כמו שבים אין דרך כבושה לרבים, אלא כל אחד נכנס לתוך מי הים ומפליג לדרך ולבסוף יבוא אל תכליתו, כמו כן אתה, תתחיל להפליג בים התשובה, קפוץ נא אל מי הים הסוערים, התגבר על גלי הים המאיימים לבלעך, ולבסוף יערב לך ותגיע למחוז חפצך בשלום ובשלווה.

יא. בספה"ק 'אור פני משה' (ואתחנן ד"ה בדברי) מבאר בדרך צחות מה דאיתא במדרש (דב"ר ז י) שכשאמר משה אל הקב"ה 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' (לעיל ג כה) אמר לו הקב"ה 'אם אעברה נא אתה מבקש לקיים

וכבר כתב ה'מהרי"ל (מנהגי מהרי"ל, הלכות ימים נוראים) בתשובה וכו' ג', על כן צריך כל אדם להסיר השרשים וז"ל, דרש מהרי"י סגל משנכנס אלול ג' מרבין הרעים ורוע מעלליו מן לבו קודם יום הדין של ר"ה ה',

בטל סלח נא ואם סלח נא אתה מבקש לקיים בטל אעברה נא, שהנה יש נ"א יום מר"ח אלול ועד שמחת תורה, והרשעים אומרים אעברה נא - שיעברו נ"א יום אלו, אין לנו כח לימים 'קשים' אלו... (כי ברצונם 'לראות' את הארץ הטובה ולהתענג מתענוגים ארציים ושפלים), אך אם כן אין 'סלח נא'... שלא יאבה הקב"ה סלוח להם, ומאבדים בידיים את כל קדושת הימים. ומי האיש החפץ חיים ורוצה לזכות לסלח נא - שיזכה לסליחה ולטהרה שיש בנ"א הימים אזי מחויב הוא לאחוז בימים ולנצלם לבל יעברו נ"א.

שח הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שבשנה אחת ראה בחלומו, שעוברים עליו כל ימי אלול הקדושים, והוא עצמו נשאר כעץ יבש ללא כל התעוררות והתלהבות, כיו"ב ממש עוברים עליו ראש השנה ועשרת ימי תשובה, יום הכיפורים והושענא רבה, והכל מתוך קרירות גדולה, ללא כל התעוררות וטעם, והחל לזעוק במר נפשו על ההסתרה הגדולה והחשכות אשר אפפוהו, תוך כדי זעקותיו התעורר משנתו, והנה רואה הוא שהיום ערב ראש חודש אלול, ו'הרי שלך לפניך' - עדיין לא איחר את המועד...

והנה הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע מקארלין נתן רמז בשם פרשת 'ראה' שהוא ר"ת ראה אלול הולך (ברכת אהרן עמ' קו), וכפשוטו היינו שאלול הולך וקרוב ובא, אך יש שהעמיקו להתבונן בדבריו מדוע לא אמר ראה אלול הגיע... אלא הוא על דרך מאמרו הנודע של מרן הבעש"ט הק' זי"ע לבאר מה שאומרים בתפילת ליל שב"ק ('ושמר' לפני שמו"ע) 'וביום השביעי שבת וינפש', שהרי אמרו חז"ל (ביצה טז.) 'וינפש' - כיון ששבת וי אבדה נפש, וא"כ מדוע קבעו לאמרו בליל שב"ק, טפי הוי ליה לתקן שיאמרוהו במוצאי שבת כי אז הוא זמן הסתלקות הנשמה יתירה מן האדם, אלא שאכן דייקא בתחילת השבת מזרזים את האדם, דע לך בני, כי עוד יגיע 'מוצאי שב"ק' ואז תלך לה הנשמה יתירה, על כן, חטוף ואכול חטוף ושתי - לא לבטל את הזמן לריק, כי עוד מעט יתאונן ויצטער 'וי אבדה נפש' ואת הנעשה אין להשיב... כיוצא בדבר ייאמר, ראה אלול הולך ו'בורח', הזמן רץ כי גז חיש ונעופה, וכבר במהרה אנו עומדים בראש השנה... וממילא אל תאמר אתחיל מחר ולאחר זמן... אלא ראה והתבונן כבר בתחילת החודש כי אלול הולך, ודע את אשר לפניך... יב. הנה איתא בזוה"ק (זו"ח עב.) לפרש מה שנאמר (כא יג) 'ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים' - דא היא ירחא דאלול, לרמז על חובת התשובה בחודש אלול, וביאר הגה"ק בעל 'משנת חסידים' (בספרו חושב מחשבות פר' כי תצא) הטעם שלא נאמר 'חדש ימים' כי אם 'ירח', משום ש'ירח' ר"ת יום ראש חודש, לרמז כי מיום ר"ח אלול יתחיל בסדר התשובה ולא יתמהמה מלהתחיל עד אמצע החודש...

מן הבאר

כתב 'המחבר' (שו"ע סי' תקפ"א ס"א) 'נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים, מראש חודש אלול ואילך עד יום הכיפורים, וברמ"א - ומנהג בני אשכנז אינו כן. והיה מדייק הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, שאין כוונת הדברים אלא לענין אמירת הסליחות (שלא נהגו בני אשכנז לאומרם מתחילת חודש אלול, רק בסופו), אבל בענין ההשכמה לא פליגי, כי זה ודאי שלא היה 'מנהג' באשכנז להרבות בשינה בחודש נשגב זה... אלא מראש חודש צריך 'להשכים' ולהתעורר... ואם לא ל'סליחות' אזי ישכים קום לעבודת הבורא בתורה ותפילה...

יג. ראשית ועיקר התשובה היא להפסיק לחטוא... וכפי שיש ללמוד זאת מדברי ה'טור' (תקפ"א) הנודעים, תניא ב'פרקי רבי אליעזר', בראש חדש אלול אמר הקב"ה למשה 'עלה אלי ההרה' (לעיל י א) שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה 'משה עלה להר' - שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה, והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים מז ו) 'עלה אלוקים בתרועה'. לכן התקינו חכמינו ז"ל שיהיו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה וכל החודש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג ו) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו' וכו', והרי שכשם שבמדבר תקעו בשופר שלא יטעו אחר ע"ז, כך התקינו לתקוע בכל שנה לעורר את העם שלא יחטאו עוד... (אגב אורחא, דברים אלו מובאים גם במשנ"ב, ומסיים על דבריו - והוי עת רצון).

וזאת למדנו גם ממה שכתב ה'רא"ש' על התורה (בראשית ו ב) כשירדו המלאכים, אמרה הבתולה לא אשמע לכם אם לא תעשו הדבר הזה - שתתנו לי כנפים שלכם, כמו שנא' (ישעי' ו ב) 'שש כנפים לאחד', נתנו לה כנפיהם, מיד

פרחה לשמים ונמלטה מן העבירה, ואחזה פני כסא, והקב"ה פרש עליה עננו וקבלה, וקבעה במזלות, והיינו 'מזל (אלול) בתולה', והמלאכים נשארו בארץ ולא יכלו לעלות עד שמצאו סולם שיעקב אבינו חלם ועלו, הה"ד 'והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו'. הרי לך שכל מהותו ומזלו של חודש זה - להיות 'בורח מן העבירה'.

יד. והנה דרכו של היצר הרע להחליש את האדם בטענה שגם אשתקד בחודש אלול הקודם נסית לחזור בתשובה ולא עלתה בידך, וכן היה לפני שנתיים ולפני שלוש... אך לא זו דרכה של תורה, כי לעולם אל יתייאש האדם אלא עליו להאמין כי אכן, בזאת הפעם יעלה בידו לשוב באמת ובתמים לאביו שבשמים.

וכבר אמר הגאון רבי ישראל סלנט'ער זי"ע ל'מתייאש', הנה יצרך הרע מאמין בך יותר ממה שהינך מאמין בעצמך, וראיה מדברי הגמרא (ר"ה טז:) שהשטן מתערבב בעת תקיעת שופר, ואמרו בירושלמי (מובא בתוס' שם ד"ה לערבב) שהוא מחמת יראתו שמא הקול הנשמע הוא שופר של משיח וכבר שבו ישראל בתשובה, נמצא השטן מאמין שבכוחך לשוב בתשובה שלימה, ואילו אתה אינך מאמין שבכוחך למחוק את כל עברך ולהתחדש בעבודת א-ל חי...

וכך פירשו בכתוב בפרשתן (יז טו) 'שום תשים עליך מלך', ונתבאר בספרים שנרמז כאן 'קבלת עול מלכות שמים', שעל כל איש מישראל לקבל ע"ע עול מלכות שמים בכל עת ושעה, והוסיפו לדרוש בכפל הלשון 'שום תשים' שהוא כדרשת חז"ל (ב"מ לא.) בכפילות לשון הקרא כגון בפסוק 'הענק תעניק' - אפילו מאה פעמים וכן אמרו על 'השב תשיבם' ועוד הרבה פסוקים, אף כאן ייאמר בכפילות 'שום תשים עליך' עול מלכות שמים, אפילו מאה פעמים - אף אם כבר המלכתו על עצמך ונפלת וח"ו מרדת במלכו של עולם, מ"מ תשוב לקיים 'שום תשים עליך מלך', ואפילו אם נפלת וקמת ונפלת מאה פעמים...

על כן בל יאמר אדם כה הרבייתי לחטוא ולפשוע וכבר ננעלו שערי תשובה בפני, אך מחשבת פיגול זו אף היא מקורה מאותו זקן וכסיל, כי אבינו שבשמים מחכה לכל אחד באשר הוא.

מן הבאר

חיזוק נורא, פלא והפלא אמר הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א בשם ת"ח אחד, שהנה מובא בגמ' (חולין פה.) שנחלקו רבי מאיר וחכמים באחד ששחט לעבודה זרה אם צריך לכסות את דמו, רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרים. הבה נתבונן, במי אנו עוסקים, עומד יהודי ועובד עבודה זרה ל"ע עד ששוחט 'קרבן' לעבודה זרה... התרנגולת ששחט עדיין מפרכסת בידיו, ואומר לו רבי מאיר - הכון לקראת אלוקיך - רבי איד, חגור את האבנט... עמוד וברך 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על כיסוי הדם בעפר', עדיין אתה מצווה ועומד לכסות את הדם, ועדיין הקב"ה מקדש אותך במצוותיו... ואפילו חכמים שחולקים על רבי מאיר אינו מחמת שסוברים שעובד עבודה זרה פטור מן המצוות... לא ולא, אלא מחמת ששחיטה שאינה ראויה אינה שחיטה ונחשב כמי שחנק את התרנגולת. הרי לך שגם אם עבר אדם את העבירה החמורה ביותר, צריך עדיין לעבוד את ה' יתברך בתכלית התמימות, מבלי להתחשב כלל במה שעבר.

ומסיים הרימ"ש, אילו ידעו העולם את ה'סוד האמיתי' הזה, היו ריבי רבבות אנשים שנתרחקו נשארים בתומתם וביהדותם גם לאחר ששקעו בשאול תחתיה רח"ל, ודווקא בכח זה היו חוזרים בתשובה שלימה עד שזדונות היו נעשים להם כזכויות.

גם מטענות היצר הרע להסית ולהדיח במחשבות ייאוש כי מה בצע בהתעוררות בתשובה בחודש אלול כאשר אחר הימים הנוראים יחזור לסורו, ואם כי בוודאי שצריך האדם לשוב בתשובה שלימה עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם, אך עצם טענה זו בשקר יסודה, וכדלהלן.

יש שאמרו על פי מה שמצינו בטהרת הדגים, דכתיב (ויקרא יא ט) 'כל אשר לו סנפיר וקשקשקת במים', ואמרו חז"ל (הובא ברש"י שם) שאף הדג שנושרים ונופלים קשקשיו בצאתו מן המים, מ"מ מכיוון שהיו לו קשקשים במים טהור הוא, אף לדין לענין התשובה אמרינן - אף אם היו לו סמני טהרה רק בעודו במים - בחודש התשובה, גם כן טהור טהור יקרא...

וכבר שאל הגה"צ רבי אברהם פולק (המשגיח דסלבודקה) שאלה זו את ה'חזון איש', וענהו 'זיין נאנט צום באשעפער די פאר טעג לוינט נאך עפעס' (להיות קרוב אל הקב"ה לכמה ימים אלו גם שווה משהו, כע"ז הובא במעשה איש ח"ד עמו' נט).

עוד השיב החזו"א בסגנון שונה לאיש אחר ששאל אותו כנ"ל, כי לולא ימים אלו היינו טובעים בחטאים ובבוץ. ויתבארו הדברים ביותר במשל שאמר הגה"צ רבי חיים פרידלנדער זצ"ל לאחד המשיט אנייה בלב ים, שהדרך הוא

וירגיל את עצמו כל ימי אלול להתרגל בהן בעשרת כתב ה'שער המלך' (שער א פ"א, ע"ע ערבי נחל אמור דרוש ימי תשובה טו).
(ב) שהנהגה נפסק (ח"מ סימן טז א) 'זמן בית דין ל'

לקשור בגוף הספינה חבל עבה, וכאשר היא עוגנת בנמל קושרים את ראש החבל השני לתוך עמוד ברזל הקבוע בשפת הים בכדי שלא תיסחף הספינה ברוחות סערה, ומכיוון שהחבל שווה במים זמן זמנים טובא, מוכרחים להחליפו מעת לעת בחבל חדש. פעם שאל 'חכם' אחד את מושיט האנייה, מה לך טורח הרבה בהחלפת החבל, לפתוח את כל הקשרים העבותים להוציא את הישן ולהכניס את החדש ולקשרו כדבעי, הרי יודע אתה היטב שגם חבל זה ישקע מיד במים, וב'תוך כדי דיבור' אף הוא יתלחלח במים, ואפוא מטרותא למה לי... השיב 'רב החובל', שכאשר החבל שקוע זמן הרבה בתוך הים, אזי המים נבלעים בסיבי החבל ומרככים אותו, עד שלא יעבור זמן הרבה וינתק החבל מאליו ו'תברח' הספינה לעומק הים, אין עצה אחרת, רק להחליף בחבל חדש מזמן לזמן, בכדי שיהיה החבל בתקפו ויעמיד איתן את הספינה כנגד כל הגלים ורוחות זעף. כיוצא בדבר ייאמר גם לעניין חודש אלול, במשך כל השנה היצר מכרסם ומחליש את ה'חבל' – המקשר בין ישראל לאבינו שבשמים, ועבודתנו בחודש אלול ובימים הנוראים לחדש את ה'חבל' ולחזק הקשר אל הקב"ה, בכדי שלא יתנתק מרוב חולשה בהמשך השנה...

ואילו אחד מצדיקי דורנו שליט"א השיב על כך במשל לאחד שעבודתו לנקות ארובות מהפיח והעשן המצטבר ונדבק שם ומונע מהעשן לצאת חוצה, שבכל יום כל כולו משחיר מכל הלכלוך שם, וכשמגיע בלילה לביתו הרי הוא מתרחץ ומתנקח ומחליף שמלותיו, שאלוהו מדוע כה טורח לנקות עצמו והרי למחר שוב יתלכלך... והתשובה ברורה ופשוטה, כי עכשיו ברצונו להרגיש 'געשמאק' ונעים... וכך הוא לדידן עתה הזמן בו ניתן להתעלות כי זה כל האדם... וכי בשביל ש'למחר' יחזור ויתלכלך לא יהא נקי גם עכשיו...

בדרך אחרת מנסה היצר הרע, כשהוא בא בתואנה לאמור, אינני רואה שתצא צדיק הדור, ולא 'עובד ה' גדול.. ואם כן מה לך להשקיע בעבודת ה'... וביותר בימים הללו, שמצוי מאוד שהיצר בא בטענה, מה לך מתלהב, כל ה'אלול' הלזה אינו מדבר עליך ועל דכוותך, מה כבר תשיג באלול תשרי הלזה, על כן אל תתבהל מכל העסק הגדול של אלול...

ותשובתו בהקדם מעשה שהיה אצל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שבא לפניו איש פשוט מבני היהודים ואמר שבנו גדל, והוא רוצה להוציאו מהישיבה ללמדו אומנות, שאלו הח"ח האם הוא לומד... ענה האיש שאכן הוא לומד, אבל אינני רואה שהוא עומד לגדול רבי עקיבא איגר או פני יהושע, כאומר, וא"כ ממילא ישאר יהודי פשוט, ע"כ לכל הפחות יקנה בידו אומנות ויביא פרנסה הביתה. הח"ח לא ענהו ורק החל מדבר עמו על דא ועל הא, עד שנסובה השיחה על עיסוקו של האיש לפרנסה, החל האיש מבכה את מצבו, כי הוא 'מוכר ירקות', ועליו לקנותם ביריד, חלקם נמאס על הדרכים, וחלקם נופל בדרך וכו' עד שהוא מוציא משם בקושי ללחם צר ומים לחץ. אמר לו הח"ח, לדעתי מן הראוי שתעזוב את כל עסקי מסחרך, כי אינני רואה שתגיע להיות ראטשילד (מעשירי העם), כדאי שתסגור החנות ושלוש על ישראל. נענה האיש, אבל רבינו, יא ראטשילד נישט ראטשילד הרי צריך לחיות - כן אגיע להיות רוטשילד או לא, הנני חייב להרוויח עכ"פ ללחם לפי הטף, לבל נגוע ברעב. נענה לו הח"ח, ישמעו אזניך מה שפיק מדבר - אתה צריך לחיות (ממכירת הירקות), גם הנשמה צריכה לחיות (מעסק התורה), כל מעט תורה שבנך ילמד תחזיק אותך ואת בנך בחיים.

ומכאן תשובה ליצר הרע, כי אכן אף אם לא אזכה להיות צדיק הדור, אך שווה כל ה'רעש' והסערה של אלול להתקדם אפילו במשהו, עצם החיות חשוב ונצרך עד מאד, על כן 'שווה' לי לקחת עצמי בידיים לכבוד אלול ותשרי ומכל דבר קטן ארוויח הרבה חיות, טובה וברכה. וכמו שאמרו צדיקים לדרוש בלשון הכתוב 'בזאת אני בוטח - אחת', באחת אני בוטח, כל דבר קטן שווה הרבה מאד...

טו. נודע מה שכתב ה'בעל הטורים' (פר' ניצבים ד"ה את לבבך), שתיבת אלול עולה לראשי תיבות של הפסוק (להלן ל ו) 'ומל ה' אלוך את לבבך ואת לבב זרעך', והוסיף הרה"ק ה'יטב לב' זי"ע שאכן האדם אשר ימול ערלת לבו ויכרית מעצמו כל שורש פורה ראש ולענה, יקויים בו גם 'ראשי תיבות' של אלול אהוב למעלה ונחמד למטה. אך באם ח"ו אינו מל את לבבו, אלא מקיים בנפשו 'הכבדתי' את לבו ואת לב' אזי נעשה מ'אלול' אוי לו ואוי לנפשו (עיי' ייטב פנים 'שירת דודי' יט).

ו"ל, נודע שבחודש אלול על ידי עשיית תשובה אז מתקנים מה שפגמו כל השנה, ואפשר שזה אומרו כאשר שיחת ל"ו ל"א אותיות אלול למפרע, ר"ל שאין עושים תשובה גם בחודש אלול אז בניו, ר"ל המדרגה אשר היו יכולים להקראות בנים למקום על ידי עשות תשובה - מומם, נחסר מהם המדרגה הזאת, עכ"ל. והיינו שהזמן הזה מסוגל ביותר לתשובה ולהתקרב לבורא ית"ש בתוקף אהבה של 'אני לדודי' כבן לפני אביו.

ובזה מוסיף ה'אור פני משה' לבאר מה שאנו מבקשים בראש השנה (בתפילת מוסף) אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים - שאם אכן שבנו בתשובה שלימה בחודש אלול עד שזכינו להיות 'בנים' למקום, א"כ רחמנו כרחם אב על בנים, כי גדול כח התשובה והתפילה בחודש אלול להטות גזר דינו למצוה.

ובכך כתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (אדרת אליהו לך לך) על הפסוק (בראשית י"ט) 'הפרד נא מעלי', וז"ל, רמז לנ"א יום שיש מר"ח אלול עד הו"ר שהם ימים נוראים וקדושים ימי סליחה וכפרה, והם סימן ועזר לכל ימי השנה, שאם האדם יזהר וישמר באלו הימים מכל

יום, והיינו שנותנים לנתבע ל' יום לפני שידונו הדיינים בדינו, כדי שיוכל להכין בינתיים עדים לטובתו, ובבוא יום ה' אף אם לא הביאם גומרים את דינו. כיו"ב ניתנו לנו ל' ימי אלול בטרם 'מלך במשפט יעמיד ארץ' בו כל באי עולם יעברו לפני המקום כבני מרון, וחסד עשה עמנו ה' שהוא 'מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל' (תהילים קמו יט), שהודיענו ברחמיו בתחילת החודש על 'משפטיו' כדי שיהא בדינו להכין עצמינו כראוי לדין הגדול, ואז נצא זכאים בדין, ו'לא עשה כן לכל גוי, ומשפטים כל ידעום' (שם כ).

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע במכתב התחזקות (משנת תרכ"ה, שפ"א ליקוטים), 'אהובי ידיד נפשי, ראש חודש אלול אין מן היושר לישן בשנית ותדרמת העולם הזה, ובלי ספק בזמנים כאלו יש התעוררות מן השמים אל האדם גם כן, אולם צריכים לפתוח פתח'י. ולדין ייאמר, מי הוא זה ואי זה הוא שומה"י אשר יאבד מה שנותנים לו, ולא יעבוד בכל כוחו לקנות לעצמו שנה טובה ומתוקה בכל ענייניו"י.

ובספה"ק 'אור פני משה' (האזינו ד"ה שחת) כתב לפרש בלשון הכתוב (לכ ה) 'שחת לו לא בניו מומם',

טז. מספרים על שלשה יהודים שנכנסו אל הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, הראשון בכה לפניו, כבר הגיע חודש אלול, ורצוני לשוב בתשובה שלימה אל בוראי, שילחו הרה"ק מעל פניו ואמר לו, לך עשה תשובה ומה לך כי באת אלי, וכך גם ענה לשני שביקש לשוב בתשובה, אך השלישי שבכה ואמר, רבי, הן כבר הגיעו ימי אלול, ועדיין אין בי רצון לשוב בתשובה, אותו קיבל הרה"ק והראהו את הדרך ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, כי זוהי כל עבודת האדם בימים הללו - לגלות את הרצון הטוב.

ואף הוא עצמו מסיים באחד מ'תשובותיו' שכתב בימים אלו, וז"ל. ולפלפולי בעלמא (אף בד"ת) אין הזמן גורם, כי צריך לבדוק חדרי משכיות לבב בימים נוראים הללו, אלול תרי"ז (שו"ת דברי חיים יו"ד ח"א לג). ואילו הרה"ק ה'פנים יפות' זי"ע (אחרי ד"ה ביד) כתב שכל שעה נחשבת כיום, והפליג הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע, וכתב ב'אגרת' בזה"ל, כתבתי לך זאת בחודש אלול, שכל דקה בחודש זה נחשב אצלי כחודש במשך השנה.

יז. הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (ד"ה עשר) מביא בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע על הא דאיתא במשנה (ריש ר"ה) 'באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי', דהנה איתא בזוה"ק (תיקון'י תיקון יז) ש'מעשר' רומז ל'יראה' כי יו"ד היינו יראה, ודעת תנא קמא שה'מעשר' ומתעורר ביראת ה' לשוב בתשובה רק באחד באלול הרי הוא כ'בהמה' שאין בה דעת, כי מי שיש בו דעת אדם הרי הוא ירא מהשי"ת כל השנה כולה, אכן רבי אלעזר ורבי שמעון חולקים עליו ואומרים, שאכן זה השב באחד אלול עדיין בגדר 'אדם' הוא, ורק מי שאינו נזכר לשוב עד ראש השנה שהוא יומא דדינא על כולי עלמא אזי הוא 'נמשל כבהמות נדמו', כי עכ"פ צריך לדרוש ל' יום קודם.

יח. אחד מחסידי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שהיה נכנס אליו בכל עת מצא להתייעץ עמו בענייני עסקיו) נכנס אליו פעם בחודש אלול לשאול אותו בענין איזה עסק שהוצע לו, ענהו הרה"ק, הנה בכל השנה מדבר אני אתך מעסקים (ביזענס), דע לך, כי בחודש זה העסק וההשקעה הטובה ביותר היא עבודת התשובה, כי המשקיע כוחותיו לשוב אל ה' בזה החודש מרוויח מזה רווחים גדולים, הן ברוחניות והן בגשמיות, למשך כל ימות השנה הבאה, ואשרי מי שענינו בראשו...

השופטים והדיינים להוציא את הדין לאשורו ולא להטות את המשפט כלל, אך לאחר מכן דיברה תורה אל בעלי הדין ואמרה להם צדק צדק תרדוף - לעשות פשרה ולא לילך בשורת הדין אלא להיכנס לפני משורת הדין, וזהו שכפל בלשונו לומר צדק צדק תרדוף, ור"ל, רדוף אחר הצדק דהיינו הפשרה וצדק ותן משלך ותוותר לבעל דינך.

ולנחיצות העניין נעתיק לשון קדשו, ובוה הפסוק השלישי הזהיר את בעלי הדין ההולכים לפני השופט לשמוע המשפט, שאף על פי שהדיין מחויב לשפוט האמת ולא בפשרה אם לא ברצון שני הבעלי דינים, עם כל זה אתה בעל דין התובע את חברך בדין לא תאמר יקוב הדין את ההר כיון שהדין מסייעני למה אעשה פשרה ואתן ממוני אבל צדק צדק תרדוף שהוא צדק לפני משורת הדין, ותצדק ותן צדקה משלך לבעל דינך דרך פשרה אף על פי שהדין דין צדק שאתה פטור לגמרי¹, ויחשב לך כאילו עשית צדקה משלך.

שמוא תאמר מדוע 'אפסיד' ואתן משלי, על כך ממשיך הכתוב לומר למען תחיה וירשת את הארץ,

חטא בטוח הוא שיתגבר על יצרו כל ימי השנה כולה ולא ילכד ברשת היצר הרע, ואם באלו הימים לא ישמר כראוי אזי ילכד ברשת היצה"ר וקרוב הוא לחטוא הרבה בכל השנה, כי אלו הימים דוגמת הלב והמוח שבאדם שאם נזקקו הוא היוזק לכל הגוף ואם הם בריאים אזי יהיה כל הגוף בריא. וזהו שאמר הפרד נ"א מעלי, שלפחות תפרד ממני נ"א ימים הנזכרים ולא תחטיאני, ומה שאנכי שואל על נ"א ימים דוקא יען שהימים אלו הם עיקר ימי השנה, שאם 'הימין' ר"ל שאם אלך לצד הטוב שהוא בימין אזי 'ואשמאילה' אותך שאכניע אותך ואניחך כשמאל נכנע ולא שתהיה מיומן בימין. 'ואם אשמאילה' ח"ו לחטוא באלו הימים, אזי 'ואימינה' אותך שיש חשש פן תתגבר בימות השנה, כי נ"א ימים אלו הם המבחן. עכ"ל.

צדק צדק תרדוף - צדק משלך ותן לו

בפרשתן (טז יט-כ), לא תטה משפט וגו', צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלוך נותן לך, ביאר בה הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (עץ הדעת טוב), כי בתחילה הזהיר הכתוב את

יט. הרה"ק ה'מי השילוח' מאיז'ביצא זי"ע פירש בלשון הכתוב בפרשתן (טז כ-כב) 'צדק צדק תרדוף וגו', ולא תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלוך, כי 'מצבה' מרמז על מידת העקשנות [שהאדם משים עצמו כ'מצבה' שאי אפשר להזיזה ממקומה...], ובא הכתוב לרמוז שלא יהיה האדם בעקשות נגד חברו, שלא יאמר לו שיקבל דעתו אף שידמה לו שהצדק עמו.

אומרים משם הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע לבאר מהותה של מידת 'נצח שבנצח', שעניינה לנצח את הנצחון, כלומר שינצח ויכבוש בעצמו את התאוה לנצח את רעהו אלא יסכים להיות ה'מנוצח'...

וכך היה מרגלא בפומיה דהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע א איד טאר נישט אויספירן (אסור ליהודי לחשוב שהכל צריך להתנהל כפי רצונו ומחשבתו) אף כשהוא צודק בטענותיו יותר משלו ויהא נח לשמים ונח לבריות.

וכבר העיד רבינו הרמב"ם זי"ע על עצמו (בתשובותיו, אגרת לרבי יוסף בן יהודה בד"ה ואני מאמת) ואני לא אנצח לעצמי. כי כבוד נפשי ומעלת מדותי אצלי יותר כבוד משאנצח הכסילים בלשוני ובדיבורי. והיינו כי אין כבודו של אדם נמדד בנצחונו על חברו, ואדרבה הוותרנות היא היא כבודו.

מעשה באברך מחסידיו של הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שהגיע לשהות בצל רבו ביום הקדוש, מיד כשפנה יום קיבל האברך טעלעגראם (מברק) שעליו לשוב תכף לביתו, האברך לא ידע כדת מה לעשות בזו השעה, כי לצאת לדרכו מבלי לקבל ברכת הדרך מהרבי לא יתכן כלל, לאידך הרי היה המנהג בבעלזא עוד מימות הרה"ק מהרי"ד זי"ע שאין נותנים שלום עד לאחר ההבדלה. האברך פנה אל בנו של המהר"א - הרה"ק רבי משה זי"ע הי"ד, ושטח בפניו את ספיקותיו, הראה לו ר' משה את המקום אשר הרבי עתיד לעבור שם, ואמר לו כשיעבור הרבי כאן, גש נא אליו, ותשאל אותו מה לעשות במצב כזה, וכן עשה. שמע הרבי את דבריו, והחל אומר לו, אכן, לא אוכל לתת לך ברכת פרידה שהרי אבי הקדוש נהג שלא לתת שלום קודם 'המבדיל טיש' (עריכת השולחן במוצאי יו"כ), אבל הרי 'א איד טאר דאך נישט אויספירן' (אסור ליהודי שתהא מילתו אחרונה קובעת) ועלי לתת לך שלום. כך דן עם עצמו כמה פעמים... עד שהכריע - 'א איד טאר נישט אויספירן', והושיט לו את ידיו בברכת צאתכם לשלום. לדידן ייאמר ללמוד מצדיק זה להיות נכנע איש לרעהו, לחיות בשלום ושלוה על מי מנוחות.

שנכלל בזה ב' עניינים. א. למען תחיה - והכוונה הוא על דרך הא דאיתא בגמ' (ר"ה יח.) 'רב הונא בריה דרב יהושע חלש [חלה], על רב פפא לשילוי ביה [נכנס רב פפא לבקר] חזייה דחליש ליה עלמא [ראה שעומד למות], אמר להו צביתו ליה זוודתא [הכינו לו צידה לדרך כלומר תכריכים] לסוף איתפח [הבריא] הוה מיכסיף רב פפא למיחזייה [התבייש ר"פ לראותו], אמר

ליה מאי חזית [מה ראית], אמר אין הכי הוה [שננור עליו מיתנה] ואמר להו הקב"ה הואיל ולא מוקים במיליה לא תקומו בהדיה [שמאחר שאינו עומד על מידותיו על כן לא תדקדקו אחריו] שנאמר (מיכה ז יח) נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון לעובר פשע', וזהו שאמר הכתוב, אם צדק תרדוף - תוותר משלך ותנהג לפניך משורת הדין כך יעשה גם לך ותזכה לחיים.

מסופר על הרה"ק מסאטמאר זי"ע שפעם ערכו לכבודו שבת התועדות בעיר וויליאמסבורג, העסקנים השקיעו בשבת זו דמים תרתי משמע, ואכן, אלפי חסידים באו לשבות בצילו הקדוש והטהור של הרבי, ולהשתתף עמו בתפילות השב"ק ועריכת השולחנות, אך לבסוף לא יצא הרבי אל עריכת השולחן, ונתברר שסיבת הדבר היה מכיוון שהרבנית ביקשה מעמו שיסעד סעודת השבת בחיק המשפחה, במוצאי מנוחה שאלו בכאב מקורבו הרה"ח רבי יוסל אשכנזי ז"ל, האם תדיר צריך לילך אחר החלטותיה של הרבנית - כאומר, הרי השקיעו הרבה בשבת זו ולבסוף לא יצא הרבי... ויען הרבי ויאמר, יש לי בקבלה מאבותי, שבשלוש בית, המוותר הוא המנצח...

פעם הורה הרופא להרה"ק מסאטמאר זי"ע (ואותו היום ערש"ק היה) כי לרגל חולשתו עליו להמנע מעריכת שולחן בליל שב"ק, ואף הרבנית שחששה לשלומה הסכימה לדברי הרופא. לעומתם נענה הרבי ואמר, בעזה"ש"ת אערוך את השולחן כמנהגי. אך הרבנית עשתה מעשה... מכיוון שידעה שהרבי מקפיד מאד לקדש ולאכול סעודתו אצל 'נרות השבת', הדליקה אותם בפנים הבית ולא בביהמ"ד, כדי שיהא הרבי מוכרח לקדש ולאכול סעודתו בבית... בליל שב"ק כשעמד הרבי לצאת את הבית לתוככי ביהמ"ד לעריכת שולחן הטהור... אמרה לו הרבנית, אנה ילך הרבי - הרי הנרות דולקים בתוך הבית... מיד נעמד על עמדו כמה רגעים בהשקט ובנחת, לאחר מכן נענה ואמר - ב"ה איך האב אויסגעפירט... (ב"ה עמדתי במשימתי), שאלה אותו הרבנית - למה מתכוון מר, אמר לה, שניצלתי, ולא כעסתי אפילו בקפידה קלה.

כ. שמעתי ממרא דעובדא, ששכנו רצה להרחיב ולבנות חדר נוסף לביתו אך הוא לא הסכים, ותבעו השכן לדין תורה, ואכן השניים עלו לבית הדין ושטחו את טענותיהם, ובתוך הדברים אמר לו הדיין שליט"א כדאי לך לוותר... נענה האיש, אם הרב אומר שכדאי לי לוותר הריני מושך את כל טענותיי ותביעותיי, ומיד חתם שהוא מאשר לבנות. כשחזר לביתו מצא את בנו שהוא בן שנה שוכב על הארץ כשפניו כמעט שחורות מחוסר אוויר לנשימה, אחר שנחנק מכדורי שוקולד (המסוכנים לתינוקות בלעיה מבלי מציצה מקודם), הכניס האב את אצבעו לתוך פה התינוק בכדי להוציא את ה'כדור' אך שוד ושבר... בזה דחף את הכדור יותר לעומק הגרון, וכבר ראה את מר המוות כנגד עיניו רח"ל, נשא עיניו למרום וצעק, רבש"ע זה עתה ויתרתי... אנא ה' הושיעה נא, שוב הכניס את האצבע והצליח להוציא את ה'מזיק' מהפה, וחזר הילד לנשום והיו חיייו לשלל...

באמת אמרו, כי בוודאי אין זה דבר קל כלל להיות מעביר על מידותיו... אך הקושי לאבד ילד ל"ע גדול הוא כהנה וכהנה... ומוטב ל'התיישר' בוותרנות מאשר לעבור ייסורים אחרים...

עוד מעשה שמעתי מגאון ופוסק גדול, בראש השנה תשפ"ג קנה לו איש יהודי יקר, 'מקום' בבית הכנסת לו ולשני ילדיו, ואכן הכינו להם הגבאים את מקומם, ואף ציינו בכתב את שם האיש על גבי הספסל, ובסמיכות לו כתבו את שם ילדיו, וכאשר הגיע לביהכנ"ס ראה לפליאתו אדם מבוגר היושב במקום המסומן ש'שייך' לאחד מבניו, על אף ששילמו עליו בכסף מלא... מיד הורה האב לבנו לוותר ולא לעורר 'מהומות'... ואכן, שמע הבן בקול האב ושתק... בלא אומר ולא דברים עמד בין השיטין (בין ספסלי ביהכנ"ס). כעבור זמן מה יצא אותו אדם מבוגר מבית הכנסת לכמה רגעים, חשב הבן כי עתה היא שעת הכושר לזכות את היהודי ב'והשיב', ורצה להתיישב על מקומו הראוי לו, אך האב אמר לו לבל יעשה כן, שלא יחזור הלה ויתבייש, או לאידך יתחיל בדברי ריבות... לא עברו שני רגעים וקול חבטה עזה נשמע בבית הכנסת... כי נפל ממרום הגג מאוורר (Fan) ענק (שהיה תלוי על תקרת ביהכנ"ס) על אותו מקום שהיה ריק באותו הזמן, ונשבר הכסא לשברי שברים... ואילו לא היו האב והבן מוותרים - מי יודע מה היה עולה בגורל הבן, ורק בזכות הוותרנות ניצלו חיייו...

'מה שאין כן אם הוא רוצה דין גמור גם ידינהו למעלה דין גמור בבית דין של מעלה על חיי נפשו'א. ב.

כא. וכה הם דבריו המרעידים כל לב של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות שנו: דרוש לכ"ז אלול תק"ע), שהנה איתא בגמ' (ר"ה יז:) 'רב הונא רמי, כתיב (תהילים קמה יז) צדיק ה' בכל דרכיו, וכתיב וחסיד בכל מעשיו, שהלא 'צדיק' מורה על הנהגת דין ומשפט אמת, ואילו 'חסיד' משמעו כשנכנס לפניו משורת הדין, ותיירץ רב הונא בתחילה צדיק ולבסוף חסיד. וביאר ה'חתם סופר', שבתחילה הקב"ה דן את האדם כיצד התנהג ב'בין אדם לחברו', ואח"כ דן אותו על עניינים ש'בין אדם למקום', ובדין הראשון הקב"ה הוא 'צדיק' ושופט אותו במשפט צדק, ואם יצא דינו לצדק, שאכן היה נוהג כשורה אזי דנים אותו במשפט השני - על שאר העברות, באופן של לפניו משורת הדין. וז"ל, והשתא אומר אני, בתחילת דינו של הקב"ה יושב בדין עליו איך התנהג עם חבריו ורעיו, אי היה מתנהג עמהם לפניו משורת הדין או לא, ובזה המשפט אין הקב"ה מתנהג עמו לפניו משורת הדין אלא במשפט צדק, ואז אם על פי משפט צדק יצא דינו שהוא מאותן האנשים שעוברים על פשע ומעבירין על מידותיו אז אח"כ כשהקב"ה יושב בדין עליו בעסקי תורה ומצות מה שבינו לבין המקום הוא נוהג עמו בחסד לפניו משורת הדין. והיינו בתחילה צדיק ה' בכל דרכיו דייקא שהמה בין אדם לחברו שזה נקרא תמים בדרכיו, ואח"כ חסיד בכל מעשיו במעשי המצוות. עכ"ל.

אחיי ורעיי, עומדים אנו בחודש אלול לקראת יום הדין בו נבקש ונתחנן כולנו זכרנו לחיים, כשכל תפילותינו לזכות להיכתב ולהיחתם בספר החיים, ומי הוא זה ואיזה הוא אשר אינו חפץ בחיים... על כן נשכיל לוותר לשני, צדק צדק נרדוף, ואין הכוונה רק לבעלי דינים, אלא לגם לכל בעלי מדנים - כל מי שיש לו טינא וטענה על זולתו, ואזי נזכה להבטחת התורה למען תחיה...

וכך כתב הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע (פרשת וירא) ששמע מאביו הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זי"ע לרמז במה שנאמר (נחמיה ח י) 'אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו', כי כך יתפרש דברי הכתוב, שלחו מנות גם למי שאין נכון לו, כלומר, גם למי שאינו ראוי ואינו שווה שיתנו לו, כי עתה נותנים לכל - ללא חשבונות, ומדוע, 'כי קדוש היום לאדונינו', שהקב"ה יושב היום על כסא משפט, ואם אנו נחון את כולם, גם מי שאינו ראוי, נזכה במידה כנגד מידה שגם הקב"ה יחון אותנו, אפילו אם אינו ראויים.

לעומת זאת, בטוב טעם ביאר כ"ק האדמו"ר ממאדז'יץ זצוק"ל מה ששגור בפי העולם לומר, שבחודש אלול אף דגים שבים זוחלים ורועדים מאימת הדין, כי הנה מבואר בגמרא (ע"ז ד.) שפרנסתם של הדגים שבים היא שהגדול בולע את הקטן, ש'מאכלם' של הגדולים - לאכול את הדגים הקטנים והחלשים מהם... ועל כן תפול עליהם אימתה ופחד בהתקרב אלול לקראת יום הדין... ואף שזוהי פרנסתם עפ"י הסדר שהעמיד להם הבורא... ומהם נלמד, אף מי שיש בידו לומר שלצורך פרנסה וכדו' עליו 'לבלוע' את חברו, הרי שבבוא ימים הללו חיל ורעדה יאחזון.

שמעתי מפמ"מ הגאון רבי אשר דרוק שליט"א מעיה"ק ירושלים ת"ו, אשר נשא דרשת התעוררות לפני כמה שנים ב'מעמד' בבני ברק, בצאתו משם ניגש אליו אברך ואמר מחויב אנכי להודות לכם... נשא בו עיניו ותמה על מה תברך 'ברכת ההודאה'... ענה האברך במעשה שהיה, אחד משכניו רצה להרחיב אהלו ולהוסיף על דירתו, כל השכנים הסכימו חוץ ממנו מחמת סיבות שונות, והנה כעבור זמן מה, בחודש אלול, נולד לו ילד 'בעיתו ובזמנו' ללא רוח חיים רח"ל, והרגיש שיש עליו 'תביעה' מן השמים שעל כן באה אליו הרעה הזאת (אלא שלא נתחברו לו הדברים...).

והנה בכ"ד באלול, יומא דהילולא של החפץ חיים זי"ע נערכה עצרת התעוררות ל'בית יעקב', ואף ב"ב השתתפו באותה עצרת, שם נשא הג"ר רבי אשר דרוק מדברותיו, ועורר על עניין 'מעביר את מידותיו', כשהוא מביא דברי חז"ל מפורשים (ר"ה יז. חגיגה ה.) שהמעביר על מידותיו מוסיפים לו חיים על שנותיו, וקרא ר' אשר בקול, מי האיש החפץ חיים, ורוצה להגיע לשנות התשעים בבריאות - שיעביר על מידותיו, ונתן דוגמאות מחיי המעשה, כגון, אם אחד מהשכנים רוצה לבנות ו'לצאת החוצה' - הניחו לו לעשות כרצונו... וכיו"ב.

כשחזרה לביתה אמרה לבעלה אכן הנני להודות לך על שזירזת אותי להשתתף באסיפת החיזוק, אך דע לך כי עתידים אנו לשלם על כך מחיר יקר... שאף אני רוצה לחיות תשעים שנה, ושמעתי מ'הדרשן' שהעצה היא להיות מעביר על מידותיו, לוותר לשכנים ולתת להם להוסיף על דירתם כאוות נפשם. ואכן כבר באותו הלילה הודיע האברך הנ"ל אל כל שכניו שהוא מסכים לכל מה שהם מבקשים וחתם על הסכמתו. כעבור עשרה חודשים נולדו

תרדוף, יכול לא יתן אדם צדקה אלא אם יבואו ויאמרו לו תן צדקה, ומנין שאם לא יבואו ויאמרו לו תן צדקה מנין שילך אחריהם ויתן, תלמוד לומר צדק צדק תרדוף, מה כתיב אחריו למען תחיה וירשת את הארץ, הרי שלא בא לידו לעשות צדקה [ר"ל, שאין לו משלו ליתן] אלא שתבעוהו לילך ולבקש על אחרים לעשות צדקה והלך עמהם^{יב}, מעלין עליו כאלו נתן משלו, שנאמר צדק צדק תרדוף, רדוף אחר הצדקה ואחר גמילות חסדים^{יג}, מה שבר נמל על כך 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד' (משלי כג כא).

והדברים שייכים ביותר בימים אלו, שכנודע 'אלול' ר"ת איש לרעהו ומתנות לאביונים^{יד}, ללמד על מצוות היום שהזמן גרמא 'לראות' את השני ולהיטיב לו, בהכנה לקראת הימים הנוראים.

וירשת את הארץ, והוא שכר כללי, שכבר אמרו חז"ל (ב"מ ל:): 'לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה' ולא נהנו בפשרה לפנים משורת הדין, וענין זה גדול מאד, שתהיה קיום ירושלים על ידך ותלויה בכך.

ואל תאמר, היאך תתקיים ירושלים בזכות שאני אוותר ואתפטר, והלא יש עוד עבירות הגורמות חורבן ירושלים, שכנגד זה מסיים הכתוב לומר אשר ה' אלוך נותן לך, 'כלומר לך לברך, כי בזכותך יתננה ויעמידנה וכו', כן הבעל דין העושה פשרה בזכותו תתקיים ירושלים שלא תחרב'. והדברים נוראים למתבונן, כיצד איש יחיד המוותר משלו ומתנהג לפנים משורת הדין משפיע על כל העולם כולו.

ומעניין לעניין באותו עניין, מצינו לחז"ל (מדרש הגדול) שדרשו מקרא זה בהאי לישנא, צדק צדק

לו במז"ט תאומים בריאים ושלימים, וראה בכך אות מן השמים, שמאחר שהיטיב דרכיו רצה אלוהים את מעשיו ו'החזירו' לו גם אותו הילד ההוא שנולד מת (כי בכל המשפחות ש'מסביב' לא נראה כדבר הזה - לידת תאומים כבר דורי דורות)... כב. ידוע מה שאומרים בשם הרה"ק הרר"א מליזענסק זי"ע, שכיתות הרגליים לאסוף מעות לצדקה בד' קצוות העיר, מכפר לאדם אם נתחייב ח"ו בד' מיתות בית דין.

וב'ערוך השולחן' כתב (סי' רמ"ז ס"ה) מקובלני שאם מאסף צדקה לאחרים, חוסך בזה לדורותיו אחריו שלא יצטרכו לילך לחזר על הפתחים.

ועיי' 'פתחי תשובה' (י"ד רנ"ו סק"א) בשם תשו' יד אליהו (סימן נד) דצריך לעמוד מפני גבאי הצדקה בשעה שהולך וגובה מאיש לאיש.

וכך נהגו צדיקי הדורות אשר היו מכתתים רגליהם בעצמם לקבץ מעות לחלקם לעניים בלא לחוס על כבודם ומעמדם, וכן היה נוהג הרה"ק רבי יענק'לה מפשעווארסק זי"ע, פעם אחת לאחר שחזר על הפתחים מעד ונפל ונחבט ביותר, מיד פתח וסיפר, מעשה בעשיר גדול שעבר על אחד מחוקי המלכות ונתפס בקלקלתו ודנו אותו וענשוהו שעליו לקבל חמישים מלקות, מה עשה אותו עשיר, הלך בסתר אל הממונה להלקות ושיחד אותו במעות הרבה לבל יעניק לו מתנת ידו בכח ובחוזק מכות המשברות את כל הגוף, רק יעשה עצמו כאילו הוא מלקהו (כלומר שייף את השוט בחזקה ויניחהו על גבו ב'ניחותא'), סבר הממונה וקיבל, וכך עשה, היה מצליף השוט באוויר עד ממש סמוך לגבו כשהוא מונה אחת, שתיים וכו', אבל, בהגיעו למכה האחרונה נתן לו מכה נאמנה 'כמו שכתוב' בכל כוחו... שאלו העשיר, מאי האי, והרי שילמת לך ב'מיטב' שלא תכאיב לי, השיב לו הממונה, רציתי להראות לך ממה ניצלת... ועד כמה עליך להכיר לי טובה שלא קיבלת עוד ארבעים ותשע כאלו... סיים הרה"ק ואמר, הנה הצדקה היא התריס ומגן בפני כל פורענות, ורצו מן השמים להראות לי מאיזו פורענות גדולה ניצלתי בזכותה, על כן גזרו עלי ליפול, וממכה זו אלמד עוד כמה וכמה מכות כאלו הייתי צריך לספוג...

הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה מעורר תמיד שגם גבירים ובעלי יכולת ילכו לאסוף מעות לצדקה ולא יסתפקו בנתינה הגונה משלהם, וכה אמר בדרך צחות לעשיר אחד, כי הנה ב' סימני טהרה יש בבעל חי, מעלה גרה ומפריס פרסה, ורמזו יש כאן ש'סימן טהרה' ביהודי כשהוא 'מעלה גרה' ומוציא משלו לאחרים, אך אינו מסתפק בכך אלא הוא גם 'מפריס פרסה' שמכתת רגליו ופרסותיו לקבץ נדבות... והוא גומל חסד בגופו ובממונו.

כג. ומדברי המדרש למדנו שיש לו לאדם לחזר ולרדוף אחר כל אופני הצדקה שניתן, מי שחננו השי"ת ויש לו משלו - עליו לתת צדקה מממונו, ואם לאו - שילך לאסוף צדקה מאחרים. וכלל הדבר שתמיד צריך האדם להיטיב לאחרים, וממילא יבין כל אחד שאין הדברים אמורים בצדקה ב'ממון' דייקא, אלא תמיד ישתדל לרדוף אחר

באר הפרשה - פרשת שופטים

יה"ר שנזכה להשכיל להתקרב אל ה'דודי', ויקויים אני לדודי ודודי לי, ונזכה כולנו יחד להכתב ולהחתם בכוח"ט בכל העניינים לאלתר לחיים טובים ולשלום.

צדקה וחסד, אם בדברי חיזוק ועידוד, או בנתינת כבוד לאחרים, או בנתינה מזמנו ללמד עם מי שזקוק לכך, וכל כיוצא בזה.

והדברים אמורים ביותר אל בחורי הישיבות העומדים להתחיל את ה'זמן' בקרוב, שחוב קדוש מוטל עליהם לקרב את הבחורים הצעירים שהגיעו זה עתה להיות מיושבי ביהמ"ד. וכבר איתא בגמ' (פסחים קיח.) לפרש מה שנאמר (ישעיה כג יח) 'כי ליושבים לפני ה' יהיה סִחָרָה לאכול לשבעה' (בפסוק מדובר על הכהנים היושבים בביהמ"ק ואוכלים ושבעים מהקרבנות, ודרשו בגמ' שקאי על היושבים בבית ה' לעסוק בתורה) שהכוונה על 'המקבל פני חברו בישיבה', והיינו שלומד עמו (כמבואר במהרש"א). ואם דברי תורה צריכים חיזוק בכל עת, קל וחומר עתה בעמדנו לקראת 'זמן אלול' הבעל"ט שצריך לקרב חבריו וללמוד עימם.

'המשגיח' הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל היה נוהג לעורר בשיחת מוסר הראשונה בימי אלול, כי הנה הגיעו בחורים חדשים לישיבה וצריך להאיר להם פנים ולקבלם בסבר פנים יפות, כי אכן זה ה'פתיחה' והיסוד לכל עבודת האלול... כד. דורשי רשומות אמרו לרמזו בשם החודש 'אלול' שהוא ר"ת 'וישאלו איש לרעהו לשלום' (שמות יח ז), ללמד כי מעיקרי עבודת הימים הוא לשאול איש לרעהו לשלום, וכמו שנרמז גם בלשון הכתוב (במדבר י כט) 'לכה איתנו והטבנו לך' שאף הוא ר"ת אלול, כי צריך לדאוג לשני ולהיטיב לו, גם 'אלול' ר"ת 'אהוב למעלה ונחמד למטה' (מלשון הגמ' בברכות יז.) שאם יהיה נחמד למטה בוודאי יהיה גם אהוב למעלה... וכן נרמז גם בשם הוי"ה ב"ה השייך לחודש אלול (וכמובא בסידורים בתפילת מוסף דר"ח) שהוא יוצא מסופי התיבות של 'וצדקה תהיה לנו כי' (לעיל ו כה), כי זה תפקיד הימים להרבות בצדקה וחסד...

ישקו העדרים

כל המוסיף לבקש רחמים זכות הוא לו (טור, או"ח תקפ"א)

שמעו נא רבותי למעשה נורא שאירע לאחרונה ושמענוהו ממכירי בעל המעשה, אברך בן עלייה מופלג, שקוע באהלה של תורה כל ימיו לרבות הלילות, אשר זכה כבר להשיא שנים מילדיו, והשתרגו על צווארו חובות עצומים שלא היה יכול לשאת אותם. לכן הפצירה בו נוו"ב, תורה מצאת כי יגעת מה נאכל מעתה... אין ברירה אחרת אלא שתיטול מקל נדודים ותצא לארצות נכר לזכות נדיבי עם במצוה רבתי של הכנסת כלה והחזקת ת"ח, אך הוא לגודל עדינות נפשו לא ידע כיצד יקיים דבריה בפועל, כיצד יהין לפשוט יד... אך לא עמד בגודל הלחץ זו הדחק, עד שנעתר לתחנוניה ונסע לארה"ב.

אמנם מאחר שלא הסכין במלאכה זו, כמעט שלא 'עבד'... עד שבלילה האחרון בטרם שובו לביתו ערך חשבון הכנסותיו וראה שאפילו לא הצליח לכסות הוצאות הנסיעה, ונשבר ליבו בקרבו ולא ידע מאין יבוא עזרו, בצר לו פנה באישון ליל לבית הכנסת 'שומרי שבת', הטמין עצמו בקרן זוית ושפך שיח לפני אביו שבשמים בדמעות שלישי, אולי יחוס ואולי ירחם עני ואביון... והנה בשעה שתיים וחצי (לפנות הבוקר) ניגש אליו איש יהודי שהיה נראה על פי חזותו כ'בר הכי'... ושאל אותו לפשר הבכיה הגדולה, האברך לא רצה להשיב לו, אך הוא הפציר בו עד שנפתח סגור לבו, וסיפר לו כל קורותיו וכל פרשת הכסף, וכיצד הוא עומד לשוב לביתו בלי כלום, ואינו יודע היאך יעזי פניו לפני בעלי חובותיו... נכמרו רחמיו של אותו יהודי, הוציא פנקס טשעקים (צ'קים) מחיקו, ונתן לו טשעק ריק, חתם בו חתימת ידו, ואמר לו, ערוך בנחת את חשבון חובותיך, והרשות בידך לכתוב בטשעק עד ל-150,000 דאללער... ולפדותו אצל הבנק, כי כל אשר יכתב ויחתם על טשעק זה אין להשיב.

אין צורך להאריך את גודל השמחה שאפפה אותו שהרי ברגע אחד עלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמא... והלך למקום האכסניא לנום את שנתו, שינה רגועה בלא דאגות לאחר זמן ארוך שלא היה יכול לשכב ולישן בשלוה לגודל הטרדות שדחקו בו יומם ולילה...

בבוקר השכים והלך להתפלל שחרית כשכולו אומר מזמור לתודה על כל הטוב והחסד, ולאחר ה'עבודה שבלב זו תפילה' החל להרגיש ברעב שזה זמן רב לא אכל כראוי, וחשב לעצמו, ב"ה שיש בידי לאכול כאחד האדם, ואיני נזקק לאכול ב'הכנסת אורחים'... הלך לסעוד לבו בחנות והזמין לעצמו סעודה כמנהג בעלי בתים חשובים, ובסך הכל הגיע לסך ארבעים ושמונה דאללער. אחר שכילה לאכול ובירך על המזון פנה לשלם, פשפש בכיסיו ולא מצא, וביקש מהמוכר רשות לגשת לבית האכסניא כדי להביא משם מעות לתשלומין, אבל המוכר לא

ישקו העדרים

הסכים בשום אופן, ואמר לו, אינני בעל הבית כאן אלא פועל נאמן, וכבר היו מעשים מעולם באנשים שאחר אכילתם יצאו להביא מעות ועד היום לא שבו, ועלי הוטל לפרוע את הנזק, אם תרצה תוכל להתקשר לאחד ממכריך שיבוא לפרוע את החוב, אבל אינך יוצא ממפתן הדלת ללא תשלום בפועל.

לא נזכר בשום מכר, קרוב וידיד, עד שנזכר שמונח בחיקו אותו טשעק פתוח, הוציא הטשעק והראהו למוכר, ושאלו אם הוא מכיר את בעל הטשעק, ענהו המוכר אכן אני מכיר אותו, מידי פעם הוא ומשפחתו באין לסעוד כאן, ביקש האברך, תן לי ואגש אליו שכן מצאתי חן בעיניו, והוא ישלם עבורי, ענה לו המוכר לו י'הא כדברך, כתוב נא סך 48 דאללער בטשעק הלזה, ולאחמ"כ פנה אליו לבקש ממנו טשעק חדש עד כדי מילוי סכום של מאה וחמישים אלף... בלית ברירה עשה כדברי המוכר ומילא את הציק ע"ס 48 דאללער בלבד עבור הארוחה הדשנה (העלובה) מתוך כוונה לבקש מהנגיד טשעק חדש עד מאה וחמישים אלף.

משם הלך בלב כבד לבית הנדיב, בתקוה שלא איחר המועד, אולם לדאבונו הרב שינה הנדיב את דעתו, בתירוץ כי באמת אין דרכו כלל וכלל לתת כאלו נתינות - לא מיניה ולא מקצתיה, אלא מאחר שעמד לקראת משפט קשה על סכום של שתי מיליון דאללער ביקש רחמים מבעל הרחמים שיזכהו במשפט, וקיבל ע"ע לחונן איש יהודי - למלא כל צרכיו, כ'סגולה' שבעבור זאת ימלא ה' כל משאלותיו בנצחון המשפט, אך מאחר שנסתבב שמלאת הטשעק רק כדי למלא רעבונך... מן הנראה שאין אתה האדרעס (כתובת) הנכונה, ועלי לעזור ליהודי מסכן אחר... ויצא בפחי נפש ובכאב לב עמוק עד מאוד (למותר לציין שיד ה' לא תקצר ולמעשה ישועתו באה ממקום אחר), אבל לדידן הרווחנו לימוד נוקב כליות ולב, הנה יהודי 'נעבעך' זה, כבר היה בידו טשעק פתוח על סכום של 150,000 דאללער, וכבר היה בידו לצאת לחרות מכל החובות, והפסיד את הכל תמורת סעודה אחת טובה... בל נהיה כמוהו, בימים הללו כאשר השמים פתוחים עבורנו, נותנים לנו כביכול טשעק חתום, ובידנו למלא בו מיליוני מיליוני טובות וברכות, שנה טובה ומתוקה בכל העניינים, לכתיבה ולחתימה טובה, למחוק כל שטרי חובותינו, ולגזור עלינו גזירות טובות, להכתב בכל הספרים - ספר פרנסה טובה וכלכלה, ספר גאולה וישועה בכלל ובפרט, בל נבזבז את הזמן בדברים חסרי ערך, שלא נצא רק עם 48 דאללער ותו לא...

1011

שופטים

כניסת השבת: 19:07

יציאת השבת: 19:56

רבנו תם: 20:47

ע"פ אופק ת"א

ב' אב התשפ"ו

טוב העלון השבועי להסות בה'

אלול מאהבה

אני שומע את כל זה בהתרגשות ועוקב אחר תגובות האב. הלב של האבא לא עמד בזה - "כרחם אב על בנים רחם עלינו". האבא עצר, דיבר איתו כמה מילים, נתן לו חיבוק וחזר איתו למים.

אמרו נא לי בבקשה, באיזה כח השתמש הילד שהצליח לעצור את אביו מלהעניש אותו על מעלליו?... הוא רק הרים עיניו לאביו ברחמים ואמר לו: "אבא, אבל אני אוהב אותך", ומיד הכל הסתיים. חיבור מלב אל לב, וכל החומות והזעם נשברו ונעקרו.

רבתי, כל השנה "שיגענו" את בורא עולם ועשינו היפך מדבריו. לא משנאה חלילה, אלא מתוך שובבות היצר הנמצא בתוכנו. ומה רוצה בורא עולם? שרק נרים עיניים לשמיים בחודש הזה, ונאמר לו מעומק ליבנו, מנקודת נשמתנו: "אבא, אני אוהב אותך! אבא אני מאד רוצה את קרבתך!..." - המשך בעמוד 3 -

יהודים יקרים ואהובים, נכנסנו לחודש אלול, אנו כבר עמוק בפנים בתוך הרחמים של בורא עולם, ומצפים מאיתנו לדבר אחד - לחזור בתשובה. 'בן אדם מה לך נרדם, קום קרא בתחנונים. שפוך שיחה, דרוש סליחה מאדון האדונים'. אבל מה זה באמת 'לחזור בתשובה'? מה באמת ה' רוצה? איך הוא רוצה שהתשובה שלנו תיראה?

"אני למדתי מה זה לחזור בתשובה מילד קטן", מספר מגיד המישרים הרב חיים זאיד שליט"א, "הייתי במלון 'נוף הגליל' לפני זמן, ונכנסתי לשחות בבריכה ולהשתעשע. והנה, אני רואה שם ילד קטן שמשגע את אבא שלו בבריכה, ממש מוציא אותו מהכלים. האבא אומר לו להיות לידו, והוא בורח כל רגע למים העמוקים. האבא מתחיל לצעוק ושוחה אחריו, והוא קופץ, משפריץ על כולם ועושה תוהו ובוהו. האבא כבר היה מתוסכל ומיואש מבנו, הוא פשוט איבד את הכוח והסבלנות מהילד. 'הגיעו מים עד נפש', תפס האב את בנו ואמר לו: "תשמע, נמאסת עליי, אתה עושה שטויות, אין לי כח בשבילך, אתה עושה מה שאתה רוצה ולא מקשיב לי. כל מה שביקשתי, עשית הפוך. זהו זה, נגמר הסיפור, אתה חוזר כעת לאמא לחדר", והוציא אותו ביד אל מחוץ לבריכה.

המחזה הזה תפס אותי, וראיתי על העיניים של הילד כמה שהוא חכם וערמומי. בעוד האב החל למשוך אותו לכיוון חדר ההלבשה, הבן פנה לאביו במבט של חמלה ורחמים ואמר לו: "אבא, אתה מחזיר אותי לאמא! מה אתה לא רוצה שאני יהיה איתך, קרוב אליך?!", ואז הוא שתק מעט ואמר לו: "אבא, האם אתה יודע בכלל כמה אני אוהב אותך? כל השנה אני לא רואה אותך הרבה, ועכשיו שאני איתך, כל כך כיף לי, כי אתה אבא שלי ואני אוהב אותך!". ילד חכם!.

העלון מוקדש לעילוי נשמת

מו"א ועט"ר מיכאל בן אורה

קלרה חתון בת סלחה

ולרי בן אירנה

גאולה בת בלור

לעילוי-נשמת: הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה, הלב שמעון בן בחריה. מ"ס צדוק בן נור ומרים בת גליה. גבריאל בן סמינה. שרית שרה בת מריאן. שרית שרה בת ויקטוריה. גלילי הכהן בן כוכבה. תקווה בת פנינה. סופיה שרה בת רוזה. אבלין עדינה בת פרח. ר' אברהם בן ר' סעדיה. עמרון אורי בן יוסף. סאן אמנון בן שרה הי"ד. משה כהן בן נוהת ויוסף. יעקב בן שמחה. טליה מרים בת דינה וחיים. חסיבה בת רינה. יוסף בן ג'ייה. יחזקאל בן ג'ורג'י. פרח בת טובה, אירית בת צדיקה, תקוה בת פנינה.

לפרואה, פרנסה והצלחה: מ"א צ.ב.מ. מנשה ואורה אחיאל. א"ה הדר בת נחמה. אורטל חנה בת הדסה וב"ב. פנינה בת שושנה וב"ב. אושרית בת פנינה וב"ב. משה שמואל בן זלדה. מוריה בת רויטל. גאולה בת דבורה. שרה חיה רפאלה בת רחל. יאיר חיים בן ענבל שרה. רוויה בת ולרי.

זש"ק: שולמית בת איריס. יסכה בת מזל. אליס בת פרידה. בת-חן בת גילה רוחמה. הדר בת נחמה. זיווג הגון: אביאל בן רויטל.

סגולות וישועות

חיזוק ליום הדין

הלכות והליכות

שאלה: רציתי להתחזק בחודש אלול במצות התפילין, ורציתי לדעת היכן מקום ההנחה המדויק ומה צריך לכוון בהנחה?

תשובה: * המניח תפילין צריך לכוון בהנחתם שצונו הקב"ה ב-4 פרשיות אלו של התפילין, שיש בהם ייחוד שמו ויציאת מצרים, להניחם על הזרוע כנגד הלב, ועל הראש כנגד המוח, כדי שנוכח ניסים ונפלאות שעשה עמנו, שהם מורים על יחודו, ואשר לו הכוח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו. וישעבד לקב"ה את הנשמה שמתגלה במוח, ואת הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות, ובזה יזכור את הבורא וימעט הנאותיו. ולכן, טוב לומר ה'לשם יחוד' שגורם לאדם לעשות מצוה זו בכוונה שלימה.

*** מקום הנחת תפילין של יד בזרוע** - הוא בחלק הסמוך לכתף, בחלקה התחתון, על השריר שהוא הקיבורת (דהיינו אותו מקום שכשאדם מכפל את הזרוע המקום בולט). וצריך שייטה מעט את התפילין כלפי גופו כך שבזמן שמכופף את הזרוע יהיו התפילין כנגד הלב ממש. ואם אינו יכול להניחם בחצי התחתון של פרק הזרוע - יכול לסמוך על דעת הגר"א שאפשר להניח תפילין של יד גם בחלק העליון של הקיבורת הסמוך לבית השחי.

מיקום תפילין של ראש - ממקום תחילת שורשי השערות בקדמת הראש עד מקום שמוחו של תינוק רופס (חלש) שהוא בערך במרכז הראש. ויניח התפילין בדיוק באמצע רוחב הראש כנגד בין העיניים, ויקפיד שלא ירד אפילו חלק קטן מהתפילין למצח, אע"פ שמכוסה בשערות. ואם אינן במקומן המדויק - לא יצא י"ח וברכתו לבטלה.

(1) כתב ה'פלא יועץ' (ערך עניה): "אילו היו יודעים הבריות גודל שכר עניית 'אמן' יהא שמא רבא' - היו רודפים אחריה כמוצא שלל רב. ואשרי הזוכה לזה".

(2) כתב הגאון מווילנא (בהקדמתו לתיקוני זוהר): "העונה יהא שמיה רבא כהלכתו - ינצל מחבלי משיח". והוסיף בעל ה'מנחת יעקב' כי העונה 'אמן' יהא שמיה רבא' כהלכתו - זוכה לאריכות ימים.

(3) כתב המשנה ברורה (אורח חיים נ"ו) שיענה על הקדיש בכוונת לב ובנפש, ולא רק כמוציא משפתיו ולבו בל עמו.

(4) כתב בעל ספר "חרדים" כי בעניית 'אמן' יהא שמיה רבא' - מוחלין לאדם על כל עוונותיו. וכן ב'שבט מוסר' כתב שאין כמו הסגולה החשובה שהיא עניית יהא שמיה רבא מבורך, המסוגלת ביותר לכפרת עוונותיו ולכלל הישועות.

(5) נאמר במסכת ברכות: כל הרואה את עצמו בחלום עונה 'אמן' יהא שמיה רבא' - מובטח לו שהוא בן העולם הבא! בחודש זה נקפיד יותר באמירת 'אמן' יהא שמיה רבא' בכוונה.

אתה משך הפסוק: "ואוהבו - שיחרו מוסר", שהדרך הנכונה היא לחנך את מי שאוהב את ילדו, הוא ע"י שמלמדו מוסר, ולא כתוב שמרביץ לו או מאיים עליו.

צריכים להגיב לילד ולומר לו: "אתה לא מדבר אליי כמו שמדברים לאבא ולאמא. לכן, אני לא יכול לדבר איתך. עוד חצי שעה שתירגע, כשתבוא לדבר אליי כמו שמדברים לאבא ולאמא - אני אענה לך!".

הצורה הזו מומלצת עוד יותר לדו שיח עם מתבגרים, ששם וודאי לא מומלץ להיכנס איתם לעימותים. וצורת הדיבור זו עם ישוב הדעת - גורמת להרבה הבנה! כשהילד רואה תגובה זו, הוא מבין שהוא לא הרוויח כלום בדיבור כזה, אלא שלא מוכנים לפתוח עימו שיח.

והכי חשוב - לא להיגרר לחוצפה שלהם ולכעוס, אנחנו רק יוצאים מפסידים ונכנסים לכעס, צער ותסכול. צריך לשמור על איפוק וכבוד אישי, ולומר: "סליחה, אבל לא מדברים אליי ככה". אך זה לא הזמן כעת לטפל בו וללמד אותו לקח, כעת זה זמן סערה אצל הילד, וצריך רק להעמיד אותו במקום, אך לא לערוך לו משפט, כי כעת הוא לא כלי לקבל זאת, אלא ממתינים ואח"כ מטפלים.

זו חוצפה! 2

למדנו בשבוע שעבר כי ילד שמתנהג בצורה חריגה ובחוצפה, יודע כי התנהגות זו לא תעניק לו מחיאות כפיים ויחס טוב, אז מדוע הוא עושה זאת? - מפני שהוא זועק לעזרה, שמשהו מעיק עליו ומצער אותו. הוא משתמש בזעקה הזו, כדי שנטה אוזן לעזרתו. רובנו משיבים רק בגערה, בכיבי השריפה, אך לא מטפלים בשורש הכאב, ואז היךד יותר מתוסכל.

אך עם כל הכבוד לרצון לעזרה שהילד זועק, כיצד צריך להגיב על חוצפה באופן המייד?

כדי לשמור על הגבול והמשמעת בבית, חייבים להגיב לילד מיד ולומר לו (לא בכעס המראה חוסר שליטה ויצר נקמה): "לא מדברים ככה לאבא! אני רואה זאת נסער, שתירגע תדבר איתי". רבים מההורים שרואים התנהגות לא טובה או דיבור של חוצפה, מיד שולפים את 'העונש': "דיברת לא יפה - תקבל עונש", אך כולנו יודעים שענישה לא מחנכת, לא משנה את הילד ולא נותנת לו לשנות דרך בחיים.

רבים משתמשים בדברי שלמה המלך: "חושך שבטו - שונא בנו", אך אמר האדמו"ר מבעלזא, כי רבים שוכחים

אלול מאהבה!

והתיקים, כשהילדים לא מאמינים למה שהם שומעים. זאת אומרת, שכעת אין להם שום צימר, וכל שעליהם לעשות זה לחזור על עקבותיהם לביתם.

המשפחה ששהתה כבר בתוך הצימר וראתה אותם נכנסים פנימה עם המזוודות, הבינו כי אירעה פה עוגמת נפש, והגיעו לדבר אל ליבם. אנשים נוספים מהצימרים הסמוכים החלו להתקהל סביב רכב המשפחה שהגיעה זה עתה, על מנת לשמוע את המקרה המצער ולנחם אותם. כל כך כואב ולא נעים, משפחה שחיכתה שנה שלימה להחליף כוחות ולשמוח יחדיו, נתקלת בעוגמת נפש קשה. הילדים הקטנים החלו לבכות, ואבי המשפחה, בלית ברירה, החל לארוז את הדברים חזרה אל רכב ה'סבנה'.

ממשיך הרב זאיד ומספר: "גם אני ראיתי את המחזה, אלא שאז, עיניי ראו ולא זר, את המחזה המיוחד הבא: "אב המשפחה שכבר היתה ממוקמת בצימר, נכנס פנימה ואסף את אשתו וילדיו. אני עקבתי אחריו לראות מה הוא מתכוון לעשות. הוא ישב עם המשפחה ואמר להם: "תראו, הגיעה משפחה שסגרה שבוע לפנינו, אך שכחו לתת מקדמה, וכעת הם בצער גדול. יש לנו אפשרות לעשות צעד גדול לכבודו של בורא עולם ולשמוח משפחה מסכנה שחיכתה כל כך הרבה זמן. אנחנו נפנה להם כעת את הצימר, וב"ה נתחיל לצלצל לצימרים ברחבי הארץ לחפש מקום פנוי מהרגע לרגע", הוא סיים את דבריו ויצא אל המשפחה בחוץ, לעיני הסובבים ואמר להם: "משפחה יקרה, אתם סגרתם לפנינו, ואנו לא מוכנים להישאר בצימר על חשבונכם. תנו לנו 10 דקות ואנו מפנים את הצימר מהדברים שלנו". המשפחה שהגיעה ניסתה להתנגד לצעד הדרמטי הזה, אך המשפחה שהיתה בפנים היתה החלטית ותוך כמה דקות, הם החלו לצאת עם המזוודות שלהם לכיוון הרכב. המשך בעמוד 4 -

גם בני המשפחה שהיו בצימר לא הבינו מי הם האורחים המפתיעים שפרצו פנימה בשמחה. אבי המשפחה שהגיעה זה עתה, צילצל אל בעל הצימר ושאל אותו בתדהמה: "שלום לך, מדברים משפחת ---, הגענו כעת לצימר, אך איננו מבינים מה קורה פה, יש כבר משפחה שנמצאת בצימר?". בעל הצימר בירר את שמו ושם משפחתו ואומר לו: "כן, נכון, אני רואה שהתקשרתם לפני זמן מה,

רשמתי אתכם, אך לבסוף מחקתי וביטלתי את שהותכם". "מה?!" למה?!", שאל בבהלה. "התקשרתם לפני כחודש וביקשתם את הצימר לשתי לילות. אמרתי לכם שהמקום פנוי וכי המחיר הוא 4,000, אך כדי לשריין את המקום, עליכם לתת מקדמה. אמרתם שאתם רוצים לסגור, אך לא חזרתם אליי למקדמה, אז מחקתי אתכם, ולאחר כמה ימים סגרתי עם המשפחה הזו שנמצאת כבר בפנים". והאמת היא, שהמשפחה שכחה להתקשר שוב בשביל המקדמה והיתה בטוחה כי הכל סגור, בעוד בעל הצימר לא טרח להתקשר ולבדוק האם הם רוצים או לא, ומחק אותם מהרשימה.

המומים ושבורים, עמדו זוג ההורים ושלושת הילדים עם המזוודות

"רבונו של עולם אני מאמין בך שאתה המנהל של כל העולם הזה, ולכן אני בא לשיעור תורה. למה? כי אני אוהב אותך!. אני עושה חסד בחודש הזה, למה? כי אני אוהבת אותך, ורוצה את קרבתך!". זה לחזור בתשובה - זה להאמין בה' בעומק הלב, להתחבר אליו ולומר לו: "אני מאמין בך שאתה מנהל של העולם והכל בידיים שלך, ואני אחפש לעשות את רצונך בכל דבר שיבוא לפניי, כי אני חפץ בך ובקרבתך. גם אם כל השנה שכחתי אותך וקפצתי והשתובבתי, אבא, סלח לי, כי אני רוצה אותך, רוצה להיות קרוב אליך!". וכשאבא שומע כי הבן שלו אוהב אותו, ורוצה בקרבתו - זו מצות התשובה בעומקה האמיתי!. זה לא לתקן את המעשה בלי להתחבר למלך!. אלא, זה החיבור העמוק למלך מתוך אהבה, שממילא גורם לשינוי המעשים!. **תשובה מתוך אהבה!**

המשיך הרב חיים זאיד שליט"א וסיפר: "היה זה לפני שלוש שנים, שנת התשפ"ג (2023 למניינם). יצאתי עם המשפחה לכמה ימי נופש בצימר באחד המושבים הסמוכים לבית שמש. היה זה ביום ראשון, בשעות הצהריים המוקדמות, הגענו לצימר בשמחה, כשבצימר הסמוך אלינו כבר היתה משפחה שהגיעה מוקדם יותר, כשהילדים שם קופצים ומשתעשעים בבריכה.

והנה, לאחר כשעה, התרחש דבר מוזר... רכב 'סבנה' גדול מגיע ועוצר ליד הצימר של המשפחה הסמוכה אלינו, כשמהרכב יורדת משפחה נחמדה: זוג הורים ושלושה ילדים עם מזוודות ותיקים, גלגלים והמון רעש ומצב רוח: "הגענו, הנה הצימר שלנו!", הכריזו בשמחה, ונכנסו פנימה אל הצימר בו כבר היתה אותה משפחה.

אלא, שלתדהמתם הם רואים שיש כבר משפחה בצימר שנהנית ומשתעשעת במקום. מה קורה פה?!

באותו ערב, פונה אליי אשתי ואומרת לי: "חיים, האם שמת לב כי למשפחה הצדיקה שויתרה יש בן בגיל שידוכים, ולמשפחה השניה שויתרו בשבילה ישנה בת צדיקה בגיל שידוכים?! אולי נקח את העסק לידיים ונעשה עם זה משהו לפני שהם יעלו על הרעיון לבד?!" "אשתי היקרה", השבתי לה בהתפעלות, "אשריך, גם זכות וגם ריווח נאה ב"ה של שכר שידוך ☺, מחר אי"ה בבוקר אני סוגר את השידוך הזה". למחרת, מוקדם בבוקר, צלצלתי אל אחד מהם והצעתי את ההצעה, כשאבי המשפחה צוחק ואומר לי: "הרב זאיד היקר, שמנו לב לדברים, וכבר דיברנו בינינו, ההורים, וב"ה אחר הנופש הזה אנו ננסה לראות אם יש התאמה".

רבותיי, לאחר כחודש הם התארסו - הבן של המוותר, והבת של המשפחה שויתרו בשבילה. ולא תאמינו איזו הפתעה חיכתה להם: בעלי הצימרים שאירחו אותם, שמעו אף על השידוך השמימי שנסגר והודיעו: אחד מהם נתן לזוג סוף שבוע חנם אחרי החתונה, והצימר השני הגדול, נתן להם את המקום לעשות 'שבע ברכות', כשאני - חיים זאיד, השתתפתי בשבע ברכות. מרגש! מדהים! כשעושים מתוך אהבה לשני, בורא עולם מתמלא רחמים. "כל המרחם על הבריות - מרחמים עליו מן השמיים!"

בחודש שכולו רחמים, צריכים רק להפעיל את הרחמים שלנו אל הקב"ה ולחפש פעולות שנראה לו: "אבא, אנחנו אוהבים אותך! גם אם השתובבנו, בעומק ליבנו אנחנו רוצים אותך!". כמה שמחה יש לה' לשמוע זאת, וזו עיקר התשובה!.

כל זה קרה רק מהשמיים, ואני מוכן לעשות להם חסד, כמו שהם עשו למשפחה השניה".

המשפחה 'המוותרת' שכבר העמיסה הכל לרכב, לא האמינה למשמע אוזניה. הם היו ממש שניות בודדות מלהניע את הרכב ולנסוע אל יעד לא נודע, והנה, כל מה שהם צריכים לעשות זה רק להעביר את חפציהם לוילה הסמוכה, אלא שהם הולכים לקבל אותה ל-4 לילות, במקום שתיים!! והכל באותו מחיר.

'הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו... כי גבר עלינו חסדו'. זה היה מקרה שכולם דיברו עליו - שתי המשפחות: המוותרת וזו שויתרו בשבילה, היו סמוכות אחת לשניה בצימרים סמוכים, ואני צמוד אליהם. ככה היינו שלושה צימרים סמוכים ואירגנו תפילות יחדיו, ואף התיידדנו ונפגשנו יחדיו לשיחות משותפות וכיבדנו אחד את השני בסעודות 'על האש', והאווירה היתה מאד נחמדה ומיוחדת, הפכנו ממש לקבוצה מגובשת.

"אני ראיתי זאת", ממשיך הרב זאיד ומספר, "וידעתי כי יש כעת רעש גדול בשמיים, ובלי צל של ספק כי יהיה פה סוף מיוחד לסיפור הזה. אמרתי לעצמי: 'הרב זאיד, תמשיך לעקוב, הנה סיפור מיוחד בדרך!'. האנשים הרבים כמוני שהתאספו סביב המשפחה שהגיעה זה עתה ועודדו אותם, נדהמו מהמעשה האצילי והנדיר של המשפחה המוותרת, ובעודם רואים אותם נכנסים אל רכבם, אמרו להם: "אשריכם! אתם ממש מלאכים. וודאי שבורא עולם ישלם לכם על כך".

אלא, שהישועה הגיעה מהר יותר מכפי שחשבתי. כל המקרה שסיפרתי לכם היה בצימר הסמוך אליי, אלא שבצימר שאחריו, השלישי ממני, מקבל בעל הצימר טלפון מבעלי הצימר השכנים שלו ששמעו על המעשה ושאלו אותו: "תגיד, האם המקום שלך פנוי? אנו רואים לבינתיים, כי אין איש בתוך השטח שלך!". "אל תשאלו", הוא אמר באכזבה, "ישנה משפחה שסגרה איתי מזמן על ארבעה לילות!!, והם התקשרו הבוקר שהם חייבים לבטל עקב מקרה דחוף". הם סיפרו לו על עוגמת הנפש שאירעה ממש כעת בצימר הסמוך לו, ועל גבורת נפשם של המשפחה שכבר היתה בתוך הצימר קופצת בשמחה בבריקה, ובשביל לא לצער משפחה אחרת, הם פינו את המקום בשביל המשפחה שהגיעה אחריהם.

שמע זאת אותו בעל הצימר השלישי והדבר נגע לליבו. "תגידו להם", אמר בעל הצימר, "כי אני מוכן לתת להם את הצימר שלי ל-4 לילות הפנויים שלי, במחיר של 2 הלילות שהם התכוונו לשלם לבעל הצימר שלהם.

ההקדשה המרכזית

העלון מוקדש לרפואה והצלחה: תמר בת אורטל, ציונה בת שרה, שלמה בן אלה, אלונה בת פלינה, רימה בת רינה.
זיווג הגון: הודיה בת מירב, דוד בן סיגל שפרה, מיכל מרים בת לימור.
לע"נ: מברוקה בת בובה, ניסים בן סניורה
העלון להצלחת התורם בעילוי שם לרפואת שרה תהילה הדסה בת כוכבה

דיון משפחתי

בסעודת ברית משפחתית, אחד מנערי המשפחה עשה מעשה קונסד והניח בכמה ממגשי הבשר 'מקק פלסטיק'. צעקות רמות גרמו לבעל השמחה לזרוק הכל לפח. מי אשם בנזק?

תרומה לעלון לזיכוי הרבים

בנק פאזי (52) סניף 188. חשבון 58-58-74
לכתוב עבור עלון טוב לחסות בה". ישנו החזר מס

החידה ?! מדוע נהגו ישראל לעשות הידידי והתשובה מתוך ניגון שמח?

עלון חידה
החידה השבועית
עלון חידה
החידה השבועית
עלון חידה
החידה השבועית

לע"נ הרב עמוס גואטה בן פורטונה זצ"ל

לע"נ אברהם סאלם יחיא ת.נ.צ.ב.ה

השגחה פרטית

עולם של אמונה. חיים של בטחון

סיפורי
השגחה פרטית
מופלאים
המתרחשים
בימינו
ודברי התעוררות
מתוך
'קו השגחה פרטית'

פרשת שופטים - ב' אלול תשפ"ו × עלון 204

בהשגחה

הרחמנות האמיתית של אבא של יוסל'ה

אמר לי אבא יקר תובנה עמוקה שעלתה לו מתוך התרחשויות מיוחדות:

בני היקר יוסל'ה סבל מכאבי שיניים חזקים ובכה מרוב כאבים. אמרתי לו: "יוסל'ה, בוא נלך לרופא שיניים".

אבל הוא לא הסכים בשום אופן. ניסיתי לשכנע אותו, להרגיע אותו ולתת לו תחושת בטחון, אך כל ההרגעות והשכנועים שלי לא הועילו. הוא מאוד פחד מהטיפול.

יוסל'ה לקח משככי כאבים והלך לישון.

מספר לי האבא: "מאוד ריחמתי על בני היקר. ריחמתי על הכאבים שהוא סובל מהם, וריחמתי גם על הפחד הגדול שלו מללכת לרופא.

פתאום חשבתי לעצמי: האם לזה ייקרא רחמנות? הרי אם אסכים לכך שהוא לא ילך לרופא - זו לא רחמנות, אלא ההפך הגמור. זו תהיה אכזריות כלפיו.

הוא אמנם ילד קטן ואינו מבין את המשמעות, אבל אני יודע שבעת מדובר בסך הכול בסתימה פשוטה. ואם לא נטפל בזה עכשיו, המצב עלול להחמיר, ובסופו של דבר הוא יצטרך טיפול שורש, ואולי אפילו עקירת שן. זה יהיה הרבה יותר קשה וכואב עבור יוסל'ה מכל הבחינות.

התקשרתי לרופא וקבעתי תור למחר.

לקחתי את יוסל'ה בלי לשאול אותו אם הוא רוצה או לא. ידעתי שאני עושה זאת רק מתוך רחמנות אמיתית ואהבה גדולה אליו. נכון, כעת הוא קטן ואינו מבין מדוע הכרחני אותו לעשות דבר שלא רצה בו, אבל כשיגדל ואספר לו את הסיפור, הוא בוודאי יודה לי על כך שלא ויתרתי לו".

אמר לי האבא: "ואז נפל לי האסימון.

לפעמים גם אני בוכה על מה שאני עובר. קשה לי, לא נוח לי, ואני לא מבין למה אני צריך לעבור את הדבר הזה.

אבל אבא שלי שבשמים, שאוהב אותי יותר מכל, כביכול אומר לי: בני יקירי, נכון שבעת אתה קטן ואינך מבין למה הכרחני אותך לעבור דבר שלא רצית ולא היה לך נוח איתו, אבל יבוא יום ותבין ותודה לי על הכול".

שבת שלום ומבורך,

פינחס שפר

סיפורי אמונה ובטחון מצדיקי הדורות זי"ע

השגחה עליונה

לעולם אל תדאג

עומד החסיד ר' ישראל ארטין ברחוב היהודי השוקק חיים שבחורשה, ונדהם לראות זגג זקן ובא בימים, סוחב בכוחות עצמו ארון וויטרינה ענק וכבד משקל. ניגש אליו ומבקש לשמוע את סוד חייו.

החלו חסידי הרבי להפציר בי ולהתחנן שאסכים להישאר עימם בהמשך מסעם, באומרם שיקשה עליהם להשיג על אם הדרך נהג חלופי. אף הציעו לי תוספת תשלום מכובדת - אולם אני נותרתי עיקש ואיתן בהחלטתי, וסירבתי בכל תוקף.

כל אותה העת ישב הרבי הקדוש בירכתי העגלה, עיניו עצומות בדבקות עילאית. לפתע הרים את קולו ושאל:

'מה הוא רוצה, הבחור האדומס?'

בבת אחת קפאתי על מקומי. שהלא, באותם ימים כבר היה הרבי כבד ראיה, וכעת נוכחו הכול לראות כי הרבי רואה היטב, ועיניו צופיות מעל לגדרי החומר והטבע.

ירדתי ממקומי שבספסל הקדמי של העגלה, וניגשתי בהכנעה גדולה אל מקומו של הרבי.

'רבי קדוש', ביקשתי, 'אני רוצה בבקשה לקבל ברכה מהרבי, ואחר כך אסכים לנסוע ככל אשר תבקשו...'

המשכתי ואמרתי: 'מבקש אני שיברכני הרבי שאזכה להשיא את כל ילדיי בהרחבה, וגם שתמיד תהיה הפרוטה מצויה בכיסי...'

פתח הרבי הקדוש ואמר לי בקול חד ונוקב, שלא ימוש מזיכרוני לעולמי עד:

'בחור'לי! תזכור את היסוד שאומר לך כעת: לעולם אל תדאג! תמיד תבטח בד' ותהיה שמח ורגוע! כי מי שדואג - אין הקדוש ברוך הוא נותן לו, אלא לבטוח בו, למי ששמח ואינו דואג. תתרחק מן הדאגה!...'

סיים הזגג הזקן: "עכשיו הבנת מהו הסוד שלי... אימצתי את הדרכתו של הרבי ר' בונים, ולאורה צעדתי כל ימי חיי. תמיד סמכתי על ד' ובטחתי רק בו. אף פעם לא חרדתי ולא דאגתי על העתיד, אלא זכרתי שיש לעולם בורא שמנהיג אותי בכל רגע, וברוך ד', את כל בניי השאתי בהרחבה גדולה, תמיד הייתי בריא ואיתן, ומעולם לא חסרה בכיסי הפרוטה!"

"תזכור גם אתה, יהודי יקר: לעולם אל תדאג, רק תבטח בד' יתברך!"

בליל רועש של צלילים רמים, מהלומות פטישים, הכאות קורנסים וחיתוכי מסורים - כל אלו עלו והציפו בקול מחריש אוזניים את סמטת האומנים ובעלי המלאכה בשוק היהודי בבורשה.

מהלך היה החסיד ר' ישראל ארטין ברחוב השוקק, והנה קלטו עיניו מוחזה מפליא ובלתי שגרתי. יהודי זקן ובא בימים, כפוף גוו וקמוט פנים - ישב בחנותו בה הציע שירותי זגגות ומכר מוצרי זכוכית. הזגג הישיש עבד במלוא המרץ בתיקון ארון וויטרינה העשוי זכוכית. עבודתו נעשתה בחיות מעוררת השתאות, משל היה נער צעיר. ידו רצו בזריזות מיוחדת, והוא רכן, התכופף, התרומם ושוב התיישב ארצה - וכל זאת במהירות ובקלות.

חלפו דקות אחדות, ור' ישראל נדהם שבעתיים למראה הבלתי ייאמן שנגלה לעיניו: הישיש תפס בשתי ידיו את הוויטרינה הגדולה והכבדה, העמיס אותה על גבו הכפוף והחל מהלך לאורכו של הרחוב, פניו מועדות לעבר ביתו של הלקוח.

מיהר ר' ישראל ארטין לעברו ושאל, מתחנן:

"סלח לי, בבקשה, אני רוצה לעזור לך לסחוב!" הזגג הקשיש שלח לעברו זגג עיניים שקועות ונבונות, חייך חיוך רחב ואמר:

"אינך צריך לדאוג לי. בן למעלה מתשעים הנני, וכוחי עדיין במוטנני!"

ראה הזגג את הפליאה העצומה שבעיניו של ר' ישראל, הניח לצידו בהירות את הוויטרינה, ואמר בחיבה ובמתק שפתיים:

"בוא ואספר לך את סיפור חיי, ואז תבין הכול!"

היה זה לפני שנים רבות. בחור צעיר הייתי, ולפרנסתי שימשתי כבעל עגלה. הסעתי אנשים מעיר לעיר וממקום למקום. פעם אחת זיכה אותי ד' להסיע בעגלתי את הרבי הקדוש רבי שמחה בונים מפשיסחא ותלמידיו.

הרבי יצא עם חברותו למסע קצר לצורך שאיפת אוויר צח והרחבת הדעת. כשהגענו אל היעד הודעתי לחסיד הרבי כי אינני חפץ לשמש אותם גם בחזור, ויהיה עליהם לחפש עגלה אחרת שתחזיר אותם.

× קביעות במגרש ×

מספר ר' הערש'ל שטרן מבני ברק:

יש לי חבר שעוסק לפרנסתו בעניינים שונים, אולם על שעות הלימוד בבוקר הוא אינו מוותר בשום אופן. בשעות היקרות שבין שמונה לעשר וחצי בבוקר, הוא נכנס כל כולו ללימוד, והעקביות שבה שהוא שומר על השעות האלה - מעוררת את התפעלותי. פעם שאלתי אותו, האם לא קרה לו שהיו צריכים אותו בעבודה עוד לפני עשר וחצי. "יש לך עסקים עם כל מיני סוגים של אנשים. אף אחד לא מעלה על דעתו להטריד אותך בשעות הלימוד?" הוא צחק ואמר, "הם מעלים על דעתם, אבל הפלאפון שלי סגור, כך שדעתם לא יכולה לעניין אותי באותו זמן. מה שכן, תשמע סיפור".

זה הסיפור שהוא סיפר לי:

הערייה של העיר שבה אני מתגורר פרסמה כמה מגרשים למכירה. הגשתי הצעת מחיר לרכישת המגרשים, וקיבלתי הודעה שביום מסוים תתכנס ועדה מיוחדת לדיון בעניין המגרשים, ועליי להופיע בוועדה זו. כמובן, הם לא יכלו להבטיח לי שאכן אוכל לקנות מגרש או לשריין לי את זה המועדף עליי מבין ההצעות, אך מה שברור היה, שאם אני מגיע לוועדה, אין לי כל סיכוי. יש עשרות אנשים שמעוניינים ברכישת המגרשים, ורק למי שנכח בוועדה יתייחסו ברצינות.

הבנתי שההשתדלות שלי היא להופיע בוועדה, והקב"ה יעזור שאצליח להגיע לשורת הסיום - רכישת מגרש טוב במחיר טוב.

קרוב יותר ליום הוועדה קיבלתי הודעה מפורטת, בה הודיעו כי הוועדה תתקיים במבנה כלשהו הנמצא במרחק שעת נסיעה מביתי, בין השעות עשר לשתיים עשרה לפני הצהריים.

בשלב הזה נכנסתי למבוכה. הרי לא ברור מתי בדיוק תחל הוועדה בדיונים. יש סבירות גבוהה שהם יתחילו בזמן, בשעה עשר ובזמן הזה אני הרי יושב ולומד. אצלי, השעות שבין שמונה לעשר וחצי הן קודש קודשים. זה החמצן של היום, זה הנצח של החיים. אני לא יכול לוותר עליהן בשום אופן. מצד שני התחיל היצר הרע לקרקר לי שביטולה זהו לימודי, ושם אין קמח - אין תורה, ושיש פה הזדמנות לעסקה מוצלחת מכל הבחינות, שתאפשר לי ללמוד ברוגע...

נס שלא המשכתי להקשיב לו, כי אמרתי לעצמי: כמו שאני סוגר את הפלאפון בין שמונה לעשר וחצי, כך אני סוגר את האוזניים לדיבורים של היצר הרע הזה. אני אעשה את ההשתדלות שלי, אצא מבית המדרש בשעה עשר וחצי, אגיע לוועדה בשעה אחת עשרה וחצי - ומה שיהיה יהיה. הקביעות שלי היא המגרש היקר ביותר.

כך באמת היה: למדתי כמו תמיד, בשקיעות, בלי הפרעות, ובשעה עשר וחצי יצאתי לדרך. הגעתי באחת עשרה וחצי, וברגע

שהתיישבתי על מקומי בחדר הוועדה, נשמע השם שלי. "נוכח?" שאל המנחה. "כן", עניתי מיד.

מתוך שלושים המגרשים שהוצעו למכירה, הוגשו לי חמשת האחרונים. בחנתי אותם בתשומת לב, ובחרתי אחד שהיה נראה לי עדיף. זה לא שהיה לי ידע מיוחד שאין לאחרים, או שמישהו גילה לי שכאן טמון הזהב, אבל מציאות היא שד' הכניס לי לראש לבחור במגרש המסוים ההוא, שאחר כך התברר לי כבעל הפוטנציאל הגדול ביותר מכל המגרשים שהוצעו אז.

"אז אם אתה שואל על ניסיונות", מסיים ידידי, "אז ודאי שיש, אבל באירוע הזה הקדוש ברוך הוא הראה לי שאני מפסיד כלום מהשעות היקרות של לימוד התורה. זה נתן לי חיזוק גדול מאוד, להמשיך ולשמור על הקביעות".

× חיזוק מערכת הבטחון ×

מספר ר' א.ש. מבני ברק:

ברוך ד', זכיתי באשת חיל שמחנכת את בנות ישראל בגילאי הגן. היא ממלאת מקום קבועה ברשת גנים גדולה, שאליה משתייכים עשרות גנים ברחבי העיר. בכל פעם שצריך ממלאת מקום באזור שאליה היא משויכת, מבקשים אותה.

הבעיה היא שהאזור ההוא נמצא במרחק מביתנו, ובכל פעם היא צריכה לנסוע לגן במשך רבע שעה. זוהי רבע שעה משמעותית ביותר, כיוון שהיא נוגסת בשעות הבוקר העמוסות, כשצריך להוציא את הילדים למקומות לימודיהם.

ככל שעבר הזמן, הלך העניין והכביד יותר ויותר. אשתי ניסתה כמה פעמים לבקש מהנהלת הרשת שיעבירו אותה לעבודה במקום סמוך לבית, אבל התשובה הקבועה הייתה: "אין באזור משרות פנויות".

לאחרונה התעוררתי ללמוד את שער הבטחון בצורה יסודית. קבעתי לימוד יומי עם חברותא, והחיזוק הלך וחלחל מיום ליום ומשיעור לשיעור. הגענו לעשר המעלות שבעל הבטחון עולה בהן על בעל האלכימיה - בעל המלאכה שמייצר זהב מזויף מחומרים פשוטים ומרוויח הון. מעלה אחת תפסה אותי מאוד: בעל האלכימיה צריך לנדוד למרחקים כדי להשיג את החומרים לייצור, ולעומתו בעל הבטחון בוטח בד' שישלח לו את פרנסתו סמוך לביתו, בלי צורך לנדוד ולנסוע ולסבול מקשיי הדרך.

ביום שלמדנו את העניין הזה, חזרתי הביתה נחוש, שאוב כוח מדבריו של רבינו בעל חובות הלבבות. אמרתי לאשתי, "זהו יותר את לא נוסעת לגנים המרוחקים. תקשרי להנהלה ותגידי שאת מוכנה לעבוד רק בסמוך לבית".

היא התקשרה, והגיחה את הדברים כך, שיהיה ברור שהנסיעות בבוקר נגמרו.

עוד תועלת לבוטח - שאינו מצטער לעולם. מבין כי הבורא דואג לצרכיו ולטובתו - יותר ממה שהוא דואג לעצמו.

מעוט צעה. ונפש בל סעה. במסחרו אם תתעכב ההצלחה חובות הפסדים. אינם מטרידים. גם חלי לא יגרם אנהא אינו מתירא. כי הבורא. מתקן ענינו יותר ממנו - בהבטחה ובחור לו טובה. בנדבה באהבה. לקוות לו ולראות בהשגחה

השיר והשער

שירת קודש מרוממת
על פי שער הבטחון

× הרה"צ ר' יהודה מנדל שליט"א ×

המפתח לשפע

זכיתי להכיר יהודי שהשיא את ילדיו בקלות. כל שידוך הגיע עם ברכה מיוחדת. כל ילדיו זכו בזיווגים הגונים ונפלאים. באחת ההזדמנויות הוא הציע לי: נסה ללמוד מוסר. תעמיק ארבע שעות ברציפות באהבת הבורא ובדאגתו, בהיותו כול יכול, ואין עוד מלבדו. תחודד בליבך שאין עוד מלבדו, עד שתתעלה באמת ותבטח בבורא. כשתגיע לדרגה הזו, תוכל לבחור בשידוך מה שתרצה; בחור מיוחד, מתמיד, בעל מידות טובות, ירא שמיים. תוכל גם לקבל הכול, וזאת בלבד שלמדת מספיק מוסר באופן המועיל (וצריך לדעת איך), ואתה מאמין באמת שהקב"ה ייתן לך כבקשתך! - כך הציע לי אותו יהודי בעל בטחון.

מאידך גיסא, לפעמים יש מהלך אחר, ואז התפקיד שלנו הוא לקבל את המצב כמות שהוא.

סיפר לי יהודי אחר, שהם רצו מאוד להשתדך עם משפחה מסוימת. הבחור המוצע היה בן מעלה וברמה רוחנית מתאימה, אולם המיועדת סירבה להצעה בכל תוקף, ולא הסכימה להיפגש עם הבחור.

בסופו של דבר נישאה בתו לבחור בדרגה רוחנית פחותה משלה. זה לא היה קל, אולם האב שיתף אותי בהרגשתו שזה השידוך שנגזר לה. הוא הכניע את עצמו וקיבל רצון ד' בשמחה ובתמימות, מתוך אמונה אמיתית שזה הזיווג שנגזר מלמעלה.

לאחר כמה שנים, החתן עלה ונתעלה בלימוד ובעבודה עד כדי כך, שהיום הוא תפארת כל המשפחה!

אותו יהודי דימה את לימוד המוסר בעניין הבטחון, למזיקה: לפעמים לוחצים כאן, ולפעמים שם. לפעמים צריכים לבטח ובכך מקבלים מה שרוצים, ולפעמים צריכים לקבל את המצב כמו שהוא.

לקבלת המצב כמות שהוא, יש כוח גדול בשמיים! זה עשוי להביא ישועה גדולה.

אחרי כמה שעות מתקשרים מהרשת ואומרים לה, "בסדר גמור. יש גננת שעובדת קרוב לבית שלך, והיא גרה באזור הגנים שבהם עבדת עד היום. גם היא ביקשה להחליף אזור, וכך אנחנו יכולים להיענות לבקשתך, להעביר את הגננת ההיא לגנים שבהם עבדת, ואותך - לגנים שליד הבית שלך".

זה היה אושר גדול, ישועה של ממש.

ומי הייתה הגננת השנייה שרצתה לעבוד קרוב לבית? - אשתו של החברותא שלי, זה שרק היום למד לבטוח בד' שיזמן לאשתו פרנסה בלי לנדוד למרחקים...

במשך שנים מתמודדים בשני בתים עם בקרים לחוצים ומרחקים שנראים בלתי פתירים. ככל שהתעמקתי בעניין, וחשבתי למה ההחלפה הזו, הכל כך פשוטה והגיונית, לא יכלה לקרות קודם לכן - הגעתי למסקנה כי הקב"ה חפץ בהתחזקות שלנו. הלימוד בשער הבטחון הוא שמשך את הישועה, שחיכתה כבר להפציע.

× עד הבית ×

מספר ר' גרשון משה גולדברג מירושלים:

השתתפתי יחד עם בני באירוע גדול בירושלים. היו שם הרבה אנשים, הרבה קולות, הרבה מקום לעמוד וללכת ולהתבונן ולהתרגש, ואפס מקום לשבת. שמחתי שהשתתפתי באירוע הזה, שהייתה לו חשיבות רבה בעיניי, ויחד עם זאת, הרגליים שלי בערו. נראה לי שלפחות ארבע שעות עמדתי והלכתי ברצף, בלי להתיישב אף לא פעם אחת. האירוע הסתיים, והדבר שהכי רציתי באותו רגע היה להגיע הביתה. לדלג על תחנות ואוטובוסים, המתנה ודחיסה, ופשוט להיות בבית.

הבן שלי עזר לי. הוא עצר טרמפ, והנהג ניאות להעלות אותנו. כשהוא שמע לאן עלינו להגיע, הוא אמר, "אני צריך לצאת מהעיר. אוריד אתכם בכביש רמות, ושם תוכלו למצוא אוטובוס שייקח אתכם לתוך השכונה".

אמרתי 'תודה' והתיישבתי בתוך המכונית הנוחה. תוך כמה דקות נפלטנו אל התחנה, בני ואני על רגלי הדואבות. הרגליים כאילו קיבלו ישות משל עצמן, וכמעט סירבו לשאת פעולה. אפילו עד לספסל התחנה כדי לשרך אותן, גייסתי כוחות אדירים.

התיישבתי, כשמתחדשת בי הבנה עמוקה, עד קצה הבוהן השמאלית, במשמעות הביטוי 'רגליים כושלות'. "ד', תעזור לי!" התפללתי, "אין לי כוח לחכות לאוטובוס, אין לי כוח לחפש בו מקום ישיבה. אני לא יכול לעמוד בקצה המדרכה ולעצור טרמפים. אנא, שלח לי מידך הרחבה והמלאה, מישהו שייקח אותי הביתה בצורה נוחה".

סיימתי את תפילתי הקצרה והאמיתית, והנה מתקרב אלינו רכב, והנהג הנחמד שואל אותי, "לאן אתה צריך?"

אמרתי לו את הכתובת המדויקת. הוא פתח את דלת מכוניתו לרווחה והזמין אותנו פנימה בשמחה. שאלתי אותו, "מה פתאום ניגשת אלינו?"

"אני גר בסנהדרייה", עונה לנו הנהג. "נכנס לי חומר מסוים למנוע, ואני צריך להפעיל את המנוע ארבעים דקות כדי שהחומר יתפוגג ויצא, שלא יהיה נזק לרכב. אתה מבין? אני חייב עכשיו לנסוע, לא משנה לאן, העיקר לנסוע. חבל לי לנסוע סתם עם עצמי, כשיש אנשים שאני יכול לעזור להם. אז חיפשתי לראות מי צריך נסיעה, ומצאתי אותך". הוא היה כל כך שמח במציאה שמצא, ואמר לי, "תאר לעצמך שהייתי נוסע סתם לעצמי, איזו מין הרגשה זאת? מצער לחשוב שאני סתם לא יוצלח שמשוטט בכבישים בגלל איזו תקלה במנוע. ככה, כשאתה עולה לרכב שלי, ואני זוכה לעזור לך, אני יוצא עם רווח מכל העניין".

הוא נתן לי הרגשה שעשיתי לו טובה שהסכמתי בכלל לעלות לרכב שלו, ואני נדהמתי לראות איך הקב"ה הכין לי את הישועה, הכניס את החומר למנוע ושלח את היהודי טוב הלב, שיגיע עד אליי וייקח אותי הביתה.

בדברו מעריב

קרטוני הירקות קורצים לי כבר מקצה הרחוב. יופי. ההזמנה ממתינה לי, וכעת עליי רק להסתער על העבודה. הספקתי סדר לימוד לפני היציאה למטבח, בהתאם לכלל ברזל שקבעתי לעצמי, וכעת משתרע לפניי יום עבודה פעלתני. בעוד שעתיים אתחיל בטלפונים, ובינתיים אעבוד בכל מה שצריך את היד והטעם שלי: רטבים, משרה, בצקים. לא חסר מה.

המכשיר נכנס לפעילות קדחתנית, מרעיש במרץ רב ומנעים לי את היפה שבזמירות. רק לכן איני שומע את ה'נפשי'.

כשהצלצול חודר לאוזניי, השיר כבר באקורד סיום. ידי נחפזת אל הנייד. בטח הזמנה נוספת. ככה זה כשהשער נפתח.

טעיתי. זה המספר מאתמול.

"תקשיב", הקול הממהר מאמש נשמע בהילוך איטי, "לא יודע מה עבר על המנהל, אבל פתאום הוא התחרט. החליט על סגנון שונה לחלוטין של אירוע. בעיקרון הוא ביקש ממני להיות אחראי על האוכל. אין לי מושג למה הוא החליט אחרת. אפילו התקציב עונה לדרישות. לא יודע מה קרה לו אחרי שהכול כבר מסוכס. אני מתנצל, אבל זה כבר באמת לא בידי. האמת", הוא משחיל נימה של התנצלות, "שהייתי צריך לקבל את אישורו של המנהל, אבל לא חלמתי שהוא יעדיף משהו אחר".

שקט הלום משתרר בקו.

"ההזמנה של המוצרים כבר פה", איכשהו מוצאות המילים נתיב, "וגם אני בעבודה".

"אנחנו נשלם על כל הנזקים", שוב חוזר הטון להיות ממהר ותכליתי, "תגיד לספק שיחזור לקחת את הסחורה, ונפצה אותך על העבודה שכבר עשית". עוד סיכומים אחרונים, והכיסא קולט אותי בהלם עמוק.

קשה לי להתאושש מהחווייה. מתחושת ההודיה שפשטה בי לפני פחות משנים עשרה שעות. מהצניחה המדהימה, אחרי שהיה ברור לי שהקדוש ברוך הוא לא נטש אותי, ושלח אליי הזמנה גדולה בהשגחה פרטית ואישית.

ורק ההבנה הזו, הגם שהיא קשה עליי כל כך, מייצרת בי כוח להמשיך להאמין ולבטוח.

ליזכור שבזמירות עולם הוא אותו גיבור ונורא, מלך עוזר ומושיע.

גם כשהשמש זורחת, וגם כשהיא שוקעת.

(מתוך מדור 'סיפורים שלא' הצליחו)

חזרה בתשובה

מספר ר' דוד מבית שמש:

לפני כמה שנים, בהיותי אברך צעיר, פגשתי בתיבת הדואר במעטפה שמנה במיוחד שעליה חותמת בית המשפט. העליתי אותה הביתה, פתחתי אותה, ועיניי חשכו. חברה של השכרת רכבים תובעת אותי לדין, על שנסעתי ברכב המושכר וגרמתי לתאונה שהזיקה לרכב.

במכתב הם טוענים שהיה זה נזק גדול מאוד, ולכן עליי לשלם להם מאות אלפי שקלים.

ניסיתי להיזכר מה היה ואיך. הגעתי למסקנה שאכן פעלתי אז שלא כשורה, נזק נגרם, אבל מכאן ועד תשלום של מאות אלפים, סכום שבאמצעותו אפשר לקנות רכב חדש, הדרך רחוקה. רחוקה הרבה יותר מהקילומטרים שנסעתי באותו רכב אומלל.

לקחתי עורך דין טוב שייצג אותי. עשיתי חשבון שגם אם אשלם לו טבין ותקילין, זה יסתכם בעשרות אלפים ולא במאות, אם כי גם הסכומים האלו היו גדולים עליי בכמה מידות. דבר אחד הבנתי מהרגע הראשון: זה לא 'הם'. כל ההסתבכות הזאת היא גזירת שמיים. החזית האמיתית היא לא מול התובעים ולא מול בית המשפט. עליי לעורר רחמי שמיים, לשוב בתשובה על עוונותיי ולתקן את מעשיי. נזכרתי שפעם קראתי סיפור על יהודי שהוצרך לישועה גדולה, והוא קיבל על עצמו שתיקה בשעת התפילה וקריאת התורה, ונושע. קיבלתי על עצמי את הקבלה הזו והתמדתי בה, ובינתיים עורך הדין שלי, צעיר ונמרץ, ניסה לקדם את ענייני.

חשוב לי לציין כי על פי דין תורה חל איסור ללכת לערכאות, אבל במקרה הזה - תבעו אותי, והיה עליי להציל את עצמי. בכל המהלכים שאלתי מורה הוראה, ועשיתי הכול על פי ההלכה. ובכן, נערכו כמה דיונים עקרים שלא הביאו שום בשורה, ועורך הדין התפטר. תיווכו לי במקומו עורך דין מבוגר עם הרבה ניסיון, חכם וממולח. זה אמר לי, שקודם כול עליי להביא הוכחה שמבחינת הביטוח נהגתי כראוי.

כאן, חשבתי, הגעתי למוצא מצוין. זכרתי היטב כי בחברת ההשכרה אמרו לי שיש לרכב ביטוח, והוא תקין לגמרי, מה שלמעשה היה שקר גס: לרכב לא היה ביטוח, והוא לא היה תקין. עורך הדין שלח אותי להביא עדים לכך שכך אמרו לי, ומיד ידעתי למי לקרוא. הרי היו שם בחברה כמה אנשים שהתעסקו איתי. התקשרתי אליהם, אבל הם כמוהו לא רצו לבוא להעיד.

כבר לא ידעתי למה לצפות. כבר חששתי שלא תהיה ברירה, אלא לשלם הכול מכסף שאין לי ולהשתעבד לחוב הזה כל חיי, או לחילופין לרצות חודשי מאסר ועבודות שירות. לא ראיתי שום תקווה באופק. רק בשני דברים אחזתי בכל הכוח - בקבלה שלי שלא לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה, ובאמונה שהקב"ה איתי, ושזה לא השופט של בית המשפט - אלה העבירות שדנות אותי. השופט הוא הקב"ה, והוא עושה לי רק טוב.

בסופו של דבר הסכים אחד מהעדים לבוא איתי לבית המשפט.

אחרי שהודעתי שיש לי עד, סידרו לי דיון בבית המשפט. ואז הדיון נדחה, ונקבע מועד חדש. שוב נדחה ושוב נקבע, ככה פעם אחר פעם, כשכל פעם כזאת עולה לי כסף. הוצאות בית המשפט כבר תפחו לשבעים וחמישה אלף שקלים, ואחרי מריחה של שנתיים, זומנתי לדיון, והפעם ברצינות.

התכוננתי. הכנתי נאום שכלל את טענותיי, ושישכנע את השופט וחבר מרעיו שאני אדם ישר, וחברת ההשכרה הונתה אותי בכך שטענה שיש לרכב ביטוח בשעה שאין הדבר כך. זו הייתה ההשתדלות הטבעית, במקביל להשתדלות הרוחנית: תשובה, תפילה וצדקה.

סוללה של עורכי דין ניצבה מצד חברת ההשכרה. ארבעה ממולחים בטוחים בעצמם. הם שלפו מסמך שמראה עבירת תנועה שעברתי, דבר שלא זכרתי

מתוך "מגזין השגחה פרטית" -
מגזין האיכות המעניק לכם ארגו
כלים ייחודיים לחיים שלווים ורגועים.
להצטרפות חייגו: 02-502-2-502

שקרה ושלא התכוננתי אליו כלל. אמרתי, "מה פתאום?! זה לא היה כן!" אבל המסמך היה נכון. נתנו לי אז דו"ח, ואני שכחתי ממנו שכחה טוטאלית.

זה היה מביך ומכשיל. שכחתי את כל מה שהיה לי לומר, את כל הטענות הצודקות והנאום הבנוי שהכנתי. התחזקתי בד' שהכול לטובה, וכשהגיע תורי למסור עדות, דיברתי מהלב, ממה שעלה במוחי באותו רגע. הסברתי את העמדה שלי, התנצלתי על כך שלא נהגתי נכון, וצינתי שבכל זאת, יש להתחשב בכך שחברת ההשכרה נהגה בחוסר הגינות מופלג והטעתה אותי.

רשות הדיבור חזרה לצד התובע. שניים מעורכי הדין הרימו דרשה מפוארת נגדי, מגובבת שקרים על גבי שקרים, שאם זה לא היה עצוב, זה היה מצחיק, לשמוע כמה יצירתיים הם, ועד היכן מגיעה היכולת הספרותית שלהם להמציא בדיות שלא היו ולא נבראו.

הם טענו כי אני משקר, כי אמרתי על דבר שהיה שהוא לא היה. ברגע שתופסים אדם משקר מול בית משפט, הוא מאבד את האמון בו, ולכאורה זה הסוף, כך שמה שנשאר כרגע מבחינתם זה להוכיח בהוכחה גמורה שאני שקרן.

הם התווכחו שם בלהט האם זה נחשב לשקר או לא, ולי לא היה מה לדבר.

פתאום נהיה שקט, כולם כבר אמרו מה שהיה להם לומר, והשופט אמר, "שמעתי את כל הצדדים. אני רואה שהנתבע חזר בתשובה, והוא דובר אמת".

זאת הייתה הפתעה גמורה, כי עד עכשיו השופט לא היה בצד שלי בכלל, ומה הקשר בין כל הדיבורים לחזרה בתשובה?

כשאני שמעתי את המילים האלה, בכיתי. הרגשתי שהקב"ה איתי, והקבלה של שתיקה בעת התפילה עומדת לי. כשם שאני שותק בעת התפילה, כך הקב"ה מסדר לי את העניינים

שאני אשתוק והישועה תתגלגל.

בסופו של דין הורה השופט לחתום על פשרה, שבה כולם מתחשבים בכולם. בסיום כזה יש חיסרון גדול, כי בפשרה השופט אינו חייב לנמק את פסק הדין, ולכן גם אי אפשר להגיש עליו ערעור.

למרות זאת חתמתי על הפשרה, לא מעודף תבונה, אלא פשוט כי לא היה לי רעיון אחר. הפסק הסופי - כך הודיע השופט - יגיע בעוד כמה חודשים.

עבר חודש אחד בלבד, ועורך הדין התקשר אליי ובפיו שתי בשורות, האחת טובה והשנייה רעה, כלשונו. הטובה - יצאתי זכאי. ה'רעה' - חברת ההשכרה הגישה ערעור על הפסק לבית המשפט המחוזי.

זה נשמע מאיים, אבל ידעתי שהקב"ה איתי.

נקבע דיון, ושוב הגעתי עם עורך הדין הזקן. שוב פתחו עורכי הדין של התביעה בגיבווי השקרים שלהם, אלא שכעת בחן השופט את הפסק מהדיון הקודם, והרעים בקולו, "הרי חתמתם על פשרה! אחרי פסק דין כזה לא מגישים ערעור! זהו ביזיון בית המשפט!"

וכך, הוא חייב אותם בכל הוצאות המשפט, והורה כי עליהם לשלם לי את כל הסכומים שהוצאתי עליו. עתה, לא רק שיצאתי זכאי, אלא נקבע שגם אותם שבעים וחמישה אלף שקלים ועוד תשלומים שכבר שילמתי, ישולמו לי.

וכמו שראיתם, זה לא היה השכל שלי, ולא עורך הדין, שאפילו שכח מסמך חשוב ולא הכין שום כיוון להתמודד עימו. זה היה רק הקב"ה. סמכתי עליו בלבד, והוא הראה לי כמה טוב לבטוח בו.

זכיתם לגילוי השגחה פרטית? שתפו אותנו! הגילוי שלכם עשוי להאיר לרבבות יהודים ספרו את הסיפור שלכם בקו השגחה פרטית 02.3011300 - בשלוחה 3 ואח"כ 0 (אחרי בחירת השפה) או שלחו בפקס 02-6599189 או למייל המערכת A@023011300.COM

הבמה המרכזית לשיתוף תובנות וחידוקים מן החיים

הבוטחים בהשם

לכבוד מזכי הרבים במצוות הבטחון והמסתעף ע"י העלון הנפלא 'השגחה פרטית' שלום וברכה וכטו"ס.

יישר כוח על החידוקים הנפלאים שאנו מקבלים מהעלון. השיעורים נפלאים, ואין לך דבר גדול מלחזק לבבות נשברים ולרוממם באמונה ובטחון.

אמנם כשגגה היוצאת מפי השליט, בהשגחה ראיתי דבר הדורש תיקון דחוף:

בגיליון של פרשת קרח, בעמוד האחרון נכתב על מגיד שיעור, שאחרי תפילת שחרית 'יוצא לפרנסתו' במסגרת עיסוקו כר"מ ומחנך וכו'. ודבר זה הוא נורא, לקרוא למצווה הגדולה של לימוד

תורה לאחרים - 'לעסוק לפרנסתו'. כפי שלא נאמר על מי שהולך ללמוד ב'כולל' שהוא הולך לעסוק לפרנסתו וכדומה. וידוע שכל עניין נתינת שכר למלמדי תינוקות אינו כפשוטו, כנאמר בגמרא נדרים, ונפסק בשו"ע יו"ד רמ"ה סעיף ה', עיין שם.

ובודאי אין לכנות זאת כעסק לצורכי פרנסה, אלא כקיום מצוות "ולמדתם", כפי שאנו מתפללים בכל יום: "ללמוד וללמד". וד' יתברך יצילנו ממכשלות.

המשיכו לזכות את הרבים ביתר שאת,

ישראל אייזנבלט, ירושלים.

לתשובה שלמה...

מספר שמעון וידר:

כשהייתי בן שש וחצי, עדין בחלק מהשבתות התפללתי תפלת שחרית בבית.

פעם אחת היתה זו 'שבת מברכים', וזכרתי שאחרי תפלת שחרית אומרים את ברכת החדש. אה, לא ידעתי שאצלנו בחסידות יש גסס מיוחד לברכת

החדש, השונה מהגסס

שברב הסדורים: אחרי

המלים 'ולרפואה

שלמה', מוסיפים את

הבקשה 'ולתשובה שלמה'.

עד אז, לא הכרתי את זה.

יש לנו בבית גם סדורים רגילים וגם סדורים בגסס של החסידות שלנו. והנה בהשגחה פרטית, בדיוק באותה שבת הביאה לי אמא שלי סדור מהסוג השני.

כך, כשהגעתי לעמוד של ברכת החדש קראתי לפי הגסס הנכון, הפולל את הבקשה 'לתשובה שלמה'.

אין מעצור לד' מלהושיע...

מספר דודי גרוסמן מבני ברק:

בכל יום אני חוזר מתלמוד התורה עם שני חברים, כשכלנו רוכבים על אופניים.

הדרך חולפת ביעף. אנו מזדרזים לשוב הביתה, עיפים אה מלאי ספוק, אחרי יום שבו זכינו ללמוד ולהגות בתורה הקדושה במשך שעות רבות.

יום אחד, כשהגענו לרחוב השלושה, רחוב שיש בו ירידה תלולה במיוחד, חברי רכבו לפני רציתי לנסע בצורה חלקה יותר, אז הגברתי את המהירות ועקפתי אותם מן הצד, ושכחתי דבר משמעותי ביותר: כמה ימים קדם לכן, נהרסו לי המעצורים באופניים!

ידעתי שעלי להביא אותם לתקון, אה איכשהו הדבר נשכח מלבי. בכל פעם שרציתי לעצור אותם, פשוט התחלתי לנסע לאט יותר עד שנעצרתי בהדרגה.

היום אני יודע שזה היה חסר אחריות מצדי, שסכנת נפשות לנסע כך, אה אז - לא חשבתי על זה.

האם אתם מצליחים לתאר לעצמכם מה קורה, כשאופניים בלי מעצורים דוהרים בירידה?

אה הדרך פנויה וחלקה - אין שום בעיה...

אבל בדיוק באותה דקה, רכב החל לצאת מהחניה הסמוכה...

ראיתי את זה, אה לא יכלתי לעצור!

מה יהיה כאן? נבהלתי מאוד.

דהרתי ממש לאותו הכוון...

בום! הרכב נתקע באופנים שלי. נתקע, אבל... בצורה עדינה כל כך!

הוא 'החמיץ' את הגוף שלי בכמה סנטימטרים, ורק שפשוף קלות את הקפסה שהיתה תלויה מאחורי האופנים שלי! נצלתי מתאונה נוראה!

האופנים שלי אפילו לא נפלו: הם המשיכו בנסיעה חסרת מעצורים, כשהלב שלי פועם בחזקה ומנסה

להתאושש מהבהלה, עד שכאשר הגיעו

למישור הם האטו ונעצרו סוף סוף.

הבטתי אחורה, מודה לד' על גדל הנס.

לקדוש ברוך הוא אין שום מעצור

מלהושיע אותנו! הוא תמיד יכול לעזור,

גם כשלונו אין מה לעשות!

המכנסים לא נעלמו סתם...

מספר חיים מאשדוד:

ביום ששי זכיתי לעזור לכבוד שבת, כשאמא שלי שלחה אותי לערוך קניה דחופה. היא צידה אותי בכרטיס אשראי וברשימה, והשתדלתי להזדרז ככל יכלתי.

מיד כשחזרתי הביתה נכנסתי להתרחץ ולהתארגן לשבת. במוצאי שבת אמא שלי היתה זקוקה לכרטיס האשראי. "מי זוכר איפה האשראי?" היא שאלה. "הוא לא בשום ארנק!"

"אני יודע איפה הוא! לקחתי אותו אתי ביום ששי, והוא בכיס המכנסים!" נזכרתי פתאום.

מכונת הכביסה סובבה במרץ בגדים

כחים. ראיתי איה אמא נהיית

מדאגת. "אוי, בטח הוא מתכבס

עכשו בתוך המכונה..." הבנתי.

"רגע, האמת היא שאת המכנסים

שלך אני זוכרת שהכנסתי", אמרה אמא

בפליאה. "אתה בטוח ששמת אותם בכביסה?"

האמת היא שהייתי בטוח שכן, אה בכל זאת הלכתי לחפש. והנה - מהרוח שבין סל הכביסה לקיר מציץ אלי בד מפר...

"הנה המכנסים! איה לא שמתי לב שהם לא נכנסו לסל?"

שאלתי את עצמי, תוף שאני שולף מכיסן את האשראי האבוד.

וברגע הבא הבנתי: "ברור! ד' הסתיר אותם כאן, כדי לשמור לנו על הכרטיס החשוב!"

הודעות פינת

ילדים יקרים!

בכל יום ראשון עולה סיפור חדש מאת המחנך

הנודע הרב קלמן רוזנברטן שליט"א.

זו השגחה פרטית לילדים: 02-3011901

ילד יקר! ראית השגחה פרטית? שתף את עם ישראל בסיפור שלך!

התקשר לקו השגחה פרטית לילדים: 02-30-11-901

הכנס לשלוחה 4 (לאחר בחירת השפה) והקלט את הסיפור שלך.

נְשִׁיחַ הַהֲצָלָה

פרק 4
מתור 4

תקציר: מול עיניו של נהג הגרר, משאית פוגעת בנעצמה ברבבה של משפחת גמבש, החונה בשולי הכביש המהיר.

לאחר ספור השתלטות העניים:

מה?! אתם תקועים כאן עם ילדים קטנים בבר שעות ארוכות?!

תעלו בזריזות, אסור לשהות כאן. סכנת נפשות!

כן, במה אפשר לעזור?

נחזר אחורה בזמן, מספר דקות לפני פגיעת המשאית:

אבא, לאן אתה יוצא?

אני רוצה לנסות לעצור מרמף. נשיע אותנו לצמית הקרוב. שם מחכה לנו דוד יחזקאל, והוא יסיע אותנו ברכבו לביתנו.

משמים עלה בי הרעיון לצר עפו קשור ולבקשו שייחבה לנו שם...

אני רק מתקשר לחברה לעדכן שאנו יוצאים והפכתם נמצא ב-

עזב הכל בעת, סכנה לעמיד כאן!!! תעלה בזריזות ונסע לצמית!

תעלו בלכם!

אבל נהיה מעל העמס המתר!

אין ברירה, מסכן יותר להשאיר כאן!

זהו זה, אין עוד מקום!

למחות הקטנים יצאו מכאן...

חסדי ד'... לא תמננו...

סוף

מדבר רחמים, הנהג של הגרר... עכשו אני פגיע אל הרכב שלכם, ואני רואה תאונה! ממש עכשו, לפני שתי דקות הגיעה משאית, פגעה ברכב והעיפה אותו קדימה! כבר הייתי בטוח שקרה אסון חס ושלום... אבל אז ראיתי שהרכב ריק! נצלחם בנס!!!

הו, הנה הרכב של דוד יחזקאל!

תודה!

מה אתה אוכיר... איזה נס! במה טוב שאותו יהודי טוב התעקש לקחת את בלנו ברכבו!!! משמים שלחו את הנהג להצילנו מהתאונה!!!

בתם נסיעה קצרה:

תודה רבה לך יהודי יקר, על חסדך הגדול!

מספר ר' משה ג' מבית שמש:

לפני מספר חודשים עברתי תקופה כלכלית קשה במיוחד. חשבון הבנק היה בגירעון, והוצאות בלתי צפויות לא פסקו מלצוץ. באחד הימים, כשחזרתי הביתה מבית הכנסת מצאתי בתיבת הדואר שלי עלון "ההשגחה פרטית" שהניח שם מישהו מהשכונה. קראתי בו, ומשפט אחד ממנו נחרט בזיכרוני: "הקב"ה כבר הכין את הפתרון לפני שהבעיה בכלל הופיעה".

באותו ערב ממש, בעודי יושב ומחשב כיצד אצליח לכסות את החוב, צלצל הטלפון. היה זה קרוב משפחה רחוק, שלא דיברתי איתו כבר שנים. הוא סיפר שהוא זוכר חוב ישן שהוא חייב לי זה זמן רב, וביקש לסגור אותו הערב. הסכום, שעד אז שכחתי ממנו לחלוטין, היה בדיוק הסכום שהיה חסר לי כדי לצאת מהמצוקה.

הנחתי את הטלפון והבטתי בעלון, שעדיין היה מונח על השולחן. הבנתי שהמשפט שקראתי רק שעות קודם לכן, לא היה מקרי כלל. ההשגחה העליונה כבר סידרה את הפתרון עוד לפני שהתפללתי עליו, וחיתכה רק לרגע הנכון שבו אזכה לראות בעיניי איך הכול מתחבר בדיוקנות מופלאה.

באותו רגע חשבתי לעצמי: מי יודע כמה יהודים זוכים בזכות אותו מפיץ, שבפשטות הניח את העלון במקום שבו יוכל להגיע לעוד לב יהודי. אולי הוא כלל אינו יודע איזו השפעה עצומה הייתה למעשה הקטן שלו. אשרי חלקם של כל מפיצי העלון - בזכותם אור האמונה מגיע לעוד ועוד יהודים.

התחזקתם מהעלון? רוצים לזכות את הקוראים?

שלחו למערכת במייל או בפקס, או השאירו הודעה בקו 02-3011300 בשלוחה 9/9

ההשגחה בשטח מבט אל נקודת הפצה של עלוני "ההשגחה פרטית".

× המקום: אופקים

× נקודת החלוקה: בית הכנסת המרכזי "קיוויתי" ובתי כנסת נוספים בעיר

בלב העיר אופקים, בין קירותיו החמים של בית הכנסת המרכזי "קיוויתי", מונחת מדי שבוע ערימת עלוני "ההשגחה פרטית" - אורחת קבועה שהפכה לחלק בלתי נפרד מסדר השבת של המתפללים. משם, אם נותרת כמות נוספת, ממשיכה ההפצה אל בתי כנסת נוספים ברחבי העיר, שכן הביקוש עולה תמיד על ההיצע, והערימות נחטפות מהר מכדי שיהיה ניתן לחדש אותן. אך הסיפור המרגש באמת מתרחש הרחק מבתי הכנסת, ליד דלת הבית. יש יהודים שפשוט לא מספיקים להגיע לעלון בבית הכנסת - השבוע עמוס, הזמן קצר - ובמקום לוותר, הם צועדים ברגליהם אל ביתו של המפיץ, רק כדי לקבל מיד ליד את החוברת הקטנה. הם לא מוכנים לוותר על המנה השבועית של אמונה ובטחון.

וכך, בין בית הכנסת לסף הבית מאיר עלון "ההשגחה פרטית" את השכונה כולה באור חדש. זהו לא רק עלון - זוהי תזכורת קבועה לכך שיש מי שמשגיח, ושכל פרט בחיים מכון מלמעלה. אור קטן זה, המתגלגל מיד ליד, משנה בעדינות את כל זווית ההסתכלות על החיים.

זו ההזדמנות שלך לעשות שינוי אמיתי!

פתח גם אתה מוקד הפצה באזור שלך ותוהו חלק מזיכוי הרבים.

הפעולה שלך משנה חיים. התקשר עכשיו ל-6176 *שלוחה 4 או ל-02-3011511

מפיעים וזזזזים לראות נחת מהיכדים!

קח לך את ההבטחה של רשב"י בזוה"ק:

המזכה את הרבים
זוכה לבנים ובני בנים
יראים ושלמים!

אנחנו גם נתפלל עליך בתפילה מיוחדת בכל ער"ח על ציונו של בעל חובות הלבבות!

התקשרו 02.30.11.5.11 כעת:

קח גם אתה שותפות בזיכוי הרבים העולמי, ותזכה לישועות בכל העניינים!

התקשר עכשיו ל-6176 *שלוחה 4 או ל-02-3011511

העלון יוצא לאור גם באידיש ובאנגלית
לקבלת העלון במייל שלחו בקשה
B023011300@GMAIL.COM לכתובת

× לע"נ מרת יהודית בת שמואל מאיר ע"ה נלב"ע כ"ד תמוז
× זיווג הגון ליקוטיאל יהודה בן אסתר הנדל
× להצלחת נוי בת אפרת

מפיצים אמונה לכל יהודי בכל העולם

ירושלים	ת"א	חיפה	באר שבע	אילת	ניו-יורק
18:23	18:39	18:32	18:43	18:38	19:05
19:34	19:37	19:36	19:36	19:33	20:02
20:14	20:13	20:14	20:14	20:09	20:44

לפניות בעניין תוכן העלון: השאירו הודעה במס' 02-3011300 שלוחה 9/9
או שלחו לפקס 02-6599189 או למייל המערכת A@023011300.COM

יש לנהוג בו כבוד כדרך שנוהגים בתשמישי מצווה, דהיינו להכניסו לעטיפה קודם השלכתו. כגון בשקית שאינה שקופה. והמחמיר יגנוז.

תכלית העלון היא לקרב את האדם לבורא עולם, חלילה שהוא יהיה זה שיפריע להתפלל ולשמוע קריאת התורה.

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

נושא השבוע: תמים תהיה

מבית
שבת טישפרשת
שמיני

משבח

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

נצטנינו בתורה: "תמים תהיה עם ה' אלקיך". הרמב"ם כולל מצוה זו כפאהרה פוללת של מצוות התורה, אולם הרמב"ן מונה אותה בין תרי"ג המצוות, ומבארה: "להיות תמים עם ה' יתברך, שניחד לבנו אליו יתברך, ולהאמין בו באמת, שכל הדברים הנעשים בעולם מאתו יתברך. ולא נחקר אחר אלו הוברי שמים וכשוף לידע מהם עתידות ושאד דברים". על טעם המצוה, פותח הרמב"ן: "שניחד לבנו אליו לבדו, ונאמין שהוא לבד עושה כל והוא הידע אמתת כל עתיד, וממנו לבדו נדרש העתידות... כי תמים הוא השלם בדבר, שאין בו שום מום ושום חסרון, וזו מצוה עשה". התמימות היא מעלה גדולה, שכן נח השתבח בהיותו "איש צדיק תמים", והיא פוללת את השלמות, שהאדם עושה את כל המצוות בשלמות הראויה, וגם בטול עצמי לפני הקב"ה מתוך תמימות לב וענוה. ועקר התמימות היא האמונה הפשוטה בהנהגת הבורא ובטול כל החשבונות והספקות, מתוך בשחון מחלט בה'. הבאור האמתי של 'תמים' הוא אדם ישר ונאמן, שעובד את קונו בטהר וזך, שלם שאין בו פגם, כמו קרן שאין בו מום. בטעות נראה, כי התמים הוא פתי המאמין לכל דבר, ואפשר לרמותו בנקל, ולאמתו של דבר התמים הוא חכם מפלג, כפי שרבי נפתלי מרופשיץ היה אומר, שלקחים 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' צריך להיות חכם גדול. וכן אמר ה"חפץ חיים" שרק בעניני עבודת ה' צריך להיות תמים המקבל כל דבר באהבה, אבל בעניני ממונות ובמשא ומתן עם הבריות, צריך להתנהג בפקחות לצד ישר ונאמנות.

אחרי כל החכמות, צריך להשליך את כל החכמות ולעבד את ה' בתמימות, בפשיטות גמורה בלי שום חכמות. וזו היא החכמה הגדולה שבכל החכמות, לבלי להיות חכם כלל.

(ליקוטי מוהר"ן)

על הפסוק שבפרשתנו: "תמים תהיה עם ה' אלקיך", כותב רש"י הקדוש: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקר אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו". דברי רש"י אלו, הם אבני יסוד בדרך של כל בן ישראל, ובדורות העבר היו המלמדים משרישים את דבריו בלבבות התלמידים ומרגילים אותם לשננם בעלפה, לכל מושוו מהם כל חיים. כן מספר על רבי יעקב יוסף טורסקי מסקוירא, שהראה פעם את דברי רש"י הללו לאחד ממקורביו, ואמר: "ראה נא, שרש"י האריך פאן שלא בדרך וכל את לשונו, כדי לרמוז ולהדגיש על חשיבות מידת התמימות". רש"י מפרש פאן את שני חלקי הפסוק, "תמים תהיה" להתנהג בתמימות ולא לחקור אחר העתידות, "עם ה' אלקיך" - שהמתנהג בתמימות, זוכה להיות בחלקו של הקב"ה והוא ממליך אותו עליו, ואז הוא זוכה שהוא מגן עליו בכל אשר הוא פונה. אף אמרו צדיקים, שרק בעניני שמים צריך האדם להתנהג בתמימות ולא לחקור אחר העתידות, אלא יש להתחזק באמונה בה' ולבטח בו בכל עת, אף בענינים שבין אדם לחברו ובפעולות הנוגעות לפרנסתו וגופו, אין לו לאדם להתנהג בתמימות כדי שלא ירמוהו הרפאים, וצריך להתנהג עמם במידת כבדהו וחשדהו, ולכן נאמר פאן "עם ה' אלקיך", שרק בענינים שבין אדם למקום צריך להיות תמים.

המלבי"ם, שנודע בבקיאואו בלשון הקדש ומכמניה, מבדיל בין 'תמים' ל'ישר' ומבאר: "תמים שאין לבו חלוק, פלומר אם תהיה תמים עם ה', ולא תפנה מעמו לבקש לדעת עתידות על ידי מעוננים, ואף לא על ידי אפן המותר, כי תסמוך על ה' כי הוא יכין העתידות עליך לטוב, אז חלקך עם ההשגחה הפרטית ואין צורך לך לחקור על העתיד לבוא. כי כל זה יכין ה' לטובתך, מצד שהוא אלקיך ומאמתו מצד גבר פוננו ואדם מה יבין דרכו". צדיקים היו מפרשים את לשון הכתוב "עם ה' אלקיך", שמזכרים פאן שני שמוותיו של הקב"ה, שם הנו"ה של מידת הרחמים, ושם אלקים של מידת הדין, כדי ללמד שצריך אדם להיות תמים עם בוראו ולא להרהר אחר מדותיו בכל מדה ומדה, גם כאשר הוא נוהג במידת הרחמים וגם כשנוהג במידת הדין. רבי פינחס מקורניץ היה אומר, שבשני מקומות בלבד נצטנינו לקימה "עם ה' אלקיך", במצות "תמים תהיה עם ה' אלקיך", ובמצות הענוה "והצנע לכת עם אלקיך", מפני ששתי מדות אלו יכול האדם בנקל לרמות את האחרים ולסמא את עיניהם, שכן יכול הוא להתחכם ולהעמיד פנים של איש תמים, בה פשעה שלבו מלא מרמה ותחבולות רשע, וכן יכול להתנהג בענוה מציפת מתוך רצון פנימי להתגאות. ולכן נאמר בשתיקה "עם ה' אלקיך", כי רק הקב"ה שהוא בוחן כליות ולב, יודע אם התמימות והענוה אמיתיות הן. ה"אמרי חיים" היה מפרש את הפסוק: "אם עולה קרבנו מן התפוק, זכר תמים יקריבנו" כן: אם ירצה האיש שעבודתו לבורא יתברך תהיה מן המעלה ומן המבחר, העצה לכן היא ש'מן הבקר', מיד עם קומו בהתעוררו משנתו, יזכר תמים יקריבנו - יזכר מיד את הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך"...

מנהג היה בקהילות היהודיות באוקראינה, שבסעדת שבת קדש של שחרית, היו אוכלים בתחלתה מאכל בצלים וצנון מתבלים בשמן שטעמו מריר, אחר כך אכלו פבד חתוך עם ביצים, ולבסוף מין מאכל העשוי מפרק בשר בחמין שטעמו חמצמן. היה 'הסבא' משפולי רגיל לומר, כי שלשת הפאכלים הללו מרמזים ליהודי כיצד להתנהג. 'בעט ערלאך' - התפלל בתמימות, על שם הבצלים המרירים (מריר ביידיש: ביטערלאך), 'לעב עהרלאך' - התנהג בחיפה בתמימות, על שם הפבד (פבדים קטנים ביידיש: לעבערלאך), ולבסוף 'זיי עהרלאך' - תמים תהיה עם ה' אלקיך, על שם מרק הבשר החמוץ, (חמצמן ביידיש זיי ערלאך)...

נמשל

למה הדבר דומה

ולפליאתו שוב השכן לאחר ימים מספר כשבִּידו הפסא הגדול אותו השאיל לו, ובִּידו השנייה פסא נוסף, קטן ונמוך, אך דומה להפליא לפסא הגדול. "מה זה?" תהה פִּיטל בקול, ושוב ספר השכן לפליאתו, כי בארץ פלא ילד הפסא הגדול פסא נוסף באישון ליל, והרי הוא לפִּיטל. משה פִּיטל בכתפיו, ובלבו רחם על שכנו המסכן, שדעתו התבלעה עליו עד כדי כֹּה, אך לא אמר מלה.

לא פלא אפוא, שלאחר כמה ימים, כאשר השכן הגיע שוב אל פִּיטל, והפעם בקש לשאל את זוג פמוטות הפספ שלו, בהם מדליקה רעיתו את גרות השבת, הסכים פִּיטל בחפץ לב. "אורחים נכבדים באים לבקרני", אמר השכן, מתאפק בכח לבל יפרץ בכח אל מול שכנו התם, "וכדי לכבד את האורחים, מבקש אני להשתמש בפמוטות הפספ שלכם". בזריזות רבה, אץ פִּיטל להוציא את הפמוטות מהארון, כשתקנה כמוסה עולה על לבו, שפא גם הפעם יתרחש הנס הפלאי, והוא יתעשר בזוג נוסף של פמוטות קטנים. עבר יום, עברו ימים, ופִּיטל רואה לחרדתו כי השכן אינו מגיע להשיב לו את הפמוטות היקרים. השבוע הלך וחלף, והשבת הלכה והתקרבה. לא נותרה בידו של פִּיטל הבררה, ובקצר רוח פנה אל שכנו ודרש לקבל בחזרה את הפמוטות. "צר לי לבשר לך את הבשורה האימה", אמר השכן, כשעל פניו נסוגה ארשת מזיפת של עצבות ואבל, "אבל הפמוטות היקרים שלך, מתו, למרבה הצער, ואין לי אפוא מה להשיב לך". זעם וחרון הציפו את פניו של פִּיטל, והוא החל לזעק חמס: "וכי פתי ובער אני שאתה חומד עמי לצון? מי שמע על פמוטות שמוסגלים למוות? האם נשמה וגוף להם כמו לאדם שיסודו מעפר וסופו לעפר?" ארשת העצבות נעלמה בודגע מעל פניו של השכן הערמומי, ותחתיה הופיעה ארשת רשע ומרמה. "מדוע נזפרת לשאל זאת רק עכשו? הרי כשספרתי לך שהקערה ילדה קערה נוספת, לא צעקת עלי שהדבר בלתי אפשרי, אם כן מדוע עכשו אתה זועק חמס ותובע ממני את הפמוטות ש'מתו'?" "אם מקערה ומפסא יכולים לצאת כלים נוספים, אזי פמוטים יכולים גם למוות", אמר השכן והותיר את פִּיטל המסכן המום ופועור פה.

הנמשל

במשל נפלא זה, משתמש המגיד מדבנא כדי להמשיך לאדם כמה ערום הוא היצר הרע, המנסה כל־היעת להכשיל את האדם ולהפילו בפח יוקשים. לעתים, כאשר באה מצוה לידיו של האדם, מפתהו היצר לעשותה מעבר למדתה ומסיתו להפריז בה יותר מהראוי, כאותו שכן רמאי שבִּידה דברים על־הקערות והפסא שילדו כלים נוספים. אך לאחר מכן, כאשר באה מצוה חשובה לידיו של האדם, מחלישו היצר ונוסף בו עיפות, עד שהוא מפסיד כליל את המצוה, כאותם פמוטים ש'מתו'. והעצה לך: לקיים "תמים תהיה עם ה' אלקיך", לא לחקור מאומה, אלא לעבד את ה' באמת ובתמים, ולקיים את כל־דבריו בלי חשבונות, ומבלי לפנות אל תחבולותיו של היצר הרע, אלא מתוך אמונה פשוטה בה'.

תמים גדול היה פִּיטל שואב המים, תמימות יתרה שיש עמה מן הסכלות והאילוות. את מלאכתו בשאיבת המים מפי הנחיר שבסמוך לכפר, עשה מדי יום ביומו, ולולא היה מביא בקביעות את המים היקרים אל בתי בני הכפר, דומה היה שכלם היו גוועים בצמא בהעדר מימיו. כלם אהבו את פִּיטל התמים, וידעו שהוא איש פשר וישר שמעולם לא נוטל פרוטה שאינה שלו, אך היו גם שאהבו להתבדח על־חשבונם ולהתלוצץ מתמימותו היתרה. רגילים היו לשאל אותו שאלות של־הבל, כשהם מדמים את הדברים כענינים חשובים העומדים בראשו של־עולם, ופִּיטל היה מתחס ברצינות מלאה לשאלות וחוכך את־מזחו במבוכה בתורו אחר פתרונות המניחות את־הדעת. בשכנותו של שואב המים התגורר איש אחד בן־פלעל, שלא הלך בדרך ישרה והרויח את כספו בערמה. מדותיו היו משחתות ומסאבות, ושעה של קרת־רוח הייתה לו כאשר היה פוגש את שואב המים, ולויעג לתמימותו. יום אחד, נתקל פִּיטל בדרך באבן, ונפל מלוא קומתו ארצה. כשקם מנפילתו, גלה כי אחד הדליים נסדק בתחתיתו, והוא נאלץ לשוב הביתה כדי לתקנו. "מדוע חזרת הביתה בעוד החמה ברקיע?" שאלו שכנו בן־הפלעל, כשראה את פִּיטל שואב המים שב לביתו. "הדלי נסדק" אמר השואב, ונכנס אל־חצרו כדי לתקנו. חיוך ערמומי עלה בזוית פיו של השכן המשחת, ולאחר רגע הקיש קלות על שער חצרו של פִּיטל. "אני זקוק בבקשה לקערה גדולה כדי לערבב בה דבר מאכל כלשהו". פִּיטל לא חשד במאום, נכנס אל מטבח ביתו והושיט לשכנו קערת עץ גדולה.

עברו ימים, ולעת ערב, כשפִּיטל שב לביתו כשהוא תשוש מעמל יומו, הופיע השכן בפתח דלתו. "הנה לך הקערה שהשאלת לי לפני ימים", אך להפתעתו של פִּיטל, הגיש לו שכנו שתי קערות, האחת הקערה הגדולה אותה השאיל לו, והשנייה קטנה ממנה בהרבה, אך דומה לקערה הגדולה בצבעה. "מה זה?" התפלא פִּיטל, והשכן ענה, כשהחיוך ודוני מדגדג את פנות שפתיו: "קרה לך נס גדול! הקערה הגדולה שנטלת ממך, עמדה על ארון ביתי מאז נטלתה ממך, והיום כשבאתי להחזירה לך, הפתעתי לראות כי הקערה ילדה קערה נוספת, קטנה ממנה. ומכיון שאיש ישר אני, באתי להחזיר לך את קערתך ואת הקערה הקטנה שיצאה ממנה". סכל גדול היה פִּיטל, אולם גם לפתי כמוהו היה הדבר נראה מגוחך. "מי שמע על תופעה כזו שקערה יולדת קערה נוספת?" חשב בלבו, אך כשראה שהשכן עומד על־שלו בעקשנות, וממאן לטל בחזרה את הקערה הקטנה, שתק. "מה אכפת לי בכלל?" חשב פִּיטל בלבו, "אם השכן שלי הוא טפס כה גדול, שמעניק לי בחנם קערה נוספת, למה שלא אטל אותה ממנו?" הודה אפוא שואב המים לשכנו, והביע בפניו את הערכתו על ישרותו ונאמנותו הגדולה. בקשי רב, עלה בידו של־השכן לכלא את הצחוק העז שחלחל בגרונו ואים לפרץ החוצה, ורק כששב לביתו נתן פרקו לרגשותיו וצחק שעה ארצה על־משבתו של שכנו הסכל.

עברו שבועים ימים, ושוב התדפק השכן הרמאי על דלתו של פִּיטל, והפעם בקש לשאל ממנו פסא עץ. פִּיטל נענה באדיבות,

מִדָּבָר

הַלְכוֹת וְהַלִּיכוֹת

• מִצְוֹת "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ" הִיא מִצְוָה הַכּוֹלֶלֶת כָּל-הַמִּצְוֹת לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, כְּעֵנִין שֶׁנֶּאֱמַר "אֲשֶׁרִי תִמְיַמֶּיךָ" (שִׁטַּת הַרְמוֹב"ם)

• הַתִּהְיֶה עִמּוֹ בְּתִמְיָמוֹת וּתְצַפֶּה לוֹ, וְלֹא תִחְקֹר אַחֵר הַעֲתִידוֹת, אֲלֵא כָּל-מָה שֶׁיָּבוֹא עֲלֶיךָ, קִבֵּל בְּתִמְיָמוֹת, וְאַז תִּהְיֶה עִמּוֹ וּלְחַלְקוֹ. (רש"י)

• מִנֵּין שֶׁאֵין שׂוֹאֲלִים בְּכָל־דָּיִים (חוּזִים בְּכּוֹכְבִּים)? שֶׁנֶּאֱמַר "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ". (מִסֻּכַּת פִּסְחִים)

• כִּךָ אָמַר מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל: מִבְּקָשִׁים אַתֶּם שֶׁיִּהְיֶה הַקֶּבֶץ"ה עִמָּכֶם? תִּפְשׁוּ מִדַּת אַבְרָהָם, שֶׁהַתִּמְיָמוֹת יָפֶה לִפְנֵי הַקֶּבֶץ"ה, שֶׁנֶּאֱמַר "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ", כְּמוֹ שֶׁהוּא תָּמִים שֶׁנֶּאֱמַר "הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוֹ", וְתוֹרַתוֹ תִּמְיָמָה שֶׁנֶּאֱמַר "תּוֹרַת ה' תִּמְיָמָה". אָמַר דָּוִד, הוֹאִיל וְכֹךָ הַתִּמְיָמוֹת לִפְנֵי הַקֶּבֶץ"ה, אֵף אֲנִי פוֹתַח וּמְקַלְסוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲשֶׁרִי תִמְיַמֶּיךָ". (מִדְרַשׁ שׁוּחַר טוֹב)

• אֵין שׂוֹאֲלִים בְּחוּזִים בְּכּוֹכְבִּים וְלֹא בְּגוֹרְלוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ", וְכָל-שֶׁכֶּן שֶׁאִסּוּר לְשַׂאֵל בְּקוֹסְמִים וּבְמַנְחָשִׁים וּבְמַכְשָׁפִים. (שׁוּלְחַן עֵרוֹךְ)

• אִסּוּר לִנְחֹשׁ בְּנִחוּשֵׁי הַגּוֹיִים, כְּגוֹן אֵלּוּ שְׂאוּמֵרִים הוֹאִיל וְנִפְלָה פֶּתוֹ מִפִּי אוֹ מִקֶּלֶד מִדָּו, אֵינוֹ הוֹלֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי הַיּוֹם מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יִצְלִיחַ, וְאֵין זֶה אֲלֵא דְבַרִּי הֶבֶל, וְעוֹבֵר עַל-הָאִסּוּר שֶׁל "לֹא תִנְחָשׁ". (שם)

• אִךְ כָּל-הַדְּבָרִים הָאִסּוּרִים מִשּׁוֹם נִחוּשׁ, אֵינֶם אֲלֵא דְּוָקָא הַדְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם טַעַם וְהִגִּיוֹן, כְּמוֹ נִפְלָה פֶּתוֹ, אוֹ הַפְּסִיקוֹן חֲתוּל וְכִדּוּמָה, אֲבָל מִי שֶׁרוּצֶה לַעֲשׂוֹת דְּבַר מִסָּסִים אוֹ לְלַכֵּת לְמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְחָשׁ שֶׁמִּן-הַשָּׁמַיִם מַעֲכָבִים אוֹתוֹ וְרוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת מִכָּה, מִתֵּר לוֹ לַהֲפִנֵּעַ מִכָּה בַּעֲבוּר זֶה. (שׁו"ת אֵזֶר נִדְבָרוֹ)

• כָּל הַנִּחוּשִׁים וְהַכְשׁוּפִים, כָּלֶם דְּבַרִּי שֶׁקֶר וְכָזָב הֵם, וְאֵין רָאוּי לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם חֲכָמִים מִחֲכָמִים לַהֲפִשֵּׁף בְּהַבְלִים אֵלּוּ וְלֹא לַהֲעֵלוֹת עַל-לֵב שֶׁיֵּשׁ תוֹעֵלַת בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי לֹא-נִחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא-קִסָּם בְּיִשְׂרָאֵל". וְכָל הַפְּאֻמִּין בְּדְבָרִים אֵלּוּ וְכִיצָא בָהֶן, וּמַחֲשֵׁב בְּלָבוֹ שֶׁהוּא אֶמֶת וְדְבַרִּי חֲכָמָה אֲבָל הַתּוֹרָה אֶסְרָתוֹ, אֵינוֹ אֲלֵא מִן-הַסְּכִלִים וּמִחֲסָרֵי הַדַּעַת. אֲבָל בַּעֲלֵי הַחֲכָמָה וְתִמְיָמֵי הַדַּעַת, יִדְעוּ בְּרָאוּיּוֹת בְּרוּרוֹת שֶׁכָּל-אֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁאִסְרָה תּוֹרָה, אֵינֶם דְּבַרִּי חֲכָמָה אֲלֵא תִהְיֶה וְהֶבֶל שֶׁנִּמְשְׁכוֹ בָּהֶן חֲסָרֵי הַדַּעַת

וְנִטְשׁוּ כָּל דְּרָכֵי הָאֱמֻנָה בְּגִלְלוֹן, וּמִפְּנֵי זֶה אִמְרָה תּוֹרָה עַל-כָּל-אֵלּוּ הַהַבְלִים "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ". (הַרְמוֹב"ם)

• דְּבָרִים שֶׁעוֹשִׂים לְסָמֶן טוֹב וְהֵם מְנַהֲגִים הַמְסוּרִים אֲצֵל מְשֻׁפְחוֹת שׁוֹנוֹת, אֵין אִסּוּר לַהֲקַפִּיד עֲלֵיהֶם, מִפְּנֵי שֶׁעוֹשִׂים זֹאת רַק לְסָמֶן טוֹב. (שׁו"ת רַב פִּעֲלִים)

• כְּשֶׁרוּצֶה אָדָם לַעֲשׂוֹת דְּבַר מִסָּסִים, וּמִסָּפֵק אִם לַעֲשׂוֹת אוֹ לֹא, מִתֵּר לְקַחַת תַּנְ"ךְ וְלִפְתּוֹחַ בְּדֶף אֶקְרָאִי, וְלִרְאוֹת אֵיזָה פְּסוּק נִמְצָא בְּרֹאשׁ הַדֶּף וְלַפְעַל עַל פִּי, וְאֵין בָּזָה אִסּוּר שֶׁל מְשַׁתְּמֵשׁ בַּתּוֹרָה אוֹ שֶׁל מַעֲשֶׂה נִחוּשׁ. (הַחִיד"א)

• "וּבַחֲקִיתֶיהֶם לֹא תִלְכוּ" - הַזְהָרְנוּ בָּזָה לַהֲתַרְחֵק מִכָּל-דְּרָכֵי הָאֱמוּרִי, וּמִהֶם הַלְחָשִׁים וְהַקְמָעִים, שֶׁאֵינֶם מִן הַמְּחִיחָה לְרַפּוּאָה. (רַבְנּוֹ יוֹנָה)

• יִפְנֶעַ אָדָם מִשְׂאֵלוֹת חֲלוּם, שֶׁיֵּדַע אֵיזָה אֲשֶׁר יִקַּח וּבְאֵיזָה דְּבַר יִצְלִיחַ אוֹ לֹא, שֶׁנֶּאֱמַר "תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ". כִּי לְבַסּוֹף לֹא תִהְיֶה לוֹ תִקְוָה, כִּי כְּפָה שֶׁאֵלּוּ יִגְדִּלְדָּלוּ אוֹ חֲמִירוֹ דַּת, אוֹ נִפְלוּ בַּחֲלֵי רַע אוֹ זָרַעַם, וְאֵין טוֹב לְאָדָם אֲלֵא לַהֲתַפְלִל לְקֶבֶץ"ה. (סֵפֶר חֲסִידִים)

• אִם יֹאמַר לֶךְ חֲכָם אֶחָד אוֹ נֹכְרִי אוֹ יִשְׂרָאֵל, 'אֲכַתֵּב לָךְ קָמַע כְּנָגֵד הַחַן אוֹ כְּנָגֵד שְׂתִיקָבֵל דְּבַרִּיךָ בְּפִנֵּי הַשָּׁרִים', אוֹ אִם אָמַר 'אַתָּן לָךְ דְּבַר שֶׁתִּשְׁאַנּוּ עֲלֶיךָ תִּתְעַשֵּׂר', לֹא מִבְּעֵיַת בְּשִׁבְתָּ שֶׁאִסּוּר לְשַׂאת לִפִּי שֶׁמְחַלֵּל שִׁבְתָּ, אֲלֵא אִפְּלוּ בַּחֵל לֹא יִשְׁאַנּוּ עָלָיו, מִפְּנֵי שְׁבוּטִיחַ בְּאוֹתוֹן הַבָּלִים, וְאָמְרוּ "וְאַל-בִּינְתָּךְ אֶל-תִּשְׁעֵן" וּכְתִיב "תָּמִים תִּהְיֶה". (שם)

• מִצְוֹת "תָּמִים תִּהְיֶה", הִיא רַק בְּעֵנִי הַתְּחַזְקוֹת הָאֱמוּנָה בַּה' יִתְבָּרַךְ וּבַפְּטוּחֹן בְּהִנְהַגְתּוֹ - 'עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. אוֹלָם בְּמִשְׁא וּמִתָּן עִם הַבְּרִיּוֹת, לַעֲתִים צְרִיךְ הָאָדָם לְהִיּוֹת פֶּקַח וְעָרוּם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְשֵׁל בְּיַדִּי אֲנָשִׁים שֶׁאֵינֶם מְהֻנָּגִים. וְכֵן מְצִינוּ אֲצֵל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ, שֶׁהַתּוֹרָה מַעֲיָדָה עָלָיו "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם", אוֹלָם הִיָּה אִישׁ עַל-הַתִּמְיָמוֹת, דִּהְיִינוּ שֶׁהִיָּה בַּעַל הַבֵּית עַל מִדַּת הַתִּמְיָמוֹת שְׁבוּ וַיֵּדַע מִתִּי לַהֲשַׁתְּמֵשׁ בּוֹ וּמִתִּי לַהֲתַפְתֵּל עִם עֵקֶשׁ, וְכֹךָ אָמַר יַעֲקֹב לְלָבֹן: "אֲחִיו אֲנִי בְּרַמְאוּת". (הַחִפֵּץ חַיִּים)

• "מִתְהַלֵּךְ בְּתַמּוֹ צִדִּיק אֲשֶׁרִי בְּנִי אַחֲרָיו" - הַהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתִּמְיָמוֹת, זֹכֶה לְבָנִים כְּשֶׁרִים וְיִרְאֵי ה'. (חֲנוּךְ לְנֶעֱר)

• תִּמְיָמוֹת אֵינָה תְּכוּנָה טְבִיעִית כִּי שֶׁמְקַבֵּל לְסַבֵּר בְּטַעוֹת, אֲלֵא הִיא מִדָּה עֲלִיּוֹנָה וְחֲשׁוּבָה, שֶׁדְּרוֹשׁ עֲמֹל רַב כְּדֵי לְרַכְּשָׁה וּלְאַמְצָה. (הַלֵּב שְׁמַח'ה מִגּוֹר)

מהלל

מספורי חז"ל

הבא. נבהל חזקיהו ושאל את הנביא: "מדוע באה עלי רעה כה גדולה?" ונענה: "מפני שלא קימת את צווי התורה לשאת אשה ולהעמיד תולדות להמשך דורות ישראל". נאנח חזקיהו ואמר: "ומה אעשה, וראיתי ברוח הקדש שעתידי לציאת מומי בנים שאינם מהגנים, ולכן חשבתי שטוב יותר שלא אשא אשה כלל ולא אוליד בנים רשעים". אמר לו ישעיהו הנביא: "מי בקש ממוך לחקור אחר העתידות ולהכניס את ראשו בנבכי הימים הבאים? אין לו לאדם לעשות כן, אלא להיות בעל אמונה תמימה ולהתנהג בתמימות וישר, שנאמר 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'". וכן נאמר בספר בן-סירא: 'במפלא ממוך אלתדרש, ובמכסה ממוך אל תחקר'. "היה עליך ללכת בתם אחר מצות ה', לשאת אשה ולקום מצות פריה ורביה, והקב"ה יעשה ככל אשר יחפץ עם בניו, ולא עליך מוטלת החובה לחקור אחר דברים נסתרים". שמע חזקיהו דברים נחרצים אלו מפי הנביא, בחשיבות עבודת ה' בתמימות ובלי חקירות יתרונות, ונחם על שלא נשא אשה ולא העמיד תולדות, ומיד אמר לישעיהו: "אם-כה, מבקש אני ממוך שתתן לי עתה את בתיך לאשה, ואולי בזכות שנינו יולדו לי בנים כשרים והגונים". נאנח הנביא ואמר: "ומה אעשה, וכבר נגזרה עליך הגזרה ואי אפשר להשיבה". הצטער חזקיהו ואמר: "מנהג העולם, שפאשר באים לבקר אדם חולה מחזקים אותו ומפחחים בו רוח תקווה, ואתה בא ליאש אותי? מקבלני מבית אבי-אבא, שאפלו חרב חדה מנחת על-צנארו של-אדם, אל ימנע עצמו מן-הרחמים". אמר לו הנביא: "אם ישמע ה' לתפלתך וישלח לך רפואה, אתן לך את בתי לאשה". יצא הנביא, וחזקיהו הסב פניו אל-הקיר והחל להתפלל מקירות לבו אל ה'. נעשה לו נס והקב"ה הוסיף לו חמש-עשרה שנות חיים. ישעיהו עמד בהבטחתו ונתן לו את בתי לאשה, שהולידה לו שני בנים, מנשה ורשבשקה, ואולם עוד בילדותם כבר ראה אביהם שרוצים הם לעבד עבודה זרה. רבשקה מת בילדותו, ומנשה גדל והיה מלך רשע שעבד עבודה זרה, אך בסוף ימיו חזר בתשובה שלמה. (אוצר אגדות נ"ך)

לפני שנים רבות, חי איש עשיר גדול ולו נכסים רבים, ואולם השמחה לא הייתה שרויה במעונו. לא הייתה לו משפחה ולא ילדים ולכן היה בודד ועצוב. חשב האיש: "מה יועיל לי כל-כספי הרב אם אין לי שמחה? ומה אעשה עם-כל רכושתי לאחר מותי?". יעצו לו שכניו לחלק את כספו לעניים, והאיש החליט לחפש עני בודד, שאין לו תקווה בחייו והוא כבר מייאש מפצבו הקשה. יצא אל רחובות העיר, פגש עניים רבים, ואולם כלם אמרו לו שיש להם מישהו שמסיע להם. לבסוף מצא עני מסכן, פחוש ורזה ובגדיו קרועים, וזמן רב לא בא אכל אל-פיו. שמח העשיר ונתן לעני סכום גדול מאד. התפלל העני והעשיר הסביר: "החלטתי לתת מפספי לאיש שאין לו תקווה בחייו". החזיר לו העני את כספו ואמר: "חס ושלום! רק איש שוטף עלול להיות מייאש, אבל אני

חזקיהו המלך, היה בנו של המלך אחז שהיה רשע גדול והיה עובד עבודה זרה, ואולם הוא דבק בה' ובדרכיו ולא סר מדברי התורה זמין ושמאל. לאחר שאחז מת, עלה חזקיהו על כסאו וצוה על-עבדיו לגרר את גופת אביו המת במטה של חבלים, כדי להחדיר בלב-העם את ענשו של-החוטא, ולהחזירם למוטב. מצא הדבר חן בעיני הקב"ה, והוא צוה על החמה לשקע שלא בעונתה, כדי שאחז יקבר בחשכה ומתוך ביזיון, ואותו היום נמשך רק שעתים בלבד. פאשר הייתה המלוכה איתנה בידי של חזקיהו, פתח את בתי המדרשות ושלח שמן מאוצר המלוכה כדי שישלחו ללמד לאורו, והתרבו ספסלים של-לומדים בכל מלכות יהודה. וכדי להרבות תורה, נעץ חזקיהו חרב בבית המדרש, וקרא: "מי שלא ילמד תורה, ידקר בחרב", ובזכותו רבתה תורה בישראל, עד שלא היו אף תינוק ותינוקת שלא היו בקיאים בהלכות טמאה וטהרה החמורות, ומגבת ועד אנטיפרס לא היה אפלו בור ועם-הארץ אחד. בימי מלכותו של חזקיהו המלך, עלה סנחריב להלחם עמו, לאחר שפבר נלחם עם מלכות ישראל והגלה את עשרת השבטים והולכים לארץ אשור. הגיע סנחריב לירושלים עם צבא עצום, וכשראה אותה מרחוק אמר: "הזאת ירושלים שבגללה טרחתה להביא חילים כה מרבים? הלא קטנה היא מאד ויכול אני לכבשה במחירי עם גדודים מספר", ומפני שיגיעים היו החילים מתלאות הדרך, דחה את המלחמה למחר וכלם פנו לנחם. אותו לילה היה ליל סדר פסח, וחזקיהו המלך חזק את-העם בדברי אמונה לבל יפחדו מהאויב, כי אין לה מעצור להושיע ברב או במעט, והפיל תחנה לפני הקב"ה שבעודו ישן על-מטתו ימות כל צבא סנחריב, ולא יצטרך אף לטרוח להכותם. ואמנם, בלילה ההוא ירד מלאך ה' והכה את כל מחנה סנחריב, ורק הוא נותר בחיים וברח משם בבשת פנים. בדרך לארץ אשור, מצא קורה אחת מתבת נח והשתחוה לפניו, כשהוא נודר להקריב את שני בניו לקרבן. הבנים שמעו את נדר אביהם, והקדימו להרגו טרם יקריב אותם לקרבן, וברחו לארץ אררט אל העיר קרדו. במקום ההוא התגוררו יהודים רבים, ובני סנחריב למדו ממעשיהם, והחליטו לעלות לירושלים ולהתגיר בה, ומאדעם יצאו שני התנאים הנודעים שמעיה ואבטליון. לאחר הנס הגדול, באו ישעיהו הנביא אל חזקיהו, והציע לו לכתב שירה על נס ההצלה, ואולם חזקיהו אמר שהתורה בה הוא עוסק תהא תחת השירה, וטען שנסי הקב"ה כבר התפרסמו בעולם ואין טעם להוסיף ולהודיעם בריבים. תרה אף ה' בחזקיהו, ולא מנחו למלך המשיח וגואלם של-ישראל כפי שרצה בתחלה, ולא זו בלבד, אלא הפיל עליו חלי כבד, וכל עורו נעשה קלופים-קלופים, מפני שקלף את-הזהב של דלתות בית המקדש, ושלחם למלך אשור. באותם ימים אמר הקב"ה לישעיהו הנביא ללכת ולבקר את חזקיהו, וכשבא לפניו אמר לו: "כה אמר ה', צו לביתך, כי מת אתה ולא תחיה", בלשון כפולה "מת אתה ולא תחיה", שאין לו תקווה בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק לעולם

מתפל

אמרות ופתגמים

• תמים נטריקון: תורה מצות ישמר מאד, תשובה מעונותיו יעשה מנעוריו, תחפה מתי יבוא משיח. (האהבת ישראל מוידניץ)

• "תמים תהיה עם ה' אלקיך" - באשר תדע שה' אלקיך עומד עמך, במקום שאתה שם, תראה שהכל תמים ואין שום דבר צרה ויגון והתנגדות כלל. (רבי לייבוש מאוהרוב)

• "פריש בכם שרש פרה ראש ולענה", אם רוצה אדם לעבד אתה' בחכמה יותר מדי, אז הוא בא לידי ספקות. "פריש בכם" - אם יש בכם ספקות והתחכמות, זהו "שרש פרה ראש ולענה". (היהודי הקדוש מפשיסחא)

• כדי לזכות להגיע להיות תמים תהיה עם ה' אלקיך, צריך פקחות גדולה... (רבי בונים מפשיסחא)

• 'תמים' נטריקון תשמר מצות ה' מאהבה, וכן: תשמע מוסר ירא מוכית, וכן: תורה מחסה יהיה מכל. (אלה דברי שמואל)

• חייב אדם מישאל להיות טוב, חכם וחסיד - יחד. טוב בלבד - חסא, חכם בלבד - גנב, חסיד בלבד - שוטה... (רבי נפתלי מרופשיץ)

• לא די להיות לא חכם בלבד, ולא טוב בלבד, ולא תמים בלבד, אלא צריך להיות שלשתם יחד, וזהו דרך ה' הנכונה. (רבי נפתלי מרופשיץ)

• "אתהלך בתם-לכבי בקרב ביתי", מי שמתהלך בתם לכב, הוא זריז לשמר ולעשות אף בהיותו בקרב ביתו, במקום שאין רואים אותו, ועליו מורא הקב"ה יותר ממוצא בשור ודם. (ישועות שמשון)

• בשם שהאדם שאינו אוכל נחלש, כך האדם שאינו לומד ומתפלל, חייז נחלשים, שנאמר "תמים תהיה" - מתי תהיה בריא ושלם? רק "עם ה' אלקיך". (רבי אברהם יעקב מסאדיגורא)

• מתי 'תמים תהיה'? באשר תהיה עם ה' אלקיך, רק אז תהיה שלם ולא תחסר דבר. (רבי לוי יצחק מברדיטשוב)

• למה נכתב "תמים תהיה" עם תי"ו רבתי? כדי שיוכל האיש הישראלי להכנס לתוכה ראשו ורבו. (רבי צבי הירש מרמיינוב)

• "תמים תהיה עם ה' אלקיך, כשאתה תם, חלקך עם ה' אלקיך. וכן אמר דוד "ואני בתמי אלה פדני וחנני", "ואני בתמי תמכת בי ותציתני לפניך לעולם". (ספרי)

• הולך בתם ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. (משלי)

• "תמים תהיה עם ה' אלקיך", ומתרגם 'שלים', שלא תהרהר אחריו, אלא תהיה שלם בהנהגתו עמך, ובמה שישמח יותר, יורה על-הקבלה באהבה. (אהבת ה')

• "תמים תהיה עם ה' אלקיך" - בתמימות תהיה כשאתה עם ה' אלקיך לבד, ואין עליך יראת אנשים. (תהלות ה')

• הבעל-שם-טוב היה אומר: "אני בער ואני מאמין", כי צריך להיות מאמין באמונה פשוטה, בלי חקירות ותמיהות, כמו שנאמר "תמים תהיה עם ה' אלקיך".

• הקדמונים אמרו, שתשובה נטריקון: תענית, שק ואפר, בכיה, הספד. ובימינו עקרה של-תשובה: תמים תהיה עם-ה' אלקיך, שויתי ה' לנגדי תמיד, ואהבת את ה' אלקיך, בכל-דרכיך דעהו, הכון לקראת אלקיך ישראל. (רבי אורי מסטרליסק)

• "נקה שפקח היה" - מפני שהיה חכם ביותר ולא התהלך בתמימות, נכשל במחלקת ואבד מר-הארץ, מפני שאסור לו לאדם להתחכם יותר מדי נגד התורה. (רבי משה מלעלוב)

• כל מצות עשה שבתורה - מצותו היה חכם, כל מצות לא-תעשה שבתורה - מצותו אלי-תהיה סכל. (רבי בונים מפשיסחא)

• "סתר ישר עצתו אמונה" - אם לעתים חושב האדם שיש סתירות בישרו של-הקב"ה, אזי 'עצתו אמונה' - העצה לכך היא להרבות באמונה פשוטה. (רבי יוחנן מטולנא)

• כל המודה עלי-האמת, מקים תמים תהיה עם ה' אלקיך. (מהרש"ם מבערזאן)

• התיי"ו של "תמים תהיה עם ה' אלקיך" גדולה, והי"ם של "על מוקדה" קטנה, ללמד שצריך אדם להיות גדול בתמימותו עם-ה', אבל אינו צריך לכער בהתלהבותו בגאווה, אלא להשתדל להסתירה מעין הבריות. (רמ"ם מקוצק)

כי הדת היהודית היא האמתית, ולכן התגבר והחל לקים מצות וללמוד תורה. יום אחד, נאלץ לנסע למקום רחוק, וכדרכו בדק בפוכבים לראות מה יהיה עתידו. לצערו גלה, על-פי הפוכבים, כי סכנה גדולה אורבת לו בדרכו והוא עלול לההרג בדרך. התעצב האיש, אך התחזק וקרא: "הרי עזבתי את-כל החכמות הטבעיות והפכתי להיות יהודי מאמין! מה-יש לי לפחד מכל-האמונות הללו? בוטח אני בה' והוא בודאי יעשה לי נס!" יצא האיש לדרכו, כשהוא חדור אמונה בה' שיצליח בדרך. בדרכו נקלע ליער מסכן בו שרצו חיות רעות, אך הקב"ה עשה לו נס ושלח אל-המקום חמור. כשצאו החיות את-החמור, עזבו את-האיש ומהרו לטרף את-החמור במקומו. נחלץ החכם מהסכנה הגדולה, ואמר: "יודע אני מדוע נפלת לי ידי סכנה, מפני שחזיתי בפוכבים ובדקתי את-עתידי. יודע אני גם מדוע נצלת בדרך נס, מפני שבטחתי בקב"ה באמונה תמימה". (ירושלמי מסכת שבת)

בוטח בה' ומצפה לחסדיו ורחמיו, ומאמין אני שיכול להושיעני מפצבי הקשה". הלך העשיר והטמין את-סכום הפסף הגדול תחת עץ אחד. עברו ימים וגלגלו של-העשיר התהפף עליו, עד שנעשה עני מרוד. יום אחד נזכר באוצר שהחביא באדמה, והלך להוציאו, אלא ששוטרים תפסוהו וחשדו בו שהוא גנב. הביאווה לשור שהיה אותו עני, והלה אמר לו: "יודע אתה מי אני? אני אותו עני שחשבת שאין לו תקווה, והנה גלגל ה' את-מצלי והעלה אותי מאשפותות. מעתה תדע, שהקב"ה יכול לעזר לכל-אחד וצריך להאמין בו באמונה שלמה ותמימה. נתן לו השר את-הפסף, והעשיר לשעבר התגורר בביתו של-השור ולמד מפניו להיות שמח בחלקו ולבטח בה'". (ספר המעשיות לרבנו נסים גאון)

איש נכרי אחד היה, שהיה חכם גדול וממחה בחכמת הפוכבים והפזלות. שנים רבות חקר את-הנהגת העולם והגיע למסקנה,

מספר

ספורי צדיקים

היהודי הקדוש, רבי יעקב יצחק מפשיסחא, נפל פעם למשכב כבד והרופאים כמעט אָמרו נאָש לחייו. הכריזו תלמידיו על ימי תפלה וזעקה, מתוך צום ותשובה וצדקה. באחד מימי התפלה, הגיע כפרי אחד אל העיר, וכדרכו פנה אל בית המזיגה כדי לשנות מעט יין שרף כהרגלו, אך כשראוהו בני העיר החלו לצעק עליו ומנעו אותו מכף. תמה הפכרי על כף, וכשהשיבוהו שבאותו יום גזרו תענית צבור על מחלתו של רבם הנערץ, נאנח הפכרי ואמר: "רבנו של עולם! עזר במהרה ותנפא את הרב, כי נפשי כלתה לשנות מעט משקה חריף". לא עבר זמן רב, והיהודי הקדוש הבריא בארח פלא. וכשישב עם תלמידיו, אמר להם 'היהודי': "דעו לכם, שתפלתו הקצרה והתמימה של אותו כפרי, התקבלה בשמים יותר מכל התפלות, מפני שהוא התפלל בתמימות גדולה וכלי שום פניה, שכן באמת רצה לשנות יין שרף, ובזכותו באה אלי הישועה". (שיח שרפי קודש)

אל הרבי ר' בונים מפשיסחא, הגיע פעם עני אחד שהיה חסר כל, ותנה את צערו לפניו: "רבי, מברך אני כמו כל יהודי מדי בקר, את הברכה 'שעשה לי כל צרכי'. אולם באמת אין לי כלום, וחושש אני שמא מברך אני ברכה לבטלה". אמר לו הרבי: "חס ושלום לומר כן, כי אם אין לך מאומה, אם כן זה הצורך שלך, וצריך אתה לקבל באהבה את הנהגת הבורא ותברך עמו". וזוהי מצות תמים תהיה, כפרוש רש"י: "מה שבא עליה, קבל בתמימות ולא תחקר". (שפתי צדיק)

רבי נחמיה אלתר, בנו של ה"שפת אמת" ואחיו של ה"אמרי אמת" מגור, היה סמל של תמימות, תמימות שגורפת לאחר מאמצים גדולים, ועמה הגיעה לדרגה עליונה ביותר של היות הבורא ותברך בראש מעיניו כל היום. הוא היה מהלך עלי אדמות, כאלו ונקלע אליו בטעות, רגליו פאָרץ וראשו בשמי שמים. ספור אפני לך היו משיחים אודותיו: כשהיה גר בירושלים, התגורר ברחוב התבשים בסמוך לרחוב הנביאים. פעם פגש בו אחד ממפריי כשהוא מהלך ברחוב זה לכאן ולכאן, כאחד שתר אחר משהו. נגש אליו אותו אדם ושאל אותו: "את מי מחפש כאן מר זה שעה ארפה"? ורבי נחמיה משיבו בפשטות ובתמימות: "מה טוב שפגשתה, כי זה שעה ארפה שאני תר ומחפש אחר ביתי ואיני מוצאהו". (תולדותיו)

רבי ברוך שמעון שניאורסון, ראש ישיבת טשביין, קים בנפשו את הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך", התהלך עמו בתמימות ולא חקר אחר העתידות, וקבל בתמימות כל מה שבא עליו. בכתביו שכתב בשנות השואה האומות, כתב כך: "ואם בשעה שהעולם נהוג כסדרו, מדמה האדם את עצמו כמסיע לה' בהוצאתו לפעל גזרותיו בסדור חיו, עכשו גלוי כי אין דרך רק להשליך עליו יהבו ולבחר במעשה הנרצה ברגע זה או אחרת, מבלי לעשות תכניות

אחד מחסידיו של הבעל-שם טוב, בא אליו פעם, ובקש ממנו לעזור עליו רחמים שתהיה לו מדת הבטחון. נטל הבעל-שם טוב פסת קלף וכתב עליה כמה מלים, סגרה ומסרה לאותו חסיד בתורת שמירה. לזמנים, פתחו את הקלף ומצאו בו את לשון רש"י על הפסוק: "תמים תהיה עם ה' אלקיך", שכתב באריכות שלא כדרכו: "התהלך עמו בתמימות, ותצפה לו, ולא תחקר אחר העתידות, אלא כל-מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו". (ספר רש"י)

רבי משה חגיז, שנודע במלחמותו נגד משיח השקר צבי שבור, מספר בספרו "משנת חסידים" על אבי-אביו של רש"י, שהיה מכבד בזקנו את מקום ארון הקדש שבו היו מונחים ספרי התורה, ומוסיף וכותב, שאף-על-פי שקשה לו לקבל שמועה זו, מפני קדשת הזקן ולא יתכן לזלזל בקדשתו נגד ארון הקדש, אולם מפניו שהולכים אחר מחשבת הלב, ובדאי שאותו חסיד עשה כפאן בתוך לבבו לשם שמים, אין ספק כי מעשהו היה לרצון לפני ה'. והוא מוסיף וכותב, שלכן האות תי"ו של תבת "תמים תהיה" היא גדולה, כדי להוכיח שמעלת התמימות גדולה היא ואין ערה אליה. ומספר על פהו תמים אחד, שהיה אומר בברכת כהנים 'וישמדך' במקום 'וישמך', ובא חכם אחד והעביר אותו מלעלות לדוכן כדי שלא יקלל את ישראל ולא יחפז חלילה את הברכה למללה. אך מן השמים הודיעו לאותו חכם, כי עגש יעגש אם לא יחזיר אותו לדוכן להמשיך בדרכו בתמימות. (שרי המאה)

בתשעה באב תרע"ד, פרצה מלחמת העולם הראשונה, והעולם כלו היה למדורת אש. יהודים רבים הפכו לפליטים וחסרי כל, ורבים החלו לברח מהגרמנים לתוככי רוסיה. ישב ה"חפץ חיים" בברדיו והתקשה להחליט מה יעשה עם בחורי ישיבתו, אם להשאר בעירה או לברח לעמק המדינה, ואף כשחתנו רבי צבי הירש לינסון שאלו על כך, אמר לו ה"חפץ חיים" בגלוי לב: "איני יודע". למחרת, החליט רבי צבי הירש כי אין מנוס מלהטיל את גורל הגר"א, והסביר, שעל-אף שנצטוונו על "תמים תהיה עם ה' אלקיך", במצב סכנה אין מנוס מלערוך את הגורל. הפסוק שעלה היה "כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות", ורבי צבי הירש חש כי קבל מן השמים תשובה ברורה לספקותיו. מיד נכנס רבי צבי הירש אל חותנו ה"חפץ חיים" ולפליאתו אמר לו חותנו מיד, עוד בטרם הספיק לגלות לו כי ערוך את גורל הגר"א, כי הרהר שוב בענין והחליט לקיים את דברי התורה "כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". השתומם רבי צבי הירש לשמע תשובת חותנו, וספר לו על הגורל שערו ועל התשובה הזוהר שיקבל. שמח ה"חפץ חיים" לשמע התשובה, והתבטא: "אם כן זה טוב מאוד", אך כשבקש רבי צבי הירש מחותנו שיעשה בעצמו שוב את הגורל, סרב ה"חפץ חיים" ואמר: "אינני רוצה להטריח את הקב"ה יותר מדי". (בשבילי ראדון)

לזמן מרבה". פעם, שפך לפניו אחד מוקדביו את מרלבו על קשי מסים, שלא ראה לו פתרון הפנים את הדעת. נחמו הרב והחל לספר: "זה עתה נפטר העסקן הידוע רבי משה שרר מאמריקה, ועליו מספר ספור נפלא. בהיותו ילד קטן, נחלה במחלה מסכנת, ואמו שלחה פתקה אל רבי אברהם אלימלך הי"ד מקרלין, והוא הורה לה להוסיף ולהדליק נר נוסף בעל ערב שבת קדש, עד שיבריא. ואמנם, החלה האם להוסיף נר אחד בכל שבת, עד שהגיעה לשמונה עשר נרות, והילד החלים והתרפא. עברה תקופה נוספת, ושוב חלה הילד. פנתה האם אל הרופא, והוא נתן לה מרשם לרכישת תרופה בבית המרקחת. באותם ימים, סבלו בני המשפחה מעני מחפיר, מפני ששומרו על השבת במסירות נפש, ובאותם ימים רחוקים בארצות הברית, כמעט לא היה אפשרי להתפרנס בלי לעבד בשבת. פשפשה האם בכיסים נסתרים ובבגדים ישנים, ולבסוף מצאה פמה פרוטות ואצה לבית המרקחת לרכוש את התרופה לילדה החולה. באותה שעה, לא שהה הרוקח בבית המרקחת, ורק אחד העוזרים שהה שם. מפני נחיצות הענין, הגישה לו האם את המרשם, והלה נתן לה בקבוק קטן. בדרך הפיחה, נתקלה בחדר המדרגות והבקבוק הקטן נשבר וכל תכולתו נגרה ארצה. מה גדול היה צערה של האם על אבוד התרופה המיחלת, ובשארית כוחותיה שבה עם שברי הבקבוק אל בית המרקחת, כדי לנסות לקבל תרופה חדשה ללא תשלום. בהגיעה, פגשה את הרוקח הראשי שוהה בחנות, וכשהלה אף העיף מבט על הבקבוק השבור שבידיה, החזיר מיד פסיד. מי נתן לו בקבוק זה? הרי היה בו רעל מסכן מאד, שיכל להמית אדם מגדל, רחמנא לעלן". סים רבי ברוך שמעון את ספורו הנפלא, ואמר לאותו אדם: "ראה נא כיצד הקב"ה משגיח על כל ברואיו ומדריך אותם בכל צעד וצעד, ואף שלפעמים לא מבין האדם את דרכי ההנהגה, עליו להתנהג בתמימות עם ה' ולדעת שכל משגח בהשגחה עליונה". (תולדותיו)

החסיד רבי מנדל גפנר, היה מספר על החנוכה הנפלא שקבל מהוריו עוד מילדותו, והעיד שעוד בהיותו בן שש שנים, חנכו אביו להתפלל מדי יום ביומו שיצפה לזוג הגון ולדורות ישרים מברכים. פעם ספר, כי אביו שגן לו פעמים רבות פמה דמעות צריף לשפוף פמים, כדי לזכות לסייעתא דשמיא כדי להתהלך בתמימות עם רצון הבורא, לקיים את המצוות בשלמות וישר וללא התחממות. כדי להמחיש פמה צריף להתפלל ולהפציר על-כך, ספר לו אביו ספור מרעיש, על אחד מחשובי וזקני עירם, יהודי זקן שנודע לצדיק נשגב. הלה התנהג בפרישות יתרה וצם משבת לשבת, והזין את גופו מאכילת אגוזים בלבד. פעם נקלע אורח למעונו, והפרוש כבדו באגוזים שהיו לפניו טעם האורח את האגוזים והם ערבו לחכו מאד, וכששאל את מארחו היכן רכשם, הפנה אותו אל חנותו של הנכרי שהתגורר ממולו. לפליאתו של האיש, לא היה לאגוזים שרכש אצל הגוי, את הטעם הערב שחש באכילתו אצל הפרוש, וכשהציג את תמיהתו באזני המוכר, גלה לו הלה לפי תמו, כי את האגוזים שהוא מוכר לאותו יהודי זקן, הוא משרה במקשוף כל ימות השבוע בשמן חזיר, ומאגוזים אלו שואב אותו יהודי את כחו להסתגף כל ימות השבוע. זעזוע עמוק תקף את היהודי לשמע הדברים, והוא אץ פמובן מיד לגלות את אוניו של הפרוש על

המכשול הגדול. קשה לתאר את התחושה שאותו פרוש חש באותו רגע, וכמעט שפרחה נשמתו. הוא לא ידע לשית עצות בנפשו, וחש כי עולמו חרב עליו, שכן כבר שנים ארכות הוא נכשל באכילת חזיר, רחמנא לעלן. סים האב את ספורו, ואמר לבנו רבי מנדל: "היא ספור זה נר לרגליך, כיצד צריף האדם להתנהג בתמימות עם ה', ולא לנסות להעפיל למעלות רמות מדי בלי להתפלל להיות מן הצדיקים שאין הקב"ה מביא תקלה עליהם". (עולמו של חסיד)

בעיר בריסק דליטא, היתה פעם שאלה קשה בענין הנהגת בני העיר בעת המלחמה, ורבי העיר התכנסו בראשות הגר"י, רבי יצחק זאב סולוביצ'יק, רבה של בריסק, כדי לטפס עצה למען הכלל. בין הרבנים שהתכנסו, היה אחד שהיה בקי בגורל הגר"א ופעמים רבות היה משתמש בגורל זה לפתרון שאלות בהן התחבט. ישבו הרבנים זמן רב והתחבטו בענין, אך לא מצאו פתרון הולם המסכם על דעת כלם. עד שהגר"ז פנה לאותו רב ואמר: "לכם יש הרי איזו דרך, אם כן בואו ונראה מה יעלה עלידי העצה שלכם". ערך אותו רב את גורל הגר"א, ומה יצא לו בגורל? הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך" ... (עבודות והנהגות)

רבי ליבוש מרדכי הלברשטם משינובה, בן בנו של ה"דברי יחזקאל" משינובה, נודע כצדיק תמים וגאון מכלל. על תמימות עבודתו מספר, שאפלו את ברפת 'אשר יצר' הקפיד לומר רק מתוך סדור, ולחם פלימיו נגד האפנה המתחדשת ונגע המותרות. בביתו לא הרשה להחליף את כלי הבית, וספר כי לזקנו רבי יחזקאל שרגא היתה סכה בחצר הבית, בה התגורר חתנו רבי מנדל מפריסטיק עם כל משפחתו, והיום מחפשים דירות רחבות ידים וכלי בית מכארים ... (רבנו הקדוש משינוא)

בתקופת השואה האפמה, עת השתבשו סדרי בראשית וחדלו ארחות, הגיע רבי אברהם לנדא מסטריקוב כפליט אל העיר וילנא, ונותר בודד מפלמשתחתו שנספתה על קדוש השם. באותה עת, שהה בעיר וילנא אדם מסתורי שפנה "מגיד עתידות", והפליטים שהגיעו אל העיר ללא בני משפחתם, באו אליו כדי לשמע מה עובר עליהם ומה עתיד להתרחש עמם. הפליטים שהלכו אליו חזרו כשהם נפעמים לגמרי, וספרו כי הלה ידע לספר להם פרטים אישיים ביותר, וגלה להם דברים שונים ומעניינים ממה שצופו להם העתיד. אחד המקורבים לרבי, נסה להניא אותו ללכת אליו, אולם לאחר שיחה ארוכה ונסיונות שכנוע ארכים, פנה אליו הרבי ואמר: "הכל אני מבין, אולם כיצד אתה מסתדר עם דברי רש"י הקדוש על הפסוק 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' - 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקר אחר העתידות. אלא כל-מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו'". (מכבי אור)

רבי צבי מספינקא נצל בנס מהשואה האפמה, והגר לאחר המלחמה לארצות הברית. לימים ספר, כי בתקופת המלחמה, למרות תלאותיו וסוריו הקשים, חש כליהעת כי הקב"ה עומד עליו ושומרו, ולא הסיח דעתו מזה לרגע. את עצמו היה מחזק כליהעת בדברי רש"י הקדושים על הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך", שפרש: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא

תחקר אחר העתידות, אלא כל־מה שִׁבּוֹא עָלֶיךָ קִבֵּל בְּתַמִּימוֹת, וְאַזְ תִּהְיֶה עִמּוֹ וּלְחַלְקוֹ", וְסֵפֶר, כִּי בִּילְדוֹתָיו הָיוּ הַמְלָמִידִים מִקְפִּידִים לִשְׁנֹן עִם הַתְלָמִידִים אֶת לְשׁוֹן רַשִׁי הַקָּדוֹשׁ, וְלִהְיוֹת שֶׁאֵת דְּבָרָיו בִּלְבָם לִמְעַן יַעֲמִדוּ לְאַרְבֵּי יָמִים, כִּי הֵם יִסְדּוּ הַיְּהוּדִים. (תורת החסידות)

בְּעֶרְבַּ חַג הַשְּׁבָעוֹת תִּשְׁ"ד, בְּיָמֵי הַפְּלֵאוֹת שֶׁל שׁוֹאֵת יְהוּדֵי אֵירוֹפָּה, גִּישּׁוּ לַצָּבָא הַהִנְגָּרִי שְׁנֵי אַחִים, דָּוִד לִיב וּמֵאִיר. בְּלִילָה שְׁלֹפֶנֶץ פֶּן, הַתְּעוֹרֵר אֲבִי הָאֲחִים וְאָמַר: חֲלֹמְתִי בְּשֵׁנִי אֶת דְּבָרֵי הַפְּסוּק בְּתַהֲלִים "יִדְעַה הַשֵּׁם בְּנֵי תַמִּימִים", וְכֹאשֶׁר בְּנֵי דָוִד לִיב הָעִיר שֶׁבְּפָסוּק נֶאֱמַר "יִדְעַה הַשֵּׁם יָמֵי תַמִּימִים", אָמַר הָאֵב: "יִדְעַתִּי, בְּנִי, יִדְעַתִּי, אֶת לְשׁוֹן הַפְּסוּק, אֲבָל כֹּךְ חֲלֹמְתִי, וְחוֹשְׁבֵנִי שֶׁהַפְּסוּק עָלֵיכֶם בְּנֵי הַיְּקָרִים, שְׂאֵתֶם תִּזְכּוּ לְהַנְצִל מִגֵּיא הַהִרְיָגָה וְלִהְיוֹת יָמִים". רְגָעִים סְפוּרִים טָרָם עָזְבוּ הָאֲחִים אֶת הוֹרִיָּה וּבְנֵי מִשְׁפָּחָתָם, שְׂאֵתֶם לֹא רָאָה יוֹתֵר עִם עֲלֵיתָם עַל־הַמּוֹקֵד בְּסַעֲרָה הַשְּׂמִימָה, נִפְרַד מֵהֶם אֲבִיהֶם בְּמִלִּים סְפוּרוֹת: "בְּנֵי הַיְּקָרִים! מִיֵּשֶׁת אֲנִי בְּכָאֵב בְּבִגְדֵיכֶם הַיְּשָׁנִים וְהַדְּלִים, וְיִדְעַה אֲנִי שֶׁלֹּא צִידְתִּי אֶתְכֶם בְּבִגְדֵים מִתְּאִיִּים. לֹא עֲשִׂיתִי זֹאת מִרַע לָב, אֲלֹא מִשׁוֹם שֶׁתִּמִּיד נִשְׁמַרְתִּי שֶׁלֹּא לִיהֲנוֹת מִמָּמוֹן שֶׁל־אַחֲרִים, וְגַם כָּאֵן בְּגִטּוֹ, כְּשֶׁאֲנִשִּׁים מְעַנְיָנִים לְמִסֵּר אֶת־פְּסָפֶם לַיהוּדִים אַחֲרִים, נִשְׁמָר אֲנִי גַם־כֵּן שֶׁלֹּא לִיהֲנוֹת מִמִּתְנַת בְּשׂוֹר וְדָם. אֲמַנֵּם צָרִיכִים גְּשָׁמִים אֵין בְּכֹחִי לְהַעֲנִיק לָכֶם, אוֹלָם דְּבָר אֶחָד מִבְּקָשׁ אֲנִי לְמִסֵּר לָכֶם". הָאֵב נָשָׂם עֲמֻקּוֹת, וְהִמְשִׁיךְ: "מַה שֶּׁאֲנִי יָכוֹל לְהַעֲנִיק לָכֶם כְּצִידָה לְדֶרֶךְ הָאֶרֶץ, הֵם דְּבָרֵי הַפְּסוּק "תַּמִּים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ", וְאֶת דְּבָרֵי רַשִׁי "הַתְּהַלֵּךְ עִמּוֹ בְּתַמִּימוֹת, וְתִצְפֶּה לוֹ, וְלֹא תִחְקֹר אַחֵר הָעֲתִידוֹת, אֲלֹא כִּלְמָה שִׁבּוֹא עָלֶיךָ, קִבֵּל בְּתַמִּימוֹת, וְאַזְ תִּהְיֶה עִמּוֹ וּלְחַלְקוֹ". דָּוִד לִיב וּמֵאִיר חֲשׂוּ מִחֲנֹק בְּגִרּוֹנָם, וְהֵם בִּקְשׁוּ לְהָרִים אֶת־קוֹלָם בְּבִכְיָה, אֲבָל גִּזְהָרוּ מִכֹּף בְּהִתְאָם לְצוּאֵת רַבִּי יְהוּדָה הַחֲסִיד. הֵם עָזְבוּ אֶת הַשֶּׁעַר, וּמִבְּטֵיָהֶם שֶׁל אֲבָא וְאֲמָא לֹא אוֹתָם עַד גִּלּוֹתָם אֶל מִשְׁאֵיוֹת הַצָּבָא שֶׁהִמְתִּינוּ בְּמִרְחָק. דָּוִד לִיב, שְׁלֵמִים הָיָה לְגַבְאֵי הַצִּדְקָה הַנּוֹדֵעַ רַבִּי דָּוִד לִיב שׁוֹרֵץ, לֹא שִׁכַּח מַעוֹלָם אֶת דְּבָרָיו שֶׁל־אֲבִיו, וְאִישִׁיתוֹ גִּלְמוֹהֶם אֶת מַהוּתָהּ שֶׁל עֲבוֹדַת ה' בְּתַמִּימוֹת. (בחוֹק יֵד)

לִפְנֵי כַּמָּה עֶשְׂרוֹת שָׁנִים, הָיָה בְּחוֹר אֶחָד שָׂבָא בְּקִשְׁרֵי שְׂדוּכִין עִם בִּתְּגִילוֹ, וְהֵם הִתְפַּנְּנוּ כְּרֹאוֹי לְקִרְאָת שְׂמִיחַת כְּלוּלוֹתֵיהֶם. בְּעֶצֶת אֶחָד מִיִּדְיוֹ, הֵלֵךְ הַחֲתָן אֶל־אֲדָם אֶחָד שֶׁהִתְיַמֵּר לִהְיוֹת בָּקִי בַּקְּבֵלָה וּרְבִים

הָיוּ פּוֹנִים אֵלָיו כְּדֵי שִׁיבְדֹק אֶת־שְׂמוּתֵיהֶם וְלִרְאוֹת אִם יַעֲלֶה זִוְגָם יָפָה, וְהִלָּה טַעַן שְׂאִינוּ מוֹצֵא הַתְּאֻמָּה בֵּין הַשְּׂמוּת וְעֲלֵיהֶם לְבַטֵּל מִיַּד אֶת־הַשְּׂדוּךְ. חֲשָׁכוּ עֵינָיו שֶׁל־הַחֲתָן וְשְׂמִיחַת לְבוֹ הַפֶּךְ לְאֲבָל וְתוֹגָה. יָמִים מְסַפֵּר הַתְּהַלֵּךְ וּרְאוּשׁוֹ בְּלַעֲמוֹ, וְכִשְׁפֵּסֶר אֶת־הַדְּבָר לְאֶחָד מִרְבוּתָיו, בְּטַל אֶת דְּבָרֵי אוֹתוֹ 'מְקַבֵּל', שֶׁכֵּן נִצְטַוְנוּ עַל "תַּמִּים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ", שִׁמְרֵם פְּתָאִים ה' וְאֵין לָנוּ עֵסֶק בְּנִסְתָּרוֹת. וְכֵדִי לְהִפְסִי אֶת־דְּעוֹתוֹ שֶׁל־הַחֲתָן, יַעֲץ לוֹ לַעֲלוֹת אֶל־בֵּיתוֹ שֶׁל־הַסְטִיפֶלֶר, רַבִּי יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל קִנְיָבְסְקִי בַּעַל "קְהִלוֹת יַעֲקֹב", וְכֹאשֶׁר יוֹרֵה לוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה. נִכְנַס הַבְּחוּר אֶל־הָרֵב וּבִידּוֹ פָּתַק, בּוֹ רָשָׁם אֶת־הַעֲנָן כָּלוּ, וְכִשְׁהַסְטִיפֶלֶר קָרָא אֶת־הַדְּבָרִים, הִחֵל לְשֹׂאֵג כְּאִרִּי עַל עוֹוֹת הָאָמֶת וְהַתְּבִטָּה בְּדְבָרִים חֲרִיפִים עַל אוֹתוֹ 'מְקַבֵּל'. לְאַחַר שֶׁשָּׁבָה רוּחוֹ, בָּרַךְ ה' "קְהִלוֹת יַעֲקֹב" בְּבִרְכוֹת נֶאֱמָנוֹת וְחָזַק אֶת־לְבוֹ לְבָל יֵשִׁים לְבוֹ לְדְבָרֵי הַהֵבֵל, וְיִמְשִׁיךְ לְהַתְנַהֵּג בְּתַמִּימוֹת וּבְאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה. שְׁמַע הַחֲתָן לַעֲצָתוֹ שֶׁל הַסְטִיפֶלֶר, וְזָכָה לְהִקָּם בֵּית נֶאֱמָן בִּישְׂרָאֵל, אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יִצְאָת וְאֵין צָוָה. (אוֹצְרוֹת הָאֲדָרָה)

כַּמָּה חֲסִידִים שֶׁל ה"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר", רָצוּ פַּעַם לְנִסֵּעַ אֵלָיו, אוֹלָם לֹא הָיָה לָהֶם כֶּסֶף לְהוֹצֵאוֹת הַדֶּרֶךְ. נָתַן לָהֶם אֶחָד הַחֲסִידִים עֶצֶה, הָיוּת וּבְעִירָם גָּר עֲשִׂיר אֶחָד שֶׁלֹּא הִתְבָּרַךְ בִּילְדִים, כְּדֹאִי לַעֲנֹךְ לוֹ לְנִסֵּעַ אֶל־הָרַבִּי לְבָקֶשׁ מָמוֹנוֹ שִׁיבְרָכוּ בְּבָנִים, וּבְנֵיתֵם יִסְעוּ עִמּוֹ הַחֲסִידִים לְדִינוּב. הַסְּכִים הָעֲשִׂיר, וְכֹלָם נָסְעוּ יַחַד עִמּוֹ אֶל־הָרַבִּי. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְדִינוּב, נִכְנַס הָעֲשִׂיר אֶל־הָרַבִּי וְסֵפֶר לוֹ עַל־צִרְתּוֹ, וְהָרַבִּי בָּרַךְ שִׁיפָּה לְבָנִים קָמִים. הָעֲשִׂיר הָיָה אִישׁ פְּשׁוּט וְהִתְנָה לוֹ אִמּוּנָה תַמִּימָה בַּה' וּבַמִּשָּׁה עַבְדּוֹ, וְכִינוּ שֶׁהִתְבָּרַךְ מִפִּי הָרַבִּי, הָאֲמִין בְּבִרְכָּה בְּלִב שְׁלָם. מִיַּד כְּשִׁיָּצָא מִבֵּית מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל הָרַבִּי הֵלֵךְ הָעֲשִׂיר אֶל הַשּׁוֹק, וְרָאָה שָׁם מִיִּשְׁהוֹ שְׂמוּכָר עֲרִיסוֹת שֶׁל־תִּינוּקוֹת. אָמַר הָעֲשִׂיר לַעֲצָמוֹ: "הָרִי הָרַבִּי בְּרַךְ אוֹתִי שִׁיָּלֵד לִי בֶן, הִבָּה וְאִקְנָה עֲרִיסָה לְתִינוּק שֶׁעֲתִיד לְהוֹלֵד לָנוּ". אָמַר וְעָשָׂה, וְחִזֹּר לְבֵית הַמִּדְּרָשׁ עִם עֲרִיסָה חֲדָשָׁה. פָּגְשׁוּ אוֹתוֹ הַחֲסִידִים וְהִתְפַּלְאוּ לָמָּה הוּא קוֹנֶה עֲרִיסָה חֲדָשָׁה, וְכִשְׁפֵּסֶר לָהֶם עַל־אִמּוּנָתוֹ בְּדְבָרֵי הָרַבִּי, הָיוּ כַּמָּה חֲסִידִים שֶׁחִיָּבוּ עַל־תַּמִּימוֹתוֹ, אֵן כְּשִׁפְּסֵרוֹ אֶת־הַדְּבָרִים ל"בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר" גַּעַר בְּחֲסִידִים וְאָמַר: "תִּדְעוּ שֶׁעַל־יְדֵי אִמּוּנָה בְּלִבֵּד אֶפְשָׁר לְהוֹרִיד יְשׁוּעָה מִן־הַשָּׁמַיִם, אֲבָל אִם־אָדָם עוֹשֶׂה פְּעֻלָּה מְמִשִּׁית כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הָעֲשִׂיר הַפְּאִמִּין הַזֶּה, שֶׁהֵלֵךְ וְקִנָּה עֲרִיסָה לְתִינוּק, אֵין סֶפֶק בְּלִבִּי שֶׁבּוֹדָאִי יִנְשַׁע בְּקָרוֹב", וְכֵן הָיָה. (בֹּאֵר יַעֲקֹב חִיִּים)

מִמְלָכָה

רַבִּי נִפְתָּלִי מְרוֹפְשִׁיץ, הָיָה יָדוּעַ בְּפִקְחוֹתוֹ וּבְחֻכְמָתוֹ הַיְּתֵרָה. פַּעַם אָמַר לוֹ רַבּוֹ 'הַחוּזָה מִלְּבָלִיךְ': "נִפְתָּלִי, הָרִי כְּתוּב 'תַּמִּים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ', וְלֹא נֶאֱמַר 'חֻכִּים תִּהְיֶה', וּמִדּוּעַ אֲפֹא אֵינָךְ מִתְנַהֵּג בְּתַמִּימוֹת, אֲלֹא כִּלְדְּבָרִיךָ בְּשִׁנְיָנוֹת וּבְחֻכְמָה הַמָּה?" הָשִׁיב רַבִּי נִפְתָּלִי וְאָמַר מִיַּד: "נִכּוֹן הַדְּבָר, אֲבָל כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְדֶרֶךְ שֶׁל 'תַּמִּים תִּהְיֶה' צָרִיךְ לִהְיוֹת פֶּקֶח גָּדוֹל..."

פַּעַם, אָמַר 'הַחוּזָה' לְתַלְמִידוֹ זֶה: "נִפְתָּלִי, קִבֵּל נָא עַל־עֲצָמְךָ שֶׁלֹּא לְהַתְבָּרֵךְ שָׁנָה אַחַת, אֲלֹא הַתְנַהֵּג בְּתַמִּימוֹת וּבְכַד־רֹאשׁ, וְאֲבִטִּיחֶךָ מִדְּרָגוֹת גְּדוּלוֹת". הַסְּפִים הַתְלָמִיד, אֵךְ בְּשִׁפְסִים 'הַחוּזָה' אֶת תְּפִלָּת הָעֲמִידָה, בַּה' הָיָה מְאָרִיךְ מְאֹד, רָאָה שֶׁהַתְלָמִידִים מוֹחִיכִים בְּפֶה מִלֵּא. הִבִּין כִּי יָדוֹ שֶׁל רַבִּי נִפְתָּלִי בְּדְבָר, וּבּוֹדָאִי אָמַר לָהֶם אֵיזָה דְּבָר הַמְשִׁיחַ אֶת־הַלֵּב, וּמִיַּד פָּנָה אֵלָיו וְגָעַר בּוֹ: "וְכִי כֹךְ מְקִימִים הַסְּפִים? הָרִי סִכְמָנוּ עַל שָׁנָה שְׁלֹמָה?! וְרַבִּי נִפְתָּלִי אָמַר מִיַּד בְּחִיּוֹד: "הַסְּכָמָנוּ בְּאִמַּת לְשָׁנָה, אוֹלָם תְּפִלָּתוֹ שֶׁל־הָרַבִּי נִמְשָׁכָה 'א' יֵאָהֵר מִיֵּט אֶמִּטְוֹאֵךְ (שָׁנָה וְיוֹם רַבִּיעִי, בְּטוֹי שְׁגוּר עַל אֲרִיכוֹת יְתֵרָה, וּמִקְוֹרוֹ מִכֹּף שֶׁבְּתוּלָה הִתְנָה נִשְׂאָת לְיוֹם הָרַבִּיעִי וְנִתְּנָה לוֹ כֶּדֶם לְכֹן שְׁנַיִם־עָשָׂר חֲדָשׁ לְפָרִנִּס עֲצָמָה...), וְאִם־כֵּן כֶּבֶר עֲבָרָה יוֹתֵר מִשָּׁנָה וְהַסְּכָם בְּטַל מֵאֵלָיו..."

יִשְׁבוּ תַלְמִידִים עִם־רַבָּם וְשִׁאֲלוּהוּ עַל מַה שֶׁדְּרָשׁוּ חֲז"ל בְּמִדְּרָשׁ אֵיכָה, עַל־הַפְּסוּק בִּירְמְיָה: "וְאִתִּי עָזְבוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי לֹא שִׁמְרוּ", וְאָמְרוּ: "הֲלוֹאִי אִתִּי עָזְבוּ וְתּוֹרָתִי שִׁמְרוּ". וְהָרִי הַדְּבָרִים תְּמוּהִים, בִּיצִד יִתְכַּן לַעֲזֹב אֶת־ה' וְלִשְׁמֹר אֶת־תּוֹרָתוֹ?" הָשִׁיב רַבָּם וְאָמַר: "פְּנוֹת חֲז"ל בְּמֵאֵמָר זֶה, הִתְנָה עַל הַמְשִׁכִּילִים וְהַחוֹקְרִים לְמִינֵיהֶם. לָהֶם אָמַר הַבּוֹרָא, הֲלוֹאִי גִיחוֹ לִי וְיִחַדְלוּ לַחֲטֹט בִּי בְּחִקְיוֹתֵיהֶם, וְיִתְמַקְדּוּ בְּשִׁמְרֵת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת..."

נר לשולחן שבת

פרשת שופטים

בכל עניני העלון
נתנאל רוזנבליט
0556764501
ner4499@gmail.com

נס תחילת הזמן

היה זה לפני שמונה שנים - בחור במדינת צרפת קיבל החלטה כמה ימים לפני תחילת זמן אלול ללמוד בישיבה בארץ ישראל - נחה עליו רוח קדושה וטהרה.

כל מי ששמע על החלטתו אמר שהדבר בלתי אפשרי, אין לך דרכון, אין לך כרטיסי טיסה. להשיג מקום פנוי במטוס בשיא עונת הקיץ זה לא מצוי. סיפר הבחור: "אבל אני לא התייאשתי, קיבלתי החלטה אמיצה והאמנתי שהקב"ה יעזור לי."

כיון שהדרכון שלי אבד, על פי החוק הייתי צריך לגשת לתחנת המשטרה הסמוכה לביתי ולהודיע על כך. השוטר שקיבל אותי שאל לשם מה הגעתי למקום, הרי היום אפשר לעשות הכל דרך האינטרנט. השבתי לו שאין לנו אינטרנט בבית, מטעמי דת.

השוטר התרשם מכך וטיפל בי יפה. לאחר שסיים אמר לי: 'חבל שתבזבז את זמנך היקר, שתלך למשרד הפנים, אני אשלח מהמחשב כאן בתחנה בקשה לדרכון'.

בדרך כלל הפקת דרכון לוקחת מספר שבועות, אך הפעם זה היה שונה. כאשר הבקשה הגיעה למשרד הפנים, הכתובת שהתנוססה על המייל היתה תחנת המשטרה. כיון שכך עשו זאת מיד באותו היום. אם המשטרה מבקשת, סימן שזה צורך חשוב, כנראה הם צריכים לשלוח סוכן למשימה דחופה..."

עוד באותו יום קיבל הבחור הודעה שהדרכון מוכן. עתה הגיע שלב הטיסה. הוא התקשר למשרדי נסיעות. אך בכולם התשובה היתה שלילית, אין מקום, אין אפשרות להשיג טיסה. כיון שכך הלך הוא בעצמו למשרד נסיעות, כאשר הם ראו שעל המסמכים התנוססה בקשת המשטרה לדרכון, סברו שיש פה סיפור סודי מאחורי הבקשה. חיש מהר דאגו לשריין לו מקום בטיסה קרובה. הבחור התחיל בארץ את זמן אלול יחד עם כל בני הישיבה!

(נר לשולחן שבת" ישי"כ להרה"ג ק')

עוד נס בתחילת חודש אלול - של רבינו ה"בית הלוי"

"ועתה אשא כפי בתודה ואומר 'ברוך שהגיעני לזמן הזה'. ומיום הולדתי עד עתה הצילני ומחללים רעים דליתני. ואם באנו לכתוב אין אנו מספיקים ואין בעל הנס מכיר בניסו."

גם שלשום, דרך הילוכי קפץ עלי סוס גדול ברוב כוחו ונשכני בגבי - זה נושך ושובר עצם. וברוך הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב והוציאני מן שינוי לשלום. כוס ישועות אשא ... דברי הכותב בתודה רבה ה' אלול תרכ"ג ...

(הקדמת לשו"ת "בית הלוי")

ניצוצות

"שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך - שום תשים עליך מלך". חידה: איזה שבט משבטי ישראל לא העמיד לא מלך ולא שופט? תשובה: שבט שמעון לא העמיד מלך ושופט!

חידה: איזה שופט זכה לכתר כהונה כתר מלכות וכתר תורה? תשובה: עלי זכה לשלושה כתרים - אולי היחיד שזכה לכך. היה מלך בישראל-שופט. היה כהן גדול בשילה ואב בית דין. (עיין "דברי טובה")

מה יעשה המלך כדי שתקיים מלכותו? תשובה: ישב על כסא... נאמר בפסוק: "והיה כשבתו על כסא ממלכתו". פירש רש"י אם עשה כן כדאי הוא שתקיים מלכותו. רמז לדבר: 'כסא' ראשי תיבות כסף, סוס, אישה. בזכות שנוהר בשלשת אלו יזכה לישב על כסא ה'. כי אלו שלשתם מסירים לבו ומבדילים בינו לבין ה'.

(כ"י י"ז י"ח)

שאלה: מהי האות המובילה למלכות... תשובה: האות למד. "לבלתי רום לבבו מאחיו ... למען יאריך ימים ... הוא ובניו בקרב ישראל" הפסוק מתחיל ומסיים בלמד. רמז, שתצא מלכות מיהודה, שישמו עולה ל'. ול' מעלות במלכות, ודוד בן ל' שנה במולכו, לכך אמר שירה שפותחת בל' "למנצח לעבד ה' לדוד", וכן באמצעו של הפסוק: למען יאריך ימים - דוד ולא שאול.

(בעה"ט י"ז ב')

"פורים די לאס בומבס"

במרוקו היה נחוג יום ב' של ראש חודש אלול ונקרא בשם: "פורים די לוס כריסטיאנוס - פורים של הנוצרים" או "פורים סבסטיאנו", לזכר הנס אשר עשה ה' עימם. בטנג'יר היו קוראים לו "פורים די לאס בומבס - כי היתה המלחמה חזקה עד מאד". (שנת של' 1578)

וזה סיפור הנס:

הסולטן מוחמד ששלט במרוקו היה מלך אכזר, קמו עליו שני אחייניו, מולאי מוחמד ועבד אל מליק והרגוהו. הם הכתירו עצמם כמלכים ונלחמו ביניהם מי ישלט במרוקו. עבד אל מליק שכנע את הטורקים לסייע לו לתפוס את השלטון, ואכן בשנת 'שלוח בארמונותיך' כבש את עיר הבירה פס.

מולאי מוחמד נמלט על נפשו והסתתר בהרים. לאחר זמן הגיע לליסבון, שם שכנע את המלך סבסטיאן לסייע לו לתפוס את השלטון. דון סבסטיאן שרצה לנצל את המשבר לצרכיו, הסכים ושלח צי של חמש מאות אוניות ועשרות אלפי חיילים למרוקו. "והיתה המלחמה חזקה עד מאד" - בקרב שנערך בקרבת 'קאסר אל כביר', צבאו של עבד אל מליק הפתיע וניצח והכריע את הצבא הפורטוגלי החזק. הקרב נקרא "קרב שלשת המלכים", כי באותו היום נהרגו שלשה מלכים - שנים מתו בקרב, והשלישי, בשל מפלתו הטביע עצמו במים... עבד אל מליק נהרג במהלך הקרב, אך מקורביו הסתירו מותו עד הערב לבל ירח לב חייליו...

למעשה, סבסטיאן מלך פורטוגל ביקש במסעו להביא בכוח לידי המרת דתם של היהודים במרוקו:

'הרשע בזדון לבבו, נדר בכנסיה בליסבון שאם יכבוש את ערי המערב, שכל מי שיקרא בשם ישראל יתנצר, ומי שלא ירצה יהרג בחרב. וזה נודע לנו על ידי שני יהודים אנוסים שהגיעו עם חיילותיו, ואמרו לנו 'בקשו מאלקיתם אולי ירחם עליכם'.

וביקשנו על עצמנו מאת הקב"ה וזכר אותנו - בשעה אחת נפל שדוד, הוא וראשי חיילותיו וכל מחנהו, ואף אלה אשר ברחו לא נמלט מהם אפילו אחד, כולם נתפסו.

הנזון לרשע רע כרשעתו - ביקש הקב"ה להעניש את ממלכת פורטוגל על כל הרעה שעשו ליהודים. המרת הדת הכללית, הגירוש, הגליית הילדים לאי התנינים, ועשה בהם דין ונקמה.

ראשית, שלח את יועציו של סבסטיאן שהניעוהו לצאת ולכבוש את מרוקו. אמרו לו שיש שם יהודים עשירים רבים שניתן לקחתם לעבדים ולרשת את רכושם, או לטובלם לנצרות.

וראו בנים את השגחתו של ה' עלינו, המלך ג'ואו השני אשר הגלה את ילדי ישראל ראה את בנו יחידו נהרג בשדה הקרב. הוא ואציליו, ושם נכחדו ונעשו שבויים. באותו מקום אליו הגלו את היהודים ברשעות ובאכזריות, שם נגדעה קרנה של פורטוגל. והנותרים הובאו לעיר פס, שם נמכרו לעבדים על ידי הכרוז בכירות בהן גרים היהודים, יורשיהם של אותם נרדפים. פתח ה' את אוצרו ויוציא כלי זעמו, כי מלחמה לה' בממלכה החוטאת ההיא, כאשר עשו כן נעשה בהם, ותהי נבלתם כסוּחָה על השדה ואין קובר, וקץ עליהם העיט וכל בהמת השדה עליהם תחרף... זה גורל שוסינו, ברוך הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם! ותבוא השמועה אל ליסבון, ותהי בה צעקה גדולה ובכל ארץ פורטוגל, כי אין בית בכל הארץ אשר אין שם מת. ויצא מפורטוגל כל הדירה, צדיק הוא ה'!

היתה זו עת צרה ליעקב שסבלו מתיגרות המלחמה כי באו כדורי הנפץ למשכנותיהם. גם פחדו פן יתנקם בהם מולאי מוחמד כאשר ישוב על כנו - והיה הנס ויצאו מאפילה לאורה.

לזכר המאורע קבעו החכמים פורים לדורות, להזכיר יום זה מדי שנה בקריאת מגילה, צדקה לעניים, לעשותו יום משתה ושמחה, לסגור את החנויות וביטול מלאכה.

(עמק הבכא, "נר המעריב" וס' ה')

נזכה גם אנו כל ישראל - לפורים די לה בומבס!

באלג'יר חיו היהודים חיי עניות - על הארץ ישנים או שטיח עור ובכסות יום מתכסים בלילה ומלבושם טלוי על גבי טלוי ורבים הולכים יחפים. (שו"ת ריב"ש קנ"ג) בבוא פליטי ספרד השתפר מצבם מאוד!

עם פקודת הממשלה להרחיב את גבול העיר אלג'יר נהרסה מצבת קברו של רבינו הריב"ש. וביום ב' באב שנת תרנ"ו הרימו את הקבר בשלמותו והניחוהו על עגלה רתומה לעשרים סוסים. כל יהודי אלג'יר השתתפו במסע ההלוויה - והיה האבל כבד מאוד!

"לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי מיישראל וטוב לך". (י"ט י"ג)

הסתפק ה"מנחת אלעזר": מי שיוצא להרג על ידי סנהדרין כדין תורה, אם מותר לו לברוח, האם יכול להציל את עצמו, או שגם עליו יש מצוה לקיים דין הריגת בית דין... האם החיוב הוא רק על הסנהדרין וישראל, והוא אם יכול להציל עצמו בחשאי מותר.

תשובה: נראה פשוט שכיון שיש במיתתו כפרה, אם כן בוודאי ציוותה עליו תורה שימות כדי לכפר נפשו ואסור לו לברוח. גם אם יעשה את כל הסיגופים וישוב בכל התשובות שיש לא יעילו לו רק שיעשו בו את המשפט הכתוב הנגזר עליו.

אכן יש להסתפק במקרה שהאדם יודע שהוא פטור, שהוא לא רצח, שהעלילו עליו ולא היו דברים מעולם. או שהעדים טעו והתבלבלו בינו לבין אחר, האם במקרה כזה כן מותר לו לברוח. הנה מצינו בשו"ת "חות יאיר" (י"ד ב') ששוחט שידע שהעידו עליו שקר, יכול לשחוט לעצמו, וכן יכול לשחוט לאחרים במקום שאין מכירים אותו והביאו ה"פתחי תשובה" להלכה.

וכן יש לדון על פי המעשה בבנו של רבי שמעון בן שטח שהעידו עליו שקר שחייב מיתה והרגוהו ב"ד. (שו"ת "מנחת אלעזר" ח"א ח"י ועיי"ש)

לפי האמור לעיל יש לדון במי שנתחייב מיתה בבית דין ואחר כך יצא מדעתו ונשתגע. האם צריכים להורגו, או מכיון שעתה אינו בר חיוב מצוה פטור.

תשובה: נראה בפשטות שאם נשתגע הוא יוצר סיבה להורגו, שכיון שהוא משוגע הוא יותר מסוכן, ונראה שהורגים אותו משום 'ובערת הרע מקרבך'.

ומה שמצינו שהיוצא להרג משקין אותו יין קורט לבונה, הוי כשיכור לזמן ולא שוטה.

(שם ח"ד נ' היפך לגמרי מסביר "החוק", חוסר שפיות - חוסר שפיות זמנית וכדומה)

איזה הלכות שכתובות בפרשה לא קיימו ישראל במדבר...

כל ארבעים השנים שהיו ישראל במדבר לא היה בהם רוצח בשוגג! בעת שעם ישראל היו במדבר סיני, אם אחד רצח בשוגג היה נפרד מאשתו וממשפחתו, יוצא ממחנה ישראל והולך למחנה לויה. במיתת הכהן הגדול היה חוזר הרוצח לביתו והיו משפחתו שמחים על מיתת הכהן הגדול. והנה אצל אהרן נאמר שבכו עליו "כל בית ישראל" - כולם היו עצובים שאהרן מת. לא היה צריך אמא של כהן גדול...

(משך חכמה פר' חקת)

השבת יחול יום הזכרון לרבינו הריב"ש, מגדולי ופוסקי הדורות - רבי יצחק בר ששת כיהן כרב בסרגוסה, ולנסיה. בגזירות קנ"א האזוריות ברה לאלג'יריה - "וירכיבוהו אלוף לראשם". נפטר ב' אלול קס"ח

שלושה מנהגים שנהגו בני קהילתו בשבתות

"לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל". (י"ז י"א)

מנהג היה בקהילות מלכות ארגון בספרד שהחזן היה מתפלל יחד עם הציבור תפילת מוסף מבלי שהציבור התפלל בלחש... כתב הריב"ש: אין ספק שהמנהג הנכון והיפה הוא שיתפללו הציבור תחילה והש"ץ יתפלל עימם בלחש, להסדיר תפילתו ואחר כך יתפלל בקול רם, וכן נוהגים בכל מקום שהם בני תורה. וכן כשהייתי בסרגוסה מנעתי מהם המנהג הזה בבית הכנסת שהייתי מתפלל, אפילו שהיה הדבר קשה להם לשנות את מנהגם. ונראה שהמנהג ההוא נכנס בארצות ההם מפני שרובם היו עמי הארץ ולא ידעו להתפלל אפילו מתוך הסידור אלא בעמל רב, לכן הם מתפללים עם החזן.

(שו"ת הריב"ש ל"ז ועיי' כנה"ג תקצ"ב שמבאר מנהגם) הערת הר: מושמע מדבריו שרק בבית הכנסת בו היה מתפלל הצליח לשנות את המנהג ולא בכל העיר! כידוע, הריב"ש עזב את סרגוסה על כגון אלו, אכן לבסוף חזר!

"לא תסיג גבול רעך". (י"ט י"ד)

מיד בבואו לסרגוסה לכהן ברבנות שלח הריב"ש מכתב לרבו המובהק, רבינו נסים ב"ר ראובן - הר"ן ובו שאלה:

"יש פה מנהג בסרגוסה - שכל מי שמוכר קרקע מכריזין בשבת בין יוצר למוסף ארבע שבתות רצופות, שכל מי שיש לו תביעה וטענה על אותה קרקע יבוא ויגיד ואם לא יגיד איבד זכותו.

ובשומעי ההכרזה תמהתי מאד, הרי אסור לעשות כן, הלכה היא 'שלא יהיה דיבור של שבת כדיבור של חול'. והשיבו לי שהמנהג הזה קדום ונעשה בעצת הרא"ה והסכמת הקהל".

הר"ן השיבו שאכן לפי דעתו ההכרזה זו אסורה מן הדין והדבר זר. אבל מכיון שהדבר נעשה על פי עצת הרא"ה יש ללמד עליה זכות, כיון שחז"ל התירו דיבור של חול לצרכי רבים. הגדרת צרכי רבים היא: כל דבר שמזדמן באופן תדיר, אפילו שבכל פעם הוא ענין פרטי, בכל זאת נקרא צורכי רבים.

והנה מה טוב אם ירצו הקהל להקדים את ההכרזה לערב שבת בין מנחה לערבית. אבל אם אינם מסכימים יעשו את התקנה, אבל אך ורק כפי שתיקנה הרא"ה.

(שו"ת הריב"ש שפ"ח-ש"צ ועיי"ש)

"ומי האיש אשר ארש אשה". (כ"ז)

בכל גלילות ארץ ישמעאל נהגו ב"שבת חתן" שכל בני הקהל, מגדול עד קטון עולים לתורה, מברכים וקוראים בתורה ולפעמים חוזרים על הפרשה חמש או שש פעמים...

נראה שהוא מותר, כיון שאמרו חז"ל שאפשר להוסיף על שבעת העולים לתורה (מגילה כא.). ואף לקרוא זה מה שקרא זה אפשר, שכן עושים בחנוכה וסוכות. ואין בזה איסור 'לא תשא', כיון שהם קוראים בתורה צריכים לברך.

(שו"ת הריב"ש פ"ד)